

ARENDALE KOMMUNE

Handlings- og økonomiplan 2021-2024

1	Vedtatt budsjett	3
2	Saksprotokoll Arendal bystyre 17. desember 2020	3
2.1	Handlings- og økonomiplan for perioden 2021-2024.....	6
2.2	Årsbudsjett for 2021	6
2.3	Vedtatte tilleggforslag	9
3	Vedlegg	11
	Vedlegg 1: Obligatoriske oversikter Arendal kommune	11
	Vedlegg 2: Enhetenes økonomiske rammer.....	19
	Vedlegg 3: Obligatoriske oversikter kommunale foretak	20
	Vedlegg 4: Betalingssatser Arendal kommune.....	29
	Vedlegg 5: Tilskudd og overføringer til andre	55
4	Rådmannens forslag.....	60

1 Vedtatt budsjett

Arendal bystyre behandlet i møte 17. desember 2020 formannskapetets innstilling til handlingsprogram for 2021-2024, herunder budsjett 2021 (sak 20/229). Rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan følger etter bystyrets vedtak i dette dokumentet. Bystyrets vedtak framkommer i protokoll fra bystyrets møte, jf. kapittel 2. I samsvar med bystyrets vedtak er det utarbeidet oppdaterte obligatoriske oversikter for Arendal kommune, jf. vedlegg 1 og enhetenes økonomiske rammer, jf. vedlegg 2. Dessuten er det utarbeidet obligatoriske oversikter for kommunale foretak, jf. vedlegg 3, priser for betaling av kommunale ytelser eller tjenester, jf. vedlegg 4 og oversikt tilskudd og overføringer til andre, jf. vedlegg 5.

2 Saksprotokoll Arendal bystyre 17. desember 2020

Viktige overordnede mål å strekke oss etter

Mål økonomi

- Sunn kommuneøkonomi
- Unngå ROBEK
- Gå i balanse hvert år og ha 100 millioner på fond i 2024.

Mål tjenestene:

- Forbedre levekårene til innbyggerne i kommunen
- Fagbrev, kompetansebevis eller studiekompetanse til alle
- Trygghet i alle aldre
- Utnytte mulighetene som digitalisering gir.

Mål vekst:

- Befolkningsvekst, med spesielt fokus på barnefamilier
- Vekst i sysselsettingsandelen
- Vekst i arbeidsplasser.

Innledende kommentarer

Avlastning: Bystyret forstår rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan slik at man ikke skal bruke avlastning til barn og unge som et område for budsjettsparing. Kommunen skal bruke like mye penger på avlastning i 2021 som man brukte i 2020.

Folkevalgtutgifter: I løypemeldingen la posisjonen opp til at det skal spares kr

500 000 på posten folkevalgtutgifter i 2021. Denne besparelsen ligger inne i rådmannens forslag. Innsparingen skal gjøres slik:

- Fryse godtgjøring til folkevalgte på 2019-nivå fram til oktober 2023.
- Begrense bruk av politiske arbeidsutvalg (Ingen utvalg foreslås i dette budsjettet).
- Folkevalgte betaler selv for lunsj under bystyremøter.
- Det må påregnes at bystyremøter kan vare ut over kl 16.00.
- Det må følges en streng praksis for å få innvilget permisjon under bystyremøter.
- Dersom en ikke kan delta på et helt møte så meldes det forfall til hele møtet.

- Klageutvalgets oppgaver overføres til formannskapet.
- Navnekomiteens oppgaver overføres til komite for samfunnsutvikling.

Reguleringsplan E18 til Neskilen bru: Dersom det blir behov for økt ramme gis rådmannens fullmakt til å benytte næringsfondet. Det forutsettes bidrag fra Agder fylkeskommune.

Arendal havn: I tråd med siste vedtak i Arendal havn KF legges det til grunn at prisene i småbåthavnene ikke økes i 2021.

Endring til rådmannens driftsbudsjett - oversikt

Økte inntekter/reduerte utgifter	2021	2022	2023	2024
Reduksjon 0,5 stilling økonomi	kr 400 000	kr 400 000	kr 400 000	kr 400 000
Lik eiendomsskatt hele perioden og flere hus		kr 500 000	kr 9 500 000	kr 9 800 000
Reduserte utgift barnevern (kjøp av eksterne tjenester)		kr 500 000	kr 1 500 000	kr 2 500 000
Mer heltid			kr 1 000 000	kr 2 000 000
Utbytte Agder Energi (overføres ikke til investering)	kr 9 000 000	kr 9 000 000		
Prosjektmidler fra Agder FK til e-helsesykepleier	kr 1 000 000			
Sum	kr 10 400 000	kr 10 400 000	kr 12 400 000	kr 14 700 000
Økte utgifter/reduerte inntekter	2021	2022	2023	2024
Reduksjon i eiendomsskatt	kr 17 400 000	kr 17 400 000		
Økt tilskudd kultur til barn og unge m.fl (se egen oversikt)	kr 2 860 000	kr 2 107 000	kr 2 407 000	kr 2 407 000
Redusert foreldrebetaling kommunale barnehager fra 01.02.21	kr 2 500 000	kr 2 750 000	kr 2 750 000	kr 2 750 000
Videreføre stilling planavdeling	kr 400 000	kr 800 000	kr 800 000	kr 800 000
Egen enhet Jovannslia og Lia barnehage	kr 200 000	kr 500 000	kr 500 000	kr 500 000
1/2 driftstilskydd fysioterapi (basseng)	kr 225 000	kr 225 000	kr 225 000	kr 225 000
Fritidsmedarbeiderstillingene videreføres	kr 1 120 000	kr 2 240 000	kr 2 240 000	kr 2 240 000
E-helsesykepleier prosjekt	kr 1 000 000			
Sosialhjelpssats justert til 2021 nivå	kr 500 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000
Sum	kr 26 205 000	kr 27 022 000	kr 9 922 000	kr 9 922 000
Forventet netto driftsresultat/disponering mot fond	-kr 15 805 000	-kr 16 622 000	kr 2 478 000	kr 4 778 000

Redusert inntekt fra eiendomsskatt oppstår fordi det ikke skrives ut så høy eiendomsskatt på næringseiendommer som ligger inne i rådmannen forslag.

Det gis en rabatt på foreldrebetalingen på kr 500 pr barn pr måned i kommunale barnehager. Hensikten er å legge til rette for rasjonell barnehagedrift. Dette ventes å gi kommunen ca. 2,75 millioner i årlige mindreinntekter, men vil i neste omgang bidra til reduserte overføringer. Innføres fra 1.februar 2021.

Når det gjelder et halvt driftstilskudd til fysioterapeut så vises det til vedtak i sak 20/231.

Endringer i antall årsverk:

Tabellen nedenfor viser hvordan budsjettforslaget påvirker antall årsverk.

Rådmannens forslag til reduserte årsverk	74,0
Beholde stilling i planavdeling	-1,0
Beholde fritidsmedarbeiderne	-3,2
Redusere med en halv stilling i økonomiavdelingen	+0,5
Reduksjon i antall årsverk	70,3

Driftskostnadene i kommunen er for høye i forhold til forventede inntekter framover. Situasjonen er slik at det må gjøres en nedbemanning for å få økonomisk kontroll. Med de endringer vi gjør i handlings- og økonomiplanen 2021-2024 legges det opp til en nedbemanning på 70,3 årsverk.

Det er viktig med en ryddig og konstruktiv samhandling med fagbevegelsen om dette vanskelige temaet. Det er et mål å unngå oppsigelser så langt det er mulig innenfor rammen av de økonomiske besparelsene som er vedtatt.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatt på bolig og fritidseiendommer økes moderat i forhold til 2019. Skattesatsen blir på 4 promille, samtidig som det benyttes et bunnfradrag på kr 150.000,-. For boliger og fritidseiendommer er det fastsatt en reduksjonsfaktor på 30%.

En bolig som i 2010 var taksert til kr 2,0 millioner betalte i 2019 en eiendomsskatt på kr 5600,-. Den samme boligen i 2020 ble taksert til kr 2,4 millioner og vil neste år få en eiendomsskatt på kr 6120,-.

For de rimelige boligene vil bunnfradraget på kr 150 000 bidra positivt. For dyre boliger blir effekten av bunnfradraget svært liten.

En sjønær bolig som i år er taksert til 4,8 millioner vil neste år få en eiendomsskatt på kr.12.800. Samme bolig ble for ti år siden taksert til 4,1 millioner og betalte i 2019 kr.

11.400 i eiendomsskatt.

7180 boliger i Arendal har en takst mellom 0 og 2 millioner kroner. 8848 boliger er verdsatt til mellom 2 og 4 millioner kroner. 93% av alle boliger og fritidseiendommer i Arendal (som har en takst over kr 0,-) har en takst under 4 millioner kroner. Under 1% har en takst som er over 7 millioner kroner.

Eiendomsskatten på næring foreslo rådmannen økt med gjennomsnittlig ca.150%. Han la seg på 6,7 promille, samtidig som han tok bort det tidligere reduksjonsfradraget på 60%.

Posisjonen med partnere mener at en slik innretning ville slått altfor hardt inn i det lokale næringslivet. Vi foreslår en skattesats på 3,7 promille, noe som vil gi en gjennomsnittlig økning i eiendomsskatten på 30% for næringseiendommer. Grimstad benytter i inneværende år 3,9 promille som skattesats. Næringslivet i Arendal får en klart rimeligere eiendomsskatt enn nivået i Kristiansand.

Endringer til rådmannens investeringsbudsjett

Det settes av kr 10 millioner på investeringsbudsjettet i 2022 til oppkjøp av barnehage eller annen bærekraftig utvikling av barnehager. Andelen kommunale barnehager, som i dag er på ca. 25%, bør økes. Dette for å sikre god barnehageøkonomi.

Det settes av 0,5 millioner i investeringsbudsjettet (2021) til utvikling av en ny, rasjonell barnehage i sentrum.

Renter og avdrag justeres i 1. tertial sammen med oppdaterte prognoser.

2.1 Handlings- og økonomiplan for perioden 2021-2024

1. Arendal bystyre vedtar fremlagt forslag til handlings- og økonomiplan for Arendal kommune konsolidert for perioden 2021-2024. Endringsforslagene overinnarbeides.
2. Handlings- og økonomiplanens drifts- og investeringsrammer for perioden 2021- 2024 legges til grunn for planlegging og drift av virksomhetene.

2.2 Årsbudsjett for 2021

1. Arendal bystyre vedtar forslag til budsjett for 2021 som fremstilt i skjema bevilgningsoversikt drift, bevilgningsoversikt drift pr. enhet (korrigert), bevilgningsoversikt investering og brutto investeringer pr. prosjekt. Endringsforslagene over innarbeides.
2. Arendal bystyre vedtar Enhetenes økonomiske rammer (korrigert).
3. Arendal bystyre vedtar bevilgningsoversikt drift, bevilgningsoversikt investering og brutto investeringer pr. prosjekt for Arendal eiendom KF og Arendal havnevesen KF slik det er fremstilt i vedlegg 3 i rådmannens forslag.
4. Arendal bystyre vedtar, i medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 bokstava), at:
 - i. Eiendomsskatt skal skrives ut for alle faste eiendommer i hele kommunen for skatteåret 2021.
 - ii. Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget fra «verk/bruk» redusert med tre syvendedeler i 2021, jfr. overgangsregel til eiendomsskattelovens §§ 3 og 4, første ledd.
 - iii. Den generelle skattesatsen settes til 3,7 promille av eiendomsskattegrunnlaget.
 - iv. Med hjemmel i eiendomsskatteloven § 12 bokstav a settes skattesatsen for bolig- og fritidseiendommer til 4 promille av eiendomsskattegrunnlaget. Eiendomsskattegrunnlaget for bolig- og fritidseiendommer er lik 70 % av eiendomsskattetakst.
 - b. Skattesats for det særskilte skattegrunnlaget settes til 7 promille.
 - c. Bolig- og fritidseiendommer tilordnes et bunnfradrag på 150 000 kroner.
 - i. Arendal bystyre vedtar i medhold av eiendomsskatteloven § 7 bokstav b, at bygning som er fredet iht. lov, fritas for eiendomsskatt.
 - d. Eiendomsskatten skal betales i minst to terminer.
 - i. Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen vedtekter vedtatt av bystyret 24.09.2020.
5. Arendal bystyre vedtar eiendomsgebyr, salgs- og leiepriser i henhold til rådmannens innstilling i vedlegg 4.
6. Arendal bystyre vedtar å gi rådmannen fullmakt til å kunne fordele sentraltavsatte midler på rådmannens enhet 1101 og 1103 til respektive enheter (lønnsmidler, pensjon, fagmidler under stabene).
7. Arendal bystyre vedtar å gi rådmannen fullmakt til å gjennomføre lokale lønnsforhandlinger etter de ulike lokale forhandlingshjemlene i hovedtariffavtalen.
8. Arendal bystyre vedtar å gi rådmannen fullmakt til å fordele koronarelaterte kompensasjonsmidler til enheter med tilsvarende kostnader. Dette synliggjøres i tertialrapportene.
9. Arendal bystyre vedtar å oppta lån til investeringsformål – i alt 477,8 mill. kroner i 2021, i samsvar med investeringsbudsjettet, jf. vedlegg 1, økonomisk oversikt investering. Avdrag beregnes i tråd med forskrift og krav til minimumsavdrag.

10. Arendal bystyre vedtar at kommunens utlån til Arendal eiendom KF til investeringsformål belastes kommunens gjennomsnittlige innlånsrente. For lån til Arendal havnevesen KF belastes rente iht. Kommunalbankens flytende p.t.rente.
11. Arendal bystyre gir rådmannen fullmakt til å benytte inntil 150 mill. kroner av trekkrettigheten i Sparebanken Sør.
12. Arendal bystyre vedtar å oppta startlån på 150 mill. kroner hos Husbanken for videre utlån jf. vedlegg 1, bevilgningsoversikt investering.
13. Arendal bystyre vedtar at mottatte investeringsinntekter i løpet av 2021 (salg av tomter, avhending av utstyr og lignende) avsettes til investeringsfond. Dette gjelder også for salgsinntekter i de kommunale foretakene.
14. Arendal bystyre vedtar at ved avslutning av investeringsprosjekter skal eventuelle ledige lånemidler avsettes til egen balansekonto for ubrukte lånemidler, avsluttede prosjekter. Disse nyttes til ekstraordinære avdrag på opptatte investeringslån.
15. Arendal bystyre gir rådmannen, innenfor vedtatt budsjettramme, fullmakt til å overføre driftsmidler til investeringsbudsjettet når utgiftene i henhold til budsjett- og regnskapsforskriften skal føres i investeringsregnskapet.
16. Arendal bystyre vedtar at resultatenheter med mer-/mindreforbruk avregnes mot den enkelte enhets disposisjonsfond.
17. Arendal bystyre gir rådmannen fullmakt til å flytte midler mellom skolene og stab, basert på skolemodellen.
18. Arendal bystyre gir rådmannen fullmakt til å flytte midler mellom kommunale barnehager og stab ved endringer i barnetall/bemanning.
19. Arendal bystyre gir rådmannen fullmakt til å justere budsjettet, inkl. enhetenes rammer, i tråd med endelige budsjettforutsetninger fra pensjonskassene.
20. Arendal bystyre vedtar at justeringer knyttet til vedtak av statsbudsjettet dekkes ved bruk av disposisjonsfond. Eventuelle endringer i forhold til Stortingets saldering av statsbudsjettet innarbeides i 1. terialrapport.
21. Arendal bystyret ber rådmannen basert på at budsjettet er saldert ved å benytte fond, vurdere mulighetene for å flytte fram planlagt nedbemanning i de ulike enheten, selvfølgelig innenfor rammene av gjeldene avtaler.

Detaljer økt tilskudd innen kultur

Sivilsamfunnet er en viktig del av lokalsamfunnet. Mye velferd skapes av lag og foreninger. Ikke alle lag og foreninger får like mye tilskudd framover som de har fått og noen mister sitt tilskudd. Særlig tiltak for barn og unge har vi forsøkt å ta vare på. I forhold til rådmannens budsjett har vi økt det samlede tilskudd til lag og foreninger med kr. 2,1 millioner. Tabellen nedenfor viser fordelingen av ulike tilskudd i årene som kommer.

Tabell: Tilskudd mv innen kultur (fra excel-arkene)

	Budsjett 2020	Rådmann 2021	Posisjonen 2021	Posisjonen 2022	Posisjonen 2023	Posisjonen 2024
Kulturpolitikk - alle						
Gratisprinsippet for lag og foreninger videreføres inkludert kunstgressbanen			kr 220 000	kr 220 000	kr 220 000	kr 220 000
Tilgang til tilskuddsportalen videreføres						
Tilgang til Friskus videreføres						
Kulturhusmillionen (produksjonsstøtte til lokale foreninger og aktører)	kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000
Foreningseide bygg	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -
Historielag	kr 51 000	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -
Tilskudd til helselag /eldresenter	kr 37 000	kr 37 000	kr -	kr -	kr -	kr -
Kulturpolitikk - frivillige barn og ungdoms organisasjoner						

Prosjektstøtte/arrangement støtte (prosjekter som søker støtte fra flere steder prioriteres)	kr 820 000	kr 820 000	kr 820 000	kr 820 000	kr 820 000	kr 1 000 000
Driftstilskudd	kr 1 351 000	kr 402 000	kr 1 080 000	kr 1 080 000	kr 1 180 000	kr 1 000 000
Kultur arrangement						
Ung klassisk	kr 70 000	kr 70 000	kr 70 000	kr 70 000	kr 70 000	kr 70 000
Canal Street	kr 110 000	kr 110 000	kr 200 000	kr 200 000	kr 200 000	kr 200 000
Utviklingstøtte idrettsleiren/Hoveuka (Siste år 2021)	kr 100 000	kr 100 000	kr 100 000			
Kulturinstitusjoner						
Kilden, Kristiansand (avtale ut 2021)	kr 780 000	kr 803 000	kr 803 000	0	0	0
Sørnorsk Filmsenter	kr 205 000	kr 205 000	kr 100 000	kr 100 000	kr 100 000	kr 100 000
ZeFyr	kr 67 000	kr -	kr -	kr -	kr -	kr -
Scenekunst sør	kr 83 000	kr 83 000	kr 83 000	kr 83 000	kr 83 000	kr 83 000
AAKS/Bygg KUBEN	kr 3 025 000	kr 3 025 000	kr 3 025 000	kr 3 025 000	kr 3 025 000	kr 3 025 000
AAKS/Drift KUBEN (avtalefestet til 2024)*	kr 2 357 000	kr 2 822 000	kr 2 420 000	kr 2 420 000	kr 2 420 000	kr 2 420 000
AAKS/Eydehavn	kr 395 000		kr 407 000	kr 407 000	kr 407 000	kr 407 000
Brattekleiv (avtalefestet tilskudd 650.000) *	kr 550 000	kr 450 000	kr 650 000	kr 650 000	kr 650 000	kr 650 000
Kløckers hus	kr 250 000	kr 255 000	kr 255 000	kr 255 000	kr 255 000	kr 255 000
Bomsholmen	kr 115 000	kr 115 000	kr 115 000	kr 115 000	kr 115 000	kr 115 000
Museumstjenesten/formidler lokalmuseene	kr 190 000	kr 185 000	kr 185 000	kr 185 000	kr 185 000	kr 185 000
Arkivet Kristiansand	kr 30 000	kr 30 000	kr 30 000	kr 30 000	kr 30 000	kr 30 000
Arendal Kulturhus	kr 2 000 000	kr 1 700 000	kr 2 300 000	kr 2 500 000	kr 2 500 000	kr 2 500 000
Sørnorsk Jazzsenter	kr 75 000	kr 75 000	kr 75 000	kr 75 000	kr 75 000	kr 75 000
Aust-Agder Musikkråd	kr 105 000	kr 105 000	kr 105 000	kr 105 000	kr 105 000	kr 105 000
Aust-Agder Kammerorkester	kr 30 000	kr 30 000	kr -	kr -	kr -	kr -
Frivilligsentral						
Frivilligsentral statlig del KR : 1.657.000						
Frivilligsentral kommunal del	kr 1 227 000	kr 631 000				
Kommunal støttet til Eydehavn Frivilligsentral og Studio 38			kr 700 000	kr 700 000	kr 700 000	kr 700 000
Kommunal støtte til Eydehavn			kr 250 000	kr 250 000	kr 250 000	kr 250 000
Kommunal støttet til Tromøy			kr 250 000	kr 250 000	kr 250 000	kr 250 000
Kommunal støttet til Tyholmen			kr 350 000	kr 300 000	kr 250 000	kr 250 000
Kommunal støttet til Hisøy /Nedenes			kr 250 000	kr 250 000	kr 250 000	kr 250 000
Opprette ny sentral på Asdal, Myra eller Moltemyr					kr 250 000	kr 250 000
Friluftsliv og kystkultur						
Friluftsrådet	kr 476 000	kr 476 000	kr 476 000	kr 476 000	kr 476 000	kr 476 000
Øynaheia løypelag	kr 273 000	kr 273 000	kr 273 000	kr 273 000	kr 273 000	kr 273 000
Granestua tursenter	kr 400 000	kr 400 000	kr 400 000	kr 400 000	kr 400 000	kr 400 000
Tilskudd åpne hytter (Granestua, Tjenna, Bjørnebo)	kr 18 000	kr 18 000	kr 18 000	kr 18 000	kr 18 000	kr 18 000
Torungens venner	kr 20 000	kr -				
Boy Leslie	kr 75 000	kr -	kr 70 000	kr 70 000	kr 70 000	kr 70 000
Støtte til lysløyper drevet av idrettslag			kr 100 000	kr 100 000	kr 100 000	kr 100 000
En god hverdag for alle						
T5	kr 1 058 000	kr 1 084 000	kr 1 084 000	kr 1 084 000	kr 1 084 000	kr 1 084 000
KIA	kr 50 000	kr 50 000	kr 50 000	kr 50 000	kr 50 000	kr 50 000
Gatejuristene	kr 100 000	kr 100 000	kr 50 000	kr 50 000	kr 50 000	kr 50 000
Alternativ til vold	kr 1 033 000	kr 1 092 000	kr 1 092 000	kr 1 092 000	kr 1 092 000	kr 1 092 000
Aktiv på dagtid	kr 280 000	kr 280 000	kr 280 000	kr 280 000	kr 280 000	kr 280 000
Kirkens SOS - selvmordforebyggende tiltak	kr 100 000	kr 100 000	kr 100 000	kr 100 000	kr 100 000	kr 100 000
Evangeliesentercafeen	kr 50 000	kr 50 000	kr 50 000	kr 50 000	kr 50 000	kr 50 000
Tilskudd VTA	kr 4 071 000	kr 4 491 000	kr 4 491 000	kr 4 491 000	kr 4 491 000	kr 4 491 000
Frelsesarmeen Homestart	kr 578 000	kr 578 000	kr 578 000	kr 578 000	kr 578 000	kr 578 000
Godhetsfestivalen	kr 50 000	kr 50 000	kr -	kr -	kr -	kr -
Annet						
Sørlandets Europakontor *	kr 370 000	kr 370 000	kr 370 000	kr 370 000	kr 370 000	kr 370 000
Sum	kr 24 025 000	kr 22 465 000	kr 25 325 000	kr 24 572 000	kr 24 872 000	kr 24 872 000
Differanse mellom rådmannen forslag og vårt budsjett			kr 2 860 000	kr 2 107 000	kr 2 407 000	kr 2 407 000

*) Arendal kommune vil vurdere sitt tilskudd til disse institusjonene. Vi forholder oss inntil videre til inngåtte avtaler.

Det framgår at kulturhusmillionen videreføres. Canal Street får noe større tilskudd enn i 2020. Frivillighetssentralene får stram tildelinger, men det bevilges mer enn rådmannen fant rom til. Det er lagt inn støtte til Studio 38, et forebyggende ungdomstiltak på Eydehavn. Noen få idrettslag drifter lysløyper i egenregi, med dette budsjettet blir det anledning om å søke om noe kroner i støtte til dette formålet.

Vedtatte tilleggssforslag

1. **Avlastning:** Bystyret ber om en sak om prinsipper for avlastning i Arendal kommune. Saken bør belyse hvilke tilbud vi skal gi til både barn og voksne som trenger mye avlastning. Ingen skal bo permanent på avlastning.
2. **Rekrutteringskampanje støttekontakter:** Kommunen har behov for betydelig flere støttekontakter. Kulturenheten og NAV bes samarbeide om en rekrutteringskampanje for støttekontakter.
3. **Inn på Tunet:** Arendal bystyre ber rådmannen søke om midler der det kan være aktuelt, f.eks. hos Statsforvalteren eller fylkeskommunen for å kunne opprette tilbud til barn, unge eller andre aktuelle grupper på gårder som driver med Inn på Tunet. Dette kan handle om skole-, fritids- eller dagtilbud i tråd med Regionplan Agder 2030, Stortingsmelding 6 "Tett på" (økt fokus på tverrfaglig samarbeid og tidlig innsats), arbeidet med tidlig innsats og den siste høringen fra regjeringen om bedre velferdstjenester for barn og unge.
4. **Boligsosiale initiativ:** Arendal kommune bør legge til rette for boligsosiale forbedringer i all kommunal planlegging. Arendal bystyre ber rådmannen, med utgangspunkt i den boligsosiale handlingsplanen, tilrettelegge for at flest mulig personer i Arendal skal kunne skaffe seg sin egen bolig - og at en skal kunne beholde sin egen bolig. For noen innbyggere kan leie av husvære være en god start på veien til å eie egen bolig. Det bør bygges videre på erfaringene med prosjektet «fra leie til eie». Ordningen med startlån kan kanskje utnyttes enda bedre? Ved regulering av boligbygging kan eksempelvis 15% av bygningsvolumet avsettes til førstegangsetablerere, etter et system med regulert pris. Rådmannen bes gå i dialog med Husbanken for å utforske mulighetene for å trekke bedre veksler på ulike statlige virkemidler. Kan det slik skapes noen nye virkemidler for å få til boligsosiale forbedringer?
5. **Samle arbeidet med leiekontrakter:** Det er ønskelig at Arendal Eiendom KF administrerer alle leieavtaler i bygg som kommunen leier. Om kommunen skal benytte opsjon knyttet til Kulturkammeret bør legges fram for bystyret i en egen sak i første halvår 2021.
6. **Breiband til alle:** Tilgang på breiband med god kapasitet burde være en rettighet, på linje med elektrisitet og vann. Koronapandemien har på alle måter vist oss betydningen av å kunne utføre de fleste nødvendige gjøremål, slik som lekser, arbeidsoppgaver når en har hjemmekontor, e-helse-oppgaver eller styringssystemer for bedrifter som er avhengig av å være på nett. Det skal ikke være slik at en må velge hvem som skal benytte nettet fordi det ikke har god nok kapasitet. Det skal heller ikke være slik at «billetten» for å være med er dyrere noen steder enn andre. I Arendal er dekningen av breiband variabel. Vi trenger en oversikt over disse områdene og en plan for hvordan vi kan arbeide for å skape god tilgjengelighet for innbyggerne i hele kommunen.
7. **Helsehus:** Det utredes og legges frem et faglig og kvalitetssikret konsept for driften av Helsehuset, blant annet for demente pasienter, før utbygging iverksettes. Kompetente fagmiljøer konsulteres. Konseptet skal godkjennes av bystyret.
8. **Utfordringer som krever nybrottsarbeid:** Folkevalgte, administrative ledere og fagforeninger ønsker å bygge en sterkere heltidskultur. Læringsatsingen skal videreføres i tillegg til at mer tillitsbasert omsorg skal skapes. Samtidig viser budsjettet at det er viktig å finne fram til nye kloke grep for å få ned sykefraværet. Bystyret vil gjerne utfordre administrative ledere og fagforeninger til å skape noen forsøk (piloter) som kan bidra til å finne fram til nye arbeidsmåter. Vi tenker oss to forsøk i ulike avdelinger. Kan for eksempel de ressurser som en avdeling bruker til å kjøpe tjenester fra bemanningsenheten benyttes på en annen måte? Kan for eksempel grunnbemanningen økes samtidig som en god budsjett disiplin ivaretas? Det skal

ikke leies inn personell ved sykdom når noen «går på toppen», noe som må påpekes nøye og følges opp. Hvilke andre grep kan tas? Bystyret ønsker at avdelingsledere og lokale tillitsvalgte i Delta, Fagforbundet og Sykepleierforbundet, sammen med sin enhetsleder og hovedtillitsvalgte i de samme fagforeningene, utforsker nye, spennende måter å arbeide på. Dette kan være arbeidsmåter som kan være til gunst både for medarbeiderne og pasientene. Forsøkene iverksettes i løpet av 2021. Forsøkene og bemanningsenhetens resultater evalueres etter ett år.

9. **Familieråd:** Bystyret ønsker å utvikle tjenestene innen barne- og familievernet. Som et ledd i denne utviklingen ønsker bystyret å få vurdert om familieråd kan innføres i ulike enheter, for eksempel ny enhet for livsmestring. Bystyret ber om en sak om dette.
10. **Selvmordsforebygging:** Arendal bystyre ber Rådmannen gå i dialog med veimyndighetene for å sikre nødvendige midler til selvmordsforebyggende tiltak på Tromøybroa og broer over E18.
11. **Byjubileum 2023:** Arendal bystyre ber den nedsatte byjubileumskomiteén om å gi halvårlige statusoppdateringer om fremdriften i arbeidet med å planlegge og innhente eksterne midler til byjubiléet i 2023.
12. **Barn og unges psykiske helse:** Arendal bystyre ber Rådmannen søke Covid 19 midler til (å styrke skolehelsetjenesten) helsepersonell med kompetanse innen psykisk helse for å opprette et prosjekt med lavterskeltilbud til barn og unge uavhengig av tidligere sykdomshistorie som trenger et kortvarig tilbud på 5-8 ganger, helst fysisk oppmøte når det er mulig eller over telefon og/eller videooppfølging. Dette tilbudet bør også kunne henvise til videre psykisk helsehjelp dersom det er behov for det.
13. **Dysleksivennlige skoler:** Arendal bystyre ber rådmannen fortsette implementeringen av arbeidet med å få alle skolene i Arendal dysleksivennlige med en overordnet felles modell/plan for hvordan skolene skal jobbe systematisk. Hvor de ansatte både skal oppdage dyslexi tidlig og ha nødvendig kompetanse til å sette inn tiltak straks.
14. **En trafiksikker Kystvei:** Arendal bystyre ber rådmannen lage en sak i samarbeid med Agder fylkeskommune, Statens vegvesen, Agder kollektivtrafikk og berørte velforeninger for å se på ulike tiltak som både reduserer trafikken på Kystveien og som gjør strekningen fra Barbu til Krøgenes mer trafiksikker
15. Ved neste rullering av kommuneplanens arealdel må det tilrettelegges for at hele kommunen tas i bruk. Det må særlig stimuleres og tilrettelegges for nye boligområder i østre del av Arendal.
16. Arendal bystyre ønsker en sak i løpet av første kvartal 2021 der siktemålet er å lempe på kravene til å kunne få ettergitt eiendomsskatten helt eller delvis på grunnlag av eierens økonomiske situasjon.
17. Arendal bystyre ønsker en sak om å kartlegge omfanget av barnefattigdom, og som foreslår konkrete tiltak for å bekjempe dette.
18. Arendal bystyre ber om egen sak hvor det drøftes hvordan FN-konvensjonen om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne kan implementeres lokalt.
19. **Karbonfangst:** Som (indirekte) medeier i Returkraft AS bør Arendal kommune innta en aktiv pådriverrolle for å få til karbonfangst. Innsats her vil ikke bare gi klimaeffekt, men kunne bidra til utvikling av arbeidsplasser og næringsliv. Bystyret holdes orientert.

3 Vedlegg

Vedlegg 1: Obligatoriske oversikter Arendal kommune

Tabeller som ikke er obligatoriske er merket med *

Bevilgningsoversikt drift

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Rammetilskudd	-1 279 758	-1 279 758	-1 279 758	-1 279 758	-1 317 372	-1 254 476
Inntekts- og formuesskatt	-1 259 743	-1 259 743	-1 259 743	-1 259 743	-1 188 949	-1 184 749
Eiendomsskatt	-144 000	-144 500	-142 900	-143 200	-97 500	-115 390
Andre generelle driftsinntekter	-72 572	-76 575	-76 575	-76 575	-103 906	-135 526
Sum generelle driftsinntekter	-2 756 073	-2 760 576	-2 758 976	-2 759 276	-2 707 727	-2 690 140
Sum bevilgninger drift, netto	2 593 070	2 581 103	2 556 089	2 546 320	2 613 191	2 590 555
Avskrivinger	95 010	95 010	95 010	95 010	85 492	85 492
Sum netto driftsutgifter	2 688 080	2 676 113	2 651 099	2 641 330	2 698 683	2 676 047
Brutto driftsresultat	-67 993	-84 464	-107 878	-117 947	-9 044	-14 093
Renteinntekter	-59 603	-62 738	-69 510	-70 564	-79 277	-83 490
Utbytter	-23 640	-23 640	-28 640	-28 640	-42 640	-41 772
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	81 798	86 082	86 922	84 677	115 749	118 446
Avdrag på lån	166 784	177 359	183 605	194 423	165 432	117 040
Netto finansutgifter	165 339	177 063	172 377	179 896	159 264	110 224
Motpost avskrivinger	-95 010	-95 010	-95 010	-95 010	-85 492	-85 492
Netto driftsresultat	2 336	-2 411	-30 511	-33 061	64 728	10 639
Overføring til investering	14 125	14 125	23 125	23 125	3 890	6 903
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond	-994	4 749	4 749	4 999	-6 332	14 763
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-15 466	-16 463	2 637	4 937	-62 285	-13 631
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-2 336	2 411	30 511	33 061	-64 728	-10 639
Fremført til inndecking i senere år	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift - netto pr. enhet

Tall i hele 1 000		Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
1101	Rådmannen m/stab	144 074	133 908	121 206	104 096	90 549	117 017
1102	Felles finansiering drift	-92 495	-97 863	-99 860	-105 743	-87 644	-84 653
1103	Felles overføringer og drift	805 521	816 125	804 856	816 934	872 639	786 676
1201	Kommunalteknikk og geodata	-45 496	-47 557	-47 474	-47 595	-46 418	-54 849
1202	Kultur	72 309	67 792	68 344	68 296	76 604	66 077
1203	Brann	32 942	32 942	32 942	32 942	33 444	33 180
1204	Innovasjon og kompetanse	0	0	0	0	17 516	17 978
1205	Vitensenteret	5 736	4 336	4 336	4 336	11 312	2 062
1206	Arendal voksenopplæring	35 917	29 934	28 900	28 866	29 131	27 175
1207	Østre Agder	5 332	4 712	4 712	4 712	16 917	15 326
1301	Livsmestring	94 491	95 762	95 954	95 896	70 080	67 821
1302	Koordinerende enhet	119 811	130 606	130 533	130 459	95 745	93 788
1303	Mestring og habilitering	154 037	159 913	165 034	168 307	134 831	130 706
1304	Hjemmebaserte tjenester	240 531	253 538	253 261	252 984	223 238	234 150
1305	Institusjon 1	139 928	125 542	125 170	124 803	191 893	210 308
1306	NAV Arendal	139 098	138 464	139 109	140 050	144 031	180 204
1307	Østre Agder krisesenter	4 668	4 697	4 697	4 697	4 564	4 886
1308	Legevakten	14 245	14 245	14 245	14 245	13 646	13 453
1310	Institusjon 2	60 339	60 322	60 172	60 018	0	0
1402	Spesialpedagogiske tjenester	42 304	40 542	40 517	40 492	41 944	43 847
1403	Lunderød skole og	23 266	23 266	23 264	23 262	21 603	21 956
1404	Barnevern	88 239	84 377	83 362	82 244	96 803	92 861
1405	Avlastning og bosetting	0	0	0	0	50 021	53 875
1406	Helsestasjon	29 050	28 342	25 827	25 812	39 987	35 392
1410	Birkenlund skole	34 998	34 788	34 784	34 779	35 847	34 716
1411	Asdal skole	39 569	39 336	39 330	39 324	38 470	39 343
1412	Stuenes skole	42 498	42 244	42 237	42 229	41 808	39 059
1413	Nedenes skole	38 295	38 069	38 064	38 059	35 179	35 030
1414	Stinta skole	42 448	42 195	42 189	42 183	40 537	39 529
1415	Roligheden skole	38 937	38 706	38 701	38 697	37 458	39 014
1416	Hisøy skole	34 644	34 442	34 437	34 433	33 333	35 081
1417	Eydehavn skole	11 808	11 738	11 736	11 734	11 361	11 438
1418	Flosta skole	10 281	10 220	10 219	10 217	10 148	10 015
1419	Moltemyr skole	34 491	34 287	34 278	34 270	37 629	36 595
1420	Myra skole	20 224	20 104	20 101	20 098	20 986	20 323
1421	Nesheim skole	9 860	9 804	9 803	9 802	10 106	10 811
1422	Rykene oppvekstsenter	20 215	20 131	20 125	20 120	18 529	17 917
1423	Sandnes skole	18 565	18 454	18 452	18 449	18 956	20 600
1424	Strømmen oppvekstsenter	19 748	19 694	19 691	19 689	19 768	20 594
1450	Tromøy barnehagene	9 663	9 501	9 397	8 694	8 564	9 551
1451	Hisøy barnehageenhet	13 336	13 365	13 364	13 363	11 735	13 289
1452	Barnehager sentrum øst	8 899	8 931	8 930	8 928	9 484	11 670
1453	Stinta barnehageenhet	11 062	11 102	11 099	11 097	11 302	13 643
1454	Jovannslia barnehageenhet	10 459	10 501	10 499	10 497	12 282	14 117
1455	Øyestad barnehageenhet	6 642	6 665	6 665	6 664	7 063	7 561
1456	Lia Barnehage	2 580	2 880	2 880	2 880	0	0
1501	Interkommunal arbeidsgiverkontroll i Agder	0	0	0	0	210	1 424
Arendal		2 593 070	2 581 103	2 556 089	2 546 320	2 613 191	2 590 555

Bevilgningsoversikt investering

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Investeringer i varige driftsmidler	236 738	211 958	210 465	184 873	204 920	245 489
Tilskudd til andres investeringer	4 500	3 500	3 500	3 500	4 500	2 817
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	11 500	11 500	11 500	11 500	1 500	22 719
Utlån av egne midler	254 862	161 969	280 661	338 370	161 350	291 928
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	315 577
Sum investeringsutgifter	507 600	388 927	506 126	538 243	372 270	878 530
Kompensasjon for merverdiavgift	-14 488	-8 742	-8 773	-4 325	-9 024	-19 607
Tilskudd fra andre	-1 200	-8 565	-14 200	-750	-32 525	-83 491
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0	-32 500	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	-2 000
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	-184 592
Bruk av lån	-477 787	-357 495	-460 028	-510 043	-294 331	-553 235
Sum investeringsinntekter	-493 475	-374 802	-483 001	-515 118	-368 380	-842 925
Videreutlån	150 000	150 000	150 000	150 000	100 000	0
Bruk av lån til videreutlån	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	-100 000	0
Avdrag på lån til videreutlån	35 095	40 332	45 575	50 816	24 000	0
Mottatte avdrag på videreutlån	-35 095	-40 332	-45 575	-50 816	-24 000	0
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	-14 125	-14 125	-23 125	-23 125	-3 891	-6 903
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	-15 608
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	-10 435
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-14 125	-14 125	-23 125	-23 125	-3 891	-32 946
Fremført til inndecking i senere år udekket beløp	0	0	0	0	0	0

Brutto investeringer pr. prosjekt

Tall i hele 1 000 Prosjekt	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024
Oppvekst - inv. møbler/utstyr	720	740	760	780
Kirkegårder	-	1 000	1 000	1 000
Kirker	-	1 500	1 500	1 500
Teknisk bygg Høgedal - drift kirkegårder og kirker	3 500	-	-	-
Heis Fløyheia	13 000	-	-	-
Maskinkjøp park/idrett	1 000	1 000	1 000	1 000
Lekeplassutstyr	-	500	-	500
Teknisk utstyr Kanalgården/Kilden	-	200	-	-
Musikkbinger	-	-	750	750
Kulturenheten - Turstier nærområder	300	300	300	300
Kulturenheten - Rehabilitering underlag skøytebanen	-	-	-	1 000
Tilrettelegging friområder	500	500	500	500
Opparbeidelse Langbrygga inkl. rehab. kai	13 000	-	-	-
By- og sentrumsutvikling - kunstprosjekt levende lokaler	300	300	300	300
Arendal by - og regionhistorie - bind 3	1 400	1 250	100	-
Skilting og nytt kart turveier/stier og byløyper Arendal	200	200	200	200
Biblioteket - teknisk utstyr	-	150	-	-
Biblioteket - biblioteksystem	-	500	-	-
Bomuldsfabrikken - Utskifting varebil	400	-	-	-
Østre Agder Brannvesen - Biler og utstyr	3 525	1 625	5 513	2 450
Feiebil Arendal	-	150	-	-
Feiebil Risør	150	150	-	-
Infrastruktur/Geodata: maskiner og biler	2 000	2 000	2 000	2 000
Reasfaltering	3 000	2 500	2 500	2 500
Asfaltering grusveger	500	500	500	500
Trafikksikkerhetstiltak	3 000	3 000	3 000	1 500
Landmålerutstyr	-	-	700	-
Parkeringsautomater	200	200	-	-
Veg og gatelys, sammenkopling av lyskretser	1 000	1 000	1 000	1 000
Opprustning av bruer	500	500	500	500
Miljøtiltak Pollen/Kittelsbukt	5 000	-	-	-
Forsterkning av veikroppen	500	500	500	500
Opprustning av murer og veisikring	750	1 500	750	750
Utskifting brøyteutstyr og sommerutstyr	500	500	500	500
Lage strødepoter med tak	500	-	-	-
Infrastruktur Kunnskapshavna del 3	2 000	9 300	16 000	-
Eydehavn - vei/infrastruktur	10 000	-	-	-

Tall i hele 1 000				
Prosjekt	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024
Veidatabase (2012)	350	350	350	-
Veilys råtekontroll stolper	500	-	-	-
Etablering av snødepot	500	500	-	-
Holtet-Skudereis GS	250	250	250	250
Jektekaia - fra parkering til park	2 600	500	-	-
Renovasjonsbeholdere - nedgravde	2 000	1 500	1 500	1 500
Fornyelse ledningsanlegg	80 000	80 000	70 000	70 000
Forsterkning hovedanlegg/forbedr renseprosesser	65 500	70 500	85 000	81 000
Utbygging nye utb.områder	15 000	15 000	10 000	10 000
Utstyr omsorgsenhetene	5 000	4 000	4 000	4 000
Enhet funksjonshemmede - utskifting bil Ellengård	300	-	-	300
Koordinerende enhet - Utskifting biler	-	-	850	-
Transporttjenesten - buss	-	-	850	-
Oppkjøp barnehage eller annen bærekraftig utvikling av barnehager		10 000		
Utvikling av ny rasjonell barnehage i sentrum	500			
Egenkapitaltilskudd KLP 2020	1 500	1 500	1 500	1 500
Etab. lån inn/utlån	1 000	1 000	1 000	1 000
Bomuldsfabrikken kunsthall	293	293	293	293
Egenkapitaltilskudd AKP 2021-2024	10 000	10 000	10 000	10 000
Sum brutto investeringer Arendal kommune	252 738	226 958	225 465	199 873

Brutto investeringer 2021-2024 pr. prosjekt med finansiering*

Tall i hele 1 000 Prosjekt	Brutto investeringer 2021-2024	Mva- kompensa- sjon	Tilskudd og andre inntekter	Bruk av lånemidler
Oppvekst - inv. møbler/utstyr	3 000	600	-	2 400
Maskinkjøp park/idrett	4 000	800	-	3 200
Lekeplassutstyr	1 000	200	-	800
Teknisk utstyr Kanalgården/Kilden	200	40	-	160
Musikkbinger	1 500	150	500	850
Kulturenheten - Turstier nærområder	1 200	240	-	960
Kulturenheten - Rehabilitering underlag skøytebanen	1 000	200	-	800
Tilrettelegging friområder	2 000	400	-	1 600
Opparbeidelse Langbrygga inkl. rehab. kai	13 000	2 600	-	10 400
By- og sentrumsutvikling - kunstprosjekt levende lokaler	1 200	240	-	960
Arendal by - og regionhistorie - bind 3	2 750	-	1 975	775
Skilting og nytt kart turveier/stier og byløyper Arendal	800	160	-	640
Biblioteket - teknisk utstyr	150	30	-	120
Biblioteket - biblioteksystem	500	100	-	400
Bomuldsfabrikken - Utskifting varebil	400	-	-	400
Østre Agder Brannvesen - Biler og utstyr	13 113	2 623	-	10 490
Feiebil Arendal	150	30	-	120
Feiebil Risør	300	60	-	240
Infrastruktur/Geodata: maskiner og biler	8 000	1 600	-	6 400
Reasfaltering	10 500	2 100	-	8 400
Asfaltering grusveger	2 000	400	-	1 600
Trafikksikkerhetstiltak	10 500	2 100	2 000	6 400
Landmålerutstyr	700	140	-	560
Parkeringsautomater	400	80	-	320
Veg og gatelys, sammenkopling av lyskretser	4 000	800	-	3 200
Opprustning av bruer	2 000	400	-	1 600
Miljøtiltak Pollen/Kittelsbukt	5 000	1 000	-	4 000
Forsterkning av veikroppen	2 000	400	-	1 600
Opprustning av murer og veisikring	3 750	750	-	3 000
Utskifting brøyteutstyr og sommerutstyr	2 000	400	-	1 600
Lage strødepoter med tak	500	100	-	400
Infrastruktur Kunnskapshavna del 3	27 300	5 460	20 240	1 600
Eydehavn - vei/infrastruktur	10 000	2 000	-	8 000
Veidatabase (2012)	1 050	210	-	840
Veilys råtekontroll stolper	500	100	-	400
Etablering av snødepot	1 000	200	-	800
Holtet-Skudereis GS	1 000	200	-	800

Tall i hele 1 000				
Prosjekt	Brutto investeringer 2021-2024	Mva- kompensa- sjon	Tilskudd og andre inntekter	Bruk av lånemidler
Jektekaia - fra parkering til park	3 100	620	-	2 480
Utstyr omsorgsenhetene	17 000	3 400	-	13 600
Enhet funksjonshemmede - utskifting bil Ellengård	600	120	-	480
Koordinerende enhet - Utskifting biler	850	170	-	680
Kirkegårder	3 000	-	-	3 000
Kirker	4 500	-	-	4 500
Transporttjenesten - buss	850	170	-	680
Heis Fløyheia	13 000	2 600	-	10 400
Teknisk bygg Høgedal - drift kirkegårder og kirker	3 500	-	-	3 500
Renovasjonsbeholdere - nedgravde	6 500	-	-	6 500
Fornyelse ledningsanlegg	300 000	-	-	300 000
Forsterkning hovedanlegg/forbedr renseprosesser	302 000	-	-	302 000
Utbygging nye utb.områder	50 000	-	-	50 000
Oppkjøp barnehage eller annen bærekraftig utvikling av barnehager	10 000	2 000		8 000
Utvikling av ny rasjonell barnehage i sentrum	500	100		400
Egenkapitaltilskudd KLP 2020	6 000	-	6 000	-
Etab. lån inn/utlån	4 000	-	4 000	-
Bomuldsfabrikken kunsthall	1 170	234	936	-
Egenkapitaltilskudd AKP 2021-2024	40 000	-	40 000	-
Sum	905 033	36 327	75 651	793 055

Økonomisk oversikt etter art – drift*

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Rammetilskudd	-1 279 758	-1 279 758	-1 279 758	-1 279 758	-1 317 372	-1 254 476
Inntekts- og formuesskatt	-1 259 743	-1 259 743	-1 259 743	-1 259 743	-1 188 949	-1 184 749
Eiendomsskatt	-144 000	-144 500	-142 900	-143 200	-97 500	-115 390
Andre skatteinntekter	-300	-300	-300	-300	-300	-446
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-72 272	-76 275	-76 275	-76 275	-103 606	-135 080
Overføringer og tilskudd fra andre	-489 341	-489 295	-491 941	-497 824	-435 918	-591 112
Brukerbetalinger	-96 098	-95 848	-95 848	-95 848	-101 601	-102 054
Salgs- og leieinntekter	-340 024	-341 424	-341 424	-341 424	-432 140	-450 930
Sum driftsinntekter	-3 681 537	-3 687 144	-3 688 190	-3 694 373	-3 677 386	-3 834 237
Lønnsutgifter	1 682 060	1 697 451	1 693 806	1 691 346	1 688 165	1 747 850
Sosiale utgifter	479 085	475 479	474 575	474 075	487 181	471 352
Kjøp av varer og tjenester	1 177 764	1 164 019	1 145 156	1 138 730	1 233 112	1 281 949
Overføringer og tilskudd til andre	179 625	170 721	171 766	177 266	174 012	233 501
Overføringer - utgår fra 2020	0	0	0	0	380	0
Avskrivninger	95 010	95 010	95 010	95 010	85 492	85 492
Fordelte utgifter - utgår fra 2020	0	0	0	0	-46 081	-70 839
Sum driftsutgifter	3 613 543	3 602 681	3 580 312	3 576 426	3 622 261	3 749 305
Brutto driftsresultat	-67 993	-84 464	-107 878	-117 947	-9 044	-14 093
Renteinntekter	-59 603	-62 738	-69 510	-70 564	-79 277	-83 490
Utbytter	-23 640	-23 640	-28 640	-28 640	-42 640	-41 772
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	81 798	86 082	86 922	84 677	115 749	118 446
Avdrag på lån	166 784	177 359	183 605	194 423	165 432	117 040
Netto finansutgifter	165 339	177 063	172 377	179 896	159 264	110 224
Motpost avskrivninger	-95 010	-95 010	-95 010	-95 010	-85 492	-85 492
Netto driftsresultat	2 336	-2 411	-30 511	-33 061	64 728	10 639
Overføring til investering	14 125	14 125	23 125	23 125	3 890	6 903
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-994	4 749	4 749	4 999	-6 332	14 763
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-15 466	-16 463	2 637	4 937	-62 285	-13 631
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	-18 908
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-2 336	2 411	30 511	33 061	-64 728	-10 873
Regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	234
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Vedlegg 2: Enhetenes økonomiske rammer

Tall i hele 1 000		Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
1101	Rådmannen m/stab	142 743	132 577	119 875	102 765	88 401	109 913
1102	Felles finansiering drift	-2 691 001	-2 690 145	-2 667 128	-2 663 492	-2 582 888	-2 543 617
1103	Felles overføringer og drift	814 891	825 495	814 226	826 304	872 009	781 659
1201	Kommunalteknikk og geodata	-40 747	-42 808	-42 725	-42 846	-45 622	-46 296
1202	Kultur	72 484	67 967	68 519	68 471	71 290	71 674
1203	Brann	32 692	32 692	32 692	32 942	33 444	33 687
1204	Innovasjon og kompetanse	0	0	0	0	17 516	18 292
1205	Vitensenteret	4 336	4 336	4 336	4 336	4 045	4 202
1206	Arendal voksenopplæring	35 917	29 934	28 900	28 866	24 131	24 206
1207	Østre Agder	3 849	3 379	3 379	3 379	15 307	14 854
1301	Livsmestring	94 291	95 562	95 754	95 696	68 223	67 307
1302	Koordinerende enhet	119 811	130 606	130 533	130 459	95 745	93 671
1303	Mestring og habilitering	153 847	159 913	165 034	168 307	134 831	131 955
1304	Hjemmebaserte tjenester	240 531	253 538	253 261	252 984	223 238	234 548
1305	Institusjon 1	139 928	125 542	125 170	124 803	191 893	210 693
1306	NAV Arendal	135 095	138 464	139 109	140 050	84 222	80 375
1307	Østre Agder krisesenter	4 668	4 697	4 697	4 697	4 564	5 727
1308	Legevakten	14 245	14 245	14 245	14 245	13 646	13 460
1310	Institusjon 2	60 339	60 322	60 172	60 018	0	0
1402	Spesialpedagogiske tjenester	42 304	40 542	40 517	40 492	41 944	43 659
1403	Lunderød skole og	23 266	23 266	23 264	23 262	21 003	21 624
1404	Barnevern	88 239	84 377	83 362	82 244	91 203	93 211
1405	Avlastning og bosetting	0	0	0	0	21 613	14 683
1406	Helsestasjon	29 050	28 342	25 827	25 812	39 487	39 721
1410	Birkenlund skole	34 998	34 788	34 784	34 779	35 847	34 858
1411	Asdal skole	39 569	39 336	39 330	39 324	38 470	39 316
1412	Stuenes skole	42 498	42 244	42 237	42 229	41 808	39 282
1413	Nedenes skole	38 295	38 069	38 064	38 059	35 179	34 834
1414	Stinta skole	42 448	42 195	42 189	42 183	40 537	39 173
1415	Roligheden skole	38 937	38 706	38 701	38 697	37 458	38 983
1416	Hisøy skole	34 644	34 442	34 437	34 433	33 333	35 081
1417	Eydehavn skole	11 808	11 738	11 736	11 734	11 361	10 892
1418	Flosta skole	10 281	10 220	10 219	10 217	10 148	9 985
1419	Moltemyr skole	34 491	34 287	34 278	34 270	37 629	36 932
1420	Myra skole	20 224	20 104	20 101	20 098	20 986	20 288
1421	Nesheim skole	9 860	9 804	9 803	9 802	10 106	10 811
1422	Rykene oppvekstsenter	20 215	20 131	20 125	20 120	18 529	17 839
1423	Sandnes skole	18 565	18 454	18 452	18 449	18 956	20 570
1424	Strømmen oppvekstsenter	19 748	19 694	19 691	19 689	19 768	20 675
1450	Tromøy barnehagene	9 663	9 501	9 397	8 694	8 564	9 585
1451	Hisøy barnehageenhet	13 336	13 365	13 364	13 363	11 735	13 340
1452	Barnehager sentrum øst	8 899	8 931	8 930	8 928	9 484	11 671
1453	Stinta barnehageenhet	11 062	11 102	11 099	11 097	11 302	13 843
1454	Jovannslia barnehageenhet	10 459	10 501	10 499	10 497	12 282	13 849
1455	Øyestad barnehageenhet	6 642	6 665	6 665	6 664	7 063	7 564
1456	Lia Barnehage	2 580	2 880	2 880	2 880	0	0
1501	Interkommunal arbeidsgiverkontroll i Agder	0	0	0	0	210	1 424
Sum		0	0	0	0	0	0

Vedlegg 3: Obligatoriske oversikter kommunale foretak

Bevilgningsoversikt drift Arendal eiendom KF

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre generelle driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Sum generelle driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	-111 675	-119 615	-125 681	-132 785	-122 823	-120 645
Avskrivninger	82 000	82 000	82 000	82 000	80 000	72 136
Sum netto driftsutgifter	-29 675	-37 615	-43 681	-50 785	-42 823	-48 509
Brutto driftsresultat	-29 675	-37 615	-43 681	-50 785	-42 823	-48 509
Renteinntekter	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200	-2 060
Utbytter	0	0	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	39 521	42 501	47 323	48 197	54 729	53 394
Avdrag på lån	73 354	78 314	79 558	85 788	69 294	67 628
Netto finansutgifter	111 675	119 615	125 681	132 785	122 823	118 962
Motpost avskrivninger	-82 000	-82 000	-82 000	-82 000	-80 000	-72 136
Netto driftsresultat	0	0	0	0	0	-1 683
Overføring til investering	0	0	0	0	0	3 188
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	-1 506
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	1 683
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Økonomisk oversikt etter art - drift Arendal eiendom KF

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	0	0	0	0	0	0
Overføringer og tilskudd fra andre	-295 829	-303 829	-309 270	-316 380	-301 375	-306 747
Brukerbetalinger	0	0	0	0	0	0
Salgs- og leieinntekter	-62 754	-62 754	-62 754	-62 754	-55 512	-58 684
Sum driftsinntekter	-358 583	-366 583	-372 024	-379 134	-356 887	-365 431
Lønnsutgifter	62 973	62 973	62 973	62 973	65 042	68 443
Sosiale utgifter	19 686	19 686	19 686	19 686	20 244	18 149
Kjøp av varer og tjenester	136 675	136 675	136 175	136 175	129 807	140 387
Overføringer og tilskudd til andre	27 574	27 634	27 509	27 515	26 302	20 708
Overføringer - utgår fra 2020	0	0	0	0	-2 751	0
Avskrivninger	82 000	82 000	82 000	82 000	80 000	72 136
Fordelte utgifter - utgår fra 2020	0	0	0	0	-4 580	-2 901
Sum driftsutgifter	328 908	328 968	328 343	328 349	314 064	316 922
Brutto driftsresultat	-29 675	-37 615	-43 681	-50 785	-42 823	-48 509
Renteinntekter	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200	-2 060
Utbytter	0	0	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	39 521	42 501	47 323	48 197	54 729	53 394
Avdrag på lån	73 354	78 314	79 558	85 788	69 294	67 628
Netto finansutgifter	111 675	119 615	125 681	132 785	122 823	118 962
Motpost avskrivninger	-82 000	-82 000	-82 000	-82 000	-80 000	-72 136
Netto driftsresultat	0	0	0	0	0	-1 683
Overføring til investering	0	0	0	0	0	3 188
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	547
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	-2 347
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	1 388
Regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	294
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	-294

Bevilgningsoversikt investering Arendal eiendom KF

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Investeringer i varige driftsmidler	371 006	191 365	404 125	436 600	195 875	136 748
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	7 512
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	0	0	0	0	0	0
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	87 764
Sum investeringsutgifter	371 006	191 365	404 125	436 600	195 875	232 024
Kompensasjon for merverdiavgift	-66 876	-34 273	-80 125	-86 120	-31 975	-22 633
Tilskudd fra andre	-69 016	-24 122	-57 530	-21 800	-30 600	0
Salg av varige driftsmidler	-12 950	-17 350	0	0	-10 400	-20 402
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-222 163	-115 619	-266 471	-328 680	-122 900	-177 361
Sum investeringsinntekter	-371 006	-191 365	-404 125	-436 600	-195 875	-220 535
Videreutlån	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	0	0	0
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	-3 188
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	-8 300
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	0	0	0	0	0	-11 488
Fremført til inndecking i senere år - udekket beløp	0	0	0	0	0	0

Brutto investeringer Arendal eiendom KF

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024
Lovpålagt - myndighetskrav	3 000	3 000	4 000	4 000
Brukerstyrte endringer	3 000	3 000	3 000	3 000
ENØK-tiltak	3 000	3 000	3 000	1 000
ENØK satsning	1 000	1 000	1 000	1 000
Fjellsikring	500	500	500	500
Rehabilitering barnehager og skolebygg	-	2 000	3 000	3 000
Ny barnehage Marisberg	15 000	15 000	-	-
Rehabilitering omsorgsbygg	-	2 000	3 000	3 000
Kjøp av boliger	3 500	-	3 500	6 000
Helsehus Saltrød	5 000	10 275	332 225	342 500
Vaskeri/kjøkken	-	-	-	27 000
Nybygg legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser	185 051	61 190	-	-
Inventar - legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser	-	19 800	-	-
Enhet funksjonshemmede - Ny bolig yngre funksjonshemmede	25 000	-	25 000	25 000
Røed	22 800	-	-	-
Forsterket boliger for rus psykisk helse med lav boevne	8 700	3 100	3 100	3 100
4 boliger med bemanning - rus og psyk.	-	-	-	3 000
Overgangsboliger - rus og psyk.	4 500	-	-	-
Bjorbekk - rehabilitering BOA	250	-	-	-
Carport Innsatsteam hverdagsrehabilitering 16 biler Myratunet	5 480	-	-	-
Nytt svømmeanlegg	1 000	1 000	1 000	5 000
Nødvendige livsforlengende inv. Eksisterende svømmebasseng	1 000	1 000	1 000	1 000
Ny flerbrukshall Sør amfi	25 000	25 000	-	-
Kultur- og idrettsbygg	1 000	1 000	1 000	1 500
Universell utforming	500	500	500	-
Marisberg, videre utvikling	25 000	20 000	10 000	-
Eiendomsutviklingsprosjekter	5 000	5 000	5 000	5 000
Kjøp av næringstomter Heftingsdalen del 2	8 125	-	-	-
Nedenes skole - nytt klasserom	3 000	-	-	-
Endring skolestruktur/demografi	-	4 000	-	-
Tiltak for å redusere energiforbruk, led og SD anlegg i alle bygg	4 000	4 000	4 000	2 000
Utskifting flere kjøkken (Jovanntunet, Oddenveien, Myra bofellesskap)	300	300	300	-
Utbygging Flosta, avd. C	-	3 800	-	-
Ventilasjonsanlegg Ørbek 2	200	-	-	-
Lassens hus - inventar	-	1 500	-	-
Koordinerende enhet - Ombygging skyllerom / rent lager og lager for medisinsk forbruksmateriell	3 300	400	-	-
Nytt bygg Kriesenter tilbud for menn	4 800	-	-	-
Sti Fløyheia	3 000	-	-	-
Sum brutto investeringer Arendal eiendom KF	371 006	191 365	404 125	436 600

Brutto investeringer Arendal eiendom KF 2020-2023 med finansiering*

Tall i hele 1 000	Brutto investeringer 2021-2024	Mva- kompen- sasjon	Tilskudd og andre inntekter	Tilskudd - fellesprosj	Bruk av lånemidler
Lovpålagt - myndighetskrav	14 000	2 800	-	-	11 200
Brukerstyrte endringer	12 000	2 400	-	-	9 600
ENØK-tiltak	10 000	2 000	-	-	8 000
ENØK satsning	4 000	800	-	-	3 200
Fjellsikring	2 000	400	-	-	1 600
Rehabilitering barnehager og skolebygg	8 000	1 600	-	-	6 400
Ny barnehage Marisberg	30 000	6 000	-	-	24 000
Rehabilitering omsorgsbygg	8 000	1 600	-	-	6 400
Kjøp av boliger	13 000	-	3 900	-	9 100
Helsehus Saltrød	690 000	138 000	-	-	552 000
Vaskeri/kjøkken	27 000	5 400	-	-	21 600
Nybygg legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser	246 240	49 248	56 480	61 724	78 788
Inventar - legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser	19 800	3 960	-	-	15 840
Enhet funksjonshemmede - Ny bolig yngre funksjonshemmede	75 000	15 000	28 784	-	31 216
Røed	22 800	4 560	14 940	-	3 300
Forsterket boliger for rus psykisk helse med lav boevne	18 000	3 600	-	-	14 400
4 boliger med bemanning - rus og psyk.	3 000	600	-	-	2 400
Overgangsboliger - rus og psyk.	4 500	900	-	-	3 600
Fagerheim - Ny avlastningsenhet	-	-	4 440	-	- 4 440
Bjorbekk - rehabilitering BOA	250	50	-	-	200
Carport Innsatsteam hverdagsrehab. 16 biler Myratunet	5 480	1 096	-	-	4 384
Nytt svømmeanlegg	8 000	1 600	-	-	6 400
Nødvendige livsforlengende inv. Eksisterende svømmebasseng	4 000	800	-	-	3 200
Ny flerbrukshall Sør amfi	50 000	10 000	-	-	40 000
Kultur- og idrettsbygg	4 500	900	-	-	3 600
Universell utforming	1 500	300	-	-	1 200
Marisberg, videre utvikling	55 000	2 000	-	-	53 000
Eiendomsutviklingsprosjekter	20 000	4 000	-	-	16 000
Kjøp av næringsstomter Heftingsdalen del 2	8 125	-	-	-	8 125
Nedenes skole - nytt klasserom	3 000	600	-	-	2 400
Endring skolestruktur/demografi	4 000	800	-	-	3 200
Tiltak for å redusere energiforbruk, led og SD anlegg i alle bygg	14 000	2 800	-	-	11 200
Utskifting flere kjøkken (Jovanntunet, Oddenveien, Myra bofellesskap)	900	180	-	-	720
Utbygging Flosta, avd. C	3 800	760	-	-	3 040
Ventilasjonsanlegg Ørbek 2	200	40	-	-	160
Lassens hus - inventar	1 500	300	-	-	1 200
Koordinerende enhet - Ombygging skyllerom / rent lager og lager for medisinsk forbruksmateriell	3 700	740	-	-	2 960
Nytt bygg Krisesenter tilbud for menn	4 800	960	2 200	-	1 640
Sti Fløyheia	3 000	600	-	-	2 400
Sum	1 403 095	267 394	110 744	61 724	963 233

Bevilgningsoversikt drift Arendal havnevesen KF

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre generelle driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Sum generelle driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	-12 652	-12 466	-13 969	-15 760	-13 161	-11 132
Avskrivinger	0	0	0	0	0	8 280
Sum netto driftsutgifter	-12 652	-12 466	-13 969	-15 760	-13 161	-2 852
Brutto driftsresultat	-12 652	-12 466	-13 969	-15 760	-13 161	-2 852
Renteinntekter	-250	-258	-265	-273	-250	-989
Utbytter	0	0	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	2 503	2 883	3 808	3 950	5 348	4 018
Avdrag på lån	7 504	8 344	9 611	9 764	6 714	5 583
Netto finansutgifter	9 757	10 969	13 154	13 441	11 812	8 612
Motpost avskrivinger	0	0	0	0	0	-8 280
Netto driftsresultat	-2 895	-1 497	-815	-2 319	-1 349	-2 520
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	2 895	1 497	815	2 319	1 349	2 520
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	2 895	1 497	815	2 319	1 349	2 520
Fremført til inndecking i senere år	0	0	0	0	0	0

Økonomisk oversikt etter art – drift Arendal havnevesen KF

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	0	0	0	0	0	0
Overføringer og tilskudd fra andre	0	0	0	0	0	-6
Brukerbetalinger	0	0	0	0	0	0
Salgs- og leieinntekter	-34 285	-34 416	-36 537	-38 977	-33 170	-41 628
Sum driftsinntekter	-34 285	-34 416	-36 537	-38 977	-33 170	-41 634
Lønnsutgifter	9 430	9 716	10 009	10 311	8 948	6 689
Sosiale utgifter	2 070	2 133	2 196	2 262	2 128	1 594
Kjøp av varer og tjenester	9 133	9 101	9 363	9 644	8 933	20 705
Overføringer og tilskudd til andre	1 000	1 000	1 000	1 000	0	1 513
Overføringer - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
Avskrivninger	0	0	0	0	0	8 280
Fordelte utgifter - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	21 633	21 950	22 568	23 217	20 009	38 782
Brutto driftsresultat	-12 652	-12 466	-13 969	-15 760	-13 161	-2 852
Renteinntekter	-250	-258	-265	-273	-250	-989
Utbytter	0	0	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	2 503	2 883	3 808	3 950	5 348	4 018
Avdrag på lån	7 504	8 344	9 611	9 764	6 714	5 583
Netto finansutgifter	9 757	10 969	13 154	13 441	11 812	8 612
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	-8 280
Netto driftsresultat	-2 895	-1 497	-815	-2 319	-1 349	-2 520
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	2 895	1 497	815	2 319	1 349	4 958
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	-4 958
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	2 895	1 497	815	2 319	1 349	0
Regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	2 520
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	-2 520

Bevilgningsoversikt investering Arendal havnevesen KF

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Investeringer i varige driftsmidler	34 350	46 350	14 850	10 350	38 450	18 648
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	0	0	0	0	0	0
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	51 460
Sum investeringsutgifter	34 350	46 350	14 850	10 350	38 450	70 109
Kompensasjon for merverdiavgift	0	0	0	0	0	0
Tilskudd fra andre	-1 651	0	-660	-660	0	-1 774
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-32 699	-46 350	-14 190	-9 690	-38 450	-68 335
Sum investeringsinntekter	-34 350	-46 350	-14 850	-10 350	-38 450	-70 109
Videreutlån	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	0	0	0	0	0	0
Fremført til inndecking i senere år - udekket beløp	0	0	0	0	0	0

Brutto investeringer Arendal havnevesen KF

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2021	Opprinnelig budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024
Fergekai lokalferger	2 500	-	3 500	2 000
Pollen oppgradering	-	500	-	-
Rådhusbrygga	1 000	1 000	-	500
Kommunale brygger	1 000	-	-	1 500
Teknisk utstyr /infrastruktur	1 350	1 350	1 350	1 350
Gjestehavn	2 500	-	1 000	1 000
Areal (tilrettelegging og kjøp)	8 000	4 000	-	4 000
Ny kai - Eydehavn	18 000	27 000	3 000	-
Infrastruktur Eydehavn inkl. ro-ro	-	10 000	2 000	-
Småbåthavner	-	2 500	1 500	-
Ny havnebåt	-	-	2 500	-
Sum brutto investeringer Arendal eiendom KF	34 350	46 350	14 850	10 350

Brutto investeringer Arendal havnevesen KF 2020-2023 med finansiering*

Tall i hele 1 000	Brutto investeringer 2021-2024	Mva- kompen- sasjon	Tilskudd og andre inntekter	Tilskudd - fellesprosj.	Bruk av lånemidler
Fergekai lokalferger	8 000	-	-	-	8 000
Pollen oppgradering	500	-	-	-	500
Rådhusbrygga	2 500	-	-	-	2 500
Kommunale brygger	2 500	-	-	-	2 500
Teknisk utstyr /infrastruktur	5 400	-	-	-	5 400
Gjestehavn	4 500	-	2 971	-	1 529
Areal (tilrettelegging og kjøp)	16 000	-	-	-	16 000
Ny kai - Eydehavn	48 000	-	-	-	48 000
Infrastruktur Eydehavn inkl. ro-ro	12 000	-	-	-	12 000
Småbåthavner	4 000	-	-	-	4 000
Ny havnebåt	2 500	-	-	-	2 500
Sum	105 900	-	2 971	-	102 929

Vedlegg 4: Betalingssatser Arendal kommune

Innholdsfortegnelse

Kultur.....	30
Kulturskole	30
Vitensenteret Sørlandet	30
Arendal og omegn skøytebane	30
Stinta Svømmehall.....	31
Bibliotek	31
Betalingssatser kommunale bygg og anlegg.....	31
Betalingssatser Arendal idrettspark/Sparebanken Sør Amfi	32
Leie av lokaler – Arendal bibliotek.....	33
Leie av lokaler – Arendal gamle rådhus	33
Leie av lokaler – Eureka kursrom.....	33
Gebyr for prøver	34
Bevillingsgebyr	34
Helse og levekår	34
Helse- og levekårstjenester	34
Transport i helse- og levekårstjenesten.....	35
Vaksinasjonskontor	35
Teknisk	36
Parkering	36
Skiltplaner	36
Selvkost	36
Vann og avløp.....	37
Slamtømming, utslippstillatelser, kontroll og tilsyn	38
Renovasjon.....	40
Oppmåling.....	41
Bygg og reguleringsplaner	46
Byggesaksgebyrer.....	46
Plansaksgebyr.....	49
Østre Agder brannvesen.....	51
Undervisning	53
Barnehage	53
Skole – SFO	53
Voksenopplæring norskkurs og prøver.....	53
Kirkeverge	54
Gravfesteavgift	54
Regnskap	54
Fakturagebyr	54

Kultur

Kulturskole

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
					All økning innføres fra skoleåret 2018-2019
Vokal-/instrumentundervisning	1 950	1 950	1 950	0 %	Pr. halvår
Visuell kunst	1 950	1 950	1 950	0 %	Pr. halvår
Scenekunst/drama	1 950	1 950	1 950	0 %	Pr. halvår
Samspillgruppe gyldne saksofon	650	650	700	8 %	Pr. halvår
Korall kor			1 000	Ny	Pr. halvår
Kulturskolekoret			1 000	Ny	Pr. halvår
Fake news band			700 *	Ny	Pr. halvår
Frikar duo			700 *	Ny	Pr. halvår
Aktivitetsgrupper på Helsestasjonen og institusjoner	5 850	5 850	5 850	0 %	Ved salg av en klokke time pr. uke pr. halvår
Instrumentkarusell pakke			17 550	Ny	Pr. halvår
Instrumentkarusell ind.			1 000	Ny	Pr. halvår
Leie av instrument	450	450	500	11 %	Pr. halvår (Eks moms)
Søskenmoderasjon/deltakelse i flere aktiviteter	25 % red.	25 % red.	25 % red.		
Instruktørtjenester aspirantkorps, juniorkorps, Arendals Unge Strykere en klokke time pr uke	5 850	5 850	5 850	0 %	Pr. halvår
Makspris per familie med samme betaler	8 000	8 000	9 000	13 %	Pr. halvår

*Fake news band og Frikar duo er gratis frem til høst 2021. Betaling etter dette.

Vitensenteret Sørlandet

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Barn u/2 år	Gratis	Gratis	Gratis		
Barn	120	120	130	8 %	1 -15 år
Voksen	120	120	130	8 %	
Årskort barn	480	480	480	0 %	
Årskort voksen	480	480	480	0 %	
For øvrige priser ved Vitensenteret henvises det til nettsiden.					

Vi ønsker å teste ut å ha ulike priser for ulike perioder av året. Dvs. høysesong om sommeren er noe dyrere enn ellers i året, da det brukes mer ressurser på gjennomføring av aktiviteter i høysesong.

Arendal og omegn skøytebane

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Enkeltbillett familie	100	100	100	0 %	2 voksne og 2 barn.
Enkeltbillett voksne over 16 år	60	60	60	0 %	
Enkeltbillett barn	25	25	25	0 %	
Sesongkort voksne over 16 år	750	750	750	0 %	

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Sesongkort barn	375	375	375	0 %	
Leie av skøyter	60	60	60	0 %	Pr. gang
Sliping av hockeyskøyter	60	60	60	0 %	Pr. gang
Sliping av lengdeløpsskøyter	110	110	110	0 %	Pr. gang
2. gangs purregebyr voksne	100	100	100	0 %	Ingen endring
1. gangs purregebyr barn	0	0	0	0 %	Ingen endring
2. gangs purregebyr barn	0	0	0	0 %	Ingen endring
Etter 2. purring blir det sendt ut erstatningskrav.					

Stinta Svømmehall

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Barn under 16 år	25	25	30	17 %	Pr. gang
Pensjonister/studenter	35	35	40	13 %	Pr. gang
Pensjonister/studenter	280	280	320	13 %	Klippekort 10 klipp
Voksen	45	45	50	10 %	Pr. gang
Voksen	340	340	400	15 %	Klippekort 10 klipp

Det har ikke vært noen økning siden 2018.

Bibliotek

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
1. gangs purregebyr voksne	50	50	50	0 %	Ingen endring

Betalingssatser kommunale bygg og anlegg

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Lag og foreninger i Arendal kommune	-	-	-	-	Vedtatt av bystyret 20.06.2013
Kommersielle/private/utenbys:					
Grupperom/klasseom ol inntil 100 m2	170	180	190	5 %	pr time
Gymsaler ol inntil 300m2	220	230	240	4 %	pr time
Idrettshaller/utendørsanl. 300 m2	280	290	300	3 %	pr time
Spesialrom (musikkrom, kjøkken ol)	170	180	190	5 ,%	pr time
Svømmebasseng 12,5 m	280	290	300	3 %	pr time
Svømmebasseng 25 m	340	350	360	3 %	pr time
Grendehus Roligheden skole, amfi		500	510	2 %	pr time
Grendehus Roligheden skole, kantine med kjøkken		180	190	5 %	pr time
Grendehus Roligheden skole, amfi, kantine med kjøkken		700	1 000	43 %	pr time
Depositum nøkler/nøkkeltkort	550	600	650	8 %	pr time

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Dersom byggdrifter på grunn av leietakers forhold må møte utenfor vanlig arbeidstid, faktureres leietaker, uavhengig av gratisprinsippet. Det samme gjelder dersom leieforholdet medfører økte renholdskostnader. (Manglende rydding, fjerning av søppel, etc.)					
	Hverdag etter arbeidstid 2020	Helg 2020	Hverdag etter arbeidstid 2021	Helg 2021	
Pris for fremmøte byggdrifter pr. gang	1 200	1 800	1 300	1 900	
Pris renhold pr. påbegynte time	650	1 000	700	1 100	
Dersom bygget forlates med åpne/ulåste dører eller vinduer faktureres 2 000 kroner i tillegg.					

Leiepriser Grendehus Roligheden skole:

Amfi, kantine med kjøkken og amfi, kantine med kjøkken leies kun ut pr. time. Ved leie ut over 12 timer og eller døgn, vil Arendal eiendom KF fastsette en pris i hvert enkelt tilfelle.

Betalingssatser Arendal idrettspark/Sparebanken Sør Amfi

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Flerbrukshallen - begge baner	1 700	1 800	1 900	5 %	pr time
Flerbrukshallen - Bane 1	900	950	1 000	10 %	pr time
Del A	280	290	300	3 %	pr time
Del B	280	290	300	3 %	pr time
Del D	280	290	300	3 %	pr time
Flerbrukshallen- Bane 2	900	950	1 000	9 %	pr time
Del A	280	290	300	3 %	pr time
Del B	280	290	300	3 %	pr time
Del C	280	290	300	3 %	pr time
Oppvarmingsflata	550	570	590	3 %	pr time
Turnhallen u/utstyr	1 700	1 800	1 900	5 %	pr time
Tennishallen	2 300	2 400	2 500	4 %	pr time
Bane 1	280	290	300	3 %	pr time
Bane 2	280	290	300	3 %	pr time
Bane 3	280	290	300	3 %	pr time
Bane 4	280	290	300	3 %	pr time
Møterom:					
104 - Blokk - 60m2 - 20pl.	280	290	300	3 %	pr time
119 - Innkast - 50m2 - ikke noe utst. 8 pl.	230	240	250	4 %	pr time
120 - Tandem - 40m2 - ikke noe utst. 8 pl.	230	240	250	4 %	pr time
204 - Rundvandt - 74m2 - 32pl.	280	290	300	3 %	pr time
205 - Airball - 56m2 - 24pl.	280	290	300	3 %	pr time
206 - Zorro - 56m2 - 24pl.	280	290	300	3 %	pr time
207 - Bøtte - 93m2 - 30pl.	350	370	390	5 %	pr time
214 - Straffekast - 70m2	280	290	300	3 %	pr time
215 - 2 min - 70m2 - 20pl.	280	290	300	3 %	pr time
104 - Blokk - 60m2 - 20pl.	280	290	300	3 %	pr time

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Baner og møterom leies kun ut pr. time. Ved leie ut over 12 timer og/eller døgn, vil Arendal eiendom KF fastsette en pris i hvert enkelt tilfelle.					

Leie av lokaler – Arendal bibliotek

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Auditoriet innenbys foreninger og organisasjoner	350	350	350	0 %	Tillegg kr 600 for bruk av høytaleranlegg og videokanon
Auditoriet utenbys lag og næringsliv	700	840	840	0 %	Ingen endring
Bruk av høytaleranlegg, mikrofoner og/eller projektor	600	750	750	0 %	Ingen endring
Kursrom-næringsliv, pr time			840	Ny	pr. time

Ingen endring grunnet kraftig økning i 2020. Egne priser for Arendalsuka

Leie av lokaler – Arendal gamle rådhus

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Alle festlokaler	6 600	6 800	7 000	3 %	Ved større arrangement som bryllup må alle lokaler leies. Eksklusiv rengjøring
Festiviteten	3 600	3 700	3 800	3 %	Eksklusiv rengjøring
Grønnsalen	3 300	3 400	3 500	3 %	Eksklusiv rengjøring
Blåsalen	3 300	3 400	3 500	3 %	Eksklusiv rengjøring
Jurysalen	3 300	3 400	3 500	3 %	Eksklusiv rengjøring
Renhold utføres av rådhusets renholdspersonale og kommer i tillegg. Hvis behov for rengjøring utover dette kan Arendal kommune sende tilleggsregning. All form for servering avtales direkte med Røed produksjonskjøkken på telefon 37 06 53 08/ 991 55 214.					

Leie av lokaler – Eureka kursrom

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
					Be om pristilbud for lengre leieperioder
Kursrom 1 og 2 (Amfiet) – HEL DAG	3 700	3 800	3 900	3 %	61 plasser
Kursrom 1 og 2 (Amfiet) - 3 TIMER	2 100	2 150	2 200	2 %	61 plasser
Kursrom 3 - HEL DAG	2 100	2 150	2 200	2 %	22 plasser
Kursrom 3 - 3 TIMER	1 600	1 650	1 700	3 %	22 plasser
Kursrom 4 - HEL DAG	2 100	2 150	2 200	2 %	16 plasser
Kursrom 4 - 3 TIMER	1 600	1 650	1 700	3 %	16 plasser
Kursrom 5 - HEL DAG	2 100	2 150	2 200	2 %	20 -22 plasser
Kursrom 5 - 3 TIMER	1 600	1 650	1 700	3 %	20 -22 plasser
Kursrom 6, Datarom - HEL DAG	2 100	2 150	2 200	2 %	19 plasser
Kursrom 6, Datarom - 3 TIMER	1 600	1 650	1 700	3 %	19 plasser

Gebyr for prøver

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Kunnskapsprøven	400	400	400	0%	Pr. prøve
Etablererprøven	400	400	400	0%	Pr. prøve

*Oppdateres i desember

Bevillingsgebyr

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Skjenkebevilling – minstegebyr pr. år	5 200	5 300	5 400	2%	
Salgsbevilling – minstegebyr pr. år	1 660	1 700	1 740	2%	
En enkelt bestemt anledning	5 200	5 200	5 400	4%	
Liten enkeltanledning	760	780	780	0%	
Ambulerende skjenkebevilling pr. gang	370	370	390	5%	

*Oppdateres i desember

Helse og levekår

Helse- og levekårstjenester

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Praktisk bistand (pr. time):					
Under 2G (pr. mnd.)	205	210	210	0 %	Maks (settes lik statens satser vedtatt i statsbudsjettet)
2 -3G	262	278	286	3 %	Pr. mnd. - Tak 1 653
3 -5G	412	437	450	3 %	Pr. mnd. - Tak 2 499
Over 5G	484	513	528	3 %	Pr. mnd. - Tak 4 127
Vask av tøy:					
Leie av håndklær og sengetøy	194	222	230	3 %	Pr. mnd.
Vask av privat tøy	405	438	451	3 %	Pr. mnd.
Enkeltoppdrag kun vask	52	64	66	3 %	Pr. kg - Vask av privat tøy inkl. sengetøy + moms
Enkeltoppdrag inkl. stryking/rulling	97	100	103	3 %	Pr. kg - Enkeltoppdrag kun vask + moms
Leie/kjøp av kommunale hjelpemidler:					
Leie av kommunalt utstyr	125	125	150	20 %	Pr. gjenstand. Maksbeløp 400 kr
Kjøp av utstyr	Selvkost + 125	Selvkost + 125	selvkost + 125		Tilleggspris pr. gjenstand
Mat:					
Middag kafeteria	90	100	100	0 %	Pr. stk.
Middag hjemmeboende	84	90	90	0 %	Pr. stk.
Frokost/ kveld	39	45	45	0 %	Pr. stk.

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Alle måltider	4 075	4 200	4 326	3 %	Pr. mnd.
Dagopphold/dagavdeling	85	90	95	6 %	Pr. døgn (settes lik statens satser vedtatt i statsbudsjettet)
Korttidsopphold sykehjem	165	170	175	3 %	Pr. døgn (settes lik statens satser vedtatt i statsbudsjettet)
Tillegg for transport	52	54	56	4 %	Pr. gang
Leie basseng Bjorbekktunet:					
Grupper funksjonshemmede	427	440	440	0 %	Pr. gang
Andre	90	93	93	0 %	Pr. person
Ansatte	40	45	45	0 %	Pr. person
Trygghetsalarm:					
Under 2G	262	270	278	3 %	Pr. mnd.
Fra 2 – 4G	551	567	584	3 %	Pr. mnd.
Over 5G	668	688	709	3 %	Pr. mnd.

* Arendal kommune vil oppjustere satsene i tråd med vedtak i statsbudsjettet.

Transport i helse- og levekårstjenesten

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Sats 1 Transport til og fra dag og aktivitetstilbud – alle grupper. Pris for 1 dag pr uke	243	250	260	4 %	Pr. mnd.
Pris 2 dager pr. uke	483	497	517	4 %	Pr. mnd.
Pris 3 dager pr. uke	723	744	774	4 %	Pr. mnd.
Pris 4 dager pr. uke	967	995	1 035	4 %	Pr. mnd.
Pris 5 dager pr. uke	1 214	1 249	1 299	4 %	Pr. mnd.
Kjøring med kommunale biler (BVT, oppfølgingstjenesten etc.)	4	4	4	0 %	4 kroner pr. km inntil 20 km, 3 kroner etter 20 km. To personer 2 kr pr. km.
Tak pr. mnd. for kjøring korte turer med kommunale tjenestebiler	1 340	1 380	1 435	4 %	Pr. mnd.
Bolig					
Husleie inkl. alarm v/boliggjøring	7 608	7 836	8 071	3 %	Pr. mnd.
Husleie v/boliggjøring ellers	7 494	7 718	7 950	3 %	Pr. mnd.
Servicepakke v/boliggjøring	137	141	147	3 %	Pr. mnd.

Vaksinasjonskontor

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Gruppekonsultasjon (2 eller flere) pris pr. person)	125	130	135	3,8 %	Pris pr. konsultasjon
Konsultasjon voksen	195	200	205	2,5 %	
Konsultasjon barn 0-16 år	95	100	100	0 %	
Oppfølgende konsultasjon	95	100	100	0 %	
Se egne priser for vaksiner på kommunens nettside, disse oppdateres løpende i tråd med gjeldende innkjøpspriser.					

Teknisk

Parkering

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Betalingssatser på kommunale parkeringsplasser og i Torvet P-Hus					Priser inkludert MVA
Jernbanestasjonen	13	15	15	0 %	Timeparkering
Jernbanestasjonen	85	90	90	0 %	Heldagsparkering
Branntomta	13	15	15	0 %	Timeparkering
Branntomta	85	90	90	0 %	Heldagsparkering
Bendiksklev	35	35	35	0 %	Timeparkering, maks 1 time.
Torvet øst			Gratis	0 %	Gratis parkering, maks 30 minutter.
Torvgaten, Strandgaten, Peder Thomassons gate, Østregate (nederste kvartal) Østregate 2. kvartal	Gratis	Gratis	Gratis	0 %	Gratis parkering, maks 30 minutter. (endret 01.01.2019)
Kirkeplassen, Kittelsbukt, Friergangen	25	25	Gratis		Gratisparkering, maks 30 min.
Langbryggen fortau, Nesbakken, Nygaten, Østregate 3. kvartal, Hylleveien	25	25	25	0 %	Timeparkering, maks 2 timer.
Munkegaten, Østregate (toppen), klevgaten	25	25	25	0 %	Timeparkering, maks 2 timer. (endret 01.01.2019)
Torvet p-hus, hele døgnet	18	18	20	1 %	Pr. time
Torvet p-hus	150	150	150	0 %	Maks pr. døgnet
P-Hus Torvet - leie inne	15 500	15 500	16 000	3 %	Pr. år
P-Hus Torvet - leie på taket	7 500	7 500	7 500	0 %	Pr. år
Sentrum; Tyholmen, Kastellveien, Gml. Kittelsbuktvei - Leieplass	7 500	7 500	7 500	0 %	Pr. år
Sentrumsnære plasser; Skytebanen, Høyveien, Munkejordet, Strømsbuneset, Fløyveien, Hansnesveien og Vrengen - Leieplass	4 700	4 700	4 700	0 %	Pr. år

Skiltplaner

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Utarbeidelse av skiltplaner	815	815	815	0 %	Pr. time. Minimum 1630 kroner pr. plan

Selvkost

Ramme for gebyrberegning:

Tjenestene beregnes etter selvkost, som innebærer at det tjenesten koster dekkes i sin helhet inn via gebyrer for tjenesten, jf. kommuneloven §15-1 og selvkostforskriften. Generasjonsprinsippet praktiseres, og gjennom dette vurderes overskudd og underskudd og avregnes mot bundne fond.

Vann og avløp

Gebyrberegningen for vann og avløp er hjemlet i Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012, samt nasjonale retningslinjer om vann- og avløpsgebyrer fra 2014.

1. Tilkoblingsgebyr

Tilkoblingsgebyr for bolig (pr boenhet), fritidsbolig eller annet bygg på eget gnr/bnr faktureres samtidig med godkjenning av søknad om tilkobling til offentlig vann- og/eller avløpsnett. Tilkoblingsgebyr næringsbygg faktureres etter beregnet areal. Tilkoblingsgebyr for småbåthavn faktureres som næring, minste takst. Gebyret faktureres ved første gangs tilkobling.

2. Årsgebyr

Årsgebyret består av et abonnementsgebyr og et forbruksgebyr.

2.1 Abonnementsgebyr

Abonnementsgebyret er årsgebyrets faste del som skal dekke kommunens faste kostnader for vann- og/eller avløpstjenester.

Abonnementsgebyret differensieres etter brukerkategori:

- Abonnementsgebyr for næring betales av næringseiendommer og offentlige virksomheter. Abonnementsgebyret er delt inn i tretten brukerkategorier i henhold til deres årlige vannforbruk.
- Abonnementsgebyr for forsamlingshus, idrettsforeninger, grendehus og andre lag og foreninger som driver sine hus på ikke kommersielt grunnlag.
- Abonnementsgebyr pr. boenhet.
- Abonnementsgebyr pr. fritidsbolig.
- Abonnementsgebyr for småbåthavn.

Gebyret for næringseiendommer/småbåthavner fastsettes på grunnlag av fjorårets vannforbruk, basert på kommunens kapitalkostnader. Abonnementsgebyr for VA for næringsbygg baseres på abonnementsgebyr for bolig ganget opp etter beregnet forbruk: 0-200 m³ x 2, 201-500 m³ x 3,5, 501-1 000 m³ x 5, 1 001-2 000 m³ x 7,5, 2001-4000 m³ x 10, 4001-7000 m³ x 12,5, 7001-10 000 m³ x 14, 10001-15 000 m³ x 15, 15001-25 000 m³ x 16, 25001-50 000 m³ x 17, 50001-100 000 m³ x 18, 100001-150 000 m³ x 19, over 150 001 m³ x 20.

2.2 Forbruksgebyr

Forbruksgebyret er et variabelt gebyr basert på grunnlag av målt eller beregnet vannforbruk.

2.2.1 Målt forbruk (vannmåler)

Forbruksgebyret baseres på faktisk vannforbruk (vannmåler) og pris pr. m³. Avløpsmengde regnes lik vannmengde. Unntak fra dette må dokumenteres av abonnenten og gjelder kun for næringsabonnenter.

2.2.2 Beregnet forbruk (areal beregnet ut fra bebyggelsens bruttoareal)

Forbruksgebyret baseres på stipulert forbruk og pris pr. m³. Beregnet forbruk (m³) beregnes slik: Bruttoareal (BRA, m²) x spesifikt forbruk (m³/m²), der arealet beregnes som bruksareal BRA (m²) etter NS 3940 og spesifikt forbruk er satt til 1,25 m³/m².

3. Årlig vannmålerleie

Kommunen eier vannmåleren for alle abonnenter. Alle kostnadene for installasjon, drift, avlesning m.m. dekkes av abonnenten. Det betales en årlig leie for måler: t.o.m. ¾": 206,75, 25 –50mm kr 537,50, 51 –

150mm: kr 1.875,-. Kombimåler: kr 1.250,-. Alle priser inkl. mva. VA-gebyrene og målerleie faktureres over 12 terminer.

Vann

Vann:	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
Tilkoblingsgebyr pr boenhet i bolig, fritidsbolig og bygg på eget gnr/bnr	6 250	6 250	6 250	0 %	Inkl. mva., ved tilknytning
Tilkoblingsgebyr næring beregnet etter areal: <= 500m ²	9 375	9 375	9 375	0 %	Inkl. mva.
>500m ² <=1 000m ²	15 625	15 625	15 625	0 %	
>1 000 m ²	18 750	18 750	18 750	0 %	
Tilkoblingsgebyr småbåthavn	9 375	9 375	9 375	0 %	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr pr. boenhet i bolig og bygg på eget gnr/bnr	1 166	1 140	1 156	1 %	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr pr. fritidsbolig	1 749	1 710	1 734	1 %	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr forsamlingslokale	116,5	114	116	1 %	Inkl. mva.
Forbruksgebyr pr. m ³ *	12,74	12,71	12,60	-1 %	Inkl. mva.
Tilleggsgebyr for merarbeid (vannmåleravlesning)	1 500	1 500	1 500	0 %	Inkl. mva.

Avløp

Avløp:	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
Tilkoblingsgebyr pr boenhet i bolig, fritidsbolig og bygg på eget gnr/bnr	6 250	6 250	6 250	0 %	Inkl. mva., ved tilknytning
Tilkoblingsgebyr næring beregnet etter areal: <= 500m ²	9 375	9 375	9 375	0 %	Inkl. mva.
>500m ² <=1 000m ²	15 625	15 625	15 625	0 %	
>1 000 m ²	18 750	18 750	18 750	0 %	
Abonnementsgebyr pr. boenhet i bolig og bygg på eget gnr/bnr	2 246	2 435	2 375	-3 %	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr pr. fritidsbolig	3 369	3 653	3 563	-3 %	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr – forsamlingslokale	224,5	244	238	-3 %	Inkl. mva.
Forbruksgebyr pr. m ³	19,61	20,84	20,50	-2 %	Inkl. mva.

Slamtømming, utslippstillatelser, kontroll og tilsyn

Slamtømming

Gebyrregulativ for slamtømming er hjemlet i Lov av 13. mars 1981 nr.6 om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) § 26, § 30 annet og tredje ledd og § 34, samt lokal forskrift.

1. Gebyrsystem

Kommunen fastsetter og regulerer årlige grunngebyret for slamtømming. Grunngebyret (**G**) danner grunnlaget for beregning av årsgebyret og tilleggsgebyrer.

2. Gebyrgrupper

Gebyrgruppe 1

Slamanlegg som tømmes hvert annet år etter en fastlagt tømmerutine:

Tankvolum inntil	Årsgebyr	Grunngebyr	Grunnlag
4 m3	A=	G	1
6 m3	A=	"	1,5
8 m3	A=	"	2
10 m3	A=	"	2,5
12 m3	A=	"	3

Følgende formel benyttes ved beregning av årsgebyret: $\text{Årsgebyr} = \text{Grunngebyr} \times \text{Grunnlag}$

Gebyrgruppe 2

Slamanlegg som tømmes en eller flere ganger i året etter en fastlagt tømmerutine:

Tankvolum inntil	Årsgebyr	Grunngebyr	Grunnlag	Antall tømminger pr år
4 m3	A=	G	2,0	Y
6 m3	A=	"	3,0	"
8 m3	A=	"	4,0	"
10 m3	A=	"	5,0	"
12 m3	A=	"	6,0	"

Følgene formel benyttes ved beregning av årsgebyret: $\text{Årsgebyr} = \text{Grunngebyr} \times \text{Grunnlag} \times \text{Antall tømminger pr år}$

Minste årsgebyr for gebyrgruppe 1 og gebyrgruppe 2 beregnes ut fra tømming av en 4 m³ tank. Gebyr for tanker over 12m³ beregnes ut fra samme prinsipp som vist i tabeller over.

Årsgebyr for fellesanlegg fordeles på antall abonnenter tilknyttet anlegget. Dersom anlegg består av flere slamavskillere som er knyttet sammen, beregnes årsgebyr ut fra det totale tankvolum.

3. Gebyr for ekstratømming

Ved ekstratømming påløper gebyr tilsvarende ordinært slamgebyr for gjeldene anlegg, samt transportgebyr.

4. Gebyr for tømming på anrop

Ved tømming på anrop påløper gebyr tilsvarende gebyrgruppe 2, samt transportgebyr.

5. Tilleggsgebyr

Ikke klargjort etter varsel	0,5 G
Transportgebyr tømning m/bil	0,5 G
Tømning m/bil utenom normal arbeidstid	1,5 G
Tømning m/båt	2,0 G
Transportgebyr tømning m/båt	2,0 G
Tømning m/båt utenom normal arbeidstid	3,0 G
Slangeutlegg 30 – 49m	0,2 G
Slangeutlegg 50 – 69m	0,4 G
Slangeutlegg 70 – 89m	0,6 G
Slangeutlegg 90 – 109m	0,8 G
Slangeutlegg 110 – 129m	1,0 G
Slangeutlegg 130 – 150m	1,2 G
Slangeutlegg over 150m	1,5 G

Slamtømming

Slamtømming:	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
Grunngebyr for slamtømming (G)	1 500	2 065	1 700	-18 %	Inkl. mva.

Utslippstillatelser og tilsyn

Gebyrregulativ for utslippstillatelser og tilsyn er hjemlet i Forskrift av 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) § 11-4, jf. lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 52a, samt lokal forskrift.

1. Gebyrsatsene

Det betales ett tilsynsgebyr pr avløpsanlegg. For felles anlegg fordeles gebyret på antall boenheter tilknyttet anlegget. Anlegg som består av separat rensing for gråvann og sortvann betaler ett kontrollgebyr. Av tilsynsgebyr og gebyr for behandling av utslippstillatelser beregnes det ikke mva.

2. Innbetaling av gebyrer

Gebyr for tilsyn er fastsatt som årlig gebyr. Saksbehandlingsgebyr faktureres når søknad om utslipp er behandlet.

Utslippstillatelser:	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
Behandlingsgebyr utslippssøknad					
Anlegg 1 – 15 pe	4 720	4 720	5 430	15 %	Unntatt MVA
Anlegg 16 pe og større	6 660	6 660	7 660	15 %	Unntatt MVA
Tilsyn/kontrollgebyr separate avløpsanlegg		500	500	0 %	Unntatt MVA

Renovasjon

Gebyrregulativ for renovasjon er hjemlet i Lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall

(forurensningsloven) § 30 annet og tredje ledd, § 31 første ledd samt § 34, samt lokal forskrift.

Agder Renovasjon IKS (ARIKS) ivaretar kommunens oppgaver innen innsamling og behandling av avfall fra husholdninger og fritidseiendommer. I henhold til vedtak i Formannskapet 27.06.2019 har selskapet også fått ansvar for alle administrative oppgaver innenfor renovasjon inkludert beregning, fakturering og innkreving av renovasjonsgebyrer. Kommunene har imidlertid fortsatt ansvar for fastsettelse av gebyrer og renovasjonsforskrifter. ARIKS er en interkommunalt selskap for Arendal, Froland og Grimstad kommune.

1. Årsgebyr

Årsgebyr består av abonnementsgebyr og restavfallsgebyr.

1.1 Abonnementsgebyr

Årsgebyrets faste del som skal dekke kommunens faste kostnader for renovasjonstjenester.

1.2 Restavfallsgebyr

Årsgebyrets variabelt del beregnet ut fra volum på restavfallsbeholder, dvs. 140 l, 240 l eller 660 l beholder.

2. Abonnements typer

2.1 Standardabonnement

Et standardabonnement består av 140 liter beholdere. Større volum på restavfall kan bestilles mot økning i restavfallsgebyr.

2.2 Delt abonnement

Årsgebyr for delt abonnement består av abonnementsgebyr og restavfallsgebyr fordelt på antall boenheter som deler abonnementet. Restavfallsgebyr beregnes ut ifra volum for restavfallsbeholder, dvs. 140 l, 240 l eller 660 l beholder.

2.3 Miniabonnement

Årsgebyr for miniabonnement består av abonnementsgebyr og 50 % av restavfallsgebyr tilsvarende 140 l restavfallsbeholder.

2.4 Abonnement for nedgravde containere

Årsgebyr for nedgravde containere består av abonnementsgebyr og restavfallsgebyr tilsvarende 140 l restavfallsbeholder.

2.5 Fritidsabonnement

Fritidsabonnement utgjør 60 % av standard årsgebyr.

3. Tilleggsgebyr og fradrag

Ekstra henteavstand gir 20 % tilleggsgebyr av årsgebyr.

Ekstra volum i delt abonnement tilsvarer restavfallsgebyr for 140 l restavfallsbeholder. Enkeltabonnenter i et delt abonnement kan bestille ekstra volum til restavfall med minimum varighet på 6 måneder.

Hjemmekompostering gir 20 % reduksjon av årsgebyr.

Renovasjon:	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 409	1 066	1 304	22 %	Inkl. mva.
Restavfallsgebyr (variabelt gebyr) - standardabonnement 140L	3 157	3 135	3 043	-3 %	Inkl. mva.
Renovasjon standard (fast og variabelt gebyr) - beholdere 140 L	4 565	4 200	4 347	4 %	Inkl. mva.
Restavfallsgebyr pr liter	22,54	22,39	21,74	-3 %	Inkl. mva.

Oppmåling

Gebyrregulativet baseres på selvkostprinsippet for tjenestoområdene oppmålingsforretninger og

eierseksjonering. Hjemmel for å kreve gebyrer for saksområdene fremgår av følgende bestemmelser:

- Lov om eiendomsregistrering (1.1.2018) (Matrikkeloven) § 32, og forskrift om eiendomsregistrering (matrikkelforskriften, 26. Juni. 2009) § 16.
- Eierseksjonsloven (1.1.2018) § 15
- Forskrift om unntak fra tidsfrister i saker som krever oppmålingsforretning

(Hjemmel: Fastsatt av Arendal bystyre 10. desember 2009 med hjemmel i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 13, jf. forskrift 26. juni 2009 nr. 864 om eiendomsregistrering (matrikkelforskriften) § 18 tredje ledd.)

1. Gebyrregulativ for arbeid etter matrikkeloven

Timepriser som benyttes der gebyrer fastsettes etter medgått tid:

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
Oppmålingsingeniør	1 000	1 000	1 000	0 %	Pr. time. Medgått tid rundes oppover til nærmeste time
merkantil-/oppmålingshjelp	800	800	800	0 %	Pr. time. Medgått tid rundes oppover til nærmeste time

1.1 Oppretting av matrikkelenhet

1.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn, areal som skal benyttes til utbyggingsformål som krever markarbeid.

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
0 -2000m2	15 000	15 000	16 000	7 %	
2 000 -3000m2	17 000	17 000	18 000	6 %	
3 000 -4000m2	19 000	19 000	20 000	5 %	
4 000 -5000m2	21 000	21 000	22 000	5 %	
5 000 -10000m2	21 000	21 000	22 000 (+)	5 %	+ Økning pr påbegynt daa. kr 1 500.
Over 10000m2	28 500	28 500	29 500 (+)	3 %	+ Økning pr påbegynt daa. kr 750.

1.1.2 Oppretting av grunneiendom og festegrunn, areal som skal benyttes til tilleggsareal, garasjetomt, parkeringsanlegg som krever markarbeid.

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
0 -200m2	5 000	5 000	6 000	20 %	
200 -400m2	7 000	7 000	8 000	14 %	
400 -600m2	9 000	9 000	10 000	11 %	
600 -800m2	11 000	11 000	12 000	9 %	
800 -1000m2	13 000	13 000	14 000	8 %	
1 000 -2000m2	15 000	15 000	16 000	7 %	
Over 2000m2 – gebyrsatser etter punkt 1.1.1					

Ved oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning, se i tillegg punkt 1.2.

For saker som ikke krever markarbeid, se punkt 1.10.

1.1.3 Oppmåling av uteareal på eierseksjon som krever markarbeid.

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
0 -50m2			4 000	Ny	Nye arealintervaller 2021

50 -200m2			6 000	Ny	Nye arealintervaller 2021
200 -400m2			8 000	Ny	Nye arealintervaller 2021
400 -2000m2			12 000	Ny	Nye arealintervaller 2021
Over 2000m2	11 000	11 000	12 000 (+)	Ny	+ kr. 2000 pr påbegynte dekar

For saker som ikke krever markarbeid, se gebyrpunkt 1.10.

1.1.4 Oppretting av anleggseiendom

Gebyr som for oppretting av grunneiendom faktureres etter medgått tid. Minstegebyr kr 5 000.

1.1.5 Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid. Minstegebyr kr 5 000.

1.2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

1.2.1 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning	1 000	1 000	2 000	50 %	pr. bruksnummer. kommer i tillegg til gebyr etter pkt.1.1.1 eller 1.1.2

1.2.2 Ved utsatt merking etter avholdt oppmålingsforretning

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
1 punkt			2 500	Ny 2021	
Overskytende grensepunkter			500	Ny 2021	Forutsetter merking ved samme forretning

1.3 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Dersom en sak blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, betales en andel av tilhørende gebyr tilsvarende det arbeidet kommunen har eller må utføre.

Dersom saken trekkes før forretning er berammet, kreves det ikke gebyr.

Minstegebyr hvis saken er påbegynt, kr 2 500.

1.4 Grensejustering

1.4.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Gebyr fastsettes ut i fra aktuelle arealsats i tabellen under + tillegg pr. nytt grensepunkt for saker som ikke krever markarbeid, se gebyrpunkt 1.10.

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
0 -200m2	5 000	5 000	6 000	20 %	
200 -400m2	7 000	7 000	8 000	14 %	
400 -500m2	9 000	9 000	10 000	11 %	

1.4.2 Anleggseiendom

Gebyr som for oppretting av grunneiendom faktureres etter medgått tid. Minstegebyr kr 5 000.

1.5 Arealoverføring

1.5.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Gebyr fastsettes av aktuelle arealsats i tabellen under + tillegg.

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
0 -200m2	5 000	5 000	6 000	20 %	
200 -400m2	7 000	7 000	8 000	14 %	
400 -600m2	9 000	9 000	10 000	11 %	
600 -800m2	11 000	11 000	12 000	9 %	
800 -1000m2	13 000	13 000	14 000	8 %	
1 000 -2000m2	15 000	15 000	16 000	7 %	
Over 2000m2					Gebyrsatser etter pkt. 1.1.1
Tillegg pr. overføring	500	500	2 500	400 %	

For saker som ikke krever markarbeid, se pkt. 1.10

1.5.2 Anleggseiendom

Gebyr for volumoverføring mellom anleggseiendommer faktureres etter medgått tid. Minstegebyr kr 7 500.

1.6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
1 til 2 punkt			4 000	Ny 2021	
3 til 5 punkt			1 000	Ny 2021	pr. punkt
Grensepunkt utover 5 punkt			550	Ny 2021	pr. punkt

1.7 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt

Der grensen følger terrengdetaljer (t.d. steingjerde, fjellfot), regnes 25 løpemeter som ett punkt.

Klarlegging av servitutter som medfører merarbeid, gebyrlegges etter medgått tid.

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
1 til 2 punkt			5 000	Ny 2021	
3 til 5 punkt			1 200	Ny 2021	pr. punkt
Grensepunkt utover 5 punkt			650	Ny 2021	pr. punkt

1.8 Private grenseavtaler

Gebyr fastsettes etter medgått tid.

1.9 Oppretting av grunneiendom, festegrunn over større sammenhengende arealer til landbruks-, allmenn fritids-, og andre allmenntilretteleggelsesformål.

Gebyr fastsettes etter medgått tid. Minstegebyr kr 5 000.

1.10 Saker som ikke krever markarbeid

Dersom det ikke er nødvendig med markarbeider, betales gebyr med 65 % av gebyrsatsen i aktuelt pkt.

1.11 Gebyrer til statlige etater

Der kommunen skal kreve inn gebyrer til statlige etater som f.eks. tinglysingsgebyr og dokumentavgift for saker etter dette regulativet, skal disse utgiftene viderefaktureres til rekvisenten. Vedr. utskrivning og innkreving av statlige og kommunale gebyrer, se pkt. 1.13.

1.12 Gebyr vedrørende uttak av andre opplysninger

Kostnader som kommunen påføres i forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i forbindelse med oppmålingsforretning, viderefaktureres til rekvisenten. Utskriving og innkreving av statlige og kommunale gebyrer, samt utgifter til uttak av andre opplysninger, skal skje samordnet.

1.13 Urimelig gebyrer

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan avdelingsleder Geodata av eget tiltak fast-sette et passende gebyr. Avdelingsleder - Geodata kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

1.14 Betalingstidspunkt

Gebyret skal kreves inn etterskuddsvis. I spesielle tilfeller kan gebyret kreves inn forskuddsvis.

1.15 Endringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken

Gjør rekvisenten under sakens gang endringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, reduseres ikke gebyret.

1.16 Utstedelse av matrikkelbrev

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
Matrikkelbrev	175	175	175	0 %	Satser i.h.t Statens kartverk

2. Gebyr for behandling etter eierseksjonsloven

Gebyr fastsettes etter medgått tid.

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
Saksbehandler seksjonering	1 000	1 000	1 000	0 %	Pr. time. Medgått tid rundes oppover til nærmeste time

Generelle bestemmelser/opplysninger.

Der fornyet søknad om seksjonering eller reseksjonering av et bruksnummer fører til godkjenning eller nytt avslag, skal halvparten av tidligere betalt gebyr komme til fratrekk dersom søknaden kommer til kommunen innen tre måneder etter dato for første avslag (Kommer ny søknad på et senere tidspunkt, skal det betales fullt gebyr).

Av oppmålingsgebyr beregnes det ikke mva.

Oppmålingsforretning over uteareal som inngår i en seksjon

Jfr. gebyrsatser i gebyrregulativ for forvaltningsoppgaver etter matrikkelloven, pkt. 1.1.3, samt pkt. 1.16 (utstedelse av matrikkelbrev)

Avbrudd

Dersom en sak blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, betales gebyr tilsvarende det arbeidet kommunen har hatt.

Bygg og reguleringsplaner

Ramme for gebyrberegning:

Bygg og reguleringsplaner leverer tjenester både innenfor og utenfor det som omfattes av kommuneloven §15-1 og selvkostforskriften. Der hvor tjenestene faller innenfor regelverket praktiseres gebyrberegning etter selvkost. Se nærmere beskrivelse under hvert område.

Byggesaksgebyrer

A 0 Hjemmelsgrunnlag

Gebyrregulativ er en lokal forskrift etter forvaltningsloven kapittel (kap.) 7 vedtatt av Arendal bystyre med hjemmel i lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven (pbl.)) § 33-1.

Gebyrregulativet trer i kraft fra 1. januar 2021 og gjelder for alle søknader som kommunen mottar etter denne datoen.

Tjenester som kommunen leverer relatert til byggesaksbehandling, herunder innregistrering, føring i lovpålagte registre/statistikker, fakturering, kontorhold m. m avregnes etter selvkost.

Vurdering av en klage før den går til klagebehandling hos Fylkesmannen, og veiledning etter forvaltningsloven før en sak er kommet til behandling omfattes ikke av selvkostprinsippet.

A 1 Betaling

Den som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr etter satser og retningslinjer som fremgår av regulativet. Gebyrkravet rettes mot tiltakshaver. Faktura utsendes når vedtak fattes.

Gebyr skal være betalt innen 30 dager regnet fra fakturadato. Ved for sen betaling kreves purregebyr på 10 % av inkassosatsen. Må det purres flere ganger, kreves det i tillegg til purregebyr, morarente (forsinkelsesrente) i samsvar med lov om renter.

Dersom det er betalt for mye gebyr tilbakebetales dette. Det utbetales rente 3 % for tidsrommet fra kommunens vedtaksdato til det tidspunkt gebyret tilbakebetales.

Alle priser er oppgitt i norske kroner.

Omsetning av tjenester som ledd i offentlig myndighetsutøvelse er unntatt fra merverdiavgift (merverdiavgiftsloven § 3-9, 1.ledd).

A 2 Annet

Bystyret kan vedta endringer i satsene/justeringer i regulativet ved den årlige budsjettbehandlingen eller ved budsjettendringer.

17 % av gebyrinntektene avsettes til tilsyn.

I saker der kommunen rekvirerer sakkyndig bistand for gjennomføring av tilsyn kan kommunen kreve dekning av faktiske utgifter. Utgiftene belastes tiltakshaver.

Makspris pr. mottatt sak er kr. 160.000,-

Kapittel B - Byggesaker (Behandling av søknad etter pbl. §§ 20-3, 20-4)

B 1 Utrekningsgrunnlag

Satsene angir bruksareal (BRA) som definert i norsk standard (NS 3940). Dersom det søkes om flere bygninger i samme søknad skal bruksarealet summeres. Med mindre annet er angitt vil tiltak som ikke har målbart nytt/endret bruksareal etter NS3940 betale beløp som for 0 m2. Dette gjelder f.eks. søknader om kun riving.

Dersom delingssak og byggesak fremmes i samme søknad skal det betales gebyr både etter kap. B og kap. C.

Dersom det sammen med byggesaken også behandles søknad om dispensasjon, påløper det i tillegg gebyr

for dette jf. kap. D.

B 2 Behandlinger av søknader etter pbl. § 20-1/§§ 20-3 og 20-4

Alle søknader betaler etter satsene i B3.

Reduksjoner fra B3 og maks satser for særskilte angitt tiltak som fremmes i egne søknader fremgår i tabellen her:

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
Dersom en byggesøknad avslås	50 % av ordinært gebyr etter kap. B	50 % av ordinært gebyr etter kap. B	50 % av ordinært gebyr etter kap. B	0 %	
Driftsbygninger i landbruket omsøkt etter pbl. § 20-3			maks 30 000 av B3	Ny 2021	
Driftsbygninger i landbruket omsøkt etter pbl. § 20-4, b)			maks 10 000 av B3	Ny 2021	
Varig bruksendring etter pbl. §20-1, d)	50 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	50 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	50 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	0 %	
Tidsbestemt bruksendring etter pbl. § 20, d)			25 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	Ny 2021	
Pbl. § 20-4,a) Varig og tidsbestemt bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel eller omvendt innenfor en bruksenhet			3 000	Ny 2021	
Pbl. §20-1, g) oppdeling samt annen ombygging som medfører fravikelse av bolig			50 % av B3, maks 30 000	Ny 2021	
Pbl. §20-1, g) sammenføring av bruksenheter i boliger			3 000	Ny 2021	
Pbl. § 20-1,j) midlertidige bygg/konstruksjoner/enkle uisolerte prefabrikkerte telthaller	betaler maks 30 000 av B3	betaler maks 30 000 av B3	betaler maks 30 000 av B3	0 %	
Pbl. § 20-1, f) oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner	3 000	3 000	3 000	0 %	
Pbl. § 12-15 Byggesak og reguleringsplan behandles sammen			gebyr for byggesak etter kap. B i tillegg til gebyr for behandling av reguleringsplan	Ny 2021	
Dersom søknaden trekkes før den er behandlet			2 000	Ny 2021	

B 3 Arealats

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
0 - 15 m2	8 841	9 283	9 300	0 %	

15 - 50 m2	8 841	9 283	9 300	0 %	+210 kr/m2som overskrider 15 15 m2
50 - 100 m2	15 771	16 560	16 555	0 %	+155 kr/m2som overskrider 50 m2
100 - 200 m2	22 921	24 067	24 300	1 %	+116 kr/m2som overskrider 100 m2
200 - 600 m2	33 701	35 386	35 900	1 %	+55 kr/m2som overskrider 200 m2
600 - 1000 m2	53 941	56 638	57 900	2 %	+33 kr/m2som overskrider 600 m2
over 1000 m2	66 261	69 574	71 100	2 %	+14 kr/m2som overskrider 1000 m2

B 4 Særskilte søknader

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
Endring av tillatelse uten økt bruksareal (pr. søknad)	2 864	3 007	3 000	0 %	Gebyr for behandling av fravik fra teknisk forskrift tas bort
Endring av tillatelse med økt bruksareal (pr. søknad)	betaler arealsats i B3	betaler arealsats i B3	betaler arealsats i B3	0 %	
Igangsettingstillatelse (pr. søknad)	3 430	3 602	3 700	3 %	
Midlertidig brukstillatelse (pr. søknad).	1 432	1 504	1 600	6 %	
Ferdigattest.	1 432	1 504	1 600	6 %	

Kapittel C – Delingssaker (behandling av søknader etter pbl., 20-4, d)

Dersom det også behandles søknad om dispensasjon, påløper det i tillegg gebyr for dette jf. kap. D. Dersom delingssak og byggesak fremmes i samme søknad skal det betales gebyr både etter kap. B og C.

Kapittel C

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
Fradeling av parsell(er)/tomt(er) til byggeformål, der tomtedelingen er fastsatt i reguleringsplan	7 172 + 1 098 pr. parsell/tomt	7 530 +1 153 pr. parsell/tomt	8 000	6 %	Pr. søknad
I tillegg til punkt over ved fradeling av parsell(er)/tomt(er) til byggeformål, der tomtedelingen er fastsatt i reguleringsplan	1 098	1 153	1 200	4 %	Pr. tomt
Fradeling av parsell(er)/tomt(er) til byggeformål, der tomtedelingen ikke er fastsatt i reguleringsplan til byggeformål	12 913 + 1 098 pr. parsell/tomt	13 559 + 1 153 pr. parsell/tomt	14 000	3 %	Pr. søknad
I tillegg til punkt over ved fradeling av parsell(er)/tomt(er) til byggeformål, der tomtedelingen ikke er fastsatt i reguleringsplan til byggeformål	1 098	1 153	1 200	4 %	Pr. tomt

Alle andre typer tiltak etter pbl. § 20-1, bokstav m	7 387	7 756	8 000	3 %	Pr. søknad
--	-------	-------	-------	-----	------------

Kapittel D– Dispensasjon (behandling av dispensasjon jf. Pbl. § 19-2)

Dersom det er søkt om dispensasjon fra flere bestemmelser skal det tas gebyr for den dyreste.

D 1 Fra kommuneplanens arealdel:kun

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
D 1					
Fra arealformål i kommuneplanen	6 237	6 550	6 700	2 %	
Fra bestemmelser i kommuneplanen	4 990	5 240	6 700	28 %	
Fra arealformål i regulert område	8 732	9 170	9 200	0 %	
Fra bestemmelser i regulert område	8 732	9 170	9 200	0 %	
fra pbl. § 1-8 avsatt til bebyggelse og anlegg jfr. pbl §§ 11-7	6 237	6 550	6 700	2 %	
fra pbl. § 1-8 avsatt andre formål enn bebyggelse og anlegg jfr. pbl. § 11-7	8 732	9 170	9 200	0 %	
fra pbl. § 1-8 I områder omfattet av reguleringsplan	3 920	4 116	4 200	2 %	
fra pbl. § 29-4	6 237	6 550	9 200	40 %	
fra pbl. §§ 18-1, 18-2	6 237	6 550	6 600	1 %	

Plansaksgebyr

E 0 Hjemmelsgrunnlag

Plansaksbehandling omfatter tjenester innenfor og utenfor regelverket for selvkost, hjemlet i kommuneloven §15-1 og selvkostforskriften. I Plan og bygningsloven §33-1 fremgår det at brukerbetaling maksimalt kan dekke selvkost for tjenesten, og dette omfatter saksbehandling av reguleringsplanen frem til første gangs behandling, samt mindre reguleringsendringer avregnes etter selvkost.

All saksbehandling etter første gangs behandling er ikke omfattet av selvkost.

E 1 Generelle bestemmelser

Prisene for plansaker vedtas årlig, og omtales som gebyrregulativet.

E 2 Forslag til detaljreguleringsplan, etter pbl. § 12-3, 2.ledd

E 2-1

Det gis gebyrfritak for lag og foreninger (ideelle organisasjoner) når det reguleres til fordel for allmennheten. Gebyrene beregnes utelukkende etter det som i planforslaget foreslås regulert til nye bygge og anleggsformål jf. pbl. 08 § 12-5, med avgrensninger av E 2-5.

E 2-2

Dersom planen ikke inneholder areal etter C E 2-1 betales minimumspris jfr. E 2-5.

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
E 2-3 For de arealene på plankartet hvor det foreslås formål	4 000	10 000	14 000	40 %	Pr. daa.

	2 019	2 020	2 021	Økning	Merknad
fastsatt i pbl. § 12-5, unntatt formålene nr. 3 Grønnstruktur og nr. 5 LNF.					
E 2-4 For de arealene på plankartet hvor det foreslås gitt hjemmel for oppføring av bygninger høyere enn grensen fastsatt i pbl. § 29-4,	7 500	25 000	35 000	40 %	Pr. daa.
E 2-5 Minimumspris Maksimumspris	75 000 210 000	75 000 300 000	105 000 420 000	40 %	
E 2-6 Tillegg for plan med konsekvensutredning	21 000	25 000	35 000	40 %	
E 3 Forslag til mindre endringer (politisk vedtak), pbl. § 12-14, 2.ledd	20 000	30 000	42 000	40 %	
E 4 Forslag til endringer (adm. vedtak), pbl. § 12-14, 2.ledd	8 000	10 000	14 000	40 %	
E 5 Oppstartsmøte Fast gebyr for oppstartsmøte	10 000	1 : >20 000 2: <= 10 000	1 : >28 000 2: <= 14 000	40 %	

Østre Agder brannvesen

Alarmavgift til brannvesen ved direkte alarmtilknytting:	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Med sprinkelanlegg	7 119	7 297	7 480	3 %	
Andre alarmanlegg	7 119	7 297	7 480	3 %	
Tilknytningsavgift alle anlegg	3 560	3 649	3 740	3 %	
Årsavgift private kunder inntil 10 detektorer (kr 13 per detektor over 10) (ingen tilknytningsavgift)	3 752	3 846	3 942	3 %	Avtale inngått med ØABV (Ikke iverksatt).
Utrykking til unøddige alarmer:					
Bedrifter, institusjoner og andre med overføring av alarm tilknyttet 110-sentralen.	5 956	6 105	6 258	3 %	Fakturering finner sted etter andre unødvendige utrykking
Utrykking til helårsboliger med automatisk brannalarm	3 640	3 640	3 731	3 %	Gjelder der ØABV har tegnet avtale om utrykking med vaktsselskap. 3,26 x RI
Utrykking til støtte for kommunal omsorgsetat samt andre tjenester som ikke anses som akutt og livstruende.	5 956	6 105	6 258	3 %	Gjelder hjemmesykepleietjenesten, helsetjenesten mfl.
Utføring av tjenester og oppgaver					
Ansatt/mannskap pr anvendt time (min 1 time) inkl. kjøring	974	1 000	1 025	3 %	Endret til min 3 timer (KS satser)
Utrykningskjøretøy pr time. (Min 3 time)	657	700	718	3 %	Endret til min 3 timer
Båt pr anvendt time. (Min 3 time)	539	600	615	3 %	
Småutstyr/verktøy pr anvendt time. (Min 1 time)	147	200	205	3 %	
Bark pr. sekk	110	110	113	3 %	
Absorbent	260	280	287	3 %	
Engangslenser med skjørt (til opptak av olje) 25m	6 000	6 000	6 150	3 %	
Engangslenser 25m	4 000	4 000	4 100	3 %	
Feiertjenester:					
Feiegebyrer	305	305	320	5 %	Gjelder Arendal
Feiertjenester som ikke er lovpålagt:				3 %	
Arbeid på fyrkjele i boligenhet	624	624	640	3 %	
Kamerakontroll på skorstein/pipe	762	762	781	3 %	Pr. kontroll
Fresing av skorstein/pipe pr time	700	700	718	3 %	Pr. mann
Opplysninger til eiendomsmegler	300	300	308	3 %	
Kontroll av nyinstallert ildsted i eksisterende bolig	974	974	998	3 %	
Saksbehandling pipe/ildsted eksisterende bolig	300	300	308	3 %	

Alarmavgift til brannvesen ved direkte alarmtilknytting:	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Hyttefeiling godtgjøres etter medgått tid pluss kjøregodtgjørelse 3,5 kr pr. time	607	607	622	3 %	
Utleie av materiell og utstyr:					
Motorsprøyt pr time	390	390	400	3 %	Eksklusiv drivstoff
Lensepumpe pr time	480	480	492	3 %	
Brannslange pr lengde (25m) pr. døgn	72	100	103	3 %	
Leie av Bronto skylift pr time	2 068	2 500	2 563	3 %	
Vannstøvsuger pr døgn	480	480	492	3 %	Eksklusiv drivstoff (nytt min 3 timers krav)
Undervisning, kurs og øvelser					
Undervisningsrom pr time	400	400	410	3 %	Min. 1 time
Undervisningsrom pr dag	2 000	2 000	2 050	3 %	Uten servering
Instruktør pr time	900	900	933	3 %	Ikke mva. pliktig
Slukkeøvelse for personer med bestått teoretisk eksamen i varmemarbeiderkurs			300	Ny	Pr person. Minimum 5 personer
Slukkeøvelse (inntil 30 personer)		3 950	4 050	3 %	Sted: brannstasjon I Arendal
Slukkeøvelse eller annen øvelse med teori (inntil 30 personer)		4 950	5 074	3 %	Sted: brannstasjon I Arendal. I time teori
Priser utarbeides på forespørsler om ekstern øvelse etter henvendelse.					
Brannforebyggende kurs (7,5 timer). Pris pr person inkl. undervisningsmatr, lunsj/bevertning.		2 450	2 511	3 %	
Sertifisering varmemarbeider (7,5 timer). Inkl. skriftlig eksamen og slukkeøvelse. Pris pr. deltager		2 400	2 460	3 %	
Kontroll av håndslukkere					Sjekk av manometer og pulver, med attestasjon
Alle apparattyper	150	150	154	3 %	Utføres ikke for privatpersoner lengre.
Kommunale bygg	100	100	103	3 %	
Periodisk trykktesting	450	450	461	3 %	
Annet					
Nedbrenning av hus	43 921	43 921	45 019	3 %	Egen øvelse for ØABV
Leie av ATV Polaris 6-hjuling (på tilhenger med tilhenger)	2 500	2 500	2 563	3 %	Døgnpris

Undervisning

Barnehage

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Oppholdsbetaling barnehager pr måned i forhold til inntektsgrunnlag – full plass = 41 timer pr. uke	2 990 (3 040 fra 1. aug)	3 135	3 230 2 730 fra 01.02.21		Søskenmoderasjon: 30% for barn nr. 2 Søskenmoderasjon: 50% for barn nr.3 eller flere
Redusert foreldrebetaling	541 500 (557 333 fra 1. aug)	574 750	592 167		Hvis maksprisen er høyere enn 6 prosent av den samlede inntekten til familien eller husholdningen, skal man ha en redusert pris. Ordningen med redusert foreldrebetaling gjelder for husholdninger med årsinntekt lavere enn: se beløp 2021.
Gratis kjernetid	533 500 (548 500 fra 1. aug)	566 100	583 650 (fra 1. aug)		Alle 2-, 3-, 4- og 5-åringer, og barn med utsatt skolestart, som bor i husholdninger med lav inntekt rett til å få 20 timer gratis oppholdstid i barnehage per uke. ordning med gratis kjernetid gjelder for husholdninger med årsinntekt lavere enn: se beløp 202
*Maksimalprisen for barnehageplass og inntektsgrensen for redusert foreldrebetaling og gratiskjernetid vedtas av Stortinget i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet. Arendal kommune vil oppjustere satsene i tråd med dette.					

Skole – SFO

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Full plass (12 timer pr uke eller mer). Prisene inkluderer mat. SFO som ikke har matservering har følgende pris (gitt i parentes)	2 820 (2 670)	2 900 (2 740)	2 950 * (2 790)*	2 %	
Redusert plass (til og med 11 timer per uke) SFO som ikke har matservering har følgende pris (gitt i parentes)	2 200 (2 050)	2 260 (2 100)	2 300 * (2 140)*	2 %	
Pr. dag for ukedager barnet ikke ellers går i SFO	250	250	260	4 %	

Voksenopplæring norskkurs og prøver

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Dagtid 17 t/uke			11 300	Ny	Pr. semester
Dagtid 14 t/u			9 300	Ny	Pr semester
Kveld 6 t/uke	5 500	5 650	5 750	2 %	Pr. semester Varighet 12 uker
Kveld 3 t/uke	3 470	3 500	3 600	3 %	Pr. semester Varighet 12 uker
50 t samfunnskunnskap	3 620	3 700	3 800	3 %	Pr. semester
Forberedende VGS			11 900	Ny	pr. semester
Nettkurs			1 500	Ny	pr. måned

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Samfunnskunnskapsprøve	600	600	800	33 %	Har vært samme pris fra 2012, derfor 33% økning
Statsborgerprøve	600	600	800	33 %	Har vært samme pris fra 2012, derfor 33% økning
Norskprøven, muntlig del	600	600	800	33 %	Har vært samme pris fra 2012, derfor 33% økning
Norskprøven, skriftlig 3 deler	600	600	800	33 %	Har vært samme pris fra 2012, derfor 33% økning
Norskprøven, delprøver	300	300	400	33 %	Har vært samme pris fra 2012, derfor 33% økning
MOT			10 500	Ny	
RIGG			11 900	Ny	

Kirkeverge

Gravfesteavgift

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Festeavgift pr. år	320	330	340	3 %	
Navnet minnelund innenbys boende			12 000	Ny 2021	eks.mva
Navnet minnelund utenbys boende			17 000	Ny 2021	eks.mva
Anonym minnelund innenbys boende			8 000	Ny 2021	eks.mva
Anonym minnelund utenbys boende			13 000	Ny 2021	eks.mva

Blir besluttet i fellesrådet i september

Regnskap

Fakturagebyr

	2019	2020	2021	Økning	Merknad
Gebyr på papirfaktura	60	60	65	8,3 %	
Avtalegiro / eFaktura	0	0	0	0 %	

Vedlegg 5: Tilskudd og overføringer til andre

Formål	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Driftstilskudd lag og foreninger		
Barn og unge	200 000	200 000
Musikk- og kunstorganisasjoner	360 000	245 000
Idrett	650 000	485 000
Lag og foreninger	141 000	150 000
Foreningseide bygg	-	0
Historielagene	51 000	0
Gratisprinsippet for lag og foreninger videreføres inkludert kunstgressbanen		220 000
Prosjekt/arrangementsstøtte lag/foreninger/andre		
Barn og unge inkl tilskudd idrettsleiren	370 000	370 000
Musikk/kunst	180 000	180 000
Idrett	150 000	150 000
Vegårshei skisenter	-	-
Øvrige lag/foreninger/andre	120 000	120 000
Støtte til lysløyper drevet av idrettslag		100 000
Stipender/produksjonsstøtte		
Talent Arendal	100 000	-
Driftstilskudd kulturinstitusjoner		
Kilden, Kristiansand	780 000	803 000
Sørnorsk filmsenter	205 000	100 000
Zefyr (tidligere FUZZ)	67 000	-
Scenekunst Sør	83 000	83 000
AAKS/Utbygging Kuben	3 025 000	3 025 000
AAKS/driftsstøtte Kuben inkludert utstillinger	2 357 000	2 420 000
AAKS/driftsstøtte Eydehavn museet	395 000	407 000
Brattekleiv	550 000	650 000
Kløckers hus/ Flaskeskutesamlingen	250 000	255 000
Bomsholmen	115 000	115 000
Torungen	20 000	0
Boy Leslie	75 000	70 000
Museumstjenesten	190 000	185 000
Arkivet Kristiansand	30 000	30 000
Diverse driftstilskudd Kultur		
Ung klassisk	70 000	70 000
Canal Street	110 000	200 000
Sørnorsk Jazzsenter	75 000	75 000
Aust-Agder musikkråd	105 000	105 000
Aust-Agder kammerorkester	30 000	0
Friluftsrådet Sør – kr 10,55 pr innbygger	476 000	476 000
Øynaheia løypelag, tilskudd turløyper	273 000	273 000
Granestua tursenter, tilskudd turløyper	400 000	400 000
Tilskudd åpne turhytter (Bjørnebo, Tjenna, Granestua)	18 000	18 000
Kulturhusmillionen	1 000 000	1 000 000
Driftsstøtte kulturhuset	2 700 000	2 300 000

Formål	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Tilskudd helselag/eldresentre	37 000	0
Kommunal støttet til Eydehavn, Tromøy, Tyholmen og Hisøy Frivilligsentral	1 281 000	1 800 000
Frivilligsentralene statelig del	1 657 000	1 657 000
Diverse driftstilskudd, andre		
Sørlandets Europakontor	370 000	370 000
T5 Senteret	1 058 000	1 084 000
Kristent interkulturelt arbeid (KIA)	50 000	50 000
Gatejuristen Arendal	100 000	50 000
Alternativ til vold	1 033 000	1 092 000
Aktiv på dagtid	280 000	280 000
Tilskudd Blå Kors Torbjørnsbu ¹	8 600 000	0
Kirkens bymisjon (gateentreprenørene)	1 000 000	1 000 000
Frelsesarmeen, Homestart	578 000	578 000
Tilskudd VTA	4 071 000	4 491 000
Utviklingsstøtte idrettsleiren/HoveUKA	100 000	100 000
Evangeliesentercafeen	50 000	50 000
Godhet Arendal/Godhetsfestivalen	50 000	0
Kirkens SOS	100 000	100 000
Sum	36 136 000	27 982 000

¹ Tilskudd Blå Kors er tatt ut fra 2021 da det er overført til kommunal tjeneste.

ARENDALE KOMMUNE

Handlings- og økonomiplan 2021-2024

Rådmannens forslag 05.11.2020

Innholdsfortegnelse

1	Rådmannens innledning.....	60
2	Organisering.....	61
3	Overordnede føringer for økonomiplanperioden	63
3.1	Sammenheng handlings- og økonomiplan og samfunnsdel	63
3.2	Økonomiske rammebetingelser	63
3.3	Finansielle måltall.....	65
3.4	Levekår, folkehelse og demografi	65
4	Prosess HØP 2021-2024	70
4.1	Rådmannens saldering	70
4.2	Tiltak som omfatter flere enheter	75
5	Satsingsområder	77
5.1	Innledning	77
5.2	Godt liv for alle.....	78
5.3	Grønt samfunn	79
5.4	Regional vekst	79
5.5	Samarbeid for å nå målene	79
6	Klimabudsjett	80
6.1	Innledning	80
6.2	Arendal kommunes klimamål.....	80
6.3	Status klimagassutslipp i Arendal kommune (Klimastatistikk)	81
6.4	Prioriteringer i handlings- og økonomiplanperioden	83
6.5	Klimatiltak 2021-2024	83
7	Driftsbudsjett	86
7.1	Innledning	86
7.2	Hovedtrekkene i driftsbudsjettet for Arendal kommune	86
7.3	Hovedtrekkene i driftsbudsjettet for de kommunale foretakene	96
7.4	Konsolidert driftsbudsjett	97
8	Investeringsbudsjett.....	99
8.1	Investeringsstrategi.....	99
8.2	Totale investeringer	99
8.3	Investeringer i Arendal kommune	100
8.4	Investeringer i Arendal eiendom KF	101
8.5	Investeringer i Arendal havnevesen KF	102
8.6	Gjeld og renter	102
8.7	Utvikling finansielle måltall - investering.....	106
9	Arbeidsgiverstrategi	107
9.1	Status	107
9.2	Utfordringer	107
9.3	Prioriteringer	108
10	Administrative tjenester	115
10.1	Beskrivelse av området	115
10.2	Driftsbudsjett med endringer.....	119

10.3	Investeringsbudsjett.....	122
11	Kultur, infrastruktur og samfunnsutvikling.....	123
11.1	Beskrivelse av området	123
11.2	Status	125
11.3	Utfordringer	127
11.4	Prioriteringer	129
11.5	Investeringsbudsjett.....	135
12	Helse og levekår	138
12.1	Beskrivelse av området	138
12.2	Status	139
12.3	Utfordringer	141
12.4	Prioriteringer	145
12.5	Investeringsbudsjett.....	152
13	Barn, unge og familier	153
13.1	Beskrivelse av området	153
13.2	Status	154
13.3	Utfordringer	157
13.4	Prioriteringer	159
13.5	Investeringsbudsjett.....	165
14	Arendal eiendom KF (5001).....	166
14.1	Beskrivelse av området	166
14.2	Status	167
14.3	Utfordringer	167
14.4	Prioriteringer	167
15	Arendal havnevesen KF (6001).....	170
15.1	Beskrivelse av området	170
15.2	Status	171
15.3	Utfordringer	171
15.4	Prioriteringer	171
	Vedlegg	173
	Vedlegg 1: Endringer i investeringer etter vedtak 10-årsplan	173
	Vedlegg 2: KOSTRA	174

4 Rådmannens innledning

Arbeidet med handlings- og økonomiplan 2021-24 har pågått lenge. Grunnen til det er først og fremst et ønske om tidlig politisk involvering i de ulike budsjettproblemstillingene.

Det forslaget som her legges frem bygger videre på de vedtak og drøftinger fra juni til oktober.

I tråd med bystyrets uttrykte ønske legger rådmannen frem et forslag som gir positivt netto driftsresultat hvert enkelt av de 4 åra i perioden og således positivt resultat for perioden sett under ett. Rådmannen har imidlertid ikke klart å legge frem et netto driftsresultat på +1.75 % målt mot samlede driftsinntekter. Resultatene i forslaget ligger mellom 0,6 og 0,7 % de enkelte år.

Det betyr at forslaget som legges frem ikke er avhengig av å bruke tidligere oppsparte fondsmidler.

Forslaget bygger på en ikke ubetydelig nedbemanning, nedbemanning på prioriterte områder hvor det er oppgaver til alle ansatte i dag. Nedbemanningene vil kreve gode prosesser for å ivareta oppgaver og ansatte på en god måte, og det er lagt opp til å bruke to år før full økonomisk effekt av nedbemanningene oppnås. De to første årene i handlings- og økonomiplanperioden har rådmannen derfor funnet det nødvendig å øke eiendomsskatten ut over det nivå som deler av bystyret åpnet for i møtet 8. oktober.

Forslag om nedbemanning og økning i eiendomsskatten er uttrykk for at kommunen er i en presset situasjon hvor behovene som skal dekkes overstiger tilgjengelige ressurser. Koronapandemien forsterker økonomiutfordringene samtidig som håndteringen av pandemien har demonstrert hvilken omstillingsevne og kompetanse kommuneorganisasjonen fra bystyret til ytterste ledd har. Mye tyder på at kommunesektoren generelt og Arendal kommune spesielt må tenke nytt om måte oppgaver løses på, og at etablerte faglige standarder vil bli utfordret.

For øvrig er rådmannens arbeid med handlings- og økonomiplan 2021-24 lagt og opp etter kommuneplanens samfunnsdel. Status, utfordringer, prioriteringer og tiltak er relatert til kommuneplanen og således FNs bærekraftsmål. Bystyret kan dermed konkret vurdere om de valg rådmannen har anbefalt bystyret å gjøre harmonerer med overordnede politiske føringer.

Arendal 3/11-2020

Harald Danielsen

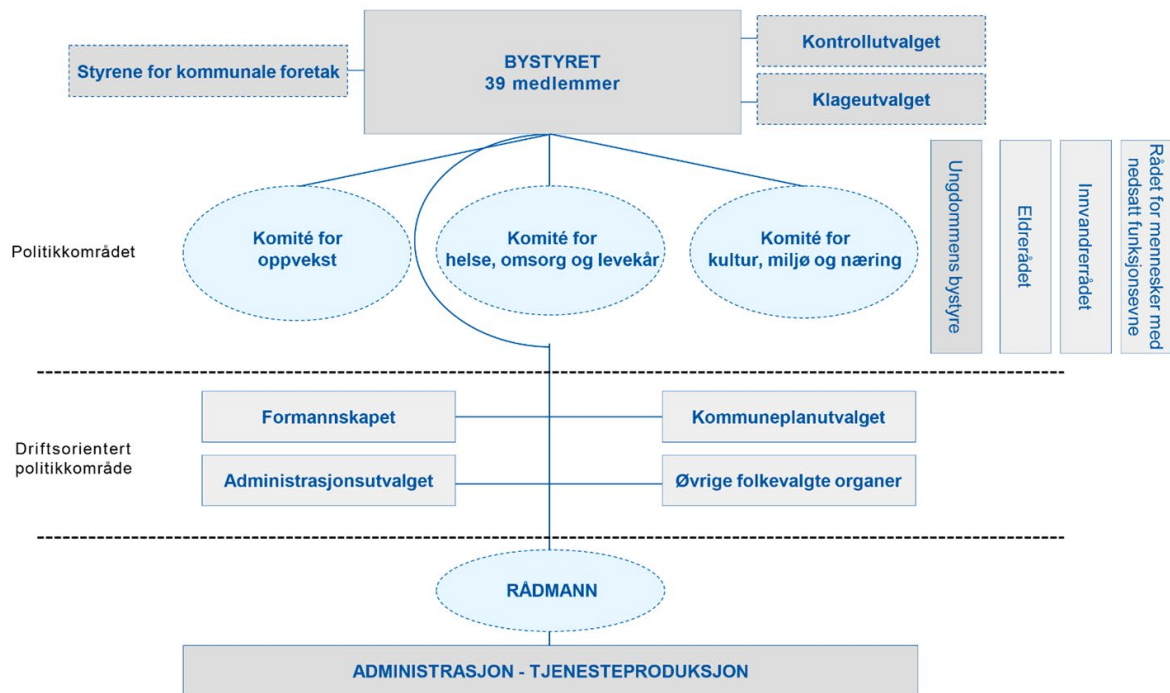
rådmann

Foto: Mona Hauglid

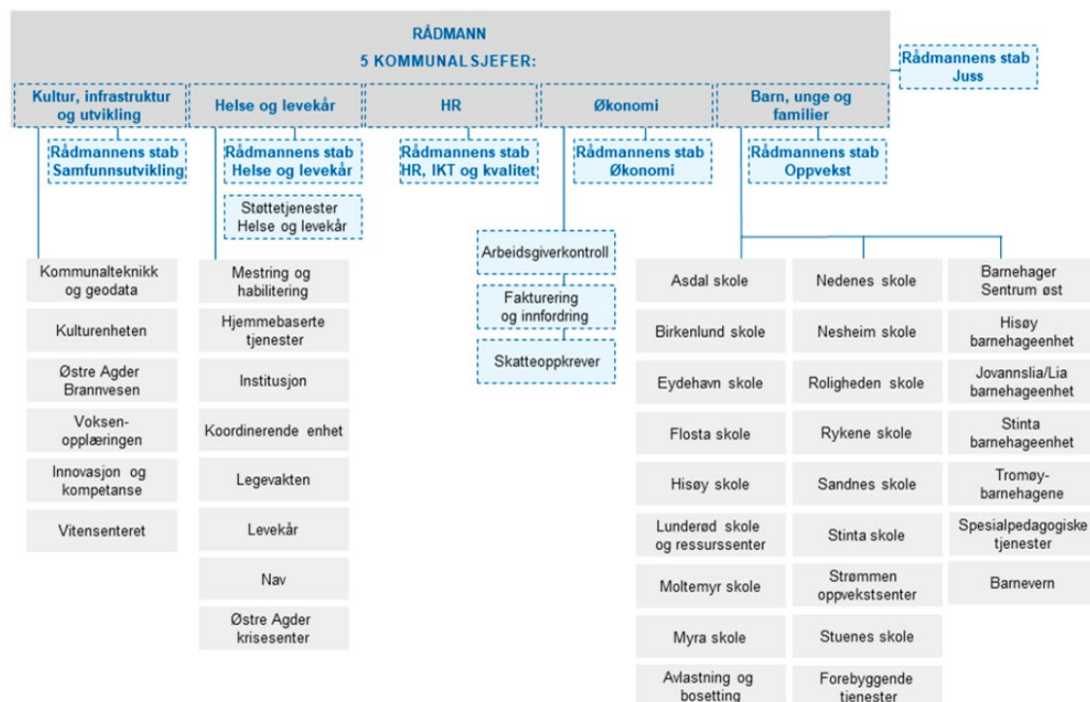
5 Organisering

Politisk organisering

Arendal kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen med bystyret som øverste organ. Dette er hovedmodellen i kommuneloven, og innebærer at formannskapet velges av kommunestyret etter partienes forholdsvis representasjon i bystyret.

Administrativ organisering

Organisasjonskart pr. oktober 2020

Illustrasjon over hvordan samarbeid og interaksjon fungerer i organisasjonen

Arendal kommune er administrativt organisert i en tonivåmodell med to formelle beslutningsnivåer: rådmann og enhetsledere. Strukturen består av fem stabsområder med 5 kommunalsjefer og rådmannen som øverste leder.

6 Overordnede føringer for økonomiplanperioden

Sammenheng handlings- og økonomiplan og samfunnsdel

Handlings- og økonomiplanen samler kommuneplanens handlingsdel, økonomiplan og årsbudsjett i ett dokument. Kommuneloven sier at det skal være en kobling mellom kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplan.

Kommuneplanens handlingsdel viser prioriteringer og tiltak for å nå de langsiktige målene i samfunnsdelen og andre temaplaner. Kommuneplanens handlingsdel rulleres årlig.

Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet, og gi en realistisk og fullstendig oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver innenfor drift og investering.

Økonomiplanen skal omfatte minst en fireårs periode og revideres årlig.

Årsbudsjett er en bindende plan for kommunens midler, og anvendelse av disse i det kommende år (Kommuneloven § 14-5). Årsbudsjettet gjelder hele kommunens virksomhet, og er første året i økonomiplanen. Handlings- og økonomiplanen revideres årlig.

Økonomiske rammebetingelser

Økonomiske rammebetingelser bygger på vedtak av handlingsprogrammet for 2020-2023. Dette legger føringer for handlings- og økonomiplanen 2021-2024.

Situasjonen fra forrige vedtak viser en økende ubalanse i driftsregnskapet. Utgiftene øker mer enn inntektene og det er behov for omfattende tiltak for å få økonomisk balanse i perioden.

2020 har vært preget av koronapandemien. Det viktigste har vært å sikre liv og helse. Dette har medført store kostnader for kommunene. Det er også lagt frem omfattende tiltak fra staten for å kompensere for de økonomiske konsekvensene. Som drøftet i tertialrapport 2 2020 så er det uklart om kommunen får full kompensasjon for disse, og i hvilken grad dette også vil påvirke økonomiske forhold i 2021.

Føringer fra statsbudsjettet

Statsbudsjettet for 2021 er stramt. Det er foreslått en økning i kommunens egenandel i ordningen med finansiering av ressurskrevende tjenester og det er føringer på en del av de frie inntektene slik som habiliterings- og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne.

Kommunesektoren får en vekst i frie inntekter på 2 mrd. kroner fra 2020 til 2021. Kommunenes andel av dette er 1,6 mrd. kroner. I tillegg kommer et særskilt tillegg på 1,9 mrd. kroner som kompensasjon for skattesvikt fra koronakrisen i 2020. Kommunene får 1,181 mrd. kroner av dette.

I statsbudsjettet foreslås det at den kommunale skattøren for 2021 økes med 1,05 prosentpoeng til 12,15 %. Skatteinntektene anslås etter dette å utgjøre 40 prosent av kommunesektorens samlede inntekter i 2021. Den forholdsvis sterke økningen i skattøren skyldes blant annet en relativ lav lønnsvekst og en betydelig nedjustering av anslaget på skatt fra utbytte for 2020. Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2021 bygger blant annet på 0,6 prosent sysselsettingsvekst og 2,2 prosent lønnsvekst fra 2020 til 2021.

Arendal har en beregnet vekst i frie inntekter på 3 prosent fra 2020. Kommunal deflator er 2,7 % og angir lønns- og prisvekst. Det betyr at det knapt er realvekst i kommunens inntekter. Når det tas hensyn til elementer som er inkludert i rammetilskuddet, som økt egenandel toppfinansieringen, satsing på rehabilitering med mer så er veksten i realiteten spist opp.

Midler til koronautgifter 2021

Regjeringen varsler at det vil komme et forslag om å bevilge 7,3 milliarder kroner mer til kommunesektoren i et tilleggsnummer til statsbudsjettet den 6. november 2020.

Av dette går 5,9 mrd. kroner til kommunene, der 4,4 mrd. kroner gis som økt innbyggertilskudd og 1,5 mrd. kroner fordeles som skjønnsmidler. I tillegg får kommunene 321 mill. kroner over rammetilskuddet til

stillinger knyttet til kontroll med etterlevelse av reglene for arrangementer, serveringssteder og arbeidstakere mv.

Økt inntekt knyttet til korona skal dekke merkostnader ved pandemien. For 2020 har rådmannen lagt til grunn i 2. tertialrapport en kompensasjon på vel 64 mill. kroner i tillegg til tiltakspakken på vedlikehold. Det varslede nivået på kompensasjon for 2021 vil bli vurdert i 1. tertialrapport, og kan ikke sees i sammenheng med salderingen som ligger til grunn fra rådmannen. Rådmannen understreker at dette er midler som skal kompensere for tilsvarende merutgifter/mindreinntekter knyttet til korona som innværende år. Regjeringen ser at koronasituasjonen vil vedvare og at kommunene i 2021 vil få ekstraordinære kostnader.

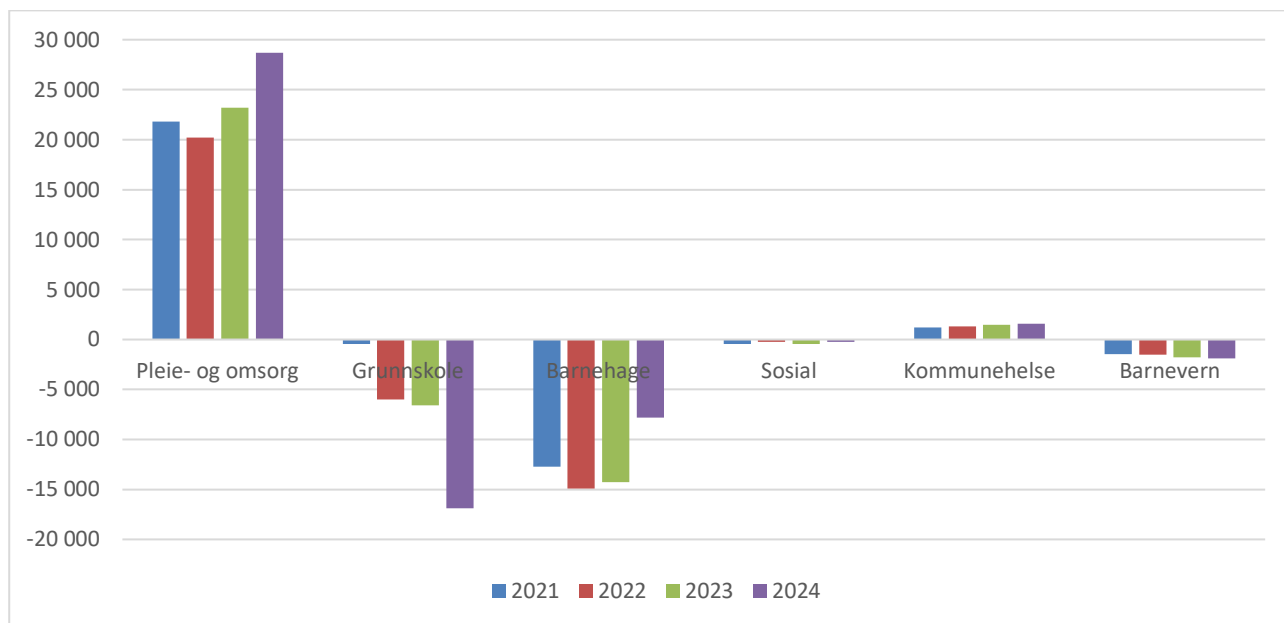
Enhetene vil fortsette å bruke prosjektnummer 7288 for koronarelaterte kostnader så lenge pandemien varer. Ved 1. og 2. tertial 2021 vil rådmannen gjøre en vurdering av hvilke enheter som må kompenseres for påløpte kostnader. Disse finansieres av midlene nevnt over.

Endring i demografikostnader

Kostnadene for kommunen vil endre seg fremover basert på en endring i sammensetningen av befolkningen i kommunen. Modellen under er utarbeidet av KS og gir et beregnet anslag for hva befolkningsframskrivninger vil kunne komme til å bety for kommunens brutto utgiftsbehov til sentrale velferdstjenester som grunnskole, barnehage og pleie og omsorgstjenester. I beregningene benyttes landsgjennomsnittets utgifter pr. innbygger og 2020-kroner. Endringer i brutto utgiftsbehov som fremkommer i modellen vil måtte finansieres av både frie inntekter, øremerkede tilskudd og brukerbetaling etc.

KS understreker at modellen primært er laget for å vise forventede utviklingstrekk for brutto utgiftsbehov fremover. Ved bruk av modellen må man være varsom med å legge for stor vekt på utviklingen i det enkelte år, da framskrivninger for enkeltår i tillegg til å være usikre også er svært følsomme for avvik mellom befolkningsframskrivingene og faktisk befolkningsutvikling.

Modellen bruker SSBs middelalternativ for befolkningsframskriving med lav innvandring (MMML). Modellen illustrerer hvordan demografiendringer skaper endringer i kostnadsbildet i handlingsplanperioden, særlig tydelig med økning i pleie og omsorg og reduksjon i skole og barnehage.

Demografikostnader i Arendal fordelt på tjenestegrupper - endring fra 2020 (i 1 000 kroner)

Modellen gir ikke noe anslag for hvordan kommunens frie inntekter vil utvikle seg for å finansiere andel av endret utgiftsbehov.

Kommunens økonomi ved inngangen til 2021

KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering. KOSTRA er kommunens eksterntregnskap og gir viktig styringsinformasjon som er grunnlag for kommunens prioriteringer (vedlegg 7). KOSTRA- oversiktene viser

at Arendal har lavere frie inntekter enn kommunene/gruppene det er naturlig å sammenligne oss med. Kommunens gjeld er høy og høyere enn sammenligningsgruppene. Kommunen har svært lite på disposisjonsfond, mindre enn sammenligningsgruppene. KOSTRA-dataene synliggjør at kommunes økonomi er svært krevende ved inngangen til handlingsplanperioden. Det er i vedlegg også vist sammenligninger på tjenestene som viser hvordan kommunen prioriterer ressurser ift. sammenlignbare kommuner over tid.

Finansielle måltall

Bystyret har, som pålagt i ny kommunelov, vedtatt finansielle måltall for Arendal kommune. I dette ligger det også en forventning om at både politisk og administrativ ledelse vil legge disse til grunn for økonomisk og driftsmessig planlegging.

- Netto driftsresultat skal være positivt i hvert av årene i 4-års perioden. Rådmannen og formannskapet skal i den løpende økonomistyringen arbeide for å oppnå 1,75 % netto driftsresultat hvert enkelt år.
- Felles disposisjonsfond (eksl. enhetenes disposisjonsfond) skal til enhver tid være over 100 mill. kroner.
- Investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet skal i planperioden ikke økes ut over et lånetak på 3 200 mill. kroner. Nivået justeres med 1,75 % årlig fra og med 2020.

For videre drøfting av måloppnåelse vises det til kapittel 7 Driftsbudsjett og 8 Investeringsbudsjett.

Levekår, folkehelse og demografi

Utfordringene for kommunen fremover er spesielt knyttet til:

- levekår og folkehelse
- utenforskap
- store endringer i befolkningssammensetningen med færre barn og flere eldre
- svak vekst i arbeidsplasser og folketall

Det vises også til kommunens utviklingsnotat som ligger på kommunens nettside (www.arendal.kommune.no/statistikk). Dette gir en grundigere gjennomgang av kommunens utfordringsbilde knyttet til levekår, folkehelse og demografi.

Levekår og folkehelse

Kommunen scorer gjennomgående dårligere enn Agder og landet på levekårsindikatorer. Å få flere gjennom skoleløpet, flere i arbeid, sikre riktig kompetanse og skape gode møteplasser for utsatte grupper blir viktig for å løse levekårsutfordringene.

- Antall personer med psykiske plager øker, særlig blant unge og kvinner.
- Økt fedme.
- Negativ utvikling rundt holdninger og tilgang på hasj og marihuana.
- Flere drikker alkohol 2-3 ganger i uka, eller oftere.
- Flere i Arendal enn landssnittet har blitt utsatt for trusler om vold.
- Andelen med relativ lavinntekt har økt hvert år siden 2010.
- Det er en økning av barn som vokser opp i lavinntektshusholdninger.
- Det er en økning i sosial ulikhet i kommunen.
- Det er en økning i unge uføre.
- Personer med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i gruppen med lav inntekt.

Levekårssonene - ulikheter internt i kommunen

Arendal kommune har valgt ut 16 indikatorer fra SSB som beskriver levekårene i Arendal. Arendal kommune er inndelt i 30 levekårssoner, og når statistikk presenteres pr. levekårssone gir det en oversikt over lokale områder med grobunn for levekårsproblemer. Tabellen under viser 10 av 30 levekårssoner i

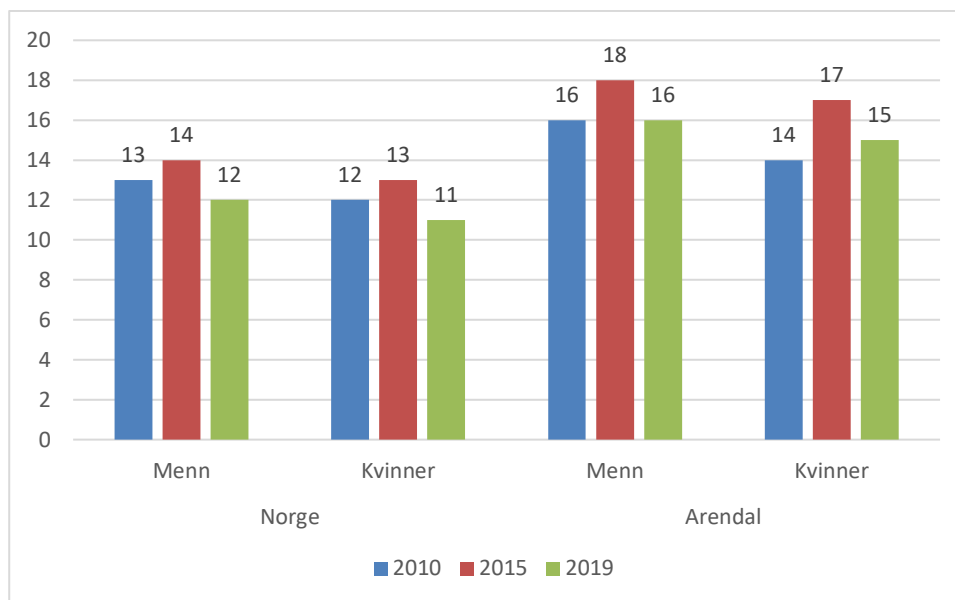
Arendal kommune som samlet har en større opphopning av levekårsutfordringer sammenlignet med de andre sonene.

10 Levekårssoner med gjennomsnittlig høyest utfordring. Grunnlaget er summen av alle 16 levekårsindikatorne	Gjennomsnitt score 1-30 1 = ingen utfordringer, 30 = store utfordringer
21 Birkenlund_1	20,0
17 Sentrum_3	20,1
18 Stinta	20,6
24 Saltrød_1	20,6
29 Myra_2	21,0
25 Saltrød_2	23,1
15 Sentrum_1	24,2
19 Moltemyr_1	24,5
20 Moltemyr_2	26,4
16 Sentrum_2	28,6

Kilde: www.arendal.kommune.no/statistikk

Utenforskap

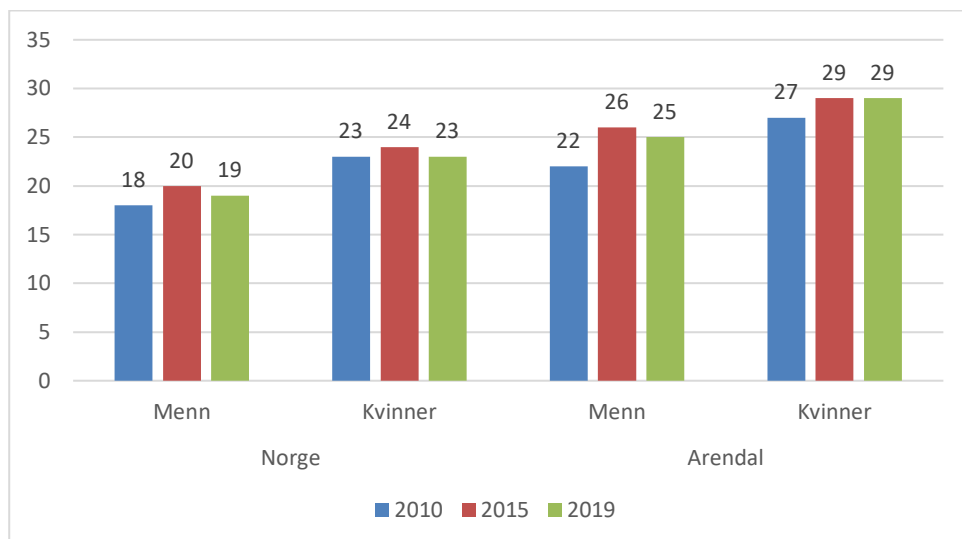
Sammenlignet med landssnittet har Arendal vesentlig flere i arbeidsfør alder som verken er i arbeid eller under utdanning.

Andel (%) av aldersgruppen 16-25 år som er uten tilknytning til arbeid eller utdanning

Kilde: kommunehelse statistikkbank

Det er noen flere menn i aldersgruppen 16-25 år som ikke er i arbeid eller utdanning enn kvinner. Det er tydelig flere i Arendal enn i landet som står utenfor arbeid og utdanning.

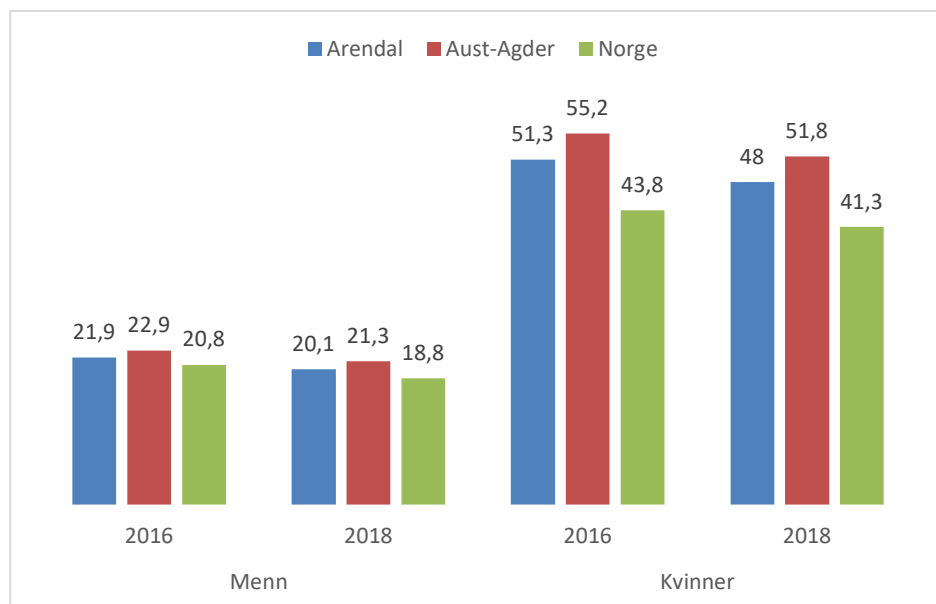
Andel (%) av aldersgruppen 26-66 år som ikke er tilknyttet arbeid eller utdanning
Kilde: kommunehelsestatistikkbank

Andelen i arbeidsfør alder som står utenfor arbeid og utdanning er tydelig høyere i Arendal enn for landet. Det er en høyere andel kvinner enn menn som står utenfor i Arendal.

Arendal og resten av Agder har mange unge uføretrygdede (18-44 år). I denne aldersgruppen er over 1 000 personer i Arendal uføretrygdet. Antall uføretrygde har økt de siste årene.

Sysselsettingsgraden er lavere i Arendal sammenliknet med landssnittet. Det er også en tydelig kjønnsforskjell der langt flere kvinner enn menn står utenfor arbeid eller utdanning.

I Arendal er det flere kvinner som jobber deltid enn landssnittet. Arendal har imidlertid færre i deltidsstillinger enn Agder samlet. Det er et stort potensial å få flere til å arbeide i større stillingsprosjenter, særlig kvinner.

Andel menn og kvinner som jobber deltid

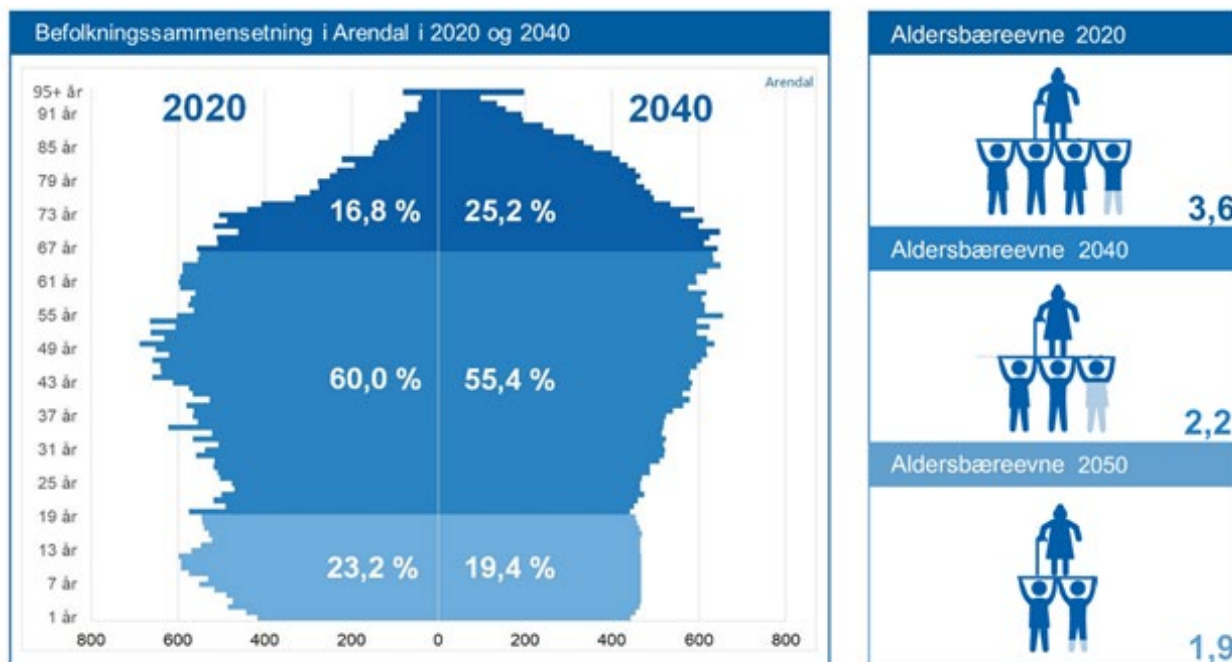
Kilde: SSB tabell 09293

Det er færre i Arendal enn i landet og Agder som fullfører videregående skole på normert tid. Utdanningsnivået er lavere i Arendal enn snittet for landet. Lavt utdanningsnivå er den største risikofaktoren for å havne utenfor arbeid og utdanning.

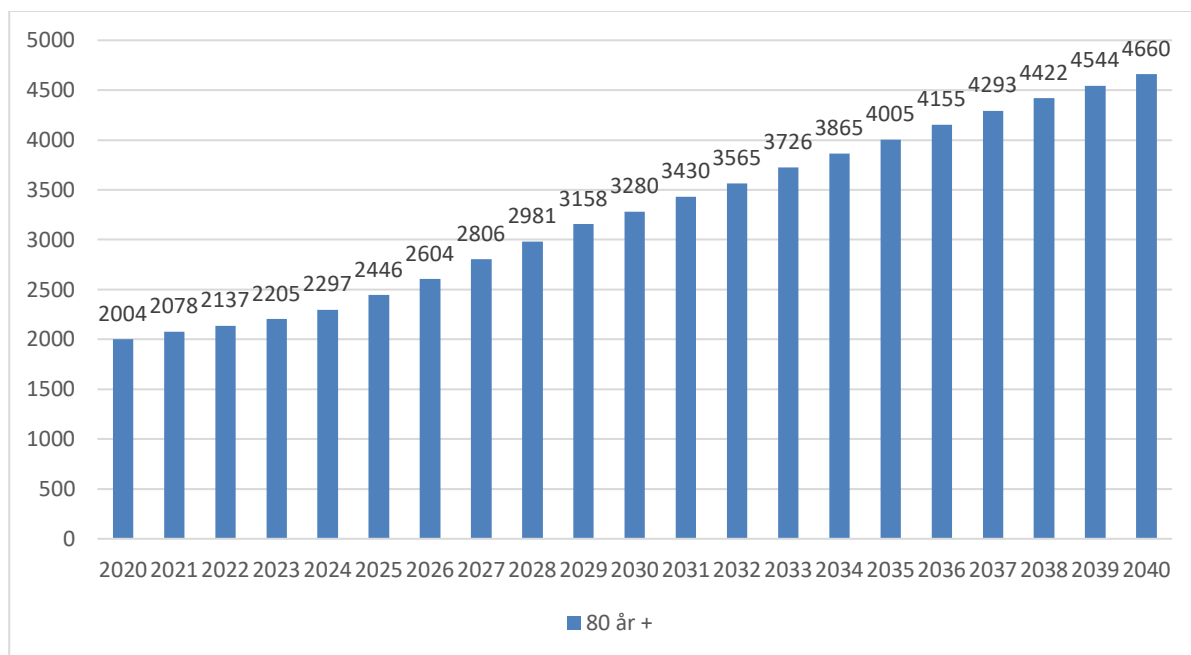
I Arendal er det 2 709 personer (6,2 %) som bor i leide boliger. Det er en sammenheng mellom leid bolig og levekårsutfordringer. Sammenhengen mellom levekårsutfordring og leid bolig er dokumentert gjennom levekårsundersøkelsen.

Demografi

Prognosene viser at kommunens folketall vil øke fremover, men at økningen i stor grad kommer i de eldre aldersgruppene. Forsørgelsesbyrden er forholdet mellom de som må forsørges og dem som er yrkesaktive, og denne utfordres ved at det stadig blir færre mennesker i arbeidsfør alder i forhold til personer i alderen 67+. Dette vises i figuren under, der Arendal i 2020 har 3,6 personer i arbeidsfør alder pr. person over 66 år. Dette er lavere enn nasjonale verdier (4.0). Dette er basert på befolkningsprognosene til SSB, middelalternativet med lav innvandring (MMML). Fremover vil dette forholdet endre seg.

Grafen under viser SSBs fremskriving og det de kaller middelalternativet med lav innvandring (MMML) for de over 80 år.

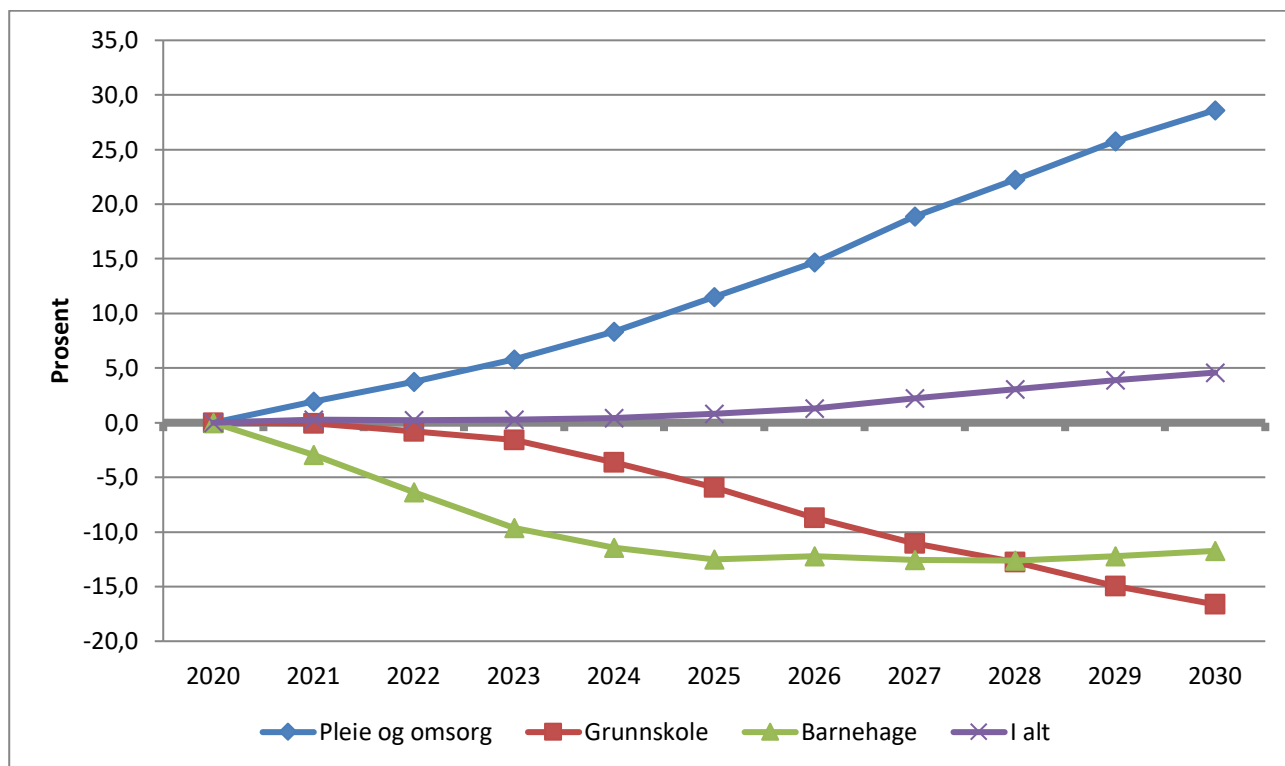
80 år+

Kilde SSB, MMML

Det blir færre yrkesaktive pr. hjelpetrengende fremover. For å gi gode og forsvarlige tjenester må vi organisere arbeidet annerledes.

Kompensasjon for demografikostnader i inntektssystemet

Kostnadene for kommunen vil endre seg fremover fordi sammensetningen av befolkningen endres. Det blir færre barn og flere gamle. Grafen under viser hvordan kostnadene for kommunen fremover vil endres på grunn av endret befolkningssammensetning. Kostnadene øker innen pleie og omsorg og går ned i grunnskole og barnehage. Dette illustreres under.

Endret utgiftsbehov demografi - kommunen - 2020 – 2030 (målt ved inngangen til det enkelte år)

Modellen er utarbeidet av KS og illustrerer endring i brutto kostnadsnivå gitt endring i befolkning, alt annet likt.

Kommunen må selv vurdere befolkningsendringene. Når barnetallene går ned og antall eldre øker bør budsjettmidlene følge utviklingen i kommunen. Den lilla linjen illustrerer sum endring i utgiftsbehov for kommunen, og det er den som ligger til grunn for økt rammetilskudd til kommunen. For å dekke forventede merkostnader til pleie og omsorg må kommunen over tid omdisponere budsjettmidler fra grunnskole og barnehage.

Vekst

Det har de siste årene vært en svak vekst i antall arbeidsplasser og i folketall i kommunen. Figuren under viser at det har vært en høyere vekst i antall arbeidsplasser enn i folketall. Positiv utvikling i arbeidsplasser er viktig for kommunen for å sikre befolkningsvekst og at barnefamiliene flytter til kommunen.

Det har de siste årene vært en svak vekst i antall arbeidsplasser og i folketall i kommunen. Det har vært en høyere vekst i antall arbeidsplasser enn i folketall i perioden 2015-2019. Positiv utvikling i arbeidsplasser er viktig for kommunen for å sikre befolkningsvekst og at barnefamiliene flytter til kommunen.

7 Prosess HØP 2021-2024

I tråd med bystyrets ønske har årets handlings- og økonomiplanprosess vært lagt opp med mål om sterkere involvering og forankring hos de folkevalgte. Det har vært viktig å gi god tid til politiske drøftinger.

Det økonomiske utfordringsbildet ble nøye gjennomgått våren 2020 og presentert for bystyret i juni. Utfordringsbildet viste et behov for bedring av driftsbalansen med 190 mill. kroner i 2021 økende til 290 mill. kroner i 2024. Ubalansen er resultat av nødvendige konsekvensjusteringer og føringer fra kommuneproposisjonen 2021 samt at driftsnivået over tid har vært for høyt i forhold til våre inntekter.

Bystyret sluttet seg til utfordringsbildet, og ba rådmannen i møte 19. august legge frem en tiltaksliste som i sum vil gi bedring av kommunens driftsbudsjett med ca. 300 mill. kroner pr. år.

I møtet 19. august ble en liste over mulige tiltak lagt frem slik bystyret hadde bestilt. Tiltakslista ble ikke realitetsbehandlet 19. august, men det ble besluttet å avholde et ekstraordinært bystyremøte 8. oktober.

Bystyregruppene jobbet med tiltakslista og egne forslag til tiltak frem til 8. oktober, da de ulike grupperings/partiers prioriterte forslag ble presentert. Det ble ikke foretatt avstemninger den 8. oktober.

Rådmannens oppgave ble da, med utgangspunkt i de politiske føringene og reviderte rammer etter statsbudsjettforelegget fra regjeringen for 2021 (pr. 7. oktober), å legge frem forslag til et økonomisk opplegg for 2021-2024 som kan gi balanse mellom utgifter og inntekter. Bystyrets overordnede mål om hvert år å levere et positivt netto driftsresultat på 1,75 % ble ikke drøftet av bystyret knyttet til bestillingen av et saldert handlings- og økonomiplanforelegg 5. november 2020.

Rådmannens saldering

Da det ikke ble stemt over de ulike foreleggene fra partiene/partigrupperingene 8. oktober, og at ingen av foreleggene hadde et bystyreflertall bak seg, har rådmannen i salderingen lagt hovedvekten på innspillet fra den grupperingen som er nærmest å ha flertall bak seg. Rådmannen har også vurdert elementene i de andre foreleggene.

Videre har rådmannen tatt utgangspunkt i bystyrets nylig vedtatte samfunnsdel til kommuneplanen hvor FNs bærekraftsmål ligger til grunn. Oppsummert har bystyret i denne sammenheng og i andre overordnede vedtak om visjoner og mål for Arendal kommune vært tydelig på følgende bestilling:

- Gode tjenester til alle med hovedvekt på dem som trenger det mest
- Bærekraftig økonomi og klima-, miljø- og naturforvaltning
- Vekst i befolkning og næringsliv

Tiltakslistene som ble lagt frem 8. oktober gir verken enkeltvis eller samlet tilstrekkelige detaljerte og konkrete innspill til at rådmannen bare med utgangspunkt i disse kan sette opp et konkret forslag til økonomiopplegg for 2021-2024. Det har derfor vært nødvendig for rådmannen å forsterke noen tiltak, detaljere noen tiltak ytterligere og i tillegg bringe inn forslag som ikke er omtalt i de politiske foreleggene.

I tiltakslista fra de partiene som utgjorde flertallet da dagens bystyre ble konstituert minus SV, er det tatt inn et tiltak «*Nedbemannings/andre tiltak*» med forventet økonomisk effekt på 60 mill. kroner i innsparing i 2021 og 100 mill. kroner innsparing de øvrige årene i 4-årsperioden. For å kunne iverksette dette tiltaket har det vært nødvendig for rådmannen å detaljere, konkretisere og supplere.

Rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan for 2021-2024 er saldert i tråd med kommunelovens krav. Det vil bli krevende å gjennomføre alle endringer som ligger til grunn for balansen, og det vil være uforsvarlig å bruke disposisjonsfond til å utsette enkelte tiltak. Summen av tiltak som skal iverksettes i den enkelte enhet og for kommunen som organisasjon vil kreve gode prosesser, involvering og tydelig ledelse.

Kommunen har begrenset med tilgjengelige fondsmidler og det legges til grunn at det ikke skal budsjetteres med disse for 2021. Det er likevel nødvendig å se kommunens fondsmidler i sammenheng med den store risikoen for at tiltak kan ta lengre tid enn forutsatt i rammene. Dersom tiltak ikke får forventet effekt i 2021 vil rådmannen ved regnskapsavslutningen for 2021 vurdere annen inndekning, herunder fondsmidler.

Nedbemanning/andre tiltak

Generelt

Rådmannen legger frem et budsjettforslag som i sum innebærer å redusere med 74 årsverk. Dette er en konkretisering og detaljering av innspillet i bystyret 8. oktober hvor nedbemanning og andre tiltak ble skissert. Rådmannens forslag til nedbemanning gir en økonomisk effekt på i underkant av 23,4 mill. kroner i 2021 økende til ca. 51,9 mill. kroner i 2024.

Medvirkning og medbestemmelse

Lovgivningen og avtaleverket som regulerer kommunens rolle som arbeidsgiver har klare bestemmelser om involvering av ansatte og dere tillitsvalgte i nedbemanningsprosesser. Det er særdeles viktig at disse reglene følges.

På denne bakgrunn må det være åpning og forståelse for at forslaget fra rådmannen på dette punkt kan endres noe under prosessen. Selvfølgelig kan bystyret i sin endelige behandling av handlings- og økonomiplanen 17. desember vedta noe annet enn det som foreslås. Men i tillegg kan ansatte-involveringen både før og etter 17. desember resultere i endringer. Endringer som ikke primært går på økonomisk effekt av tiltakene, dette ligger rimelig fast, men på øvrige innretninger og valg.

Overtallighet

Nedbemanning gjennom naturlig avgang, dvs. at ansatte selv sier opp sin stilling, er problemfritt for den det gjelder. Det er ikke gitt at den naturlige avgangen er stor nok i den situasjonen kommunen er nå, eller at den naturlige avgangen harmonerer med hvor i organisasjonen bemanningen skal reduseres.

Der hvor det skal nedbemannes i et visst omfang må det derfor først i samarbeid med ledere, tillitsvalgte og ansatte settes opp en ny bemanningsplan. Deretter må de ansatte som er berørt gjennom en prosess innplasseres i den nye bemanningsplanen. I denne prosessen vil en del ansatte bli overtallige.

Omplaseringsutvalg

Overtallige i Arendal kommune meldes inn til kommunens omplaseringsutvalg, et utvalg ledet av kommunalsjef for organisasjon og sammensatt av ansatte i HR-avdelingen og hovedtillitsvalgte.

Omplaseringsutvalgets oppgave er å finne ledige stillinger i Arendal kommune som den enkelte overtallige kan gå inn i.

Ettersom nedbemanningen kommunen står overfor må gi en vesentlig økonomisk effekt allerede i 2021, må det settes en frist for hvor lang tid omstillingsutvalget har på å finne alternativ stilling.

Rådmannen foreslår at fristen settes til 3 måneder i forbindelse med handlings- og økonomiplan 2021-2024.

Oppsigelse

Hvis det ikke lykkes å finne alternative stillinger for de overtallige innen 3 måneder iverksettes en oppsigelsesprosess. Første steg i denne prosessen er å definere hvem som er berørt.

Det er viktig å være klar over at det ikke nødvendigvis er slik at bare de ansatte i den avdelingen som skal nedbemannes er berørt. Som eksempel kan nevnes at da kommunen flyttet inn i nytt rådhus i 2004 var det i forkant en omfattende prosess som resulterte i en oppsigelsesprosess overfor ansatte i merkantile stillinger. I oppsigelsesprosessen ble da merkantilt ansatte i andre kommunale virksomheter som for eksempel skoler og institusjoner berørt på lik linje med merkantilt ansatte i de virksomhetene som skulle inn i det nye rådhuset.

Hele tiden mens eventuelle oppsigelsesprosesser pågår vil omstillingsutvalget ha i oppgave å følge med på om det oppstår ledighet i stillinger som overtallige berørt av oppsigelsesprosess er kvalifisert for og således har fortrinnsrett til.

For rådmannen er det et mål å unngå oppsigelser så langt det er mulig innenfor rammen av de økonomiske innsparinger som vedtas.

Myndigheten til å si opp ansatte ligger til rådmannen, og den er ikke delegert.

Tidsramme

I rådmannens forslag til økonomisk effekt av nedbemanning er det lagt opp til å bruke en del tid på nedbemanningen. Dette begrunnes i både hensynet til at virksomhetene som nedbemannes skal få tid til å omstille seg slik at oppgavene blir ivaretatt på en best mulig måte, og at omfanget av konkrete oppsigelser skal bli så lite som mulig.

Beskrivelse av de enkelte nedbemanningstiltakene

Stilling seksuell helse

Dette er en prosjektstilling ved helsestasjonen, finansiert med eksterne midler. Det var i utgangspunktet lagt opp til å videreføre stillingen, men i lys av den økonomiske situasjonen foreslås stillingen avvirket senest 31.3.2021.

Mobbeombud

Stillingen er bare 2 år gammel. Kommunen er ikke pålagt å ha et eget mobbeombud, og i Agder er det bare 3 kommuner som har slik stilling. Fylkeskommunen har 3 stillinger som elevombud. Disse jobber også opp mot grunnskolen. Det kommunale mobbeombudet og de fylkeskommunale elevombudene har i noen grad overlappende oppgaver.

Selv om stillingen avvikes vil den ansatte i stillingen måtte vurderes opp mot andre stillinger i kommunen vedkommende er kvalifisert for.

Kommunalteknikk og geodata

Det meste av enhet Kommunalteknikk og geodata arbeider med gebyrfinansierte tjenester underlagt selvkostprinsippet. Vei, parkering og trafikksikkerhet er imidlertid ikke gebyrfinansiert, og et årsverk reduksjon på disse tjenestene vurderes mulig og nødvendig i lys av kommunens økonomiske situasjon.

Fritidsmedarbeidere i skolen

I ca. 15 år har Arendal kommune prioritert å ha dedikerte fritidsmedarbeidere i de ulike oppvekstområdene. Stillingene ble bl.a. opprettet som et alternativ til det som tidligere ble omtalt som «Utekontakten». Stillingene har vært og er en viktig ressurs i arbeidet med å bidra til at de unge har det bra på skolen, i barnehagen, hjemme og i fritiden. Med lovfestede normer for pedagog- og bemanningstetthet i skoler og barnehager, og en skolestruktur som skal ligge fast ut denne valgperioden, ser rådmannen det, vurdert opp imot alternativene, nødvendig å redusere på bemanningen også i skolene.

Redusere det «ikke-pedagogiske» personalet ved skolene

Rådmannen foreslår å redusere omfanget av slike stillinger som ikke er knyttet til undervisning eller spesialundervisning herunder fagarbeider/assistent knyttet til vedtak med 6,8 årsverk. Ved at lønnsmidlene til stillingene tas ut av fordelingsmodellen som styrer fordelingen av samlet budsjetttramme skolene imellom, blir det opp til den enkelte rektor/skole å avgjøre hvilke stillinger som konkret fjernes ved den enkelte skole.

Redusert bemanning i barnehagene

Som følge av effektivisering i barnehagestrukturen vil det bli redusert behov for bemanning. Videre forventes barnetallet å gå ned i årene som kommer. Den foreslåtte nedbemanningen i barnehagene knyttes opp mot disse endringene, og vil trappes opp etter hvert som endringer iverksettes. Stortinget har fastsatt både bemanningsnorm og norm for pedagogtetthet i barnehagene. Disse normene ligger fast, og vil ikke bli utfordret av nedbemanningstiltakene.

Mestring og habilitering

Enhet for mestring og habilitering driver en omfattende tjeneste som i all hovedsak består av bofellesskap og dagsenter for personer med ulike typer nedsatt funksjonsevne. Antall årsverk er 175,4, og rådmannen foreslår å utfordre enheten på å redusere dette med 2 uten annen begrunnelse enn behovet for å drive kommunen med færre ansatte de kommende årene.

Nordisk informasjonskontor

Etter 30 års drift har styret for Nordisk informasjonskontor nå vedtatt å legge kontoret ned med bakgrunn i at driftsmidlene kontoret har mottatt fra Foreningen Norden som en videreformidling av midler fra Nordisk ministerråd opphører fra 1.1.2021.

De 2 ansatte ved kontoret er ansatt i Arendal kommune. Når kommunen nå er i en prosess med nedbemanning vil de ansatte ved Nordisk informasjonskontor naturlig bli del av denne prosessen på lik linje med ansatte i andre deler av kommunens virksomhet som står overfor nedbemanning.

Kommunikasjonsstaben

Kommunen har en kommunikasjonsstab på 3,5 årsverk i tillegg til enhetsleder. Enheten kommunikasjon tilhører, enhet for innovasjon og kompetanse, vil etter rådmannens forslag opphøre fra 1.1.2021. Med virkning fra 2022 foreslår rådmannen å redusere kommunikasjonsstaben med 0,5 årsverk.

Kommunikasjonsstaben har hatt sin hittil mest intense periode fra mars til oktober 2020 på grunn av alle koronatiltakene som det har vært nødvendig å kommunisere ut mot kommunens innbyggere. Det er stor fare for at pandemi-situasjonen vil fortsette i store deler av 2021, og rådmannen ser det derfor ikke forsvarlig å redusere kapasiteten før 2022.

Brannvesenet

Østre Agder brannvesen har et betydelig antall årsverk knyttet til brannvarsling (110-sentralen), feiervesen og annet forebyggende brannvernarbeid samt beredskap. Rådmannen ønsker å utfordre brannvesenet på en stillingsreduksjon tilsvarende 1 årsverk. For å få en effekt for Arendal kommune på 1 årsverk, er det nødvendig med bortimot 2 årsverks reduksjon. Rådmannens begrunnelse er utelukkende av økonomisk karakter.

Overordnet ledelse

Arendal kommune er blant de kommunene som bruker aller minst andel av våre utgifter på administrasjon og ledelse. En undersøkelse av administrasjonskostnadene i 75 kommuner i 2018 utført av Agenda Kaupang dokumenterte dette i tillegg til at de årlige KOSTRA-oversiktene tydelig viser det samme.

I 2020 har bystyret vedtatt å redusere rådmann m/stab med 7 årsverk. Dette tiltaket er iverksatt.

Når rådmannen foreslår til sammen ytterligere 4 stillinger ned for rådmann m/staber i 2021 hvorav 2 knyttet til overordnet ledelse, skyldes det bystyrets sterke fokus på reduksjon i administrative kostnader mer enn en vurdering av hvor stor kapasitet kommunen har behov for.

En kommunalsjef har nylig sagt opp sin stilling med virkning fra 1. juni 2021 og en annen ansatt i overordnet ledelse har også signalisert avgang grunnet alder i 2021. Rådmannen har konkludert med at disse to stillingene i alle fall i denne omgang ikke lyses ut.

Hvordan rådmannen vil organisere overordnet, strategisk og operativ ledelse uten å lyse ut nevnte 2 årsverk avklares gjennom en videre prosess.

Stab organisasjon

Stab HR, IKT og kvalitet foreslås endret til stab organisasjon fra 1.1.2021. Dette begrunnes med at både politisk sekretariat og servicesenteret vil være en del av denne staben fremover, og det er uhensiktsmessig å liste opp alle ansvarsområdene i stabs-betegnelsen.

Denne staben har vært nedbemannet i flere omganger de siste årene, men nå foreslås ytterligere et årsverk reduksjon.

Gevinstrealisering knyttet til stadig bedre IKT-løsninger sammen med stramme økonomiske rammer er begrunnelsen for ytterligere reduksjon.

Koordinerende enhet

Koordinerende enhet har 153 årsverk og overtar fra 1.1.2021 også ansvaret for støttetjenestene helse og levekår (12,9 årsverk). Enheten utfordres på å ta ned to årsverk som ledd i den generelle nedbemanningen i kommunen.

Kultur

Kulturenheten har fått store kutt i sitt budsjett i 2020. Disse videreføres. I tillegg foreslår rådmannen å redusere med 3 årsverk. Intensjonen fra rådmannens side er å unngå at reduksjonen rammer barn og unges fritidstilbud.

Stab samfunnsutvikling, plan

Stab samfunnsutvikling har tatt ned 2 årsverk i 2020, og rådmannen foreslår å ta ned ytterligere et årsverk fra og med 2021. Tanken er å redusere plan med et årsverk. Reduksjonen vil helt klart gå ut over kapasiteten til å utarbeide planer i kommunal regi, og også begrense saksbehandlingskapasiteten.

Servicetjenester enhet institusjon

Enhet institusjon har ansvaret for drift av både kjøkken- og vaskeritjenestene. Som ledd i den generelle nedbemanning utfordres enheten til å drifte disse tjenestene med 3 årsverk mindre.

Spesialpedagogiske tjenester

Bystyret behandlet en sak tidligere i 2020 hvor temaet var å redusere enhet spesialpedagogiske tjenester med 3 årsverk. Bystyret sa nei til forslaget. Rådmannen foreslår nå i lys av den økonomiske situasjonen å ta ned 5 årsverk i enhet spesialpedagogiske tjenester. Hvordan dette skal gjennomføres må løses gjennom en videre prosess hvor enhetsleder, ansatte og tillitsvalgte er sterkt involvert sammen med kommunalsjef.

Flyktingetjenester: enhetene NAV, Arendal voksenopplæring og enslige mindreårige (Avlastning og bosetting)

Arendal kommune mottar nå betydelig færre flykninger, voksne og enslige mindreårige til bosetting. Det betyr at selv om for eksempel voksenopplæringen fortsatt har godt over 300 elever og NAV arbeider med mange av de flyktingene som allerede er bosatt, må tjenestene bygges ned.

I denne sammenheng vil det være naturlig å se nærmere på om alt flyktingarbeidet bør samles under en kommunalsjef i stedet for tre slik det er i dag, og under en enhetsleder i stedet for tre som i dag.

Omorganisering og nedbemanning må det arbeides videre i en prosess som involverer alle berørte, ansatte, tillitsvalgte og ledere. Ny bemanningsplan må i denne sammenheng utarbeides.

Reduksjon på 8 årsverk er ambisjonsnivået.

Barnevern, Forebyggende enhet og enhet psykisk helse og rus

Barnevernet har nå 47 årsverk, Forebyggende enhet har ca. 61 årsverk hvorav helsestasjonen utgjør ca. 40 årsverk mens enhet psykisk helse og rus har ca. 97 årsverk.

Rådmannen foreslår å redusere disse enhetene med 9 årsverk i forbindelse med en prosess hvor virksomheten i de tre enhetene reorganiseres.

Det må iverksettes en prosess med bred involvering for å få på plass ny bemanningsplan med 9 årsverk færre. Berørte ansatte, tillitsvalgte og ledere vil være sentrale i denne prosessen som må ledes av kommunalsjef.

Servicesenteret

Kommunen blir mer og mer digital. Dette gjelder også innbyggerdialogen. Gevinstrealisering knyttet til digitalisering tilsier at arbeidet med innbyggjerservice vil endre karakter fremover. Det samme vil trolig gjelde sentralbordtjenesten, hvor felles sentralbord for flere kommuner kan bli en aktuell løsning.

Færre ansatte ved kommunens servicesenter er en naturlig følge av digitaliseringen.

Rådmannen foreslår å redusere med 1,5 årsverk i 2021, nye 1,5 årsverk i 2022 og med til sammen 4 årsverk fra og med 2023.

Det må gjøres et stort prosessarbeid for å konkretisere hvordan nødvendige oppgaver kan utføres av færre ansatte. Nedbemanningen må gjøres slik at det ikke går utover servicen til våre innbyggere.

Økt eiendomsskatt

Nedbemanningsprosessen vil starte så raskt det lar seg gjøre. Det er likevel forventet at de fleste tiltakene kun vil ha en halvårseffekt i 2021. For 2022 og videre vil effekten av tiltakene øke. For å skape balanse i driftsbudsjettet vil det være behov for ytterligere økte inntekter eller reduserte kostnader i de to første

årene av perioden. Rådmannen legger til grunn økt eiendomsskatt for årene 2021 og 2022, utover det nivået «posisjonen minus» åpnet for i sitt fremlegg 8. oktober, men dette nedjusteres i 2023 og 2024 til nivået for løypemeldingen.

Tiltak som omfatter flere enheter

Det er enkelte tiltak for kommende periode som berører flere enheter. Dette er tiltak som har til hensikt å øke kvaliteten, redusere kostnader eller på annen måte ha en besparende effekt. Disse oppstod som konsekvens av bystyrets vedtak om Bærekraft 2023 og tiltak som skulle bedre den økonomiske balansen, og er tatt med i salderingen av årene 2021-2024. Tiltakene fordeles til enhetene. Disse kommer som et trekk i budsjettrammen til den enkelte enhet utover andre konkrete tiltak og er beskrevet under.

Bedre innkjøp

Som et svar på del av rådmannens løypemelding og mulige tiltak har posisjonen lagt til grunn besparelser knyttet til økt kapasitet og kompetanse. For 2021 vil det fordeles en besparelse (trekk i rammen) til enhetene basert på innkjøpsvolum. Beløpet er økende for hvert år i perioden med 1,5 mill. kroner i 2022, 2,5 mill. kroner i 2023 og 3,5 mill. kroner i 2024.

Rådmannen har en stadig økende erkjennelse av at bedre innkjøp, tettere kontraktsoppfølging og generelt strammere rutiner på alt innkjøpsrelatert arbeid i kommunen er tvingende nødvendig. Nødvendig både for å sikre lovligheten av alt kommunen gjør på innkjøpssiden, og for å sikre at kommunen hele tiden oppnår de beste priser og øvrige vilkår som markedet kan tilby.

I dag er kommunen medlem av en interkommunal innkjøpsordning som fylkeskommunen driver (OFA). I tillegg har kommunen på rådhuset en dedikert innkjøpsstilling i stab økonomi og en jurist i stab juss med særskilt kompetanse på innkjøp.

For å sikre kvalitet og effektivitet på kommunens innkjøp fremover, og for å kunne spare så mye på innkjøp som «flertallet minus» legger til grunn for sitt innspill til handlings- og økonomiplan, foreslår rådmannen å opprette et innkjøpskontor innenfor stab økonomi med 3 årsverk. Dette finansieres av Kommunalteknikk og geodata, Arendal havnevesen KF og Arendal eiendom KF direkte (rammeavtaler). Det omdisponeres i tillegg 50 % stilling fra stab økonomi. I tillegg vil Arendal eiendom KF styrke egen stab med 1 stilling på innkjøp.

Et innkjøpskontor med 3 årsverk samt ca. ½ juristårsverk i tillegg vil ha forutsetninger for å gjennomføre effektive innkjøp, tett kontraktsoppfølging og yte god service til de ulike enhetene som skal kjøpe inn. Løsningen vil for øvrig bidra til å sikre at kommunen gjør lovlige innkjøp.

Sykefravær

Fraværet i Arendal kommune ligger omtrent på samme nivå som nasjonalt nivå for kommunene og som for kommunegruppe 13. Det er likevel et svært viktig mål for Arendal kommune å redusere sykefraværet så mye som mulig for å sikre gode tjenester og effektiv drift. Det nasjonale målet for IA-avtalen er å redusere fraværet i offentlig sektor med 10 %. For Arendal kommune betyr det å redusere fraværet med ca. 1 %-poeng. Fra og med 2021 er målet satt til 6,5 %. En reduksjon i sykefraværet med 2 %-poeng er beregnet å gi en besparelse på 6 mill. kroner pr. år. Besparelsen kommer fra redusert bruk av vikarer i arbeidsgiverperioden innenfor sektorene barn, unge og familier og helse og levekår.

Redusert overtid og ekstrahjelp

Å redusere budsjettert bruk av overtid og ekstrahjelp er et krevende tiltak som vil utfordre enhetene. Tiltaket skal gi en besparelse på 5 mill. kroner i pr. år for kommunen og er fordelt forholdsvis på enhetene med utgangspunkt i historisk forbruk på disse postene.

Heltid helse og levekår

En vesentlig økning i antall heltidstilsatte vil i tillegg til økt kvalitet for brukerne, økt inntektssikkerhet for de ansatte og bedre likestilling i Agder gi en viktig effektiviseringsgevinst for kommunen. Bare forsikringer og

IKT-lisenser for 200 deltidstilsatte utgjør rundt 0,7 mill. kroner. Tiltaket skal gi en besparelse for kommunen på 3,5 mill. kroner pr. år og er fordelt på enhetene i forhold til heltid.

Prisvekst

Det har etter hvert blitt en rutine ikke å kompensere enhetene for generell prisvekst. For 2021 er denne beregnet til 3,4 %, og i sum for kommunen utgjør dette ca. 13,4 mill. kroner. Enheter med leie eller kjøp som er regulert i avtale med en fast KPI eller annen prisregulering er i større grad kompensert for disse. For generelle kjøp er det ingen prisjustering i rammen og enhetene må derfor finne rom for dette innenfor ordinær ramme.

8 Satsingsområder

Innledning

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. Målene forplikter medlemslandene og er derfor et naturlig utgangspunkt for å utvikle nasjonale, regionale og lokale strategier for bærekraftig utvikling:

Kommuneplanens samfunnsdel i Arendal kommune bygger på ti av FNs bærekraftsmål:

- God helse
- God utdanning
- Likestilling mellom kjønnene
- Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- Mindre ulikhet
- Bærekraftige byer og samfunn
- Stoppe klimaendringene
- Livet under vann
- Fred og rettferdighet
- Samarbeid for å nå målene

Når kommunen skal arbeide med handlings- og økonomiplan og oppfølging i organisasjonen, deles målene fra samfunnsdelen i tre satsingsområder. Det er viktig å arbeide med satsingsområdene på tvers av alle tjenester.

Kommuneplanens mål, kommunens demografi, levekår, folkehelse og økonomiske situasjon danner grunnlaget for prioriteringer under hvert satsingsområde.

Kommunens satsingsområder:

- **Godt liv for alle**
 - Dekker bærekraftsmål: god helse, god utdanning, mindre ulikhet, likestilling mellom kjønnene, fred og rettferdighet.
- **Grønt samfunn**
 - Dekker bærekraftsmål: stoppe klimaendringene, livet under vann.
- **Regional vekst**
 - Dekker bærekraftsmål: bærekraftig byer og samfunn, anstendig arbeid og økonomisk vekst.

Bærekraftsmål 17 – Samarbeid for å nå målene er helt avgjørende for alle de tre satsingsområdene og er et viktig virkemiddel for å oppnå kommunens mål.

Sammenheng mellom satsingsområder og bærekraftsmål:

Strategiske satsingsområder og prioriteringer

Gode tjenester til Arendals innbyggere, hvor alle lovpålagte oppgaver blir løst på en god måte, er grunnmuren i kommunens drift. Befolkningsvekst og vekst i næringsliv er viktig for kommunen.

Arendal kommune er i en krevende økonomisk situasjon. En stor del av kommunens midler er bundet til lovpålagte oppgaver. Innenfor disse oppgavene har kommunen handlingsrom for å levere gode tjenester. For å ha en bærekraftig kommuneøkonomi er det nødvendig med tydelige prioriteringer. Alle prioriteringer gjøres for å nå kommunens satsingsområder.

I dette kapittelet er det en samlet oversikt over de strategiske prioriteringene for Arendal kommune. Prioriteringene blir beskrevet nærmere under hvert tjenesteområde.

Godt liv for alle

Arendal kommune har som mål at alle innbyggere skal ha et godt og aktivt liv tilpasset den enkeltes forutsetninger. Opplevelse av mestring i eget liv og av å tilhøre et fellesskap er grunnleggende for å leve et godt liv. Innbyggere i Arendal skal motta tjenester og tilbud som bidrar til god helse, god utdanning, tilhørighet, livslang læring, et trygt og godt bomiljø og et aktivt og likestilt arbeidsliv.

I 2021-2024 arbeider kommunen med:

- å øke andelen som gjennomføre påbegynt utdanning og kommer ut i heltidsarbeid
- å styrke folkehelse, forebygge sykdom og skader og å redusere sykefravær i egen virksomhet
- å bygge gode fellesskap gjennom kultur-, idretts- og organisasjonsliv
- å redusere ulikheter mellom innbyggere
- å bidra til gode boliger for barnefamilier, enslige, eldre og innbyggere med spesielle behov
- å bidra til bostedsattraktivitet gjennom god tilgang til sjø, friluftsområder, attraktiv skjærgård og Raet nasjonalpark
- å tilby riktige helsetjenester sånn at flest mulig klarer seg selv og opplever mestring i eget liv

Grønt samfunn

Arendal kommune skal være en nasjonalt ledende klima- og miljøkommune med ambisiøse klimamål. Grønn mobilitet skal gi bedre kollektivtilbud, redusere utslipp fra transport og gjøre fritidsaktiviteter mer tilgjengelige.

I 2021 – 2024 arbeider kommunen med:

- å realisere målsettinger i kommunens klima- og energiplan
- å utvikle og tilgjengeliggjøre digitale tjenester
- kortreiste kultur- og fritidstilbud, herunder utvikling av Raet nasjonalpark
- blå vekst og å sikre 100-meters beltet langs sjøen
- å forsterket vannforsyningen og følge opp saneringsplan for avløp
- kunnskapsformidling om bærekraftig utvikling blant barn og unge gjennom barnehager og skoler
- at Arendal havnevesen KF og Arendal eiendom KF skal stå for en bærekraftig klima- og miljøpolitikk på foretakens områder

Regional vekst

Å skape økonomisk vekst og nye arbeidsplasser er en forutsetning for bærekraftig utvikling. Arendal kommune skal være en attraktiv kommune for ny næringsvirksomhet.

I 2021 – 2024 arbeider kommune med:

- å realisere målsettinger i næringspolitisk handlingsplan og i areal- og transportplanen. Kommunen skal være en aktiv bidragsyter til satsinger i Regionplan Agder 2030
- å videreutvikle Arendal havn Eydehavn som et regionalt knutepunkt for vareiere og fremtidens verdiskapere og å oppnå status som stamnetthavn
- å styrke regionens satsing på e-helse og velferdsteknologi
- å tilrettelegge for boligbygging som gjør Arendal til et attraktivt sted å bosette seg
- å bidra til at lokal stedsledelse, sikre sosial bærekraft i planleggingen, biologisk mangfold, grønnsstruktur, samt å utvikle attraktive opplevelsesarenaer
- å sikre likestilling og mangfold i arbeidslivet, samt å sikre HMS og læringskultur i egen virksomhet.
- å videreutvikle Arendal som kultur- og arrangementsby

Samarbeid for å nå målene

For å lykkes med bærekraftsmålene trenger vi nye og sterke partnerskap. Arendal kommune jobber i tett samspill med offentlige aktører, nærings- og organisasjonslivet for å oppnå en bærekraftig utvikling. Det er avgjørende for god samfunnsutvikling at kommunen lykkes med tverrfaglig samarbeid på tvers av sektorer og kommunale foretak.

Kommunen har forpliktet seg til å samarbeide åpent med befolkningen gjennom strategien Samskaping i Arendal og kommunens innovasjonsstrategi. Med hjerte for Arendal er en viktig arena som samler aktører fra organisasjons- og næringsliv i hele kommunen.

9 Klimabudsjett

Innledning

Arendal kommune presenterer i denne handlings- og økonomiplanen sitt første klimabudsjett. Arendal kommune viderefører sin posisjon som klimakommune og setter mål om å være fossilfri innen 2030 og gjøre Arendal til en 1,5 gradersby innen 2040. Arendal skal prioritere tiltakene som bidrar til å gjøre det godt å bo i Arendal.

Det er utfordrende å oppnå Arendals mål innen 2030. Dette vil kreve at kommunen og lokalsamfunnet finner gode samhandlingsarenaer og iverksetter egnede tiltak som gir utslippsreduksjon. Det er avgjørende at regional og statlig politikk forsterkes. Kommunen kan bidra til reduksjon i utslippet av klimagasser gjennom sin rolle som lokal planmyndighet, eier av bygg og anlegg, grunneier, innkjøper, tjenesteleverandør, politisk aktør og samfunnsutvikler. Kommunen har også en viktig pådriverrolle for å få gjennomført klimatilak i Arendalssamfunnet, og er sentral når det gjelder å formidle kunnskap, drive holdningsskapende arbeid og motivere til handling, blant annet ved å fremheve gode eksempler. De valgene den enkelte innbygger tar hver dag er avgjørende for Arendals samlede klimafotavtrykk.

Klimabudsjettet er et styringsverktøy med konkrete og effektive tiltak som er forankret i kommunens tjenesteområder. Budsjettet viser anslått reduksjon av klimagassutslipp og økonomisk kostnad for de enkelte tiltakene, der dette er mulig å estimere.

Arendal kommunes klimabudsjett for 2021 inneholder klimaregnskap og tiltak på både kommune- og organisasjonsnivå. På kommunenivå inkluderes kun de direkte utslippene for Arendals geografiske grenser. På organisasjonsnivå inkluderes også noe indirekte utslipp.

Årets klimabudsjett bygger på følgende planer:

Kommuneplanen for Arendal 2020-2030

Kommunedelplan for klima og energi 2019-2023

Handlingsplan for klima og energi 2019-2023

Klimabudsjettet vil følges opp med konkrete tiltak i kommunens tjenesteområder og virksomheter. Det legges opp til årlig rapportering på status som en del av årsrapporten.

Arendal kommunes klimamål

Arendals klimamål

Gjennom kommunedelplan for klima og energi 2019-2023 er følgende mål vedtatt:

1. Arendal skal være fossilfri innen 2030.
2. Arendal skal være 1,5 gradersby innen 2040, med kun 1 tonn utslipp av CO₂ pr. innbygger.

2017 er valgt som referanseår, med 116 700 tCO₂. Reduksjonen i Arendal beregnes til minst 19 000 tCO₂ innen 2030 og 65 000 tCO₂ innen 2040.

År	2017	2018	2020	2024	2030	2040
Folketall	44 635	44 926	45 594	47 007	48 995	51 556
totalt tonn CO ₂	116 700	123 658	121 738	108 340	97 990	51 556
Tonn CO ₂ pr. innbygger	2,6	2,7	2,7	2,3	2	1

Arendal kommunes klimamål på organisasjonsnivå

Arendal kommune benytter Miljøledelsesverktøyet Miljøfyrtårn på organisasjonsnivå og virksomhetene som er Miljøfyrtårnsertifisert setter årlige mål innenfor temaene, energi, avfall, innkjøp og transport og rapporterer på måloppnåelse i årlig klima- og miljørapport.

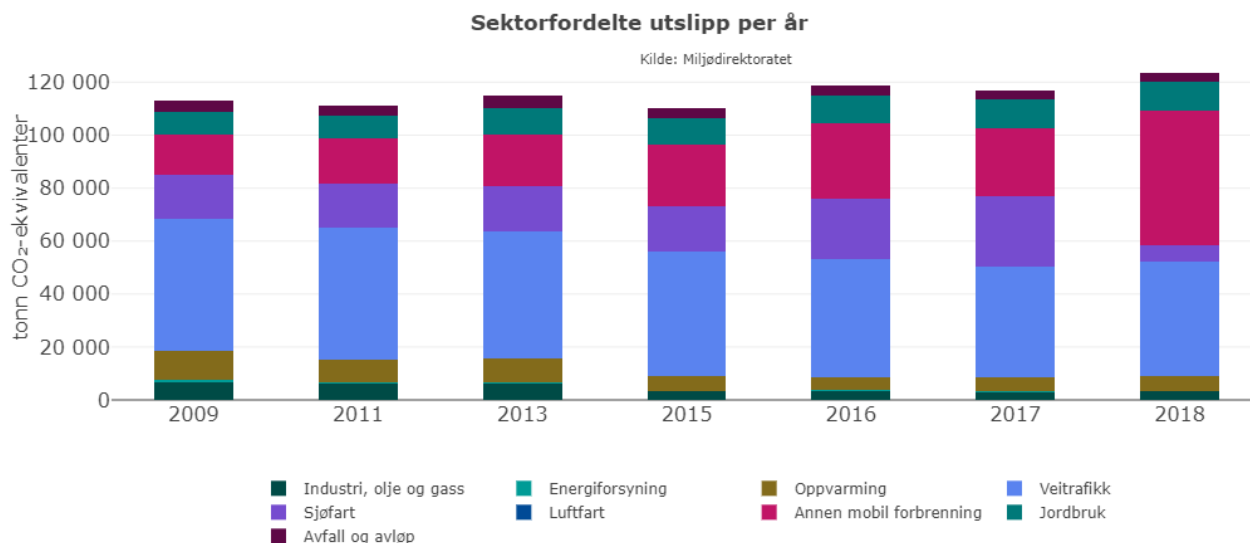
Det utarbeides et klimaregnskap for Arendal kommunes drift.

Klimabudsjettet sammen med miljøledelsesverktøyet Miljøfyrtårn vil bidra til klima- og miljøledelse i hele organisasjonen.

Status klimagassutslipp i Arendal kommune (Klimastatistikk)

Utslipp av klimagasser pr. år i Arendal.

Figuren viser utviklingen i utslipp av klimagasser i tonn CO₂-ekvivalenter 2009 - 2018.

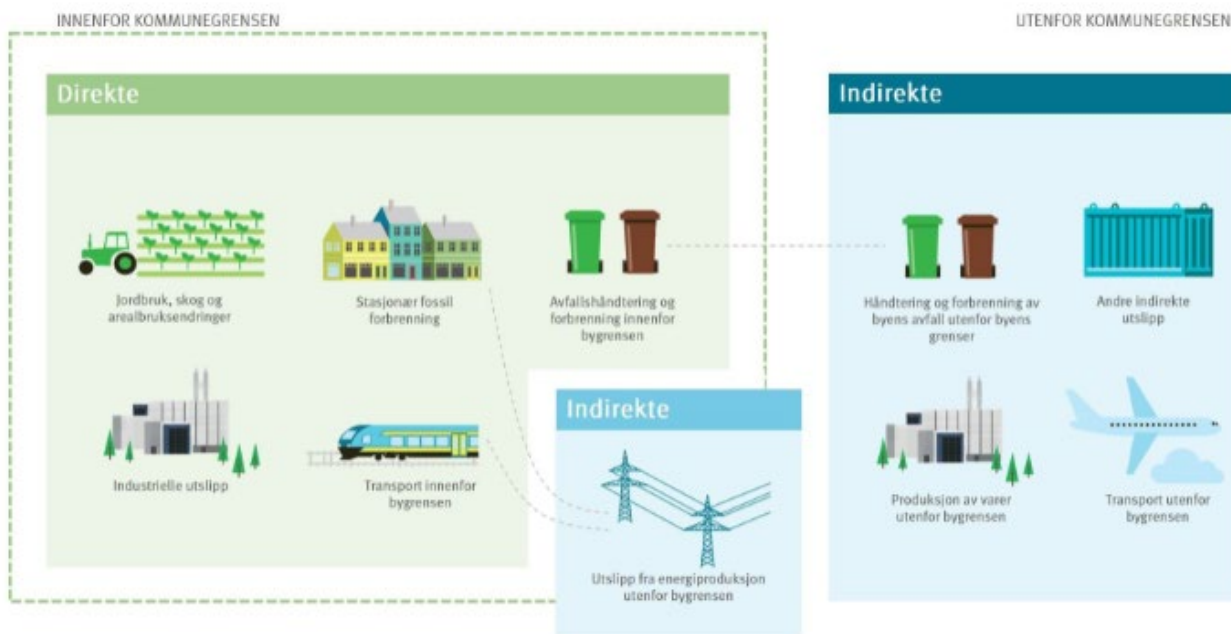

Direkte utslipp

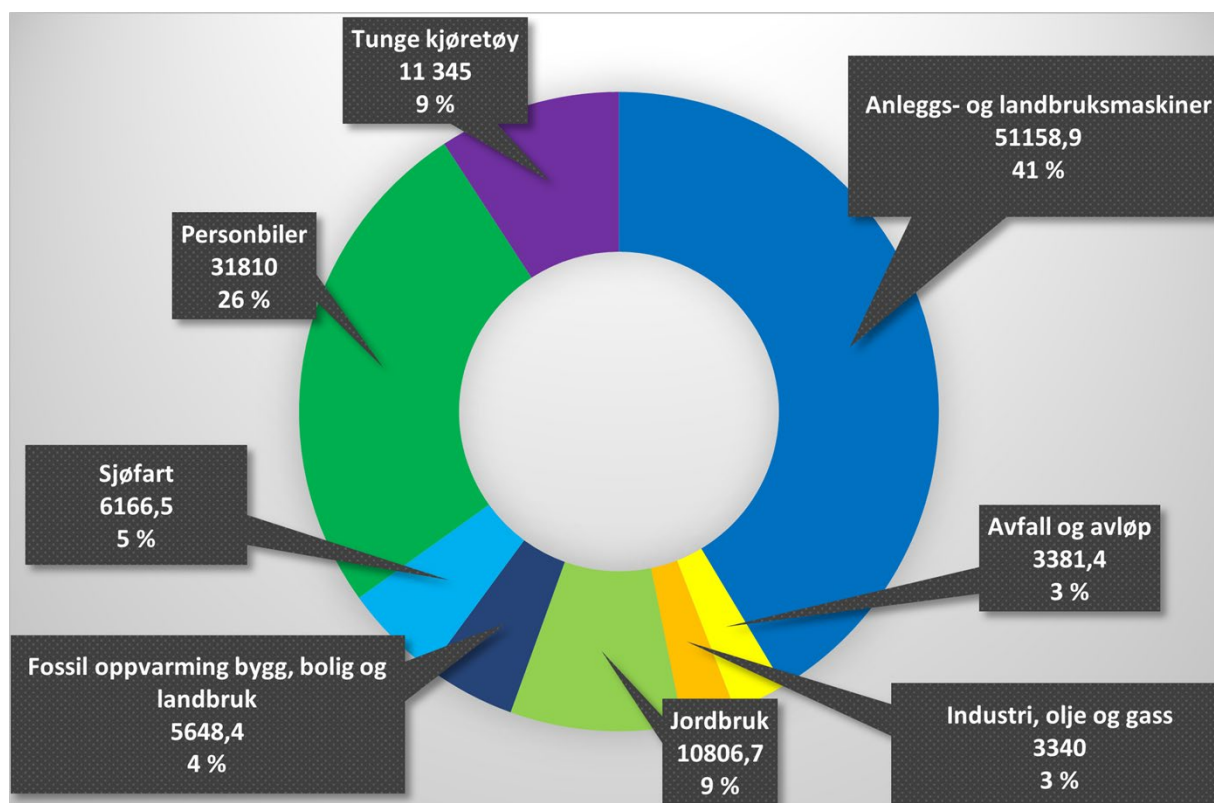
Miljødirektoratets statistikk for utslipp viser de viktigste kildene til direkte klimagassutslipp, både nasjonalt og for kommuner. Statistikken dekker årene 2009-2018. Diagrammet over viser utviklingen av direkte klimagassutslipp i Arendal kommune, målt i tonn CO₂-ekvivalenter (forkortet tCO₂e). Ved å omregne utslipp av klimagasser som karbondioksid, metan og lystgass til CO₂e, kan vi sammenligne de ulike klimagassene. For å kunne vurdere om vi når målene, bør referanseåret være basert på valide tall fra Miljødirektoratet. Sammen med Agder fylkeskommune har Arendal kommune satt referanseåret i klimabudsjettet til 2017.

De direkte utslippene er de utslippene som fysisk finner sted innenfor Arendal kommune grenser. Når bilene våre forbrenner bensin eller diesel er det eksempel på direkte utslipp som fysisk skjer innenfor Arendals grenser.

De indirekte utslippene stammer fra produksjon av varer og tjenester som forbrukes av personer og virksomheter i Arendal, men hvor de faktiske utslippene skjer utenfor Arendal. Bilene vi kjører er ikke laget i Arendal eller Norge, men et annet sted i verden. Fabrikkene som lager kjøretøyene slipper også ut klimagasser. Dette regnes som indirekte utslipp for oss i Arendal. Det er utslipp som skapes utenfor vår by fordi vi kjøper det de lager.

Figuren under viser klimagassutslipp i 2018 fra aktiviteter i Arendal sortert på sektor og dekker direkte utslipp.

Utslipp av klimagasser i Arendal i 2018 fordelt på sektorer. Tonn CO2e og prosentandel av totale utslipp.
Kilde: Miljødirektoratet

Miljødirektoratet publiserer klimaregnskap hvert år med to års forsinkelse. Derfor rapporteres det på klimastatistikken for 2018 i 2020. Miljødirektoratet har en ambisjon om å levere klimastatistikk årlig med kun ett års forsinkelse.

Utvikling av direkte utslipp i Arendal

Utslippene i Arendal fra 2017 til 2018 økte med 6 %. Økning skyldes i hovedsak utslipp fra veitrafikk og annen mobilforbrenning (anleggsmaskiner) i forbindelse med bygging av E-18.

Utslippene i Arendal for 2018 var 123 658 tCO2e. Veitrafikk, med personbil og tunge kjøretøy, utgjør 76 % av utslippene og er den klart største direkte utslippskilden i Arendalssamfunnet.

Direkte eller indirekte utslipp

Kommunene måles på direkte utslipp opp mot nasjonale og internasjonale avtaler om reduksjon av klimagassutslipp. Miljødirektoratets utslippsstatistikk for kommuner inkluderer kun de direkte utslippene. Likevel er indirekte utslipp viktig, spesielt i kommunens egen virksomhet, da det er her kommunen har størst påvirkningskraft, og fordi utslippene utgjør en vesentlig del av det samlede klimafotavtrykket i virksomheten.

For at Arendal kommune skal lykkes i klimaarbeidet, er det en forutsetning at innbyggere, næringsliv og ansatte i kommunen endrer sin adferd til å bli mer klimavennlig. Kommunikasjon er et viktig virkemiddel for å oppnå dette. Gjennom dialog og medvirkning tilrettelegger kommunen for at innbyggere, næringsliv og medarbeidere kan bidra i kommunens klimaarbeid. Tydelige krav i kommunens anskaffelser understreker også at pådriverrollen er viktig for å oppnå utslippsreduksjoner og omstilling til lavutslippssamfunnet.

Prioriteringer i handlings- og økonomiplanperioden

Hovedprinsipper for klimabudsjett 2021

Klimabudsjettet gir en oversikt over klimatiltak, kostnader for 2021 og forventet utslippsreduksjon for perioden 2021-2024. Tiltakene refererer til vedtatt Handlingsplan for klima og energi.

Alle tiltakene i kommunedelplan for klima og energi henger sammen med delmålene i kommuneplanens samfunnsdel. Alle klimatiltak skal gjøre Arendal til et enda bedre sted å bo - for alle.

Effektberegningene av tiltakene som presenteres i klimabudsjettet er basert på best tilgjengelig informasjon og metodikk. Det må imidlertid påpekes at det er usikkerhet knyttet til både størrelsen på utslippsreduksjoner og tidspunktet de vil realiseres. Klimabudsjettet vil forbedres over tid, i takt med kunnskapsutvikling og kapasitetsstyrking. En nasjonal veileder er under utarbeidelse i 2021.

Klimatiltak 2021-2024

Tiltak i klimabudsjettet 2021

For klimabudsjettet i 2021 er tiltak som er under gjennomføring, men som må styrkes med ytterligere ressurser, prioritert. Klimabudsjettet synliggjør også tiltak som bør prioriteres frem i tid. Dette for å gi et signal om fremtidige kostnader.

Hvert av tiltakene i klimabudsjettet har blitt beregnet med tanke på forventet utslippsreduksjon og kostnader knyttet til gjennomføringen av tiltaket. Disse er sortert sektorvis, som vist i tabellen under.

Nr.	Prioriterte klimatiltak	Finansiering	Kostnader MNOK				Redusert utslipp i tonn CO2 ekv.		
			2021	2022	2023	2024	2021	2024	2030
Tabell direkte utslipp									
1	Gjennomføre tiltak for økt sykling og gåing med utgangspunkt i mulighetsstudier	Innenfor ramme	2,8	2,8	2,8	2,8	ikke beregnet		
2	Gradvis elektrifisering bybusser i Arendalsregionen. Potensial for utslippskutt.	Eksterne midler	0	0	0	0	200	750	2 000
3	Utslippskrav drosjenæring.	Eksterne midler	0	0,3	0	0	180	900	2 450
4	Fossilfri byggeplass utredes	Drift	0				ikke beregnet		
5	Utskiftningsplan egne tyngre kjøretøy og maskinpark	Drift	0	0	0	0	beregnes 2021		
6	Utskifting til fossilfrie kjøretøy, leasede	Innenfor ramme	0	0	0	0	150	150	150
7	Omlagging til nullutslippsferjer.	Investering	0		7,7	7,7		180	180
8	Landstrøm alle skip	Drift	0				ikke beregnet		

Nr.	Prioriterte klimatiltak	Finansiering	Kostnader MNOK				Redusert utslipp i tonn CO2 ekv.		
Sum kostnader (MNOK) og direkte utslippsreduksjon tonn CO2 ekv.			2,8	3,1	10,5	10,5	569	2 019	4 819
Tabell energitiltak (indirekte utslipp)			Kostnader MNOK				Redusert utslipp i tonn CO2 ekv.		
9	Energieffektivisering vei. LED veilys	Investering	3,25	3,25	3,25	3,25	beregnes 2021		
Sum kostnader (MNOK) og indirekte utslippsreduksjon tonn CO2 ekv.			3,25	3,25	3,25	3,25			
Tabell indirekte utslipp			Kostnader MNOK				Redusert utslipp i tonn CO2 ekv		
10	Klimafordelaktig materialbruk bygg	Investering					Ikke beregnet.		
11	Halvere matsvinn Arendal kjøkken	Innenfor ramme	0,4				10	20	40
Sum kostnader (MNOK) og indirekte utslippsreduksjon tonn CO2 ekv.			0,4				10	20	40
Tabell andre aktiviteter og verktøy som understøtter utslippsreduksjoner			Kostnader MNOK				Redusert utslipp i tonn CO2 ekv		
12	Klima og energiprojekter	Innenfor ramme	0,5	0,5	0,5	0,5	Ikke beregnet.		
13	Klimapartnere,	Innenfor ramme	0,05	0,05	0,05	0,05	Ikke beregnet.		
14	Miljøfyrtårn	Innenfor ramme	0,5	0,5	0,5	0,5	ikke beregnet		
15	Klimakommunikasjon	Innenfor ramme	0,5	0,5	0,5	0,5	ikke beregnet		
Sum kostnader (MNOK) andre aktivitet og verktøy som understøtter utslippsred.			1,55	1,55	1,55	1,55			

Beskrivelse av tiltak i klimabudsjett 2021.

Nr.	Tiltak	Beskrivelse av klimatiltak
Direkte utslipp		
1	Gjennomføre tiltak for økt sykling og gåing med utgangspunkt i mulighetsstudier.	Helårsdrift av hovedløyper for sykkel og gange, skilting, merking m.m. Sykkelparkering på skoler. Kampanjer for økt sykkel og gange, trafiksikkerhetstiltak, hjertesoner på skoler m.m.
2	Gradvis innføring av nullutslippskrav for bussanbud i Arendalsregionen	I 2020 ble det satt inn tre el-busser til erstatning for dieselbusser på bylinjer i Arendal. Årlig CO2-reduksjon som følge av dette tiltaket (kjørelenge) er beregnet til 200 tonn CO2e.Reduksjonspotensialene i klimabudsjettet legger til grunn at en ved inngåelse av nye avtaler for ruteområder forutsetter at de linjene som kan bli elektrifisert blir elektrifisert. Kontrakten i Arendalsområdet utløper 30.06.2024, og anbudsprosessen starter opp våren 2022.
3	Utslippskrav til drosjenæringen. Tilskudd til hurtigladere for eldrosjer i Arendal.	Agder FK utreder, legger til rette og stille utslippskrav til drosjenæringen. I 2021 legges det til rette for eldrosjer i Arendal. Det er her definert hvor mange drosjer som skal bli fossilfrie i Arendal (37) innen 2024.Vi antar en innfasing av på 5 % eldrosjer (180 tonn CO2) i 2021, 25 % (900 tonn CO2) innen 2024 og resterende 70 % i 2030 (2450 tonn CO2).
4	Fossilfri byggeplass	Stille krav om fossilfri byggeplass og premiering av mest mulig utslippsfri byggeplass i konkurransegrunnlaget. Gode løsninger og innsikt i temaet premieres i evalueringen. Valgt løsning kan innebære bruk av tung hybrid gravemaskin, el-gravemaskin og hjullaster til gartnerarbeid (små), el-tårnkraner, el-byggetørk, redusert energiforbruk, redusert massetransport, redusert tørkebehov, samt bruk av biodiesel på nødvendige forbrenningsmotorer. Takbelegg som ikke trenger sveising med propan.

Nr.	Tiltak	Beskrivelse av klimatiltak
5	Utskiftningsplan egne tyngre kjøretøy og maskinpark	Arendal kommune skal systematisk arbeide for å redusere utslipp fra transport i egen drift. Det utarbeides en utskiftningsplan for tyngre kjøretøy. Når vi har denne oversikten kan utslippsreduksjon beregnes basert på utskiftningsplan og rapportert årlig kjørelengde og drivstofforbruk.
6	Utskifting til fossilfrie kjøretøy, leasede	Arendal kommunes tjenestekjøretøy skal være fossilfrie fra 2021. Det antas en gradvis innføring fra anbudsrunder i 2021. Totalt antall 140 leasede biler med fossilt drivstoff utgjør 300 tCO ₂ . Antatt innfasing på 50 % elbiler i 2021(150 tCO ₂) , 50 % i 2024 (150 tCO ₂),
7	Omlegging til nullutslippsferjer.	Agder fylkeskommune og Arendal kommune har vedtatt omlegging til nullutslippsferjer i Arendal indre havn.
8	Landstrøm alle skip	Utskiftingstakten blant fartøy gjør at effekten er noe begrenset frem til 2030. Stor usikkerhet å beregne.
Energitiltak (indirekte utslipp)		
9	Energieffektivisering vei	Skifte til LED veglys.
Indirekte utslipp		
10	Klimafordelaktig materialbruk bygg.	Stille krav og føringer for valg av klimavennlige materialer i bygg.
11	Halvere matsvinn Arendal kjøkken	Arendal kjøkken har mål om å halvere matsvinnet, og har fått støtte fra Klimasats til gjennomføring. Matavfallet var totalt på 750 kg på 10 institusjoner. Dette tilsvarer 39 000 kg pr. år. Basert på beregninger fra Østfoldforskning og Matvett.no vil 39 tonn matavfall tilsvare omtrent 72 tonn CO ₂ -ekvivalenter. Halvering av matsvinn vil få en gradvis effekt frem mot 2030.
Andre verktøy og aktiviteter		
12	Klima og energiprojekter	Bl.a. Innføring og oppfølging av klimabudsjett i Arendal kommune. Elektrifiseringsprosjekter. Klimasatssøknader til finansiering av tiltak. Sykkelbyen Arendal. Rådgivningstjeneste energi og transport.
13	Klimapartnere	Klimapartnere Agder er et nettverk som støtter og stimulerer til grønn verdiskaping hos sentrale og utviklingsdrivende aktører innen både privat og offentlig sektor.
14	Miljøfyrtårn (MFT)	MFT er en sertifiseringsordning som sikrer en god standard på virksomhetens påvirkninger på indre og ytre miljø, og systematisk forbedringsarbeid. Alle kommunale enheter sertifiseres. Kommunen legger til rette for at private bedrifter sertifiseres.
15	Klimakommunikasjon	Klimakommunikasjon er et av de viktigste verktøyene vi har for å stimulere både egne arbeidstakere og innbyggere til mer klimavennlig adferd. Økt fokus på klimakommunikasjon både internt fra ledelsen i egen organisasjon og ut mot næringsliv, kommuner og innbyggere.

10 Driftsbudsjett

Innledning

Driftsbudsjettet skal stilles opp og vedtas iht. til forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv. og skal vise årsbudsjett for neste år og økonomiplan for kommende 4-årsperiode. Driftsbudsjett skal legges frem og vedtas for Arendal kommune, Arendal eiendom KF og Arendal havnevesen KF hver for seg og samlet (konsolidert budsjett).

De obligatoriske oversiktene iht. forskrift er:

- Bevilgningsoversikt drift som viser kommunens og foretakenes samlede inntekter og hvordan anvendelsen av midlene planlegges i kommende periode. Oversikten viser også driftsmessige konsekvenser av foreslått investeringsplan og gjelds- og finansforvaltning.
- Netto bevilgninger til drift som skal stilles opp og vedtas pr. enhet i egen oversikt.

Forskriftsmessige oversikter følger som vedlegg i dokumentet.

Rådmannen viderefører rammebudsjettering til enhetene som tidligere. Enhetene forholder seg til, og rapporterer sin økonomiske status på, en ramme som inkluderer flere poster enn den forskriftsmessige rammen som fremkommer i netto bevilgninger til drift. I vedtak om rammen er enhetenes bruk/avsetning til fond, overføring til investering og fellesinntekter som budsjetteres på enhetene inkludert.

Bystyret vedtar enhetenes økonomiske rammer på lik linje med de obligatoriske oversiktene, og det er denne rammen som følges opp videre gjennom året. Vurderinger og tabeller videre i handlings- og økonomiplanen tar derfor utgangspunkt i de økonomiske rammene til enhetene. Oversikt over økonomiske rammer pr. enhet følger som vedlegg i dokumentet, i tillegg til de obligatoriske oversiktene.

Hovedtrekkene i driftsbudsjettet for Arendal kommune

10.1.1 Sentrale inntekter

Beløp i 1 000	Forslag budsjett 2021	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Rammetilskudd	-1 279 758	-1 279 758	-1 279 758	-1 279 758	-1 317 372	-1 254 476
Inntekts- og formuesskatt	-1 259 743	-1 259 743	-1 259 743	-1 259 743	-1 188 949	-1 184 749
Eiendomsskatt	-161 400	-161 400	-133 400	-133 400	-97 500	-115 390
Andre generelle driftsinntekter	-72 572	-76 575	-76 575	-76 575	-103 906	-135 526
Sum sentrale inntekter	-2 773 473	-2 777 476	-2 749 476	-2 749 476	-2 707 727	-2 690 140

Frie inntekter fra skatt og rammetilskudd

For planlegging av den økonomiske rammen for tjenesteproduksjonen er forventede frie inntekter sentralt. Kommunenes sentralforbund (KS) har utarbeidet en modell for beregning av inntekter pr. kommune og dette legges til grunn for Arendals inntektsbudsjett.

Frie inntekter består av forventet skatteinntekter basert på nasjonale prognoser for skattenivå. Rådmannen legger regjeringens anslag til grunn. I tillegg er det et rammetilskudd som fremkommer etter objektive nøkler for demografi og innbyggerforhold. Kommuner med lav skatteinntekt får en delvis kompensasjon for dette i rammetilskuddet. Det siste elementet i frie inntekter er skjønnstilskudd som den aktuelle fylkesmann fordeler til sine kommuner. Frie inntekter er en fast sum kommunen ikke kan påvirke, gitt kriteriene skissert over.

Frie inntekter er inntekter som kommunen kan disponere fritt, uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regelverk. Arendal kommunes vekst i frie inntekter fra 2020 til 2021 er på 3 %, korrigert for

oppgaveendringer. Deflator (pris- og lønnsjustering) er 2,7 % og vekst utover dette skyldes i all hovedsak kompensasjon for endringer i demografi og oppgavejusteringer.

Kommunens skatteinntekter for 2021 er beregnet til 1 259,7 mill. kroner. Rammetilskuddet inkludert skjønnsmidler er beregnet til 1 279,8 mill. kroner. I sum utgjør sentrale inntekter til finansiering av kommunens drift 2 773,5 mill. kroner for 2021. Staten gir kun budsjettforutsetninger for ett år og nivået er derfor videreført for perioden.

Eiendomsskatt

Det er i statsbudsjettet lagt til grunn en høyeste skattesats på 4 promille for bolig og fritidseiendommer. Den generelle skattesatsen er fortsatt 7 promille for øvrige objekter. Det er også lagt til grunn en reduksjonsfaktor på 30 % for boliger og fritid. Rådmannen legger dette som utgangspunkt i sin vurdering, samt en sosial profil gjennom et bunnfradrag som vil redusere belastningen for de med lavere verdier på eiendommen.

Rådmannen har tatt utgangspunkt i forventet inntekt fra eiendomsskatt i 2021 på 98,4 mill. kroner. I forslag til budsjett 2021 er det lagt til grunn en inntekt på 161,4 mill. kroner i 2021, og rådmannen foreslår følgende satser:

- Bolig- og fritidseiendommer får en skattesats på 3,7 promille, samt et bunnfradrag på 150 000 kroner pr. boenhet.
- Næringseiendommer, ubebygde eiendommer og annet som ikke er bolig- og fritidseiendommer får en skattesats på 6,7 promille.
- For eiendommer med «Særskilt skattegrunnlag» fortsetter kommunen med skattesatsen på 7 promille. Skattegrunnlaget trappes her ned med 1/7 pr. år. Dette er i samsvar med lovendring som gjelder f.o.m. 2018.

Bolig- og fritidseiendommer har en reduksjonsfaktor på 30 %. Øvrige eiendommer har ikke reduksjonsfaktor. Dette er i samsvar med kravene i eiendomsskatteloven og med vedtak i bystyret.

En bolig- eller fritidseiendom med takst på 2,5 mill. kroner gir i 2020 en eiendomsskatt på 5 000 kroner mens andre eiendommer med samme takst gir 7 000 kroner. I 2021 vil de samme eiendommene etter rådmannens forslag gi hhv. 5 920 og 16 750 kroner i eiendomsskatt.

Alternative satser

En kan også oppnå samme inntekt med andre innretninger.

Alternativt (I) kan bystyret sette vi skattesatsen for bolig- og fritidseiendom til 4 promille og for andre eiendommer til 7 promille, men setter et bunnfradrag på 300 000 kroner pr. boenhet. Eiendommene i eksempelet over vil da gi hhv. 5 800 og 17 500 kroner i eiendomsskatt.

Alternativt (II) kan bystyret sette skattesatsen for bolig- og fritidseiendom til 3,5 promille og for andre eiendommer til 6 promille, og ikke bruke bunnfradrag. Eiendommene i eksempelet over vil da gi hhv. 6 125 og 15 000 kroner i eiendomsskatt.

2023 og videre

Fra 2023 legger rådmannen opp til en reduksjon i eiendomsskatten ved at skattesatsen for bolig- og fritidseiendom settes ned til 3 promille, og for annen eiendom til 5,8 promille. Bunnfradraget på 150 000 kroner beholdes. Dette vil gi eksempeleieendommene en eiendomsskatt på hhv. 4 800 og 14 500 kroner.

Andre generelle inntekter

Tabellen over viser en nedgang i generelle driftsinntekter fra 2020 til 2021 med ca. 31,3 mill. kroner. Utviklingen videre i økonomiplanperioden viser en svak inntektsøkning. Det er i hovedsak inntekter knyttet til flyktningeområdet som utgjør største andel i denne posten. Av totalt 72,6 mill. kroner for 2021 inngår generelle flyktningeinntekter med 70,1 mill. kroner. Andre inntekter som inngår her er reguleringsinntekt fra Nisservassdraget med 0,3 mill. kroner. I tillegg inngår Nordisk informasjonskontor med 0,6 mill. kroner, Østre Agder oppvekst med 1,4 mill. kroner og psykisk helse og rus med 0,2 mill. kroner.

10.1.2 Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1 000	Forslag budsjett 2021	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Renteinntekter	-59 603	-62 738	-69 510	-70 564	-79 277	-83 490
Utbytter	-23 640	-23 640	-28 640	-28 640	-42 640	-41 772
Renteutgifter	81 798	86 082	86 922	84 677	115 749	118 446
Avdrag på lån	166 784	177 359	183 605	194 423	165 432	117 040
Netto finansutgifter	165 339	177 063	172 377	179 896	159 264	110 224

I posten renteinntekter inngår renter av kontantbeholdning, startlån og utlån knyttet til havna og eiendomsinvesteringer. Fra 2020 til 2021 er det forventet en reduksjon i totale renteinntekter med 12,7 mill. kroner fra 2020. For 2021 er anslaget 59,6 mill. kroner og dette økes utover i perioden til 70,6 mill. kroner i 2024.

Korona krisen i mars førte til store fall i rentemarkedet og dette slår ut i reduserte renteinntekter på kontantbeholdningen. Renteprognoene er svakt stigende i hele perioden og renter av kontantbeholdning anslås til 3,6 mill. kroner i 2021 økende, til 6,0 mill. kroner i 2024. Økningen skyldes store investeringer i 2023/2024 som øker gjennomsnittlig kontantbeholdning da investeringslånene tradisjonelt tas opp tidlig på året. Renteinntekter fra startlån anslås til 14,0 mill. kroner i 2021, redusert til 12,5 mill. kroner i 2024 som følge av redusert renteprognose.

Store investeringer foretas i begge foretakene i handlings- og økonomiplanperioden, men investeringsnivået er nedjustert for å redusere finansutgiftene. Investeringene finansieres i stor grad med lån. Renteinntektene kommunen mottar fra foretakene (konserninterne renter) foreslås redusert fra 2020 til 2021 med 18,0 mill. kroner. For 2021 foreslår rådmannen at det budsjetteres med 42,0 mill. kroner stigende til 52,2 mill. kroner i 2024.

Kommunens utbytter knytter seg i hovedsak til Agder Energi AS. Utbyttet er beregnet ut fra Agder Energi AS resultat for 2019. Dette var betydelig svakere enn året før og ut fra dette grunnlaget er det beregnet at kommunen vil motta utbytte i 2021 og 2022 med 20,2 mill. kroner, dvs. 19,0 mill. kroner lavere enn i 2020 - budsjettet. Dette reduserer kommunens handlingsrom betraktelig. For 2023 og 2024 forventes utbytte fra Agder Energi AS med 25,2 mill. kroner. Det er også lagt inn et forventet utbytte med ca. 3,4 mill. kroner årlig fra Agder Renovasjon, P-hus Vest AS og garantiprovisjon fra Returkraft. Total sum for utbytter budsjetteres til 23,6 mill. kroner i 2021 og økende til 28,6 mill. kroner i perioden.

I posten renteutgifter inngår renter på investerings- og startlån. Posten viser en redusert renteutgift fra 2020 til 2021 med 33,9 mill. kroner som skyldes nedtak av investeringer, rentestrategi og ny renteprognose. For 2021 budsjetteres med 81,8 mill. kroner økende til 84,7 mill. kroner i 2024.

Kommunens investeringsgjeld er for en stor del finansiert med lån. Renteutgifter på investeringslån øker fra 67,9 mill. kroner i 2021 til 72,3 mill. kroner i 2024. Renter på startlån budsjetteres med 13,9 mill. kroner i 2021 og reduseres i planperioden til 12,4 mill. kroner i 2024. Startlån er tilrettelagt for personer som ikke får lån i vanlig bank til kjøp av bolig.

Avdragsnivå er beregnet ut fra regel om minimumsavdrag i ny kommunelov som trådte i kraft 1.1.20. Store investeringer i planperioden medfører en opptrapping av avdrag på 27,6 mill. kroner fra 2021 til 2024. Avdrag 2021 er ca. 1,4 mill. høyere enn i 2020. Avskrivninger er i tråd med regnskapsforskriften og budsjetteres med 95,0 mill. kroner hvert av årene 2021-2024.

10.1.3 Brutto og netto driftsresultat

Beløp i 1 000	Forslag budsjett 2021	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Brutto driftsresultat	-92 798	-110 086	-105 400	-113 169	-9 044	-14 093
Netto driftsresultat	-22 469	-28 033	-28 033	-28 283	64 728	10 639

Brutto driftsresultat angir nettobeløpet av årets driftsinntekter fratrasket årets driftsutgifter. Det er sum løpende driftsinntekter og løpende driftsutgifter. Et positivt resultat betyr at årets inntekter til drift er større enn utgiftene. Her inngår ikke renter og avdrag, overføring fra/til fond og investering. Rådmannens forslag til budsjett 2021 viser et positivt brutto driftsresultat med 92,8 mill. kroner. Dette er 83,8 mill. kroner mer enn det som var lagt inn i budsjett 2020. Utover i perioden er anslaget økt til 113,1 mill. kroner i 2024.

Netto driftsresultat betraktes som hovedindikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt. Budsjett 2020 var negativt med 64,7 mill. kroner. For 2021 foreslår rådmannen et positivt netto driftsresultat med 22,5 mill. kroner økende til 28,2 mill. kroner i økonomiplanperioden. Med positivt netto driftsresultat vil det ikke vært behov for å bruke felles fondsmidler til å finansiere kommunens løpende drift.

Positivt netto driftsresultat er årlig disponert ved å finansiere investeringer og avsetninger til bundne fond spesielt på selvkostområdet.

10.1.4 Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

Beløp i 1 000	Forslag budsjett 202	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Overføring til investering	23 125	23 125	23 125	23 125	3 890	6 903
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond	-994	4 749	4 749	4 999	-6 332	14 763
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	339	159	159	159	-62 285	-32 305
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	22 469	28 033	28 033	28 283	-64 728	-10 639

Overføring av driftsmidler til finansiering av investeringsutgifter budsjetteres med 23,1 mill. kroner i hele planperioden. I beløpet inngår 1,4 mill. kroner i reklameinntekter til finansiering av Norac stadion, 0,2 mill. vedr. investering under kultur og 1,0 mill. kroner til finansiering av startlån. I tillegg inngår 1,5 mill. kroner til å finansiere egenkapitalinnskudd i KLP (Kommunal Landspensjonskasse) og 10 mill. kroner i egenkapitalinnskudd i AKP (Arendal kommunale pensjonskasse) som er en videreføring av vedtak i 1.tertial 2020. Rådmannen foreslår i tillegg å videreføre overføring av 9 mill. kroner fra årlig utbyttet fra Agder Energi AS til finansiering av investeringene.

Posten netto avsetninger til eller bruk av bundne fond viser at det for 2021 foreslås å hente ca. 1 mill. mer fra bundne fond enn det settes av til bundne fond. Dette gjelder kun første året i planperioden. Fra 2022 budsjetteres med netto avsetning til bundne fond med 4,7 mill. kroner økende til 5,0 mill. kroner i 2024. I netto avsetning eller bruk av bundne fond inngår blant annet selvkostområdene vann/avløp/renovasjon. For disse områdene budsjetteres det med avsetning på 5,2 mill. kroner hvert av årene 2021 - 2024. Konesjonskraftsinntekt knyttet til Arendalsvassdraget budsjetteres med en avsetning til bundet fond med 0,3 mill. kroner hvert av årene i perioden. Enhetene budsjetterer med bruk av bundne, øremerka fondsmidler som beløper seg til 6,4 mill. kroner i 2021. For 2022 og 2023 reduseres budsjettert bruk av bundne fond til 0,7 mill. kroner hvert av årene. I 2024 reduseres dette til 0,5 mill. kroner.

Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond fremkommer med en netto avsetning i 2021 med 0,3 mill. kroner som reduseres til 0,2 i 2024. Konsesjonskraftsinntekter avsettes til konsesjonskraftfondet og midlene brukes til næringsformål. For 2021 er anslaget omtrent 1,7 mill. kroner og beløpet reduseres til 1,5 mill. kroner for hvert av årene fra 2022-2024. Rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan er saldert uten bruk av felles disposisjonsfond. Enhetenes planlagte bruk av disposisjonsfond budsjetteres med 1,34 mill. kroner hvert av årene 2021-2024. Dette gjelder enhet 1101 Rådmannen med stab med 1,28 mill. kroner og enhet 1202 Kultur med 60 000 kroner.

Kommunen har ikke merforbruk fra tidligere år som må dekkes inn.

Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat budsjetteres med 22,5 mill. kroner i 2021. Dette er en disponering av positivt netto driftsresultat som brukes til overføringer til investering og fondsavsetninger. Positivt netto driftsresultat budsjetteres med 22,5 mill. kroner i 2021 og øker til 28,3 mill. kroner i 2024.

10.1.5 Driftsbudsjett fordelt etter hovedposter

Økonomisk oversikt drift etter art er ikke en obligatorisk oversikt, og vedtas ikke av bystyret. Oversikten er likevel nyttig da den viser hvordan budsjettet fordeler seg mellom de ulike utgifts- og inntektsartene (dvs. fordelingen på hovedposter). I tillegg fremkommer brutto og netto driftsresultat samt regnskapsresultatet i denne oversikten og disse sammenfaller forøvrig med resultatene i den obligatoriske oppstillingen bevilgningsoversikt drift. Fullstendig oversikt som viser hele handlingsprogramperioden følger som eget vedlegg.

10.1.6 Utvikling finansielle måltall - drift

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat skal være positivt i hvert av årene i 4-årsperioden. Rådmannen og formannskapet skal i den løpende økonomistyringen arbeide for å oppnå 1,75 % netto driftsresultat hvert enkelt år. Måltallet netto driftsresultat er definert som netto driftsresultat i prosent av samlede driftsinntekter.

Rådmannens forslag medfører et positivt netto driftsresultat for 2021 på 0,61 %.

For å oppnå et driftsresultat på 1,75 % må årlig resultat være positivt med vel 62 mill. kroner. Rådmannens vurdering er at målet først og fremst er et årlig netto positivt driftsresultat. Dersom måltallet på 1,75 % skal nås vil dette kreve en ytterligere innstramming av rammene og et ytterligere kutt i tjenestene utover det som ligger i handlingsprogrammet for perioden. Rådmannen ser ikke dette som realistisk for kommende periode.

Dersom kommunen oppnår et positivt regnskapsresultat skal dette ikke benyttes til økte tjenester men må avsettes til fond og/eller overføres til investering for å styrke de finansielle måltallene. I kommende fireårsperiode er netto driftsresultat disponert i hovedsak som overføring til investering.

Oversikten under viser utviklingen av netto driftsresultat i planperioden. Kommunen har ikke oppnådd måltallet i perioden.

Utvikling i netto driftsresultat	Forslag budsjett 2021	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	0,61 %	0,76 %	0,76 %	0,77 %	-1,78 %	-0,28 %

Disposisjonsfond

Felles disposisjonsfond (eksl. enhetenes disposisjonsfond) skal til enhver tid være over 100 mill. kroner.

Rådmannen har lagt til grunn at disposisjonsfondets størrelse bør være tilstrekkelig til å håndtere uforutsett inntektsbortfall eller kostnadsøkninger på kort sikt. KS modellen for anbefalt nivå på reserver beregner et minimumsnivå for disposisjonsfond for Arendal kommune til 8,8 % av driftsinntektene. Dette utgjør for Arendal kommune ca. 320 mill. kroner. Rådmannens vurdering er at disposisjonsfondet må være på

minimum 100 mill. kroner og bør økes på sikt opp mot 300 mill. kroner.

Det legges til grunn at disposisjonsfond ikke brukes i salderingen av budsjettene, men være en reserve ved uforutsette utgifter og endringer av rammebetingelser på kort sikt.

Tabellen under viser utviklingen i saldo på disposisjonsfond i perioden. Saldo 2020 er forutsatt ikke bruk av disposisjonsfond resten av året. Det er lagt inn avsetning til felles disposisjonsfond med 1,7 mill. kroner i 2021 som reduseres til 1,5 mill. kroner i 2024. I tillegg er det budsjettet med bruk av enhetenes fond med 1,3 mill. kroner årlig. Det har ikke vært rom for å bygge opp disposisjonsfond til det ønskelige nivået på 100 mill. kroner i kommende periode, men rådmannen forutsetter at eventuelle merinntekter og positive regnskapsresultat sees i sammenheng med behov for avsetning til fond.

Utvikling i disposisjonsfond	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo felles disposisjonsfond pr. 31.12.	37,5	39,2	40,7	42,2	43,7
Saldo enhetenes disposisjonsfond pr. 31.12.	27,1	25,8	24,5	23,2	21,9
TOTALT	64,6	65	65,2	65,4	65,6

10.1.7 Enhetenes driftsbudsjetter

Økonomiske rammer

Økonomiske rammer fordelt på enhetene er vist i eget vedlegg og skal vedtas av bystyret. I tabellen under vises økonomiske rammer oppsummert på de ulike tjenesteområdene. I tallene inngår fagstabene på sine respektive områder. Enheten Felles finansiering drift er medtatt for å gi et samlet bilde av hvordan alle inntekter og utgifter i kommunen er fordelt på enheter. I Felles finansiering drift ligger i hovedsak de store fellesinntektene (skatt og rammetilskudd) og finansposter som bidrar til finansiering av driften.

Beløp i 1 000	Forslag budsjett 2021	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Kultur, infrastruktur og utvikling	120 466	106 871	109 089	111 055	159 941	162 263
Helse og levekår	919 997	939 328	945 206	949 280	851 013	882 683
Barn, unge og familie	1 030 177	1 007 478	974 257	959 535	1 001 310	1 018 153
Administrative tjenester	542 846	553 633	557 441	564 487	570 624	480 518
Felles finansiering drift	- 2 613 486	- 2 607 310	- 2 585 993	- 2 584 357	- 2 582 888	- 2 543 617
Sum	0	0	0	0	0	0

Hovedtrekk enhetenes økonomiske rammer

Tabellen viser utviklingen innen de ulike tjenesteområdene i kommende økonomiplanperiode sett i forhold til opprinnelig budsjett 2020. Rammene er korrigert for nødvendige justeringer knyttet til følgende forhold:

- vedtak
- inngåtte avtaler
- konsekvenser av kjente lønnsoppgjør
- endringer i pensjonssatser
- organisatoriske endringer
- nye tiltak og innsparingstiltak

Driftsbudsjettet legges frem i balanse, men for å oppnå dette har det vært nødvendig med omfattende innsparingstiltak innen driften. Dette omfatter bl.a. tiltak knyttet til nedbemanning, redusert sykefravær, reduserte utgifter til ekstrahjelp og overtid, samt reduserte utgifter knyttet til bedre innkjøp. I tillegg kommer tiltak knyttet til heltid og andre enkelttiltak innenfor tjenestene.

Nye tiltak og innsparingstiltak for enhetene er vist i egne oversikter og omtales nærmere innenfor hvert

enkelt tjenesteområde.

Lønn og pensjon

Enhetenes rammer er justert for helårsvirkning av lønnsoppgjør 2019 og pensjonssatser for 2020. Lønnsoppgjøret for 2020 er ikke ferdig beregnet, og er derfor ikke kompensert i enhetenes rammer for 2021-2024. Det er avsatt midler sentralt til å kompensere enhetene når oppgjøret er ferdig beregnet. Avsetningen er basert på anslag på årets oppgjør. I tillegg til virkning av årets oppgjør er det også avsatt midler til å dekke neste års lønnsoppgjør. Ved beregning av lønnsavsetning for neste år er deflator for lønn for 2021 på 2,2 % lagt til grunn. Samlet er det avsatt ca. 48 mill. kroner til å kompensere for helårsvirkning av årets oppgjør og 8/12-dels virkning av lønnsoppgjør 2021.

Kompensasjon for lønnsoppgjør i enhetens rammer gjøres fortløpende når oppgjørene er kjent og beregnet.

Arendal kommune har medlemskap i tre pensjonskasser; Arendal kommunale pensjonskasse (AKP), Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). I handlings- og økonomiplan for 2021- 2024 legger rådmannen til grunn at endringer i pensjonsutgifter skal løses innenfor samlede pensjonsposter, og ved behov justeres mot disposisjonsfond. Målet med dette er å skjerme tjenestetilbudet for store svingninger i pensjonspostene. Det er stor usikkerhet knyttet til pensjonsutgiftene, og det er derfor viktig at kommunen har tilstrekkelig disposisjonsfond til å dempe svingningene knyttet til pensjon.

Pensjonsutgiftene for 2021 påvirkes av flere forhold:

- endelige pensjonsutgifter for 2020 påvirker amortisering av premieavvik i 2021, endelige tall foreligger først i januar 2021.
- endringer i pensjonspremien for 2021 (iht. anslag fra pensjonskassene)
- størrelsen på premiefond i pensjonskassene som kan brukes til å dekke pensjonspremie. Innestående på premiefond avhenger bl.a. av årets resultat i pensjonskassene

I tillegg er utfallet av pensjonskostnaden påvirket av effekter knyttet til korona. Kommunen gjør løpende vurderinger basert på informasjon som tilflyter kommunen.

I 2020 ble det vedtatt å innføre et årlig egenkapitaltilskudd til AKP i størrelsesorden 10 mill. kroner. Forutsetningen er at dette skal dekkes innenfor pensjonsområdet. Fast egenkapitaltilskudd gir mulighet for økt avkastning i AKP, som igjen vil medføre økt overføring til kommunens premiefond i AKP. Premiefond kan benyttes til å dekke løpende pensjonspremier for kommunen.

Som følge av innføring av ny offentlig tjenstepensjon frigjøres premiereserve i AKP med ca. 192 mill. kroner i 2020. Dette er en engangseffekt. Etter avklaring fra Finanstilsynet vil dette kunne tilføres premiefond i pensjonskassen. For kommunen gir dette større handlingsrom for bruk av premiefond til å dekke premie, men må sees i sammenheng med varslet økt pensjonspremie til AKP de kommende årene.

10.1.8 Kommunale betalingssatser og gebyrer

Rådmannens forslag til endring i brukerbetaling (betalingssatser) for 2021 er bygget på:

- Generell prisvekst
- Lover og forskrifter
- Selvkostkalkyle
- Faglige vurderinger
- Tilsvarende satser i sammenlignbare kommuner

Enkelte av de kommunale prisene påvirkes av statsbudsjettet og forskrifter og kan endre seg etter at handlings- og økonomiplanen er vedtatt. Noen av satsene passer ikke inn i et årsløp og kan derfor bli justert i løpet av året. Oppdaterte priser vil bli lagt ut på kommunens hjemmesider fortløpende.

Barnehage

Betaling for barn i barnehager i Arendal kommune følger statens satser for makspris (3 135 kroner fra 1.

august i 2020). Satsen for 2021 fastsettes i statsbudsjettet. Endring i sats varsles til barnehagene og foresatte etter vanlige prosedyrer. Satsene for redusert oppholdstid justeres forholdsmessig.

Hvis maksprisen er høyere enn 6 % av den samlede inntekten til familien eller husholdningen, kan det søkes om redusert pris. Ordningen gjelder for husholdninger som har samlet inntekt som er lavere enn sats vedtatt i statsbudsjettet (574 750 kroner fra 1. august 2020).

Alle 2-, 3-, 4- og 5-åringer og barn med utsatt skolestart som bor i husholdninger med lav inntekt har rett til 20 timer gratis oppholdstid i barnehage pr. uke. Inntektsgrensen fastsettes i statsbudsjettet (566 100 kroner fra 1. august 2020).

SFO

Prisene til SFO har blitt indeksregulert for 2021. Prisene inkluderer enkel matservering. Det er søskenmoderasjon fra og med barn nummer 2. Det er en nasjonal ordning for å søke om redusert foreldrebetaling dersom husstandens inntekt er lav. SFO for 5-7 trinn har ingen betaling.

Helse og levekår

Betalingssatsene til helse og levekår er økt i forhold til generell prisvekst, faglige vurderinger og statsbudsjettet. Betalingssatsene til vaksinasjonskontoret blir løpende oppdatert i tråd med gjeldene innkjøpspriser.

Kultur

Rådmannen anser det som viktig å holde betalingssatsene for kulturtilbud på lavest mulig nivå, slik at færrest mulig blir utestengt pga. økonomiske forhold. Rådmannen foreslås derfor ingen endring i betalingssatsene. Kulturskolens satser ligger fortsatt noe høyt sammenliknet med andre kommuner.

Bygg og reguleringsplaner

Fra og med 2020 er bygg- og reguleringsplaner underlagt regelverk for beregning av selvkost, hjemlet i kommuneloven §15-1 og selvkostforskriften. Denne omleggingen påvirker gebyrene, da deler av tjenestene tidligere har vært finansiert av kommunen. For byggesak ble det foretatt større justeringer de foregående årene, slik at endringene for 2021 er moderat. For plan gjøres det en større korreksjon for 2021 for å få gebyrer som samsvarer bedre med underliggende kostnader

Betalingssatser vann, avløp, renovasjon og feiing (VARF) 2021-2024

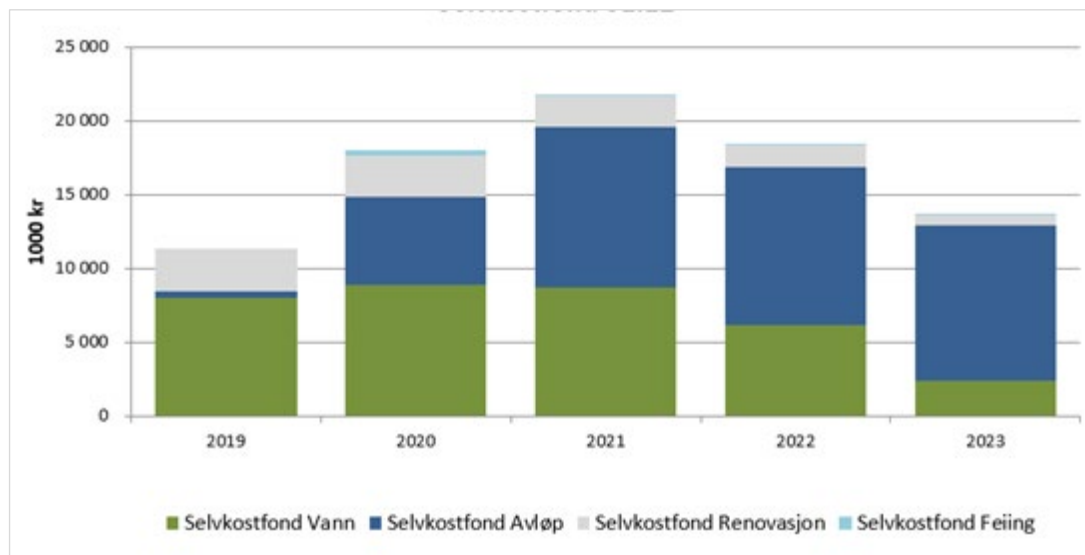
Gjennom de siste årene har det vært stor aktivitet innenfor utbedringer av ledningsnett og vedlikehold. Denne aktiviteten vil holdes på et høyt nivå også de neste 10 årene, da det er lagt opp store investeringer på vann- og avløpsområdet.

Videre utrulling av vannmålere forventes i 2021. Dette medfører endring i andel som blir fakturert ut fra faktisk kontra stipulert vannforbruk. Ved at en større andel abonnenter faktureres for faktisk forbruk defineres kostnaden på en mer korrekt måte. Innføring av vannmålere gir utslag på avløpsberegningen, da avløp står i et direkte forhold til det totale vannforbruket i kommunen.

For 2021 ser vi tilnærmet uendrede gebyrer for vann og avløp. Vanngebyret holdes flatt, mens avløpsgebyret settes ned med ca. 2 %. Gebyrene holdes stabilt til tross for store investeringer og reell aktivitetsøkning for de to områdene. Dette som skyldes et lavt rentenivå i markedet som påvirker den totale rentebelastningen. Ved normalisering av rentenivåer forventes en normal utvikling i gebyrene fremover.

Renovasjon håndteres fullt og helt av Agder Renovasjon IKS (ARIKS) fra 2021, hvor gebyr også beregnes av selskapet på vegne av kommunen. For 2021 ser vi en normal utvikling i gebyrene, med en økning på ca. 3,5 % for en ordinær husholdning.

Fra 2019 viser alle områder positive selvkostfond, hvor vann sitter på den største fondsbeholdning. Målet er en fornuftig utvikling i gebyrene fremover, hvor fondene vil benyttes for å balansere dette ut. Forventet fondsutvikling for de neste årene sees i figuren nedenfor.

Estimert utvikling av selvkostfond pr. 31.12 (VARF) fra 2019 – 2023

Rådmannen anbefaler at gebyrene for 2021 og fremover settes på et nivå slik at tjenesten går i balanse, og for 2021 legges det opp til en belastning hvor gebyrene er tilnærmet uforandret. Vanngebyr holdes uendret for 2021, mens for avløp foretas det en liten reduksjon i gebyr. For renovasjon og feiing justeres gebyrene litt opp, men relativt moderat økning. Rådmannen legger opp til gebyrendringer årlig, i tråd med aktivitets- og kostnadsutvikling i tjenestene.

Gebyr normalhusholdning (inkl. MVA)	2020	2021	2022	2023	2024
Årsgebyr vann (120m ² /150m ³)	3 047	3 046	3 154	3 266	3 423
Årsgebyr avløp (120m ² /150m ³)	5 561	5 450	5 504	5 519	5 676
Standardabonnement renovasjon (140L)	4 201	4 347	4 499	4 612	4 612
Feiegebyr	305	320	330	338	340

Estimert gebyrutvikling pr. år i kroner

Basert på tekniske vurderinger og samfunnssikkerhet er det behov for store investeringer fremover (vann og avløp). Investeringene har lang avskrivningstid, og gir dermed ikke store økninger i gebyrnivået fra år til år, men over tid vil nivået måtte økes.

Dersom vi ser på tiden bak oss har det i perioden 2015-2020 vært behov for økninger i gebyrene for å ta unna vedlikeholdsetterslepet på vann og avløp. Gebyrendringen har i denne perioden vært som vist i tabellen under.

Vann	Avløp	Renovasjon	Feiing	Totalt	Årlig endring
22,1 %	34,7 %	13,2 %	6,6 %	24,1 %	4,0 %

Historisk gebyrutvikling i perioden 2015-2021.

Tabellen under viser en skisse på sum avgifter for en standard bolig på 120 m², omregnet til forbruk på 150 m³. For renovasjon legges det til grunn en normal husholdning (140L). Dette er kun for å illustrere utviklingen, da hver bolig vil bli fakturert ift. faktisk størrelse og forbruk.

Kommunale eiendomsgebyr inkl. MVA	Standard bolig 120m ²			
Beskrivelse	2019	2020	2021	% endr

Kommunale eiendomsgebyr inkl. MVA	Standard bolig 120m2			
Vann (120m2/150m3)				
Abonnementsgebyr	1 166	1 140	1 156	
Forbruksgebyr	1 911	1 907	1 890	
Sum årsgebyr vann	3 077	3 047	3 046	0 %
Avløp (120m2/150m3)				
Abonnementsgebyr	2 246	2 435	2 375	
Forbruksgebyr	2 942	3 126	3 075	
Sum årsgebyr avløp	5 188	5 561	5 450	-2 %
Renovasjon (140L)				
Fast renovasjonsgebyr	1 409	1 066	1 304	
Variabelt restavfallsgebyr (140L)	3 157	3 135	3 043	
SUM standard renovasjonsgebyr	4 566	4 201	4 347	3 %
Feiegebyr	305	305	320	5 %
Samlede eiendomsgebyrer (ekskl. eiendomsskatt)	13 136	13 114	13 163	0 %
Eiendomsskatt*	3 752	2 948	5 040	71 %
Samlede eiendomsgebyrer	16 888	16 062	18 203	13 %

Kommunale eiendomsgebyr og eiendomsskatt 2019 – 2021.

*Eiendomsskatt - estimat på tidspunkt for utarbeidelse av HØP.

10.1.9 Tilskudd og overføringer til andre

Frivillig innsats er viktig for kommunen og for et levende lokalsamfunn. For å gi gode rammevilkår til frivillig aktivitet yter kommunen økonomisk støtte til lag, foreninger og andre organisasjoner.

Kommunen yter ulike tilskudd:

- Driftstilskudd lag og foreninger: Tilskudd blir ikke videreført i 2021.
- Prosjekt/arrangementsstøtte/produksjonsstøtte lag/foreninger: Søknader behandles fortløpende. Vanligvis gis støtte i form av underskuddsgaranti. Utbetaling foretas normalt etter at rapport og regnskap med kopi av bilag er levert.
- Stipend: ordningen blir ikke videreført i 2021.
- Driftstilskudd kulturinstitusjoner: De fleste er hjemlet i egne politiske vedtak. Årsmelding med regnskap leveres hvert år.
- Diverse driftstilskudd: De fleste tilskuddene er enten hjemlet i egne politiske vedtak, administrative vedtak eller avtaler. Rapport/regnskap må leveres.

Det foreslås endringer i tilskuddslisten for 2021. Tilskuddslisten som var på 36 mill. kroner i 2020 foreslås i 2021 redusert til 23,3 mill. kroner. Endringene er spilt inn av den enkelte enhet, og er en del av deres prioriteringer av midler innenfor rammen. Oversikt over endringer er som følger:

- Tilskudd til Blå kors utgår, Blå kors er overført til kommunal tjeneste
- Bortfall tilskudd Godhetsfestivalen: 50 000
- Bortfall tilskudd Barn og unge: 200 000
- Bortfall tilskudd Musikk- og kunstorganisasjoner: 360 000
- Bortfall tilskudd Idrett: 650 000
- Bortfall tilskudd Lag og foreninger: 141 000
- Bortfall tilskudd Historielagene 51 000
- Bortfall tilskudd Talent Arendal: 100 000
- Bortfall tilskudd Zefyr (tidligere FUZZ): 67 000
- Tilskudd Brattekleiv: Redusert tilskudd med 100 000 til 450 000 kroner

- Bortfall tilskudd Torungen: 20 000
- Bortfall tilskudd Boy Leslie: 75 000
- Nytt tilskudd Delevis kompensasjon for bortfall av driftstilskudd 402 000

For fullstendig oversikt se tilskuddslisten (vedlegg 5). Endelig tilskuddsliste består av kommunens vedtatte tilskudd.. Listen inkluderer ikke driftstilskudd, eksempelvis overføring til IKT Agder og AKST. Listen over tilskudd og overføringer til andre følger som vedlegg og vedtas av bystyret.

Gratisprinsippet for lag og foreningers bruk av kommunens bygg og anlegg er videreført, bortsett fra oppvarmet kunstgressbane Myra som fra 2020 koster 750 kroner pr. time, nedjustert til 350 kroner pr. time fra 2021.

Hovedtrekkene i driftsbudsjettet for de kommunale foretakene

10.1.10 Økonomiske rammer for Arendal eiendom KF

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2021	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Konserninterne renter utlån - Arendal eiendom KF	-39 501	-42 481	-47 303	-48 177	-54 709	-53 385
Konserninterne avdrag utlån - Arendal eiendom KF	-73 354	-78 314	-79 558	-85 788	-69 294	-67 628
Sum	-112 855	-120 795	-126 861	-133 965	-124 003	-121 013
Overføring strøm	12 965	12 965	12 465	1 2465	13 360	16 960
Husleier (FDV, RA og innleide bygg AKP)	257 441	265 381	271 447	278 551	263 304	252 974
Konsernbidrag	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Sum ramme	151 551	151 551	151 051	151 051	146 661	142 921

Kommunen overfører midler til Arendal eiendom KF i form av husleier knyttet til forvaltning, drift, vedlikehold (FDV), innleide bygg, og renter og avdrag. Utover dette overføres midler til dekning av strømutgifter. Arendal eiendom KF overfører til kommunen renter og avdrag på lån knyttet til investeringene som er budsjettet i handlings- og økonomiplanperioden. For 2021 og resten av perioden utgjør rammen ca. 151,6 mill. kroner hvert av årene.

Overføringer til Arendal eiendom KF er fra 2020 til 2021 justert med følgende:

- Husleier FDV er justert med deflator med ca. 3,5 mill. kroner
- Husleier innleide bygg fra AKP er indeksregulert med ca. 1,2 mill. kroner
- Husleie FDV er økt med 539 000 kroner som følge av økt areal på Fagerheim
- Økt overføring knyttet til drift av monterte elbil ladere 105 000 kroner

I tillegg er husleie knyttet til renter og avdrag justert mot investeringsnivået det enkelte år og samsvarer med renter og avdrag som foretaket betaler til kommunen. Konsernbidrag på 6 mill. kroner fra Arendal eiendom KF er videreført fra 2020 i hele økonomiplanperioden.

10.1.11 Økonomiske rammer for Arendal havnevesen KF

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2021	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Konserninterne renter utlån – Arendal havnevesen KF	-2 503	-2 883	-3 808	-3 950	-5 348	-4 010

Konserninterne avdrag utlån – Arendal havnevesen KF	-7 504	-8 344	-9 611	-9 764	-6 714	-5 583
Sum	-10 007	-11 227	-13 419	-13 714	-12 062	-9 593
Tilskudd til drift av fergeleier	200	200	200	200	200	200
Konsernbidrag	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	0	0
Sum ramme	-10 807	-12 027	-14 219	-14 514	-11 862	-9 393

For drift av ferjeleiene overfører Arendal kommune 200 000 kroner årlig i handlingsprogramperioden til Arendal havnevesen KF. Havnevesenet betaler renter og avdrag til kommunen for mottatte lånemidler til finansiering av investeringer. Det er lagt til grunn Kommunalbankens flytende p.t. rente, og for 2021 utgjør rentene 2,5 mill. kroner og disse øker til ca. 4,0 mill. kroner i 2024. Renter 2021 er omtrent 2,8 mill. lavere enn i 2020. Avdragene øker fra 2020 til 2021 med 0,8 mill. kroner. I 2021 budsjetteres avdrag med 7,5 mill. kroner og øker i perioden til 9,8 mill. kroner i 2024. Det er i handlings- og økonomiplanperioden budsjettet med store investeringer knyttet til ny kai på Eydehavn og kjøp og tilrettelegging av areal. Disse finansieres i stor grad med lån. Det er lagt inn en forventning om konsernbidrag til kommunen med 1 mill. kroner årlig i økonomiplanperioden.

Konsolidert driftsbudsjett

I konsolidert driftsbudsjett inngår tallene for Arendal kommune, Arendal eiendom KF og Arendal havnevesen KF. I konsoliderte tall er overføringer mellom kommunen og foretakene holdt utenfor. Bevilgningsoversikt drift konsolidert viser samlet utvikling for inntekter, finans, fond og netto utgift drift. I tillegg fremkommer konsolidert netto driftsresultat for perioden.

Bevilgningsoversikt drift

	Forslag budsjett 2021	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Sum generelle driftsinntekter	-2 773 473	-2 777 476	-2 749 476	-2 749 476	-2 707 727	-2 690 140
Sum netto driftsutgifter	2 719 206	2 703 968	2 675 596	2 665 315	2 718 707	2 697 573
Brutto driftsresultat	-54 267	-73 509	-73 881	-84 162	10 980	7 433
Netto finansutgifter, motpost avskrivninger	28 903	43 979	45 033	53 560	52 399	-1 320
Netto driftsresultat	-25 364	-29 530	-28 848	-30 602	63 379	6 112
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	25 364	29 530	28 848	30 602	-63 379	-6 436
Fremført til inndekning i senere år/mindreforbruk	0	0	0	0	0	-324

Utvikling i konsolidert budsjett

Forslaget viser at inntektene er høyere enn utgiftene. Brutto driftsresultat fremkommer dermed positivt med 54,2 mill. kroner i 2021 og øker til 84,2 mill. kroner i 2024. Fra 2020 til 2021 er resultatet forbedret med 65,2 mill. kroner. Sunn kommuneøkonomi tilsier at brutto driftsresultat bør minst dekke minimumsavdraget på lån. I det positive konsoliderte brutto driftsresultat inngår Arendal kommune med 92,8 mill. kroner positivt i 2021 økende til 113,2 mill. kroner positivt i 2024. Arendal eiendom KF inngår også her, men bidrar med 238,2 mill. kroner negativt i 2021 som i 2024 reduseres til 237,7 mill. kroner negativt. Arendal havnevesen KF inngår med 13,7 mill. kroner positivt i 2021. Havnas positive brutto driftsresultatet øker til 16,8 mill. kroner i 2024. Det store negative brutto driftsresultatet i konsolidert budsjett knyttet til Arendal eiendom KF fremkommer ved at foretakets hovedinntektskilde består av husleieoverføringer internt fra kommunen og disse konserninterne transaksjonene er i tabellen trukket ut.

Posten netto finansutgifter, motpost avskrivninger viser en netto utgiftsøkning på 24,7 mill. kroner fra 2021

til 53,6 mill. kroner i 2024. Dette er en økning på ca. 85 %. Det henger sammen med de store lånefinansierte investeringene som medfører økt minimumsavdrag i perioden.

Netto driftsresultat konsolidert er betydelig forbedret fra 2020 og er budsjettert til 25,4 mill. kroner positivt i 2021. Det positive resultatet øker i perioden til 20,6 mill. kroner i 2024. Kommunens positive netto driftsresultat benyttes til å finansiere investeringer og fondsavsetninger på selvkostområdet. Arendal eiendom KF finansieres med overføringer av husleier fra kommunen. Arendal havnevesen KF budsjetterer sitt positive resultat med avsetning til disposisjonsfond.

Saldering av konsolidert budsjett

For å komme i balanse i budsjettet i hele økonomiplanperioden har det vært nødvendig med omfattende innsparingstiltak både i kommunen og i foretakene. Rådmannen har ikke lagt til grunn bruk av felles disposisjonsfond i salderingen, men har hatt fokus på tiltak som gir varig effekt.

Utvikling finansielle måltall for konsolidert budsjett

Tabellen under viser netto driftsresultat i % av driftsinntekter for det konsoliderte budsjettet.

Utvikling i netto driftsresultat konsolidert	Forslag budsjett 2021	Forslag budsjett 2022	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2020	Regnskap 2019
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	0,68 %	0,79 %	0,78 %	0,83 %	-1,71 %	-0,17 %

Anbefalt nivå for kommuner er et netto driftsresultat i % av driftsinntektene på 1,75 %. Sett i forhold til dette er det konsoliderte netto driftsresultatet betydelig lavere enn anbefalt.

11 Investeringsbudsjett

Investeringsstrategi

10-års investeringsplan vedtatt 28 mai, BS20/93 er utgangspunktet for rådmannens forslag til 4-årsplan. I tillegg kommer nye investeringer vedtatt etter 28 mai, og tiltak i henhold til rådmannens løypemelding. Dette innebærer en forskyvning av Helsehus 1 og ny svømmehall, samt en reduksjon på investeringer i tråd med tiltaket om 50 mill. kroner pr. år i perioden.

Det er fortsatt behov for store investeringer i formålbygg og andre formål. Rådmannen anbefaler å periodisere de store investeringsprosjektene slik at gjeldsbelastningen ikke stiger ut over vedtatt lånetak. To eller flere store investeringsprosjekter samtidig gir i tillegg stor belastning på prosjektorganisasjonen i kommunen og foretaket.

Ved gjennomføring av vedtatt 10-årsplan justert for nye investeringer vil kommunen ha en vanskelig situasjon med svært stor investeringsaktivitet og økning av lånegjeld. Rådmannen foreslår derfor å legge til grunn en redusert plan for de kommende 4 årene. Listen over tiltak som er berørt er vist i vedlegg 6. I tillegg til at helsehus og svømmehall er skjøvet på er en rekke andre prosjekter skjøvet ut over handlingsplanperioden.

For Arendal kommune er prosjekter knyttet til skøytebanen og skjærgårdstjenesten berørt.

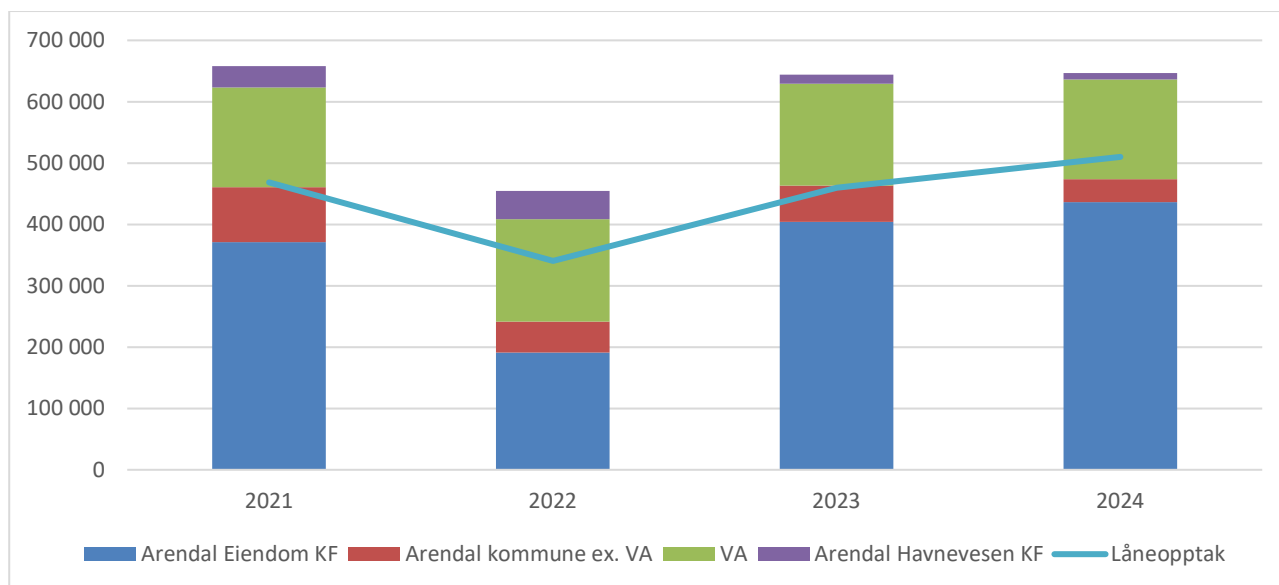
For Arendal Eiendom KF er midler til rehabilitering skolebygg, barnehager og omsorgsbygg redusert, barnehage Marisberg og i sentrum skjøvet ut i tid. Det er justeringer på nybygg legevakt og boliger med bemanning, samt at investeringer knyttet til nytt næringsselskap er tatt ut av planen.

For Arendal havnevesen KF er det kun forskyvninger innenfor perioden.

Rådmannen gjør oppmerksom på at investeringsbudsjettene som er omtalt i planperioden 2021- 2024 ikke nødvendigvis er det enkelte prosjekts totale budsjett da de kan gå over flere år både i forkant og i etterkant av planperioden.

Totale investeringer

Figuren nedenfor viser brutto investeringer fordelt på kommunen, VA og foretakene samt årlig låneopptak.

Sum brutto investeringer Arendal kommune, VA, Arendal eiendom KF, Arendal havnevesen KF og låneopptak 2021-2024

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer og finansiering fordelt på kommunen, VA og foretak.

	2021	2022	2023	2024
Investeringer				
Arendal kommune ex VA	89 738	49 958	58 965	37 373
VA	162 500	167 000	166 500	162 500
Arendal eiendom KF	371 006	191 365	404 125	436 600
Arendal havnevesen KF	34 350	46 350	14 850	10 350
Sum investeringer	657 593	454 672	644 440	646 823
Finansiering				
Momskompensasjon	81 264	41 014	88 898	90 445
Tilskudd/andre inntekter	71 867	32 687	72 389	23 210
Overføring fra drift	23 125	23 125	23 125	23 125
Salg eiendom	12 950	17 350	-	-
Lån	468 388	340 496	460 028	510 044
Sum finansiering	657 593	454 672	644 440	646 823

Sum brutto investeringer Arendal kommune, VA, Arendal eiendom KF, Arendal havnevesen KF og låneopptak 2021-2024.

Investeringer i Arendal kommune

Tabellen nedenfor viser totalt brutto investeringer i kommunen med finansiering.

	2021	2022	2023	2024
Investeringer				
VA	162 500	167 000	166 500	162 500
Andre	89 738	49 958	58 965	37 373
Totale investeringer	252 238	216 958	225 465	199 873
Finansiering				
Momskompensasjon	14 388	6 742	8 773	4 325
Tilskudd/andre inntekter	1 200	8 565	14 200	750
Overføring fra drift	23 125	23 125	23 125	23 125
Salg eiendom	-	-	-	-
Lån VA	162 500	167 000	166 500	162 500
Lån andre	51 025	11 526	12 867	9 173
Sum finansiering	252 238	216 958	225 465	199 873

Sum brutto investeringer i Arendal kommunen med finansiering 2021-2024

De største investeringene er:

- Egenkapitaltilskudd AKP 2021-2024, 40 mill. kroner
- Infrastruktur Kunnskapshavna del 3, 27,3 mill. kroner
- Utstyr omsorgsenhetene, 17 mill. kroner
- Østre Agder Brannvesen – biler og utstyr, 13,1 mill. kroner

Egenkapitaltilskudd AKP 2021-2024

Egenkapitaltilskudd Arendal Kommunale Pensjonskasse på 10 mill. kroner årlig.

Infrastruktur Kunnskapshavna del 3

Bygging av ny infrastruktur til skytebanen, samt opparbeidelse av næringsareal i området.

Utstyr omsorgsenhetene

Hovedprosjekt for årlige investeringsbehov for utskifting av utstyr, senger, madrasser ol. ved omsorgsenhetene.

Heis Fløyheia

Ferdigstillelse i henhold til vedtatt fremdriftsplan og prognose.

Østre Agder Brannvesen

Hovedprosjekt som viser årlige investeringsbehov i biler og utstyr i henhold til plan for utskiftning og fornyelse hos alle lokasjoner for Østre Agder Brannvesen.

Oversikt over samtlige investeringsprosjekter for Arendal kommune finnes under obligatoriske oversikter.

Investeringer i Arendal eiendom KF

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer og finansiering for Arendal eiendom KF.

	2021	2022	2023	2024
Investeringer				
Totale investeringer	371 006	191 365	404 125	436 600
Finansiering	-	-	-	-
Momskompensasjon	66 876	34 273	80 125	86 120
Tilskudd/andre inntekter	69 016	24 122	57 530	21 800
Overføring fra drift	-	-	-	-
Salg eiendom	12 950	17 350	-	-
Lån	222 163	115 619	266 471	328 680
Sum finansiering	371 006	191 365	404 125	436 600

Sum brutto investeringer og finansiering for Arendal eiendom KF 2021-2024

De største investeringene er:

- Helsehus Saltrød inkl. vaskeri og kjøkken, 717 mill. kroner - total budsjettramme 722 mill. kroner
- Nybygg legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser, 246,2 mill. kroner - total budsjettramme 285 mill. kroner
- Enhet funksjonshemmede - ny bolig yngre funksjonshemmede, 75 mill. kroner - total budsjettramme, 100 mill. kroner
- Marisberg, videre utvikling, 55 mill. kroner
- Ny flerbrukshall Sør Amfi, 50 mill. kroner

Helsehus Saltrød inkl. vaskeri og kjøkken

Prosjektgruppen jobber med å kartlegge kostnadene ut fra arealbehov. Det styres etter budsjettrammen. Antall rom, fordeling mellom omsorgs- og sykehjemsrom, samt hvilke andre rom/funksjoner som skal inn i helsehuset, har blitt vurdert gjennom sommeren og høsten 2020, på bakgrunn av analyser fra ekstern kompetanse. Arbeidet er mer omfattende og krever flere avklaringer enn først antatt. Det tas derfor sikte på å legge frem romprogram med økonomiske kalkyler, for bystyret, i løpet av første kvartal 2021.

Nybygg legevakt/KØH/avklaringsavdeling

Prosjektet legevakt/KØH er sendt ut på anbudskonkurranse. Det er planlagt byggestart våren 2021.

Enhet funksjonshemmede - Nye boliger for yngre funksjonshemmede

Det planlegges 4 boliger med henholdsvis 6, 6, 6 og 8 boenheter som ferdigstilles i 2021, 2023, 2024 og 2025. Det forutsettes at to av byggene selges til private.

Marisberg, videre utvikling

Det planlegges å starte opp detaljregulering av neste byggetrinn på Marisberg dersom Arendal eiendom KF kommer til enighet med grunneier om videre utvikling av feltet. Utbygging av trinn 2 med ytterligere 300 boenheter kan først skje etter at detaljplanen er vedtatt.

Flerbrukshall Sør Amfi

Arendal eiendom KF arbeider med avklaringer rundt arealbehov og innspill fra involverte parter i Sør Amfi. Det vil bli utarbeidet en politisk sak til våren 2021.

Oversikt over samtlige investeringsprosjekter for Arendal eiendom KF finnes under obligatoriske oversikter.

Investeringer i Arendal havnevesen KF

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer og finansiering for Arendal havnevesen KF.

	2021	2022	2023	2024
Investeringer				
Totale investeringer	34 350	46 350	14 850	10 350
Finansiering	-	-	-	-
Momskompensasjon	-	-	-	-
Tilskudd/andre inntekter	1 651	-	660	660
Overføring fra drift	-	-	-	-
Salg eiendom	-	-	-	-
Lån	32 699	46 350	14 190	9 690
Sum finansiering	34 350	46 350	14 850	10 350

Sum brutto investeringer og finansiering for Arendal havnevesen KF 2021-2024

De største investeringene er:

- Ny kai – Eydehavn, 48 mill. kroner
- Areal (tilrettelegging og kjøp), 16 mill. kroner
- Infrastruktur Eydehavn inkl. ro-ro, 12 mill. kroner

Eydehavn har kraftig trafikkvekst, og kapasiteten (kai, areal og utstyr) er i perioder sprengt. Havnen ønsker å ta imot flere skip samtidig og utføre parallelle operasjoner. Utvidelse av kai ca. 200 meter er planlagt i retning øst samt at tilrettelegging av tilstøtende havneområder og infrastruktur er viktig for å håndtere dagens trafikk og legge til rette for økte volumer og overføring fra vei til sjø.

Oversikt over samtlige investeringsprosjekter for Arendal havnevesen KF finnes under obligatoriske oversikter.

Gjeld og renter

Lånegjeld

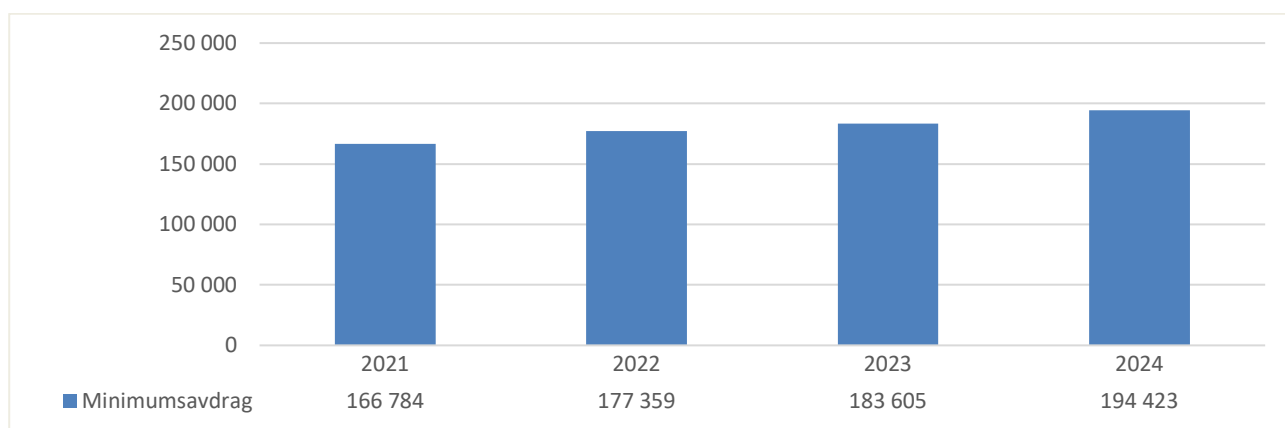
Tabellen nedenfor viser utviklingen i investeringsgjelden for perioden 2021-2024.

	2021	2022	2023	2024
IB netto lånegjeld	4 263 033	4 564 637	4 727 774	5 004 197
Låneopptak	468 388	340 496	460 028	510 043
Avdrag	-166 784	-177 359	-183 605	-194 423
UB netto lånegjeld	4 564 637	4 727 774	5 004 197	5 319 817

Utvikling investeringsgjeld 2021-2024

For å unngå økning i lånegjelden så må nytt låneopptak ikke være høyere enn det kommunen betaler i avdrag. I perioden er låneopptaket beregnet til 1 778,9 mill. kroner, mens avdrag er beregnet til 722 mill. kroner. Netto lånegjeld øker dermed med 1 056,8 mill. kroner. Av dette utgjør 508,1 mill. kroner VA gjeld.

Figuren nedenfor viser utviklingen av minimumsavdraget i perioden. Store investeringer og høye låneopptak i perioden fører til fortsatt vekst i minimumsavdraget

Minimumsavdrag 2021-2023

Startlån

Forskrift for startlånsordningen er grunnlaget for de kommunale utlånene som forvaltes av NAV. Prosjektet «Fra leie til eie» ble igangsatt i 2017 og har vært en suksess. Rådmannen foreslår å at det søkes om et startlån på 150 mill. kroner for 2021 for å møte behovet til de innbyggerne som har behov for hjelp til å etablere seg i egen bolig. Prosjektet er en viktig strategi for kommunen og videreføres i planperioden.

Gjeldsforvaltning og rentestrategi

Kommunenes finans- og gjeldsforvaltning skjer i samsvar med gjeldende kommunelov, tilhørende finansforskrift og bystyrets vedtatte reglement for finans- og gjeldsforvaltning

Kommunen har ingen kortsiktige eller langsiktig aktiva i balansen pr. 1. halvår 2020 ut over bankinnskudd. Det foreligger heller ingen planer om å foreta aktiva plasseringer i handlingsprogramperioden. Kommunen har en trekkrettighet på 150 mill. kroner hos hovedbankforbindelsen Sparebanken Sør. Denne har ikke vært benyttet.

Gjeldsforvaltningen i kommunen er i fokus og det arbeides med å holde en lav og forutsigbar rentekostnad med utgangspunkt i gjeldende finans- og gjeldsreglement slik at det ikke tas for høy finansiell risiko i forvaltningen.

All gjeldsforvaltning gjøres i samsvar med gjeldende reglement. Låneopptak gjøres i sammenheng med godkjent finansieringsplan i henhold til investeringsbudsjett. Det tas opp felles lån for kommunens og foretakenes finansieringsbehov etter vedtatt budsjett.

Forvaltningen har til hensikt å påse en god spredning både på ulike låneprodukter, men også på ulike aktører i lånemarkedet. Dette for å redusere finansiell risiko.

Tabellen nedenfor viser vedtatt rentestrategi i reglementet for finans- og gjeldsforvaltning.

	Tidsperiode	Hovedstrategi	Avvik +/-
Flytende rentebinding	0-1 år	30 %	25 %
Mellomlang rentebinding	1-5 år	40 %	25 %
Lang rentebinding	5-10 år	30 %	25 %

Vedtatt rentestrategi for Arendal kommune

Reglementet er med på å gi forutsigbarhet i kommunens rentekostnader slik at endringer i markedsrenten ikke får full effekt på rentekostnaden.

Rådmannen har i renteprognoene lagt inn tiltak som går ut over vedtatt rentestrategi. Dette gjelder fra og med 2022 hvor andelen flytende rentebinding øker ut over hovedstrategien. Rådmannen vil legge frem forslag til ny finansstrategi for å utnytte bedre mulighetene til lavere rentekostnader for kommunen. En større andel korte lån vil samtidig øke risikoen for en raskere endring av snittrenten enn dagens strategi ligger til grunn.

Renteforutsetninger

Korona krisen i mars førte til store fall i rentemarkedet. Norges bank satte ned renten 3 ganger i løpet av våren 2020 til 0 % og tilførte markedet likviditet. Dette førte til store fall i markedsrentene som er rekordlave. Dette fører til en renteprognose som gir svært lave renter.

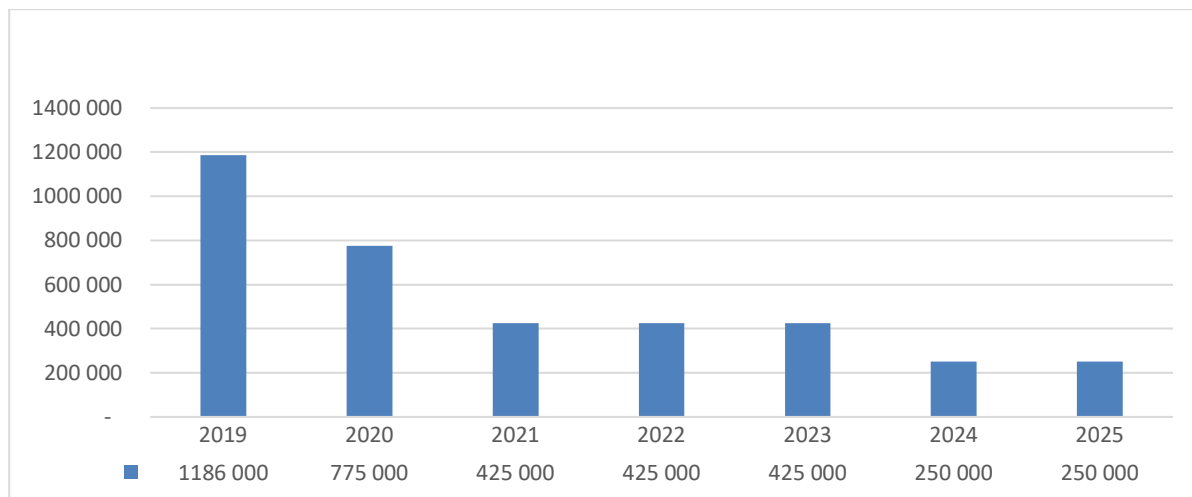
Renteprognoene er svakt stigende i hele HØP perioden. Hendelser som kan føre til en raskere renteøkning enn det prognosen viser vil føre til en vesentlig økning i kommunens rentekostnad.

Figuren nedenfor viser forventet snittrente og renteutgifter på investeringsgjelden. Forutsetningene for å oppnå dette er å utnytte forventningene til fortsatt lave markedsrenter ved å øke andelen korte sertifikatlån i perioden. Dette vil øke den finansielle risikoen, både refinansieringsrisiko og renterisiko.

	2021	2022	2023	2024
Forventet snittrente investeringsgjeld	1,54 %	1,56 %	1,52 %	1,40 %
Renteutgifter investeringsgjeld (1 000 kroner)	67 868	72 657	74 022	72 302

Forventet snittrente pr. år og renteutgift på investeringsgjeld 2021-2024

I tillegg til lave markedsrenter så har det i slutten av 2020 løpt ut 2 rentebytteavtaler og en løper ut i februar 2021. Dette er med på å senke gjennomsnittsrenten betydelig. Figuren nedenfor viser volumet av rentebytteavtaler i perioden 2019-2025.

Rentebytteavtaler 2019-2025

Finansiell risiko

Finansiell risiko er et sammensatt begrep. Alt etter hvilken posisjon kommunen har i gjelds- og finansforvaltningen, vil ulike risikoelementer være av varierende betydning.

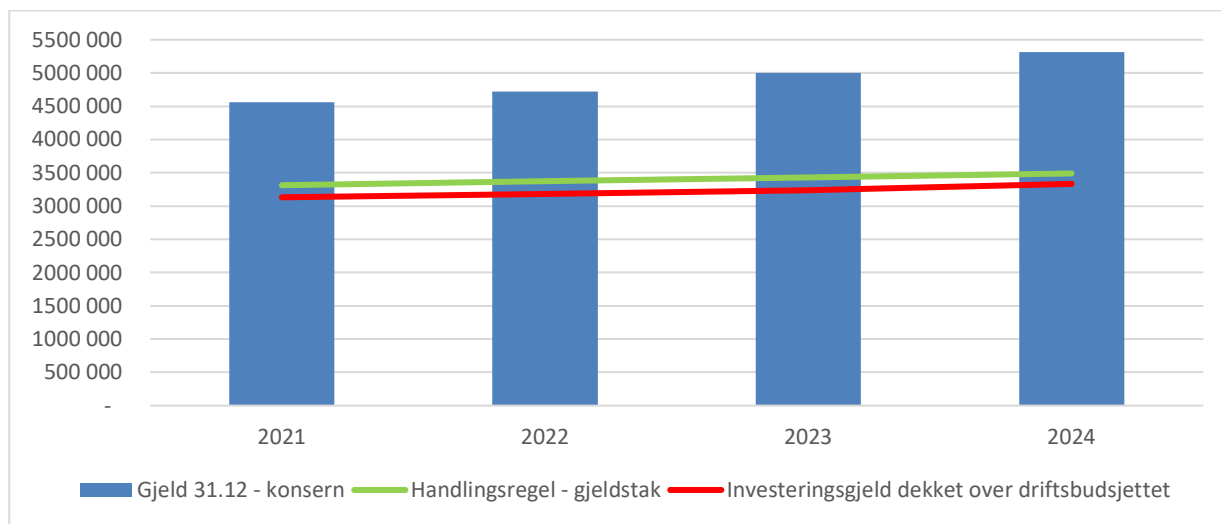
For kommunen vil usikkerhet med hensyn til likviditetsforvaltning være av mindre betydning. Dette fordi det i praksis ikke finnes ledige midler som kan plasseres i finansmarkedet. Usikkerheten knyttet til bankinnskuddene tar utgangspunkt i den innskuddsgarantien som gjelder for norske banker og som er maksimert til 2 mill. kroner.

Kommunens finansielle risiko er primært forbundet med de låneopptak vi har gjennomført og avtalene knyttet til disse. I tillegg kan det være en usikkerhet mht. kapital i markedet og om nye lån kan oppnås. Det foreligger i tillegg en refinansieringsrisiko for kommunen som låntaker.

Utviklingen i rentemarkedet representerer det vi definerer som den vesentlige finansielle risikoen. En raskt stigende rentekurve ville kunne gi betydelige finansielle utfordringer. Det er med utgangspunkt i denne situasjonen at finansreglementet har lagt til grunn en planmessig sikring av renter. All sikring har en kostnad, men med et begrenset økonomisk handlingsrom har det vært nødvendig å sikre kommunen en forutsigbar rentekostnad i perioden. Finansforskriften stiller også krav til at den kommunale finansforvaltningen skal skje slik at kommunen ivaretar en balanse mellom kostnader, risiko og likviditet

Rådmannens forslag medfører utsettelse av mange investeringsprosjekter som det ikke er plass til i den økonomiske situasjonen kommunen er i. Dette gjelder både for å innfri finansielle handlingsregler og holde utgiftene til renter og avdrag så lave som mulig.

Store investeringer i perioden medfører en økning i investeringsgjelden. Figuren nedenfor viser at rådmannens forslag til investeringsbudsjett holder investeringsgjelden som dekkes over driftsbudsjettet innenfor det finansielle måltallet for lånetak.

Utvikling av investeringsgjeld, lånetak og investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet 2021-2024

Ved beregning av investeringsgjeld som dekkes over driftsbudsjettet trekkes det fra gjeld med rente- og avdragskompensasjon og selvkostprosjekter.

Utfordringen med stor gjeld er ikke gjelden som sådan, men kommunens evne til å betjene denne over tid. Det vil si evnen til å betale de årlige renter og avdrag over driftsbudsjettet med de uforutsette endringer som kan komme over tid. Reglementet for finans- og gjeldsforvaltningen skal sørge for at kommunen har en mest mulig forutsigbar rentekostnad slik at kommunen har tid nok til å tilpasse seg endringer i underliggende markedsrente.

For en kommune som ikke har skattefradrag for renteutgifter slik enkeltpersoner og bedrifter har, er det finansielt ingen fordeler knyttet til å finansiere investeringer med lån fremfor driftsmidler. Ideelt sett burde derfor kommunens investeringer i større grad finansieres med tidligere års fondsavsetninger samt løpende overføringer fra driftsregnskapet. Arendal kommune har over tid hatt en lav egenfinansiering av investeringer og en høy lånegrad i prosjektene. Høy gjeld med tilhørende renter og avdrag betinger effektiv

drift.

Utvikling finansielle måltall - investering

Lånegjeld

Arendal bystyre vedtok 2. april nytt finansielt måltall for investeringsgjelden i sak BS 20/51:

«Investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet skal i planperioden ikke økes ut over et lånetak på 3 200 mill. kroner. Nivået justeres med 1,75 % årlig fra og med 2020.»

Tabellen nedenfor viser avvik handlingsregelen for lånetak for planperioden 2021-2024. Gjeld med rente- og avdragskompensasjon og selvkostprosjekter trekkes fra ved beregning av investeringsgjeld som dekkes over driftsbudsjettet. Tilskudd Helsehus Saltrød periodiseres også inn i forhold til fremdrift og utgjør 240 mill. kroner i perioden.

	2021	2022	2023	2024
Handlingsregel - lånetak	3 313 000	3 371 000	3 430 000	3 490 000
Investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet	3 132 000	3 182 000	3 234 000	3 334 000
Avvik handlingsregel	181 000	189 000	196 000	156 000

Avvik handlingsregel lånetak 2021-2024

Forslag til investeringsbudsjett vil gi et positivt avvik for lånetaket i hele perioden.

12 Arbeidsgiverstrategi

Arbeidsgiverstrategien beskriver hvordan ledere og ansatte skal jobbe for å virkeliggjøre kommunens samfunnsoppdrag. Våre ansatte blir vist tillit og vet at gode resultater og utvikling ikke kommer av seg selv. Vi har forventninger til faglig utvikling, godt lederskap og et arbeidsmiljø preget av mangfold og arbeidsglede.

I samarbeid har hovedtillitsvalgte, avdelingsledere, enhetsledere, kommunalsjefer og rådmann utarbeidet erklæring om ledelse som bygger på verdiene fra arbeidsgiverstrategien. Som leder i Arendal kommune er vi fellesskapets tjenere innenfor bystyrets prioriteringer og rammer, og innenfor gjeldende lovverk. Ledelse handler ikke om oss selv, men om å legge til rette for at våre ansatte kan utføre sine oppgaver med engasjement og kvalitet.

Gjennom godt lederskap og godt medarbeiderskap skal kommunen beholde og rekruttere kompetente medarbeidere.

Status

Satsingsområde	Status 2019	Kommentar
Læringesatsingen	103	Antall lærlinger
Heltidskultur	52 %	Andel heltidstidsansatte hele kommunen
	36 %	Andel heltidstidsansatte helse og levekår
Sykefravær	8,2 %	Totalt hele kommunen
Likestilling og mangfold	76 %	Andel kvinner hele kommunen
Læringskultur	6 154	Antall avvik totalt hele kommunen

- Læringesatsingen går etter planen med en jevn opptrapping de 4 siste årene.
- Arbeidet med heltidskultur har hatt en god utvikling de siste årene, men veksten i andelen heltidstilsatte er lavere siste år enn tidligere år.
- Sykefraværet er omtrent på nasjonalt snitt sammenlignet med andre kommuner.
- Kommunen har en svært skjev kjønnsfordeling blant ansatte med vesentlig flere kvinner enn menn. Det er flest ansatte i aldersgruppen 40-50.
- Kommunen har et høyt antall avvik. Dette er ønskelig, og er resultatet av flere års arbeide med å få ansatte og ledere til å jobbe systematisk med avviksmeldinger for på den måten å bidra til positiv kvalitetsutvikling.

Utfordringer

Utfordringer på kommunenivå:

- Læreplasser for ungdom som vil ta fagbrev er fremdeles et knapt gode.
- Demografi-endringer medfører behov for omstillinger og nedbemanning innenfor barn, unge og familier, samtidig som vi har rekrutteringsutfordringer innenfor helse- og omsorgs-tjenestene.
- En stor andel deltidsansatte, spesielt innenfor helse og levekår.
- Sykefraværet er på gjennomsnittlig nasjonalt nivå, men det er potensiale for å få sykefraværet ytterligere ned. Det er stor variasjon mellom de ulike enhetene.
- Arbeidsstokken i Arendal kommune er ikke representativ for befolkningen med hensyn på mangfold i kjønn, alder, etnisk bakgrunn, religion, kultur, språk, kompetanse, seksuell legning og funksjonsnivå.
- Eksterne krav til effektivisering av tjenester, blant annet gjennom digitalisering.

Prioriteringer

For å møte utfordringene over er det viktig at kommunen er en attraktiv og konkurransedyktig arbeidsgiver. Særlige satsingsområder i handlingsplanperioden er:

- Øke antall lærlinger i kommunen i henhold til vedtatt lærlingestrategi.
- Øke intensiteten i arbeidet for å få en heltidskultur i hele kommunen.
- Øke kommunens kompetanse på mangfoldsledelse.
- Øke intensiteten i arbeidet med å nå sykefraværsmålene i alle sektorer.
- Digitalisering av tjenester og prosesser gjennom IKT Agder-samarbeidet.
- Kvalitetssikring og effektivisering gjennom bruk av Lean og kontinuerlig læring og forbedring.

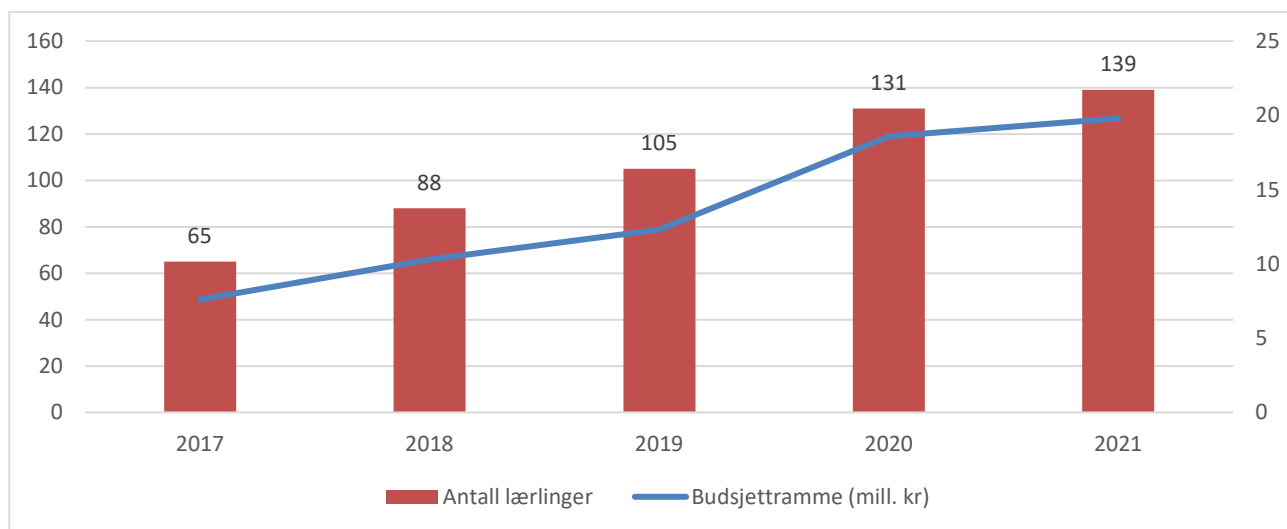
Godt liv for alle

Læringsatsingen

Periodemål arbeidsgiverstrategien	Status 31.12. 2019	Mål 2020	Mål 2021-23
Antall lærlinger	103	131	139

Tiltak i perioden: Øke antallet lære plasser til opp mot 140 (over 3 lærlinger pr. 1 000 innbyggere)

Arendal kommune er en av Agders største lærebedrifter. Som en sentral samfunnsaktør, og tjenesteleverandør for Arendals befolkning, må kommunen sikre kvalifisert arbeidskraft i kommunen i årene som kommer. Videre er det en del av kommunens samfunnsansvar å sikre at ungdommer som starter et utdanningsløp mot et fagbrev sikres muligheter til å fullføre med lærlingeplass. Mangel på lære plass er den viktigste enkeltårsaken til at ungdom dropper ut av yrkesfag. På den annen side viser erfaringer at fagbrev for den enkelte nærmest er en garanti for jobb eller videre utdanning. I tillegg til økningen i kommunale lærlingeplasser, som satsingen legger opp til, vil kommunen i samarbeid med opplæringskontorene arbeide for å stimulere andre offentlige og private virksomheter til også å opprette tilstrekkelig antall lærlingeplasser.

Læringsatsingen

Heltidskultur

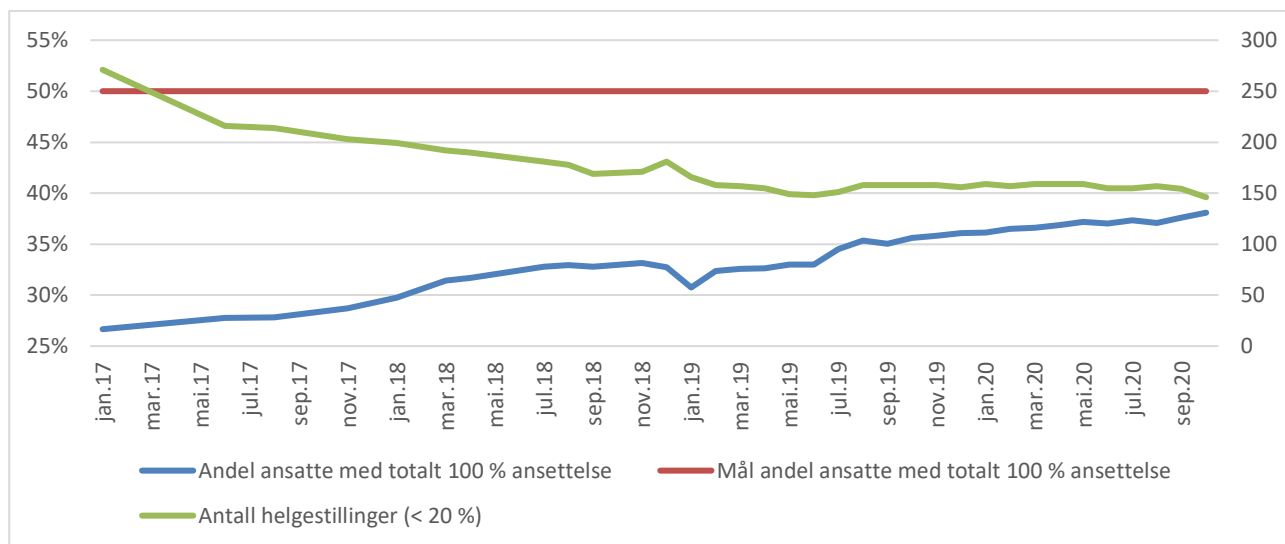
Periodemål arbeidsgiverstrategien	Status 2019	Mål 2021	Mål 2022-24
Andel heltidstilsatte (hele kommunen)	52 %	60 %	60 %
Gjennomsnittlig stillingsstørrelse	81 %	85 %	85 %

Status 2019 er hentet fra KS' PAI-register (personaladministrativt informasjonssystem) pr. 1.12.2019. Målet om minst 50 % heltidstilsatte innenfor hvert tjenesteområde i 2022 står fast. For å oppnå tilstrekkelig kostnadseffekt i 2021 er målet økt med 5 %-poeng sammenlignet med forrige handlingsprogram.

Deltidsstillinger, særlig innenfor helse- og omsorgs-sektoren, er en nasjonal utfordring. I Arendal forsterkes utfordringen av levekårsproblematikken på Sørlandet.

Utfordringene med deltid er mange:

- Brukerne må forholde seg til mange hjelpere – jo flere som skal dele på jobben, jo flere mennesker må den enkelte bruker lære seg å kjenne.
- Forskning i forbindelse med korona-pandemien har vist at deltidsstillinger gir økt smitterisiko fordi ansatte må kombinere flere små stillinger på ulike arbeidsplasser.
- Deltid gir dårlig utnyttelse av kompetent og knapp arbeidskraft som for eksempel sykepleiere.
- Deltid gir unødvendig stort kontrollspenn og administrasjon for leder – ikke tid til fag eller egentlig ledelse.
- Deltid er dårlig for likestilling og gir uforutsigbar inntekt, manglende tilgang på lån, uforutsigbar arbeidstid, uforutsigbar fritid og lav pensjon.

Utvikling heltid

Figuren over viser utviklingen innenfor tjenesteområdet helse og levekår, andel heltidstilsatte. Vi startet på ca. 27 % i januar 2017 og lå på 37 % i april 2020. Målet er 50 %. Kommunen har hatt en meget god utvikling de siste 3 årene i arbeidet med å skape heltidskultur. Arbeidet har imidlertid vært ressurskrevende og det har vært mye motstand mot ulike tiltak som har vært nødvendig for å skape endring.

Det er uten tvil helge-utfordringen som har skapt størst motstand i arbeidet med å skape heltidskultur. Utfordringen er todelt. En del handler om å formidle informasjon og kunnskap til ansatte og andre om den matematiske sammenhengen mellom helgearbeid og heltid slik at sammenhengen blir forstått og akseptert. Den andre delen handler om å endre selve kulturen knyttet til at det er oppfattet som naturlig å jobbe deltid for kvinner i omsorgsyrene.

Under arbeidet med korona-krisen har ansatte i helse- og levekår jobbet mye og fleksibelt. Det ble blant

annet inngått en egen sentral avtale om unntak fra arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid i forbindelse med koronaepidemien. Det er for tidlig å si noe om organisering og arbeidsmåter under krisen vil medføre varige endringer i måten å jobbe på.

Aktuelle tiltak i perioden:

- I samarbeid med hovedtillitsvalgte og hovedverneombud justere og gjennomføre retningslinjer for heltidskultur med heltidsgaranti for nyutdannede. Det er vedtatt egne retningslinjer for både helse og levekår og barn, unge og familier.
- Egne prosesser med bred medvirkning for kulturendring på den enkelte arbeidsplass. Vedtatte retningslinjer gir forventninger til ledere om å igangsette og gjennomføre slike prosesser. Hver enhet skal rapportere på tiltak og resultater.
- Avdelinger med særlig lav andel heltidstilsatte følges opp særskilt med tydelige forventninger til ledere om å øke andelen. Det skal tilrettelegges for læring basert på erfaringer fra avdelinger med god utvikling.
- Det skal iverksettes egne tiltak spesielt rettet mot yngre arbeidstakere for å få disse inn i full stilling.
- Kontinuerlig og tett samarbeid mellom ledere, hovedtillitsvalgte og hovedverneombud i egne overordnede arbeidsgrupper for helse og levekår og barn, unge og familier.
- Implementering og utprøving av nye turnus-ordninger i helse og levekår. De nye ordningene må ivareta behovet for økt antall helgetimer, for eksempel gjennom bruk av langvakter.
- Aktiv deltagelse i offentlig debatt og i regionale og nasjonale nettverk og konferanser.

Den viktigste innsatsen for å oppnå heltidskultur dreier seg om å øke kunnskap og bevissthet. Det er nødvendig å endre holdninger og normer for å skape den heltidskulturen vi ønsker. Pasient- og brukerperspektivet må være det viktigste i arbeidet med å endre arbeidskulturen, slik at vi får økt andelen heltidsansatte.

Lavere sykefravær

Periodemål arbeidsgiverstrategien	Status 2019	Mål 2021	Mål 2022-24
Totalt sykefravær	8,2 %	6,5 %	6,5 %

Fraværet i Arendal kommune ligger omtrent på samme nivå som nasjonalt nivå for kommunene og som for kommunegruppe 13. Det er likevel et svært viktig mål for Arendal kommune å redusere sykefraværet så mye som mulig for å sikre gode tjenester og effektiv drift. Det nasjonale målet for IA-avtalen er å redusere fraværet i offentlig sektor med 10 %. For Arendal kommune betyr det å redusere fraværet med ca. 1 %-poeng. Fra og med 2021 er målet satt til 6,5 %. En reduksjon i sykefraværet med 2 %-poeng er beregnet å gi en besparelse på ca. 6 mill. kroner pr. år.

Tiltak i perioden:

- Sikre at alle ledere er godt kjent med og følger opp kommunens ordinære rutiner for sykefraværsoppfølging.
- Videreføre og utvikle det tette samarbeidet med Agder Arbeidsmiljø IKS som kommunens bedriftshelsetjeneste – både på systemnivå og i enkeltsaker.
- Videreføre samarbeidet med Falck helse om tiltaket «Raskere frisk».
- Sikre forsvarlig omplassering av ansatte med redusert arbeidsevne gjennom ukentlige møter i omplasseringsutvalget.
- Gjennomføring av prosjekt for å øke legenes bruk av avventende sykemelding vesentlig.
- Videreføring av mulighets- og omplasseringsutvalget (MOA). Utvalget følger opp enkeltsaker med ansatte som har kompliserte, gjentakende og/eller lange fravær. Intensjonen med utvalget er å skape dialog og få en felles forståelse for den ansattes utfordringer. På møtet letes det etter fremtidsmuligheter for den ansatte. Dette er ikke et tiltak for alminnelige sykefraværstilfeller.
- Særlig oppfølging av ansatte som har et syk-frisk-syk-mønster over tid. Ansatte som har hatt mer enn 24 fraværsdager hvert år de 3 siste årene følges særskilt opp. En del av disse har hyppige korttidsfravær og er tilbake på jobb før det blir laget skikkelige oppfølgingsplaner.
- Særlig oppfølging og støtte til ledere for enheter og avdelinger med signifikant høyere fravær enn gjennomsnittet.

- Kontinuerlig innhenting av fakta, statistisk analyse og løpende gjennomgang av all informasjon og rutiner.

Grønt samfunn

Digitalisering og IKT

All drift og utvikling av IKT i Arendal kommune skjer i tett samarbeid med IKT Agder IKS. IKT Agder IKS er Norges første interkommunale IKT-driftsselskap som leverer tjenester på to nivåer av offentlig forvaltning (kommune og fylke). Selskapet har over 90 ansatte og leverer tjenester til ca. 43 000 brukere (ansatte og elever). Tjenestene omfatter blant annet brukersupport, drift av utstyr, nettverk, system forvaltning, prosjektledelse og IKT-rådgivning.

Selskapet er eid av kommunene Arendal, Froland, Gjerstad, Grimstad, Risør, Tvedestrand, Vegårshei, Åmli, Vennesla og Agder fylkeskommune. IKT Agder skal styrke eiernes kompetanse på IKT, herunder bidra til større effektivitet og bedre kostnadskontroll både i kommunen og i IKT Agder IKS. Forventningene om effektiv drift av IKT Agder skal styrkes i perioden.

Andre kommunalt eide selskaper som Agder Renovasjon, Agder kollektivtrafikk AS og Vest-Agder-museet er kunder av selskapet.

Digitaliseringsprogrammet

Digitaliseringsprogrammet skal sikre at IKT Agder-samarbeidets felles digitaliseringsstrategi og kommunenes handlingsplaner på området realiseres. Programmet skal identifisere, anskaffe, utvikle og implementere løsninger som gir effektiv tjenesteproduksjon og gode innbyggertjenester. Innenfor selskapet er det satt av en økonomisk ramme på totalt 16 mill. kroner til gjennomføringen. Programmet skal også følge opp at gevinster av løsningene blir realisert av den enkelte organisatoriske enhet i kommunene.

Offentlig støtte til bredbåndsutbygging

Offentlig støtte er et virkemiddel for å stimulere til utbygging av bredbånd i områder hvor det ikke er kommersielt lønnsomt å bygge ut slik digital infrastruktur.

Nkom har siden 2014 forvaltet den statlige tilskuddsordningen, populært kalt bredbåndstøtteordningen eller Nkom-midler. Fra 2020 har fylkeskommunen overtatt forvaltningsansvaret for statlig støtte til bredbåndsutbygging. I praksis betyr dette at utbygging av bredbånd i områder med svak dekning kan skje gjennom et spleiselag som involverer fylkeskommunen, kommunen, kommersielle aktører og innbyggerne.

Etisk bevissthet og refleksjon

Etisk bevissthet er viktig i Arendal kommune. Ansatte, ledere og folkevalgte skal være seg bevisst at de danner grunnlaget for innbyggernes tillit og holdning til kommunen. Alle må kunne stå for egne handlinger og vurderinger. Arbeid som utføres skal være i samsvar med lover, regler, retningslinjer og vedtak. Arbeidet skal utføres slik at det tåler offentlig oppmerksomhet og slik at alle som blir berørt blir behandlet på en rimelig måte i en helhetlig sammenheng.

Kommunen har i henhold til arbeidsmiljøloven egne rutiner for varsling. Det er et mål for Arendal kommune at kritikkverdige forhold skal avdekkes og behandles. Kommunen er avhengig av at svikt i prosedyrer, rutiner og tjenestetilbud påpekes, meldes og om nødvendig varsles.

Arbeidsgiverpolitikken i Arendal kommune skal tilrettelegge for et trygt og åpent arbeidsmiljø og vi ønsker derfor åpenhet om kritikkverdige forhold. I tråd med arbeidsmiljøloven har alle ansatte i Arendal kommune rett til å varsle om kritikkverdige forhold i virksomheten, samtidig som bestemmelsene gir arbeidstakeren vern mot gjengjeldelse. Kommunen ønsker å ha en god ytringskultur, og legger forholdene til rette for intern varsling.

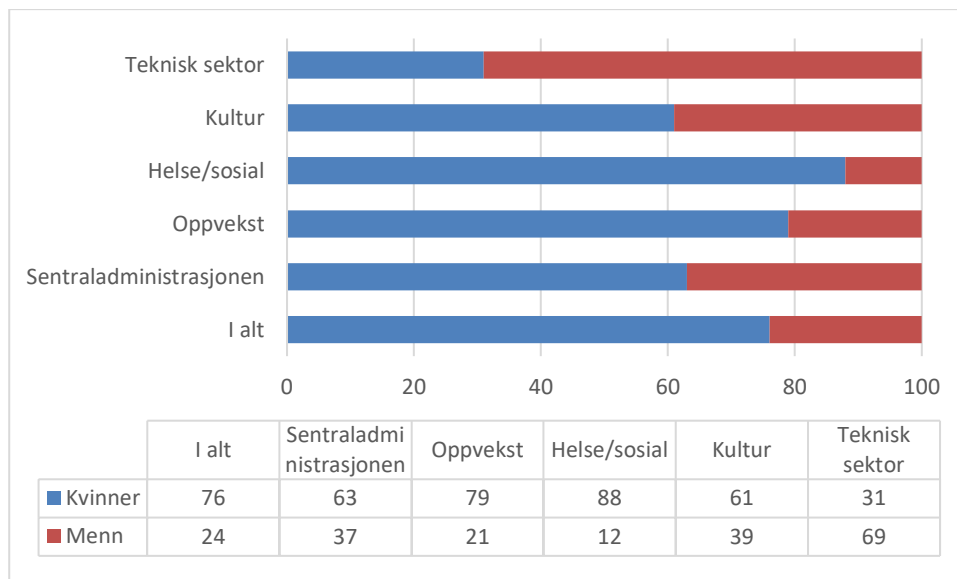
Regional vekst

Likestilling og mangfold

For å få regional vekst må kommunen gå foran for å få flere i arbeid. For mange står utenfor arbeidslivet i

Arendal. Arendal kommune skal føre en arbeidsgiverpolitikk som fremmer likeverdige arbeids-, lønns- og utviklingsmuligheter uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, alder, etnisitet og religion. Ligestillingsloven, diskrimineringslovene og kommuneplanen setter overordnede rammer for likestillingsarbeidet i kommunen.

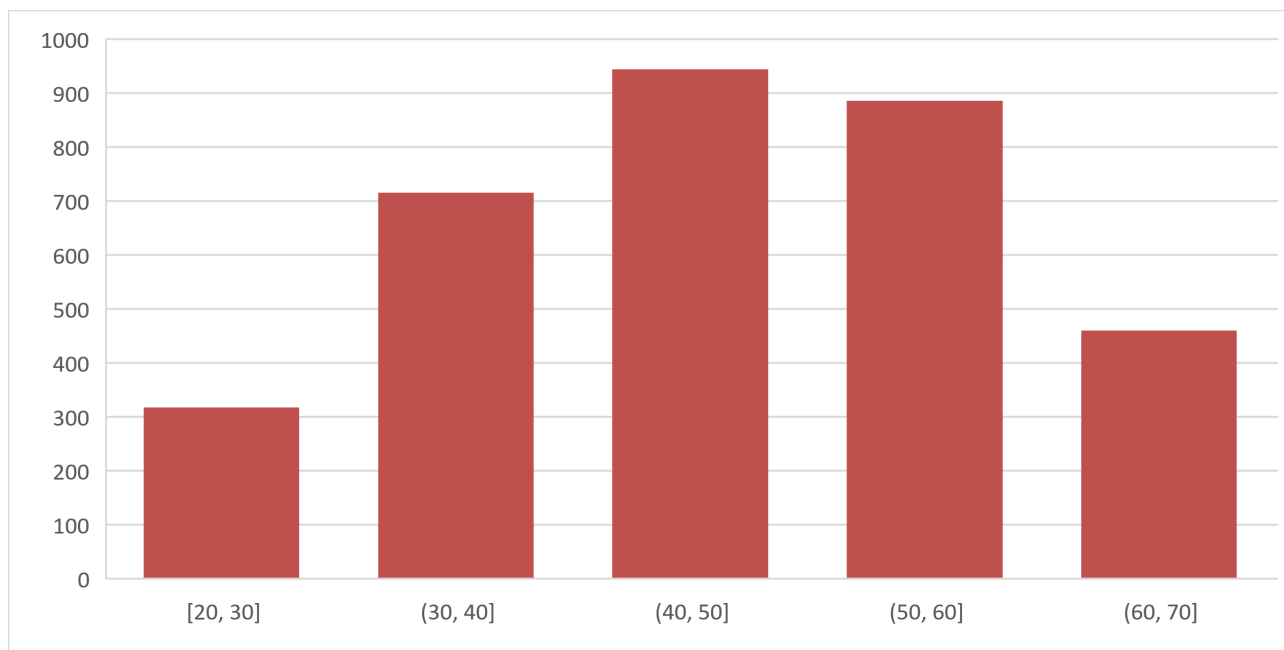
Status på noen indikatorer: Kommunen er en klart kvinnedominert arbeidsplass. Særlig innenfor helse og levekår og oppvekst er det en stor overvekt av kvinner som er ansatt. Motsatt er det flest menn innenfor teknisk sektor.

Kjønnsfordeling pr. sektor og totalt - 2019

Kilde: KS' PAI-tall pr. 1.12.2019

Kommunen har flest ansatte i aldersgruppen 40-50. Derneft følger gruppen 50-60.

Aldersfordeling alle faste ansatte 2019

Kilde: Kommunens HR-portal. Tall pr. 31.12.19

Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold (LIM-planen) er en oppfølging av Regionplan Agder 2020. Det gode livet - Agder for alle, er et av de fem satsingsområdene i regionplanen. Likestilling i bred betydning er et viktig felles arbeidsområde for de to fylkeskommunene på Agder. Fra 2015 har LIM-planen vært regionens viktigste redskap for å styrke likestilling og levekår.

Tiltak: For å følge opp LIM-planen har fylkeskommunene på Agder etablert en sertifiseringsordning kalt

«Likestilt arbeidsliv». I løpet av handlingsprogram-perioden vil Arendal kommune med bistand fra fylkeskommunen gjennomføre en sertifiseringsprosess for å bli «Likestilt arbeidsliv»-kommune.

Proessen inneholder syv innsatsområder:

1. Forankring
2. Inkluderende arbeidsmiljø
3. Rekruttering
4. Tilrettelegging
5. Heltid
6. Livsfase
7. Likelønn

Helse, miljø, sikkerhet og læringskultur

Periodemål arbeidsgiverstrategien	Status 2019	Mål 2021	Mål 2022-24
Antall HMS-avvik	2 155	3 000	3 000
Antall kvalitets-avvik	3 999	4 000	4 000

For å styrke læringskulturen i kommunen har det over flere år vært jobbet systematisk med å øke antallet avvik vesentlig. Arbeidet har vært svært vellykket og det oppfattes å være en generell forståelse i organisasjonen av at avvik handler om læring og forbedring. Enhetene er kommet langt i dette arbeidet og jobber både på systemnivå og med enkeltsaker som handler om forbedring. Det høye antallet avvik tilsier at ansatte opplever det som naturlig og trygt å melde avvik.

Som en del av arbeidet med kvalitetsforbedring vil kommunen fortsette arbeidet med læringskultur. Kjennetegn på en god læringskultur er når ledere, verneombud og ansatte er opptatt av å skape resultater, nye tankemønstre, fremtidshåp og lærer å lære sammen. I stedet for å lete etter feil, leter vi etter forbedringer. Skal et elektronisk avvikssystem bidra til læring på systemnivå er det viktig å holde antall avvik over et kritisk nivå. For å få til dette er det noen suksesskriterier som må ligge til grunn:

- Å melde avvik skal oppfattes som bidrag til læring og forbedring, ikke som en måte å kritisere medarbeideres måte å utføre arbeidet på.
- De som har innsyn i avvikene og som skal håndtere avvikene må være opptatt av hvordan vi kan lære av dette og forbedre våre måter å arbeide på, ikke av hvem som har gjort feil, eller hvem som har skyld.
- Systemet må være enkelt i bruk for den som skal melde avviket og for den som skal håndtere avviket. Analyse av avvik på systemnivå er like viktig som håndteringen av det enkelte avviket. Avvikshåndtering må aldri oppleves som ekstra byråkrati men må ha en praktisk forankring.

Et viktig prinsipp i Arendal kommune er at HMS-utfordringer skal løses på lavest mulig nivå i organisasjonen. Dette følger av den desentraliserte organiseringen og henger tett sammen med vår tro på at ledere og medarbeidere som gis tillit og myndighet løser problemene best.

Tiltak i perioden:

- Opprettholde og øke bruken av avvikssystemet i enhetene for å vedlikeholde læringskulturen som er skapt. Rådmannen vil særlig følge opp enheter som bruker systemet lite.
- Fortsette arbeidet med å stimulere flere deler av organisasjonen til å ta i bruk Lean. Rådmannen vil legge til rette for opplæring av ledere og ansatte med åpne og lukkede kurs. Det kan også være aktuelt å kjøpe konsulentbistand til tyngre Lean-prosesser. Lean handler om kontinuerlig forbedring og vurderes å være et godt verktøy for Arendal kommune.
- Årlig revisjon av HMS handlingsplanen for Arendal kommune.
- Grunnleggende HMS-opplæring for nye ledere og verneombud i samarbeid med Agder Arbeidsmiljø IKS.

Mål 17 - samarbeid for å nå målene

Kommunen har et tett samarbeid med mange andre aktører for å nå målene.

- I arbeidet med heltid jobber vi på nasjonalt nivå tett med KS om nasjonale konferanser og utvikling av KS politikk på området.
- Regionalt har vi et godt samarbeide med Østre Agder-kommunene. I tillegg jobbes det med heltid i KS personalnettverk for hele Agder.
- I arbeidet med å få ned sykefraværet bidrar Agder Arbeidsmiljø IKS, Falck Helse, NAV og KS. Kommunen har et tett og godt samarbeid med alle involverte. I tillegg er samarbeidet med fagforeningene og vernetjenesten viktig for å nå målene.
- Samarbeidet om digitalisering og IKT-drift omfatter nå hele Østre Agder, Agder fylkeskommune, Vennesla og Birkeland. Flere kommuner har varslet interesse om å delta. I tillegg jobbes det sammen med resten av Agder om digital infrastruktur.
- Kommunen har et godt samarbeid med opplæringskontorene for de ulike yrkesfagene og med fylkeskommunen generelt om lærlinger. Kommunen jobber videre for å påvirke andre arbeidsgiver i Agder til å ta imot flere lærlinger.
- Kommunen har innledet et samarbeid med fylkeskommunen for å bli sertifisert som Likestilt Arbeidsliv-arbeidsplass. En del av dette arbeidet er å delta i nettverk med andre arbeidsgivere i Agder.

13 Administrative tjenester

Noen funksjoner, som ikke naturlig hører inn under andre tjenesteområder er samlet i enhet 1101- Rådmann m/stab og 1103 - Felles overføringer og drift. Disse kommer i tillegg til ordinære stabsfunksjoner og støttetjenester til grupperinger av enheter.

Beskrivelse av området

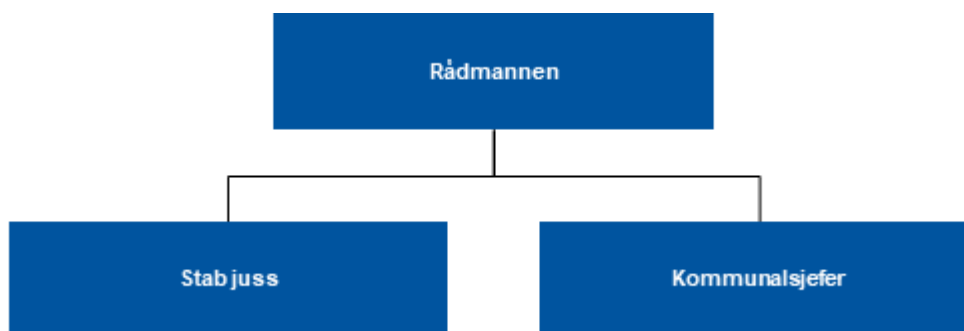
Enhet 1101 – Rådmannen m/stab

Rådmannen med stab

- Rådmann m/lederlag
- Organisasjon (tidl. HR, IKT og kvalitet)
- Økonomi
- Kultur, infrastruktur og utvikling
- Helse og levekår
- Oppvekst

I enhet 1101 ligger bl.a. støtte til enhetene/tjenesteproduksjon. I tillegg ivaretar enheten overordnede oppgaver.

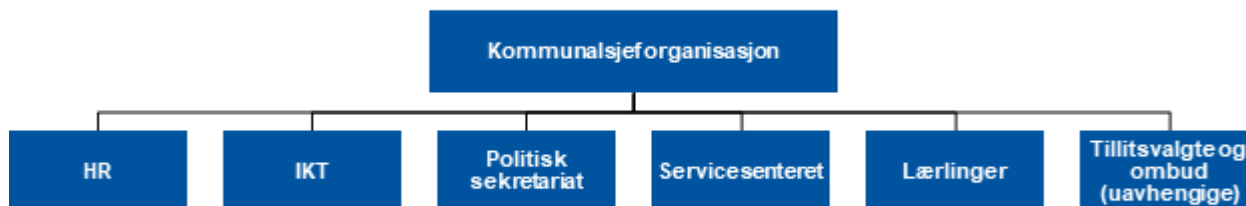
Rådmann m/lederlag

- Rådmann og 5 kommunalsjefer
- Juridiske tjenester

Årsverk pr. 01.10.20: 11

Organisasjon

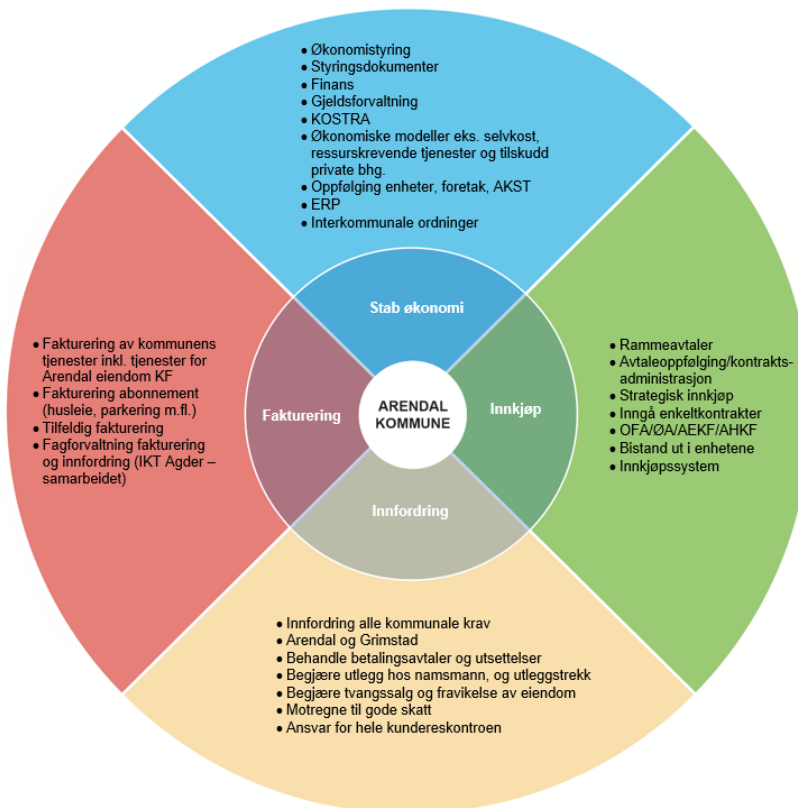

- Strategisk HR og støtte til enhetene knyttet til rekruttering, utvikling, omstilling og nedbemanning
- Heltidskultur og sykefraværsoppfølging på systemnivå og i enkeltsaker
- Forhandlinger om lønn, arbeidstid og andre arbeidsvilkår
- Ansvar for frikjøpte tillitsvalgtressurser og tilrettelegging for samarbeid etter hovedavtalen
- Læringsatsingen
- Politisk administrasjon, folkevalgprogrammet og innbyggerkontakt
- Samhandling og planlegging med IKT Agder IKS om IKT-drift og digitalisering

Årsverk pr. 01.10.20: 29,2 (inkl. 12,7 tillitsvalgte/hovedverneombud)

Økonomi

- Overordnet økonomistyring og styringsdokumenter
- Finans- og gjeldsforvaltning
- Økonomirådgivning til enhetene
- Innkjøp
- Innfordring
- Fakturering

Årsverk pr. 01.11.20: 14,6

Stab samfunnsutvikling

Stab er inkludert i organisasjons- og tjenestekart for Kultur, infrastruktur og utvikling, kapittel 9.1.

Stab Samfunnsutvikling jobber innenfor følgende fagområder:

- Utarbeiding av kommunale arealplaner, kommuneplanens arealdel og arealbaserte kommunedelplaner, Saksbehandling av innsendte arealplaner og planendringer.
- Saksbehandling av byggesaker, fradelingssaker, tilsyn.
- Oppfølging av Næringspolitisk handlingsplan, TEDx Arendal og utvikling av besøksnæringene/reiseliv.
- Produksjon og oppfølging av informasjon på kommunens nettsider og intranett, sosiale medier, publikasjoner, mv.
- Oppfølging av kommunens innovasjonsstrategi, Strategi for samskaping, Pådriv Krøgenes, Byutviklingsprosess Arendal sentrum, mm..
- All praktisk tilrettelegging for Arendalsuka og Fremtidens kommuner
- Oppfølging av landbruksplanen, fradelingssaker, saksbehandling og rådgivning
- Oppfølging av klima og energiplanens handlingsplan.
- Utarbeidelse og oppfølging av ROS-analyser og beredskapsplaner, Sekretær for kriseledelsen.
- Koordinering og initiering av samskaping mellom sivilsamfunn (organisasjoner og ildsjeler) og offentlig sektor. Det er Samarbeidsrådet i MHFA som er oppdragsgiver for daglig leder.

Årsverk pr. 01.10.20: 31,3

Helse og levekår

Stab er inkludert i organisasjons- og tjenestekart for helse og levekår, kapittel XX.

- Overordnet fagansvar og oppfølging av enhetene i Helse og levekår
- Overordnet administrasjon av enhetene
- Kommunelegetjeneste
- Folkehelse og levekår
- Smittevern
- Miljørettet helsevern
- Oppfølging fastlegeordningen
- Investeringer i sektoren, boliger og institusjoner
- Kompetanseheving for tjenesteområdet

Årsverk pr. 01.10.20: 6,8

Oppvekst

Stab er inkludert i organisasjons- og tjenestekart for barn, unge og familier, kapittel XX.

- Overordnet fagansvar og oppfølging av kommunale skoler samt kommunale og private barnehager
- Overordnet administrasjon skole og barnehage
- Barnehagemyndighet
- Bedre tverrfaglig innsats (BTI)
- Kompetanseheving for tjenesteområdet
- Vedtak ift. redusert betaling barnehage og SFO samt tilskudd private barnehager

Spesialpedagogisk enhet, Barnevern, Forebyggende tjenester og Avlasting og bosetting er en del av kommunalsjefens oppfølgingsansvar.

Årsverk pr. 01.10.20: 7,6

Nordisk informasjonskontor

- Informasjons- og ressurscenter for nordisk samarbeid med målsetting om å bidra til økt samarbeid og tettere kontakt mellom de nordiske landene

Årsverk pr. 01.10.20: 2

Enhet 1103 – Felles overføringer og drift

1103 ble skilt ut som egen enhet fra 2019 for å ha oversikt over overføringer til andre. Dette var en opprydning i enhet 1101 som er Rådmannen m/stab.

Felles overføringer og drift (1103) samler overordnede poster som enten gjelder hele kommunen eller er utbetalinger til andre (eks. tilskudd private bhg, skoleskyss og overføring til AKST og IKT Agder). Rådmann med staber inneholder driftsbudsjettet til rådmannens enhet på linje med andre driftsenheter. Enheten Felles overføringer og drift (1103) har ingen ansatte.

Det er ikke utarbeidet egne tjenestekart for 1103. Enheten inngår i tjenestekartene for de ulike tjenesteområdene.

Driftsbudsjett med endringer

I dette kapittelet inngår konsekvensjusteringer, nye tiltak og innsparingstiltak som ikke hører inn under tjenestoområdene Helse og levekår, Kultur, infrastruktur og utvikling samt Barn, unge og familier. Det vil si endringer som direkte berører administrative tjenester, justeringer på pensjonsposter og lønnsavsetning, lærlinger og Nordisk informasjonskontor.

Sektor for administrasjon og støttetjenester	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020 videreført	570 624	570 624	570 624	570 624
Konsekvensjusteringer	-42 472	-20 372	-13 187	-4 113
Nye tiltak				
Bredbåndsutbygging - kommunalt tilskudd	500	500	500	500
Bedre innkjøp økt ressurs	560	560	560	560
Økt lønnsavsetning	35 000	35 000	35 000	35 000
Innsparingstiltak				
Bedre innkjøp	-41	-54	-81	-109
Heltid/deltid	-700	-700	-700	-700
Redusert overtid og ekstrahjelp	-120	-120	-120	-120
Mobbeombud	-800	-800	-800	-800
Politisk virksomhet	-500	-1 000	-1 000	-1 000
Lederutviklingsprogrammet	-380	-380	-380	-380
Forventning om effektivisering IKT kostnader	-3 000	-4 000	-5 000	-6 000
Utvidelse interkommunalt samarbeid	0	-2 000	-3 000	-4 000
Kirkelig fellesråd - gebyr kremasjon	-800	-800	-800	-800
Kirkelig fellesråd - redusert driftstilskudd	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Tilskudd trossamfunn overføres til staten	-4 375	-4 375	-4 375	-4 375
Økt husleieinntekt Arendal gamle rådhus	-200	-200	-200	-200
Konsernbidrag fra Arendal havnevesen KF	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Nedbemannig 2 årsverk overordnet ledelse	-1 500	-2 000	-2 000	-2 000
Nedbemannig 8 årsverk voksenopplæring/Nav/bosetting	-2 800	-5 600	-5 600	-5 600
Nedbemannig 9 årsverk barnevern/psykisk helse og rus/forebyggende tjenester	-3 150	-6 300	-6 300	-6 300
Nedbemannig 1 årsverk Stab organisasjon	0	-350	-700	-700
Nedbemannig 4 årsverk servicesenter	-1 000	-2 000	-3 000	-3 000
Forslag til ny budsjettbevilgning for sektoren	542 846	553 633	557 441	564 487

13.1.1 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak. I beløpet inngår også kompensasjon for lønnsoppgjør 2019 og justering mot pensjonssatser 2020, samt flytting av budsjettposter mellom tjenestoområdene (bl.a. som følge av organisasjonsendringer).

13.1.2 Nye tiltak

Bredbåndsutbygging - kommunalt tilskudd

Kommunalt tilskudd utløser statlige midler og er et virkemiddel for å stimulere til utbygging av bredbånd i områder hvor det ikke er kommersielt lønnsomt å bygge ut slik digital infrastruktur.

Bedre innkjøp - økt ressurs

Som drøftet i løypemeldingen så er det behov for økt kapasitet og kompetanse knyttet til innkjøp og anskaffelser, samt oppfølging av avtaler og leverandører. Det tilsettes to stillinger i stab økonomi som skal inngå i et felles innkjøpskontor for kommunen. I tillegg vil Arendal Eiendom KF tilsette en stilling som skal jobbe direkte mot investeringsprosjekter hos foretaket.

Stillingene finansieres ved 80 % ressurs knyttet til kommunalteknikk og selvkostområdet, 50 % ressurs knyttet til oppfølging av rammeavtaler hos Arendal Eiendom KF, 20 % ressurs knyttet til aktivitet rundt Arendal havnevesen KF og den resterende 50 % ressurs med omdisponering av ressurs i stab økonomi og økonomirådgivning.

Økt lønnsavsetning

Lønnsavsetningen foreslås økt med 35 mill. kroner. Ved beregning av økt lønnsavsetning er deflator for lønn i statsbudsjettet lagt til grunn. Deflator for lønn er oppgitt til 2,2 % i 2021.

Lønnsavsetningen fordeles til enheter etter faktisk lønnsoppgjør høsten 2021.

13.1.3 Innsparingstiltak

Nedbemanning

- 2 årsverk overordnet ledelse
- 1 årsverk Stab organisasjon
- 4 årsverk servicesenter
- 8 årsverk voksenopplæring/Nav/bosetting*
- 9 årsverk barnevern/psykisk helse og rus/forebyggende tjenester*

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.1.

* Nedbemanningen på voksenopplæring/Nav/bosetting og barnevern/psykisk helse og rus/forebyggende tjenester er foreløpig lagt på rådmannen m/staber da dette er en prosess som er under arbeid. Den økonomiske effekten av nedbemanningen vil overføres aktuelle enheter når prosessen er ferdig.

Heltid/deltid

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.2.

Redusert overtid og ekstrahjelp

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.2.

Mobbeombud

Avvikling av stillingen som mobbeombud er omtalt i samlet oversikt over stillinger som foreslås redusert. Tiltaket omtales i kapittel 4.1.

Politisk virksomhet

Ved å redusere bruken av utvalg og vurdere antall politiske møter er det mulig å redusere kostnadene til politisk virksomhet.

Lederutviklingsprogrammet

Lederutviklingsprogrammet foreslås redusert med 380 000 kroner.

Forventning om effektivisering IKT kostnader

Arendal kommunes utgifter for 2021 til IKT Agder utgjør ca. 62 mill. kroner, eller 30 % av IKT Agders inntekter. Det betyr at en reduksjon i Arendal kommunes utgifter med 3 mill. kroner. medfører et effektiviseringskrav for IKT Agder med ca. 9 mill. kroner. gitt at kommunen ikke skal redusere antall

brukere. Et kutt i Arendal på 6 mill. kroner (2024) innebærer et kutt i IKT Agders driftsbudsjett litt over 3 ganger dette. IKT Agders budsjett vedtas av representantskapet som består av rådmennene i deltakerkommunene.

Utvidelse interkommunalt samarbeid

Det jobbes aktivt med å utvide eksisterende samarbeid innenfor regnskap, lønn, arkiv, innfordring og andre administrative tjenester. Ved flere deltakere vil det være mulig å hente ut en effektiviseringsgevinst samtidig som samarbeidene blir mer robuste.

Kirkelig fellesråd - gebyr kremasjon

Det lagt inn en forventning om at pårørende må betale gebyr for kremasjon fra 2021. Driftstilskudd til Kirkelig fellesråd er derfor redusert med 0,8 mill. kroner årlig.

Kirkelig fellesråd - redusert driftstilskudd

Driftstilskudd til Kirkelig fellesråd er redusert med 1 mill. kroner årlig fra 2021. Dette er basert på blant annet reduksjon i stillinger.

Tilskudd trossamfunn overføres til staten

Staten overtar fra 1. januar 2021 ansvaret for den kommunale delen av tilskudd til tros- og livssynssamfunn og beløpet trekkes ut av rammetilskuddet.

Økt husleieinntekt Arendal gamle rådhus

Ledige lokaler i Arendal gamle rådhus foreslås leid ut. Dette vil gi en økt husleieinntekt til Arendal eiendom KF med ca. 200 000 kroner, som igjen vil medføre tilsvarende redusert overføring fra kommunen til foretaket.

Konsernbidrag fra Arendal havnevesen KF

Det foreslås at Arendal havnevesen KF overfører konsernbidrag til Arendal kommune med 1 mill. kroner årlig fra 2021.

Nordisk informasjonskontor

Informasjonskontoret er av styrende organer vedtatt lagt ned fra 2021. De to ansatte har Arendal kommunen som arbeidsgiver.

Investeringsbudsjett

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer for sektor 11, administrative tjenester.

Investeringer	2021	2022	2023	2024
Oppvekst - inv. møbler/utstyr	720	740	760	780
Kirkegårder	-	1 000	1 000	1 000
Kirker	-	1 500	1 500	1 500
Teknisk bygg Høgedal - drift kirkegårder og kirker	3 500	-	-	-
Heis Fløyheia	13 000	-	-	-
Egenkapitaltilskudd AKP 2021-2024	10 000	10 000	10 000	10 000
Egenkapitaltilskudd KLP 2021-2024	1 500	1 500	1 500	1 500
Etab. lån inn/utlån	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum investeringer	29 720	15 740	15 760	15 780

Investeringsprosjekter sektor 11, administrative tjenester 2021-2024

Oppvekst - inventar og møbler/utstyr

Hovedprosjekt som ligger under ansvar stab skole og fordeles til investeringsbehov for enheter barn, unge og familier.

Heis Fløyheia

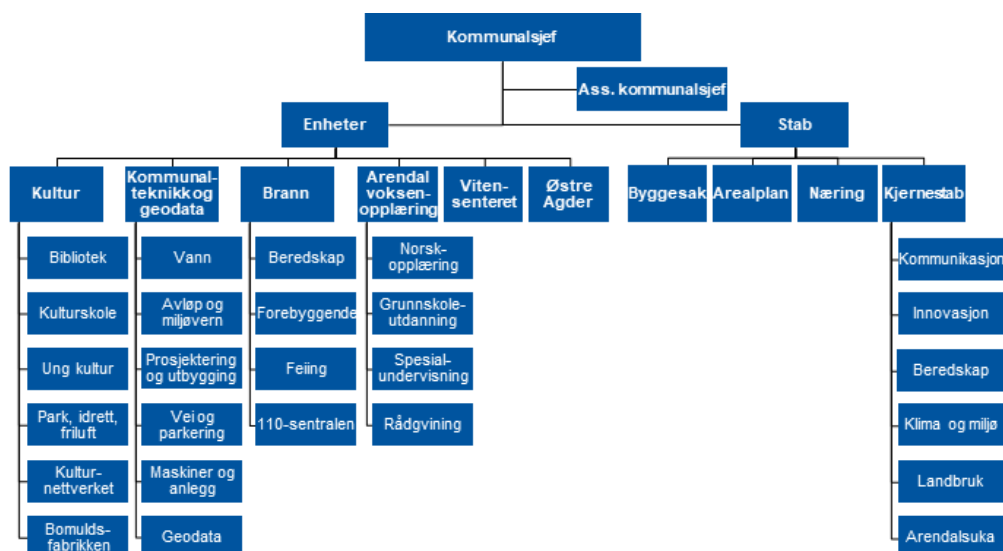
Ferdigstillelse i henhold til vedtatt fremdriftsplan og prognose.

14 Kultur, infrastruktur og samfunnsutvikling

Beskrivelse av området

Kommunalsjef for Kultur, infrastruktur og samfunnsutvikling følger opp de 6 enhetene; Kultur, Kommunalteknikk og geodata, Østre Agder brannvesen, Arendal voksenopplæring, Vitensenteret og Østre Agder (sekretariatet), samt rådmannens Stab Samfunnsutvikling. Til sammen ca. 340 årsverk (eks. delt i ØABV).

Organisering av Kultur, infrastruktur og utvikling

Kultur

Kulturenheten består av seks avdelinger: Kulturnettverket, Ung kultur, Kulturskolen, Biblioteket, Bomuldsfabriken og Park, idrett og friluft. Kulturenheten har som hovedoppgave å tilrettelegge for og utvikle kulturtilbudet for alle innbyggere i kommunen. Det innebærer et utstrakt samarbeid med lag, foreninger, organisasjoner, institusjoner, kunstnere, frivillige, næringsliv og andre fagområder internt i administrasjonen og eksternt i lokalsamfunnet, med andre kommuner, samt regionale og nasjonale samarbeidspartnere. Kulturlivet har stor betydning for om innbyggerne trives og føler tilhørighet, og for om nye mennesker velger å flytte hit eller besøke kommunen. Kultur har vært og er med på å forme Arendals identitet både som by og kommune. Kultur har en kraft som virker samfunnsbyggende gjennom å skape møteplasser, fellesskapsopplevelser og engasjement. Kulturenheten har 72 fast ansatte i 57 årsverk.

Kommunalteknikk og geodata

Enheten Kommunalteknikk og geodata er en av virksomhetene innenfor Arendal kommunes tekniske tjenester. Enheten har 104,4 årsverk. Enheten består av følgende seks avdelinger:

Vann: Avdelingen har ansvar for drift og vedlikehold av Arendal vannverk, samt ansvar for og oppgaver innen eiendomsgebyrer, vannmåler og tilkoblinger vann/ avløp.

Avløp og miljøvern: Avdelingen har ansvar for drift og vedlikehold av Arendal avløpsanlegg, samt ansvar for og oppgaver innen forurensning, slam og utslipp.

Prosjektering og utbygging: Avdelingen har ansvar for prosjektering av VA anlegg som utføres i kommunal regi og prosjektledelse som omfatter VA anlegg som utføres eksternt. Tiltakene følger hovedsakelig hovedplan for vann og avløp supplert med tiltak som er initiert av kommunen selv.

Vei og parkering: Avdelingen har ansvar for drift av det kommunale veinettet inkl. broer og veilys, renhold av sentrum, samt forvaltning og trafiksikkerhetsprosjekter. Håndheving, drift og vedlikehold av offentlig regulerte parkeringsplasser i kommunen samt Torvet p-hus, P-hus Vest, Pollen p-hus, Tyholmen p-hus og parkeringsområdene ved SSA.

Maskiner og anlegg: Avdelingen har ansvar og oppgaver fordelt på aktiviteter knyttet til driftstasjonen på Solborg med verksted drift, vedlikehold på vei-, vann- og avløpssektoren og anleggsvirksomhet på VA-sektoren.

Geodata: Avdelingen har ansvaret for forvaltning og utvikling av geografiske informasjonssystemer (GIS) i Arendal kommune. Avdelingen har ansvar for å gjennomføre oppgaver etter matrikkel- og eierseksjonsloven. Avdelingen har også ansvar for forvaltning av eiendomsskattarbeidet.

Østre Agder brannvesen

ØABV skal forebygge og begrense konsekvenser av uønskede hendelser i 7 kommuner. Avdelingene i enheten består av; Agder 110 sentral, beredskapsavdelingen (inkludert det interkommunale redningsdykkersamarbeidet), forebyggende avdeling, feieravdelingen og Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA). Enheten har 72 ansatte i heltid og 122 ansatte i deltid.

Arendal voksenopplæring

Arendal voksenopplæring er et fremtidsrettet ressurscenter preget av mangfold i brukergruppene og i arbeidsmetoder og i voksenpedagogikk. Skolen tilbyr deltakere tilpassede opplæringstilbud som tar utgangspunkt i den enkeltes faglige forutsetninger og overordnede mål om overgang til arbeid eller videre utdanning gjennom innsatsområdene *kvalifisering, utdanning, arbeid og hverdagsintegrering*. Skolens hovedoppgaver er opplæring i norsk -og samfunnskunnskap, grunnskoleopplæring for voksne og spesialundervisning for voksne. Skolen er prøvested for gjennomføring av obligatoriske norskprøver, samfunnskunnskap, - og statsborgerprøver. Gjennom interkommunalt samarbeid tilbyr Arendal voksenopplæring skoletilbud for innvandrere og flyktninger fra Froland og Tvedestrand kommune. Enheten har 52 årsverk og 58 ansatte.

Vitensenteret Sørlandet

Vitensenteret Sørlandet er et av 12 regionale vitensentre i Norge. Formålet med de regionale vitensentrene er å skape interesse hos barn og unge for realfag og teknologi. Dette skal skapes gjennom aktiviteter, utstillinger, formidlingsprogram, kurs og arrangementer. Alt som tilbys bygger på interaktivitet. Enheten har 12 fast ansatte.

Østre Agder sekretariat

Østre Agder er et interkommunalt samarbeidsforum for kommuner i regionen. De deltakende kommuner

er Arendal, Froland, Gjerstad, Grimstad, Risør, Tvedestrand, Vegårshei og Åmli. Østre Agder ledes av et styre som i dag består av ordførere i alle kommunene, samt opposisjonsleder i Arendal kommune. I tillegg til styret har Østre Agder en rådmannsgruppe og fire nettverk på kommunalsjefsnivå i sitt styringssystem. Sekretariatet har 6 ansatte som jobber innenfor feltene helse og omsorg, oppvekst, teknisk og næring/samfunnsutvikling.

Stab samfunnsutvikling

Stab Samfunnsutvikling jobber innenfor følgende fagområder:

- Arealplanavdelingen (8 årsverk): Utarbeiding av kommunale arealplaner, kommuneplanens arealdel og arealbaserte kommunedelplaner, Saksbehandling av innsendte arealplaner og planendringer.
- Byggesaksavdelingen (13 årsverk): Saksbehandling av byggesaker, Fradelingssaker, Tilsyn.
- Næringsavdelingen (3 årsverk): Oppfølging av Næringspolitisk handlingsplan, TEDx Arendal og utvikling av besøksnæringene/reiseliv.
- Kommunikasjon (3,5 årsverk): Produksjon og oppfølging av informasjon på kommunens nettside og sosiale medier, informasjonsberedskap, utvikling av digitale tjenester, kommunikasjonsrådgivning
- Innovasjon (2 årsverk): Oppfølging av kommunens innovasjonsstrategi, Strategi for samskaping, Pådriv Krøgenes, Byutviklingsprosess Arendal sentrum, Fremtidens kommuner
- Arendalsuka (1 årsverk): All praktisk tilrettelegging for Arendalsuka i samarbeid med kommunikasjon og innovasjon
- Landbruk (1 årsverk): Oppfølging av landbruksplanen, fradelingsaker, saksbehandling og rådgivning knyttet til produksjonstillegg, jord og konsesjonslov, skogbruksforvaltning og øvrig tilskuddsforvaltning
- Klima og miljø: (1 årsverk) Oppfølging av klima og energiplanens handlingsplan.
- Beredskap: (1 årsverk) Utarbeidelse og oppfølging av ROS-analyser og beredskapsplaner, Sekretær for kriseledelsen.
- Med Hjerter For Arendal (1 årsverk): Koordinering og initiering av samskaping mellom sivilsamfunn (organisasjoner og ildsjeler) og offentlig sektor. Det er Samarbeidsrådet i MHFA som er oppdragsgiver for daglig leder.

Til sammen ca. 35 årsverk.

Status

Miljøfyrtårn

Det jobbes kontinuerlig med miljøfyrtårnsertifisering av kommunens enheter. Miljøfyrtårnarbeid hjelper eksempelvis enhet Kommunalteknikk og geodata til å få en mer miljøvennlig og lønnsom drift. Enheten har ansvar for Miljøfyrtårn på Saulekilen renseanlegg, Solborg driftsstasjon og i parkering sine lokaler. Miljøfyrtårn er også etablert på rådhuset og gjelder for kommunalteknikk og geodata sine kontorer. Tiltak som tosidig utskrift, økt satsing på innkjøp av el-biler, etablering av flere ladepunkter for el-biler og oppgradering av bygningsmassen for energieffektivisering er allerede iverksatt, i tillegg til mange andre tiltak. De legger opp til bruk av biodiesel på alt av biler og maskiner som er godkjent for dette, samt å videreføre samarbeid med Sam Eyde videregående skole angående leveranser av biodiesel, HVO 100.

Kulturkammeret

Åpningen av Kulturkammeret var en milepæl for kulturlivet i Arendal. Kulturenheten vil bruke mye ressurser på å tilrettelegge for god bruk av bygget, blant annet gjennom søknadsskriving for å sikre teknisk utstyr til øving og fremføring. Mange ulike grupper har tatt i bruk lokalene og et fleksibelt booking- og låsesystem sikrer god tilgang til bygget. Musikkliv og kulturaktører booker seg nå selv inn i øvingslokalene. At Kulturskolen og Ung kultur er samlokalisert gir gode muligheter for godt samarbeid og forventes å gi flere og mer varierte tilbud til barn og unge.

Kvalitetsutvikling basert på ROS

ØABV har de siste årene gjennomført omfattende risiko og sårbarhetsanalyser i tett samarbeid med eierkommunene. Der har de avdekket flere risikoområder og lagt en plan for hvordan dette kan bedres. Enheten har brukt flere år på målrettet utvikling og endring, samt evnet å ta inn et tidligere økonomisk

overforbruk, levert balanserte regnskap og lagt til rette for at de oppfyller dagens krav. I tillegg forsøker enheten å posisjonere seg best mulig for å kunne håndtere morgendagens krav til et moderne brannvesen og de ukjente hendelsene som erfaringsmessig vil oppstå.

«Mennesker møter muligheter»

Voksenopplæringsens visjon er «Mennesker møter muligheter». Enheten vil videreføre sin satsing på utviklingsarbeid, opprettholdelse av høy kvalitet i eksisterende opplærings- og kvalifiseringstilbud, samt samarbeide med eksterne aktører innen offentlig, privat og frivillig sektor. AVO vil tilby skolens deltakere tilpassede opplæringstilbud som tar utgangspunkt i den enkeltes faglige forutsetninger og overordnede mål om overgang til arbeid eller videre utdanning gjennom regjeringens innsatsområder kvalifisering, utdanning, arbeid og hverdagsintegrering.

Nasjonale utviklingsprosjekt innen realfag

Siden Vitensenteret Sørlandet fikk status som regionalt senter for Agder i 2014, har de statlige bevilgningene doblet seg. Ansvar og forventninger om leveranser har i samme periode også økt betydelig. De siste to årene har de fått oppdrag direkte fra Utdanningsdirektoratet, og det kan se ut til at de regionale vitensentrene i Norge vil få ytterligere flere oppdrag i årene som kommer.

Målsetningen til Vitensenteret Sørlandet er å bidra med kompetanse og kvalitet i de nasjonale prosjektene. Når de lykkes får de økte statlige tilskudd, tilgang til forskerkompetanse og nettverk. Barnehager og skoler i Arendal, og regionen for øvrig får raskt et tilbud som defineres som viktige satsninger av sentrale skolemyndigheter. Målsetningen til Vitensenteret Sørlandet er at de når 45 000 barn og unge med sine tilbud.

Regional påvirkningsstrategi

Styret i Østre Agder er en drivkraft for samhandling mellom de åtte samarbeidskommunene. Samtidig tar styret ansvar for å representere regionen overfor nasjonale og regionale myndigheter. Med utgangspunkt i Påvirkningsstrategien for Østre Agder ivaretar styret medlemskommunenes interesser overfor nasjonale og regionale myndigheter. Strategien er forankret i politiske organ i medlemskommunene. I dette arbeidet har styret tett kontakt med stortingsrepresentanter fra Aust-Agder. Styret har også en nøkkelrolle i arbeidet med ny E18 på de strekninger som mangler fire felt og i arbeidet for å få bygget Grenlandsbanen.

Samarbeid om fasilitering av næringsareal

Sommeren/høsten 2020 har næringsavdelingen sammen med eiendomsforetakets administrasjon og styre, havnevesenets administrasjon og styre, Arendal Næringsforening, kommunens politisk ledelse, rådmann og planadministrasjon samarbeidet svært godt for å kunne tilby Morrow et konkurransedyktige tomtealternativ for en batterifabrikk. Arbeidet er organisert som et prosjekt og bygger bl.a. på erfaringer fra den tidligere prosessen knyttet til lokaliseringen av McGregor i Barbu. Rådmannen mener dette er en effektiv og målrettet måte å jobbe på som med fordel kan gjentas i andre sammenhenger.

Ressursbasert lokalsamfunnsutvikling

Gjennom prosjektene Levende Lokaler (Torvgata) og Pådriv Krøgenes har kommunen fått verdifull kunnskap om hvordan utvikling av lokalsamfunn kan organiseres og gjennomføres slik at lokale ressurser frigjøres og aktiviseres i en samskapingskontekst. Rådmannen vil legge dette grunn i det videre byutviklingsarbeidet i Arendal sentrum og i Saltrød Bydelssenter.

Arrangementskompetanse

Arendal kommune har, sammen med private og frivillige aktører, opparbeidet solid kompetanse på gjennomføring av store arrangement. Den profesjonelle håndteringen av Arendalsuka, Fremtidens kommuner og TEDx Arendal bekrefter dette. I sommer har denne kompetansen også vært nyttig for en god fasilitering av Mesternes Mester. Denne kompetansen bør i enda større grad nyttes til det beste for Arendal.

Regionalt samarbeid om infrastruktur

Kommunene øst i Agder har lang tradisjon for å samarbeide om tjenesteproduksjon. De siste årene er samarbeidet også utvidet til å omfatte planlegging, lobbyvirksomhet og tilrettelegging for store infrastrukturtiltak som ny firefelts E18, Jernbane fra Porsgrunn, Biozintomt i Åmli, havn på Eydehavn,

veiforbindelse fra E18 til Arendal havn og nå også tomt for batterifabrikk. Dette er viktig for å sikre en positiv samfunnsutvikling vår del av Agder.

Digitalisering

Arendal kommune er pilot, på vegne av IKT Agder-samarbeidet, for to viktige digitaliseringsprosjekter. Min side skal levere digitale tjenester til innbyggere og næringsliv via kommunens nettside. Løsningen vil bidra til økt selvbetjening og færre henvendelser til kommunen. elnnsyn skal i første omgang gi oss søk i politiske saker. Dette har vært etterspurt av politikere og ansatte i mange år, og vil også gjøre det lettere for innbyggere å få innsyn i politiske prosesser. I neste fase av prosjektet skal tjenesten levere fulltekstpublisering av postliste og effektivisering av innsynsbegjæringer. elnnsyn er nasjonal fellestjeneste fra Digitaliseringsdirektoratet, og en viktig tjeneste som styrker åpenhet og demokrati. Det jobbes videre med automatisering av søknadsprosesser, hvor skjema fra vår nettside blir levert direkte til saksbehandler i sak- og arkivløsning.

Utfordringer

Kultur

Økonomi – manglende samsvar mellom forventet aktivitet og økonomi. Enheten opplever at det er større vilje til å påta seg ansvar for store investeringer, men mindre til å følge opp med nødvendige driftsmidler. Enheten opplever at det ikke er sammenheng mellom politiske forventninger og økonomiske prioriteringer. De mener at prosjektmidler ikke løser utfordringene. Eks: Kulturkammeret – det er nå det skal fylles med innhold og aktivitet og da bør driftsbudsjettet stå i samsvar med satsningen.

Den kulturelle grunnmuren bygges ned. Grunnmuren består først og fremst av folkebibliotekene, kulturskolene og fritidsklubbene og de åpne ungdomstilbudene. Dette er tilbud alle bør ha tilgang på, men manglende økonomiske prioriteringer gjør kvaliteten dårligere og dermed vinner kommersielle krefter i kampen om barn og unges oppmerksomhet.

Kvalitet. Enheten ansetter folk med kompetanse, fordi vi ønsker å levere kvalitet. De klarer ikke levere forventet kvalitet når tilbudet stadig blir magrere, f.eks. på biblioteket hvor det blir stadig lengre køer på nye bøker, mangler nødvendig faglitteratur og magasiner/tidsskrifter som folk forventer å finne på et moderne folkebibliotek.

Kommunikasjon og synliggjøring. Kulturenheten opplever stadig at mange ikke kjenner til alle tilbud og muligheter som finnes i kommunen. Dette gjelder både eksternt og internt.

Samarbeid på tvers av sektorer. Nøkkelen ligger i samarbeid på tvers. Utdanning, helse og samfunnsutvikling henger sammen. Kultur er en del av dette og kan være et aktivum på alle områder, men det er vanskelig å få innpass og krevende å finne strukturer som varer over tid.

Kommunalteknikk og geodata

Avdeling Vei og parkering er underfinansiert. Tjenestene som skal leveres innenfor avdelingen er underfinansiert og underbemannet. Det er utfordrende å holde kvaliteten i tjenestene på et ønsket nivå. Nivå på sommerdrift vei avgjøres av resultat etter endt vintersesong. Det er lagd modeller for kostnader ved vinterdrift der vinteren katalogiseres som «lav», «normal» og «høy». Ved «lav» eller «normal» kategori vil det være lite midler til sommerdrift, og pengene må prioriteres til å gjelde veier med stor trafikkmengde og på trafiksikkerhetstiltak. Ved «høy» kategori må sommerdriften reduseres ytterligere. Redusert sommerdrift som kantklipp, feiing, grøfting, krattrydding, asfaltlapping og sluktømming vil over tid gi oss et enda større etterslep på vedlikehold. Noe som vil være ressurskrevende å ta inn igjen senere. Ved utarbeidelse og vedtak av nye reguleringsplaner må det vurderes at kravene for kommunal vei skjerpes, i forhold til hvilke veier som skal være kommunale kontra hvilke veier som skal være private. Kommunen sin totale veilengde øker jevnlig uten tilhørende finansieringen av drift. Det må vurderes hvilke kommunale veier som bør overtas av private. Samt at det må vurderes hvilket kvalitetsnivå tjenestene knyttet til kommunal vei skal ligge på fremover. Som en konsekvens av bygging av ny E-18 og tilstøtende fylkesveier er det en forventning fra fylkeskommunen at mindre trafikkerte fylkesveier overtas til kommunal drift. Dette er ikke mulig innenfor dagens økonomiske rammer.

Store investeringer. Samfunnet er avhengig av gode vann- og avløps-tjenester. Det er behov for store investeringer fremover, for å kunne sikre fortsatt rent vann i springen og i naturen.

Klimatilpasning og overvann er en utfordring både på kort- og lang- sikt. Det er mange hensyn som skal veies når kommunen skal planlegge for en helhetlig overvannshåndtering. Det er vesentlig at det her jobbes tverrfaglig.

Østre Agder brannvesen

Risikogrupper. Alle aktiviteter forebyggende avdeling blir prioritert med tanke på ØABV sin visjon om at ingen skal omkomme i brann. Det er avdekket at alle 17 omkomne i brann siden 2000 tilhører risikogrupper (personer med nedsatte funksjons- og kognitive evner, personer med flyktning- og minoritetsbakgrunn, m.fl.) som er utsatt for å omkomme i brann. Det forebyggende fokuset på disse gruppene må spisses og forsterkes i samarbeid med våre kommuners helse- og omsorgstjenester.

Arendal voksenopplæring

Kompetansegap. Mange innvandrere og flyktninger mangler den kompetansen som det norske arbeidslivet etterspør. Det er et kompetansegap mellom det som forventes i det norske høykompetansesamfunnet og den kompetansen innvandrere har. Særlig blant flyktninger er mangel på formell kompetanse og grunnleggende ferdigheter en utfordring for å komme inn på arbeidsmarkedet. Innvandrere har dårligere levekår og lavere sosial og demokratisk deltagelse enn befolkningen for øvrig.

Vitensenteret Sørlandet

Redusert kommunal ramme. Vitensenteret sitt fokus på egeninntjening og kostnadskontroll fungerer godt, men det er viktig å understreke at Arendal kommunes rammetilskudd er svært avgjørende for den videre drift. Det ligger klare forventninger for de regionale vitensentrene om fordelingen av tilskudd mellom stat, fylke og kommune, sett i forhold til det statlige tilskuddet. Arendal kommunes rammetilskudd har gått fra å utgjøre 100 % av Vitensenteret sitt totale budsjett i 2013, til 15,8 % i 2020. For 2020 har de nå for første gang kommet under den forventede fordelingsnøkkel, og håper at det ikke vil få noen konsekvenser for det statlige tilskuddet i 2021. Rammetilskuddet for 2020 ble redusert med 200 000 kroner.

Østre Agder sekretariat

LED-lyssatsingen. Østre Agder opplever det som utfordrende at ikke den største samarbeidskommunen prioriterer innkjøp av LED-lys i samme grad som de øvrige kommunene.

Stab samfunnsutvikling

Arbeidsplassutviklingen. Arendal kommune har i Næringspolitisk handlingsplan som målsetting at veksten i antall arbeidsplasser skal være over gjennomsnittet for kommuner i Norge. Konkret betyr dette at netto økning i nye arbeidsplasser må økes med minimum 115 pr. år i 2018, 150 i 2019, 200 i 2020, 300 i 2021, 400 i 2022, og med 500 pr. år fra 2023. Fylkessammenslåingen har forsterket sentraliseringen på Agder og gjort det krevende å nå målene.

Attraktive boligområder for barnefamilier. I likhet med de fleste kommuner i landet opplever Arendal synkende barnetall. Boligmelding for Arendal har pekt på at kommunen gjennom arealplanlegging i større grad må legge til rette for attraktive boligområder for barnefamilier nær barneskolene.

Boliger i knutepunktene. Blant annet med tanke på at flest mulig eldre kan bo lengst mulig i egen bolig uten kommunal bistand har både ATP-plan for Arendal-Grimstadregionen og Kommuneplanens arealdel vedtatt en arealpolitikk som legger opp til bygging av flere boliger i knutepunkt langs hovedkollektivaksene. Dette fordrer en betydelig kommunal arealplaninnsats med et sterkt fokus på gjennomføring og samarbeid med eiendomsutviklere og befolkning.

Deltagelse i samfunnsutviklingen. Innbyggere, næringsliv og organisasjoner er viktige samarbeidspartnere for kommunen. God dialog og godt samarbeidsklima kan bidra til mer demokratisk deltagelse og styring, legitimitet og nærhet. Nye modeller for samarbeid kjennetegnes i flere kommuner av at frivillige foreninger, offentlige organisasjoner og private virksomheter arbeider sammen på langt mer likeverdige måter enn hva som har vært vanlig. Dette fordrer at kommunen «inviterer inn» og fasiliteter ulike former for samskappingsprosesser i samfunnsutvikling og planlegging.

Klimautslipp fra transport. Arendal Bystyre har vedtatt mål om at vi i 2040 skal ha nådd målet om at

innbyggerne i Arendal bare bidrar med et klimagassutslipp som kloden kan tåle - 1 tonn utslipp av klimagasser pr. innbygger. Dette innebærer at transportsektoren må være fossilfri i 2030. For å nå dette målet må alt drivstoff være fornybart i 2025. Frem til dette må omfanget av transport med klimagassutslipp reduseres.

Prioriteringer

Godt liv for alle

Kultur for alle

Biblioteket vil fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i kommunen.

Kulturenheten vil gi alle tilgang på kulturtilbud og aktiviteter, også for de som har behov for ulik grad av tilrettelegging for å kunne delta. Deltakelse i den nasjonale piloten Fritidskort er en viktig satsning for å gi flere mulighet til å delta i organiserte tilbud. De uorganiserte, åpne tilbudene på f. eks Kulturkammeret vil være åpne for alle ungdommer uten noen kostnader.

Kulturarenaer og kulturaktiviteter er gode møteplasser, og behovet for slike møteplasser er økende. Spesielt gjelder det å skape møteplasser som fører til at folk kan møtes på tvers av alder, kultur, religion og sosioøkonomisk bakgrunn. I Arendal er både biblioteket, Kulturkammeret og Bomuldsfabriken offentlige bygg med gratis inngang og tilbud, hvor man vil invitere til debatt, samtale eller opplevelser, for den enkelte og i grupper. I tillegg er idrettsanlegg og skoler tilgjengelige for lag, foreninger og grupper som gir tilbud til alle aldre, f. eks. idrett, korps mm.

Forebygge brann hos risikogruppene

Det forebyggende fokuset på risikogruppene vil bli spisset og forsterket i handlingsprogramperioden i samarbeid med kommunenes helse og omsorgstjenester. ØABV vil tilby kommunene bistand med opplæring, oppfølging og ikke minst brannsikringsutstyr inn mot de utsatte gruppene. Samarbeid og bruk av beredskapsavdelingen er også en del av dette prosjektet.

Fra flyktning til innbygger

Gjennom ulike differensierte opplæringsløp skal innvandrere og flyktninger få språkkunnskaper på et godt nivå slik at de lettere og raskere skal komme ut i lønnet arbeid. Flest mulig skal bli kvalifisert til videregående opplæring og deltagere med mangelfull grunnskole skal i størst mulig grad gjennomføre et grunnskoleløp. Skolen skal også tilrettelegge for tilbud som fanger opp de med særlig svak faglig bakgrunn og sikre at de får grunnleggende ferdigheter. Skolen skal fremme felles møteplasser og forståelse for grunnleggende verdier og normer i det norske samfunnet gjennom hverdagsintegrering og retten til å leve frie liv. Innvandreres muligheter til å oppleve økt tilhørighet og deltagelse i samfunnet skal styrkes.

Skaperskolen

Vitensenteret Sørlandet er aktivt med på den nasjonale satsningen Skaperskolen. Skaperskolen er en satsning som har som formål å bidra til at skoler i Norge arbeider mer tverrfaglig og at det tilgjengeliggjøres flere ressurser som lærer kan lett ta i bruk. Vitensenteret Sørlandet har bidratt med utvikling av innhold. Skaperskolen er en satsning som gjøres i samarbeid med Naturfagsenteret som er et nasjonalt senter for naturfag i opplæringen (UiO).

Regional kompetanseheving i skolen

Østre Agder vil gjennom eksterne prosjektmidler og kommunale bidrag i form av egeninnsats og budsjettmidler legge grunnlag for tilbud innenfor formell kompetanseheving for grunnskolelærere og for lokalt utviklingsarbeid ved skolene. En samordnet innsats overfor private og offentlige barnehager gjennom Østre Agder skal bidra til å gi tilbud om kompetansehevende aktiviteter i sektoren.

Boligstrategi

Arendal kommune ønsker flere gode og fremtidsrettede boliger for barnefamilier, eldre og innbyggere med særlige boligbehov. Stab Samfunnsutvikling vil ta initiativ til å utarbeide en helhetlig boligstrategi basert på

Grønt samfunn

Kortreiste kulturtilbud

Kortreiste kulturtilbud bidrar til at folk kan søke opplevelser i nærområdet eller egen region. Kunst- og kulturopplevelser som konserter, kunstutstillinger, teater og litteratur kan ha et minimalt klimafotavtrykk, men dette krever også bevisste valg i produksjonen. Kulturenheten vil arbeide videre med dette.

Friluftsliv blir stadig mer populært og bidrar til bedre folkehelse. Kulturenheten vil prioritere å tilrettelegge områder for uorganisert utendørs aktivitet, som kommer alle innbyggere til gode. Dette skal gjøres i form av åpne utendørs idrettsanlegg, turveier i skog og mark og parker med ulike aktivitetsmuligheter.

Forsterke vannforsyningen

Enhet for Kommunalteknikk og geodata vil etablere en ny hovedvannforsyning fra Rorevann til Arendal, etablere et nytt krisevannsuttak i Longumvann og implementere et nyutviklet Veiforvaltningssystem i HØP-perioden.

Klima og energiplanen

Arendal har vedtatt ambisiøse klimamål og ønsker at kommune og næringsliv utvikles i tråd med FNs bærekraftsmål. Stab Samfunnsutvikling vil i HØP-perioden prioritere å følge opp klima- og energiplanens handlingsplan.

Besøkssenter for Raet Nasjonalpark

Arendal kommune har vedtatt at Vitensenteret Sørlandet skal ta ansvar for å søke om et autorisert Besøkssenter for Raet nasjonalpark. Dette ansvaret har vi tatt. Det står omtalt i statsbudsjettet at det forventes søknad, og dialog med miljødirektoratet er etablert. Dette blir et omfattende arbeid. Det er positivt at Arendal kommune har søkt om å bli en nasjonalparkkommune samt at Grimstad og Tvedestrand har gjort det samme.

Blå vekst

Næringsavdelingen i Stab Samfunnsutvikling vil aktivt legge til rette for å belyse innovasjons- og forretningsmuligheter for næringslivet rundt kunnskapen Havforskningsinstituttet, NIVA, Grid Arendal og UiA har. Næringsavdelingen og Etablerersenteret vil aktivt motivere og veilede grunderne til utvikling og innovasjon for større utnyttelse av marine ressurser på en måte som reduserer risiko for negative miljøkonsekvenser.

100-meters beltet langs sjø

Planavdelingen i Stab Samfunnsutvikling vil sammen med Kommuneplanutvalget igangsette revisjon av kommuneplanens arealdel i 2021 bl.a. med tanke på å få på plass byggegrenser langs sjøen der dette ikke er etablert.

Raet Nasjonalpark som opplevelses- og opplæringsarena

Vitensenter Sørlandet i samarbeid med flere bedrifter og institusjoner vil tilknyttet besøkssenter for Raet Nasjonalpark utvikle ulike undervisnings- og opplevelsestilbud tilknyttet nasjonalparken.

Saneringsplan for avløp

Enhet for Kommunalteknikk og geodata vil igangsette saneringsanlegg i tråd med gjeldende saneringsplan og sørge for revisjon av saneringsplan for avløp i HØP-perioden.

Regional vekst

Arendal som kulturby

Kulturenheten vil arbeide for at Arendal markerer seg som kulturby i en ny region. Det blir viktig å sørge for at kommunen ikke mister viktige institusjoner, kulturarbeidere og kunstnere i en tid hvor regionen endres. Tilgang på kulturopplevelser og fritidstilbud er viktig for tilflytting, turisme og for innbyggernes trivsel.

Kulturturisme

Kulturturisme har et stort potensial for regionen og kommunen. Reiseliv og kultur må knyttes tettere sammen, og må kobles opp mot satsingen på kulturell og kreativ næring. Agder og Arendal er områder hvor turister kan oppleve spennende kultur og historie, gode matopplevelser og spennende byopplevelser. Satsningen vil kreve samarbeid mellom kultursektor og næringsliv.

Vitensenteravdeling i Kvinesdal

Prosjektet med å etablere en mindre vitensenteravdeling i Kvinesdal går fremover. I denne satsningen inngår flere kommunale og kommersielle satsninger, og dette er en del av et sentrumsutviklingsprosjekt. Det jobbes godt, og målsetningen er at avdelingen åpner i 2022. Denne satsningen er forankret i avtale med fylkeskommune, og det er sterk drivkraft både av administrasjonen, næringslivet og politikere i Kvinesdal kommune.

Støtte regionale satsinger

På vegne av alle eierkommunene medvirker sekretariatet i Østre Agder i planleggingen og forberedelsene til bygging av nytt bygg for legevakt og KØH. Samarbeidet i Østre Agder styrkes ved at ressursen knyttet til nærings- og samfunnsutvikling gjøres til en permanent del av Østre Agders sekretariat.

Næringspolitisk handlingsplan

Arendal kommune vil prioritere arbeidet med næringsutvikling på Agder og kommunen skal være et godt lokaliseringssted for ulike typer bedrifter, organisasjoner og offentlige virksomheter. Næringsavdelingen i Stab Samfunnsutvikling vil følge opp Næringspolitisk handlingsplan og legge frem årlige status/prioriteringsaker for behandling bystyret. Samarbeid med foretakene og Arendal Næringsforening vil stå sentralt i dette arbeidet.

Arendal havn Eydehavn

Arendal havn Eydehavn vil stå sentralt i kommunens arbeid med næringsutvikling slik at mer gods kan overføres fra vei til sjø. Stamnetthavn og Vegforbindelse til E18 vil ha stor prioritet både politisk og administrativt. Stab Samfunnsutvikling vil sammen med Arendal havnevesen KF og Arendal eiendom KF gjennomføre regulering av vegtrasé og tilhørende næringsområder.

Regionplan 2030

Arendal kommune vil tenke regionalt i sitt næringsarbeid, og samarbeide godt med andre kommuner, regionale og statlige myndigheter, forskningsmiljøer og akademia, klyngene på Agder, Arendal næringsforening, bransjeorganisasjoner, bedrifter, frivillige organisasjoner og resten av det offentlige virkemiddelapparatet. Arendal kommune vil bidra til at vedtatte regionale planer og strategier for Agder blir realisert gjennom å innarbeide mål og satsninger ved utarbeidelse av kommunal planer. Rådmannen vil gjennom arbeidet i stabene ivareta dette på en tverrfaglig måte.

Sosial bærekraft i planleggingen

Planavdelingen i Stab Samfunnsutvikling vil innføre sjekklister for sosial bærekraft i reguleringsplanlegging.

Areal- og transportplan

Kommunen legger til grunn planprinsippene i areal- og transportplan for Arendalsregionen ved revisjoner av kommuneplanens arealdel og utarbeidelse av områdereguleringsplaner.

Beredskapsplan

Det skal være kontinuerlig fokus på samfunnssikkerhet og beredskap i samfunnsplanleggingen. Det vil i fremtiden være utfordringer knyttet til klima, kritisk infrastruktur, kommunikasjon, terror, ulykker og pandemier. En ny kommunedelplan for beredskap vil bli utarbeidet i regi av Stab Samfunnsutvikling.

Plan for biologisk mangfold

I løpet av HØP-perioden vil Stab Samfunnsutviklinga utarbeide forslag til plan for biologisk mangfold for å avklare hvordan Arendal kommune lokalt kan håndtere de globale naturutfordringene FN's naturpanel har pekt på.

Plan for Grønnstruktur

Stab Samfunnsutvikling vil igangsette revisjon av Grønnstrukturplanen i slutten av HØP-perioden.

Stedsledelse

For å sikre tilstedeværelse og helhetlig oppmerksomhet rundt utvikling av nærmiljøene vil Stab Samfunnsutvikling teste ut ulike former for stedsledelse i form av f.eks. nærmiljøutvalg, Pådrivmetoden og erfaringer fra samskapingsprosesser i ulike deler av kommunen.

Byer og steder som attraktive opplevelsesarenaer

Stab Samfunnsutvikling vil legge arbeidet med Stedsledelse til grunn for videre byutvikling slik at innbyggere og besøkende opplever sentrum og områdene rundt som attraktive for fysisk aktivitet og opplevelser.

Arendal som arrangementsby

Arendals posisjon som arrangementsby er viktig. Arendalsuka, TEDx og Fremtidens kommuner videreutvikles. Stab Samfunnsutvikling vil fortsatte prioritere disse arrangementene.

Mål 17 - samarbeid for å nå målene

Friskus

Samarbeid krever ressurser, kompetanse og tid. Digitale verktøy som f.eks. Friskus, er en prioritering for å skape innblikk på tvers om aktivitet, arrangement og aktører i kommunen. Men det er krevende å dra dette arbeidet for kulturenheten alene og dermed blir ikke resultatet så godt som det kunne blitt.

Samarbeid med foreninger/lokalmiljø

Kulturenheten vil prioritere samarbeid med lag/foreninger/lokalmiljø fordi det gir en merverdi. Samarbeidet går begge veier og krever at begge parter «legger noe i potten». Samarbeidet krever ofte holdningsendring, og gjensidig tillit og respekt for hverandres kompetanse. Gode relasjoner er nøkkelen og kulturenheten vil sette av tid til å bli enda bedre kjent.

Samarbeid om integrering

Arendal voksenopplæring samarbeider tett med offentlig og frivillig sektor i integreringsarbeidet. Skolen og NAV samarbeider også med lokalt næringsliv og ser et potensial for et enda tettere samarbeid med denne sektoren for å styrke mangfoldet i bedrifter, organisasjoner og samfunnet som helhet. Skolen skal legge til rette for ulike arrangement og aktiviteter som bygger opp om økt deltagelse i det norske samfunnet, der også deltagerne egne erfaringer og kompetanse løftes frem.

Med hjerte for Arendal

Nettverkssatsingen Med hjerte for Arendal skal fortsette å styrke samhandlingen mellom det offentlige, næringslivet, frivillige organisasjoner og lag/foreninger. Satsingen bidrar til å styrke det store frivillige

engasjementet i kommunen og legger til rette for at flere, på en enkel måte, kan være med å gjøre Arendal til en god by å bo i for alle. I tråd med tidligere bystyrevedtak er det i Stab Samfunnsutvikling avsatt ett årsverk til satsingen sammen med ca. 400 000 kroner i driftsmidler for å finansiere egenandeler i ulike tilskuddsbaserte utviklingsprosjekter.

Innovasjonsstrategi for Arendal kommune

Innbyggere, næringsliv og organisasjoner er viktige samarbeidspartnere for kommunen. Nye modeller for samarbeid kjennetegnes av at frivillige foreninger, offentlige organisasjoner og private virksomheter arbeider sammen på langt mer likeverdige måter enn hva som har vært vanlig. Nyskaping skjer når det samarbeides på tvers av fag, og det er derfor viktig å legge til rette for dette. Det er et viktig prinsipp at tjenester skal gis og utvikles i samarbeid med de som mottar tjenestene. Rådmannen vil bruke HØP og enhetenes virksomhetsplaner for å konkretisere kommunens innovasjonsstrategi.

Strategi for samskaping/Nye metoder for innbyggerdialog

Arendal kommune vil invitere innbyggere, næringsliv og lag og foreninger til å være med å utvikle sine nærmiljø og bydelssentre. Kommune vil derfor kontinuerlig utvikle nye metoder for innbyggerdialog basert på innbyggernes innspill og ønsker. Det skal etableres et system eller en infrastruktur for innbyggerdialog. I løpet av HØP-perioden vil kommunen i regi av Stab Samfunnsutvikling gjennomføre forsøk med innbyggerpanel eller ulike former for nærmiljøutvalg for å sikre lokalt engasjement og kompetanse i saker som angår ulike nærmiljø.

Årlig møteplass

Det etableres en årlig møteplass i regi av kommunen, ungdommens bystyre og Med hjerte for Arendal der næringsliv, organisasjoner og innbyggere inviteres til å drøfte status, utfordringer og behov rundt målene i kommuneplanens samfunnsdel. Stab Samfunnsutvikling vil fasilitere dette som en oppfølging av arbeidet.

14.1.1 Driftsbudsjett med endringer

Kultur, infrastruktur og utvikling	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020 videreført	159 941	159 941	159 941	159 941
Konsekvensjusteringer	-30 165	-38 075	-35 575	-35 575
Nye tiltak				
Drift nye turløyper fra 2022	0	100	100	100
Løkholmen	350	350	350	350
Overtakelse drift Barbu park	125	125	125	125
Husleie Eureka kompetanse (før justering for reduserte husleier Eureka)	2 675	2 675	2 675	2 675
Norskopplæring og grunnskoleopplæring innvandrere	1 415	1 500	1 500	1 500
Innsparingstiltak				
Bedre innkjøp	-443	-588	-870	-1 154
Reduserte utgifter overtid og ekstrahjelp	-1 490	-1 490	-1 490	-1 490
Vei og parkering (trafiksikkerhet)	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Nedlegging kommunale veier	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Parkeringsavgift på kommunale arealer	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Optimalisering selvkost reguleringsplaner	-700	-700	-700	-700
Optimalisering selvkost feiing	-300	-300	-300	-300
Reduserte husleier Eureka	-1 485	-1 485	-1 485	-1 485
Eureka kompetanse	0	-1 975	-1 975	-1 975
Tilskudd til frivilligsentraler	-1 657	-1 657	-1 657	-1 657

Kultur, infrastruktur og utvikling	2021	2022	2023	2024
Elferjer på fjorden (forsinket oppstart)	0	-2 000	-2 000	0
IUA/Regional beredskap akuttforurensing, bruk av fond	-250	-250	-250	0
Brannsamarbeid med Grimstad kommune	-750	-750	-750	-750
Nedbemannning 1 årsverk stab samfunn/plan	-700	-700	-700	-700
Nedbemannning 0,5 årsverk kommunikasjon	0	-350	-350	-350
Nedbemannning 2 årsverk nordisk informasjonskontor	-700	-700	-700	-700
Nedbemannning 3 årsverk kultur/bibliotek	-1 050	-2 100	-2 100	-2 100
Nedbemannning 1 årsverk brann	-350	-700	-700	-700
Forslag til budsjett for tjenesteområdet	120 466	106 871	109 089	111 055

14.1.2 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak. I beløpet inngår også kompensasjon for lønnsoppgjør 2019 og justering mot pensjonssatser 2020, samt flytting av budsjettposter mellom tjenesteområdene (bl.a. som følge av organisasjonsendringer).

14.1.3 Nye tiltak

Drift nye turløyper fra 2022

Tiltaket er knyttet til drift av de nye turløypene i Bymarka. Økt utgift.

Løkholmen

Tiltaket er knyttet til drift av Løkholmen som er regulert til offentlig friområde og skal overtas av kommunen i 2021. Økt utgift.

Overtakelse drift Barbu park

Tiltaket er tilknyttet full drift av parken i Barbu. Økt utgift.

Leie Eureka kompetanse (før justering for redusert husleie)

Husleien er lagt inn i rammen igjen fordi lokalene ikke kan leies ut før i 2022. 1 975 000 kroner er trukket ut igjen fra og med 2022 (se innsparingstiltak lenger ned). Økt utgift.

Norskopplæring og grunnskoleopplæring innvandrere

Tiltaket er lagt inn for å kompensere reduksjon i statstilskudd til denne typen lovpålagte opplæring. Økt utgift.

14.1.4 Innsparingstiltak

Reduserte utgifter overtid og ekstrahjelp

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.2.

Vei og parkering (trafikksikkerhet)

Vei, parkering og trafikksikkerhet er ikke gebyrfinansiert og tiltaket innebærer reduksjon av en stilling. Redusert kostnad.

Nedlegging kommunale veier

Tiltaket innebærer redusert ramme til drift av kommunal veier. Redusert kostnad.

Parkeringsavgift på kommunale arealer

Tiltaket innebærer økte inntekter ved at det innføres parkeringsavgift på parkeringsplasser tilknyttet alle

kommunale bygg. Økt inntekt.

Optimalisering selvkost reguleringsplaner

Tiltaket er en økt inntekt knyttet til en betydelig økning av gebyrene for behandling av innsendte reguleringsplaner og reguleringsendringer basert på selvkost. Økt inntekt.

Reduserte husleier Eureka

Tiltaket gjelder fremforhandlet redusert husleie for alle lokalene vi leier i Eurekabygget (Vitensenteret, Arendal Voksenopplæring, Næringslokalene i 4. etg og Eureka Kompetanse). Dette var opprinnelig anslått å være 3 mill. kroner, men det reelle beløpet er 2 250 000 kroner I tillegg er Vitensenter Sørlandet unntatt fra dette nedtrekket for å unngå forholdsmessig nedtrekk av tilskudd fra de de øvrige finansiering-partnerne. Dermed er dette innsparingstiltaket 1 485 000 kroner. Redusert kostnad.

Eureka kompetanse

Dette tiltaket er knyttet til inntekter fra fremleie av lokalene til Eureka kompetanse fra og med 2022. Økt inntekt.

Tilskudd til frivilligsentraler

Bevilgingen til frivilligsentraler foreslås i statsbudsjettet lagt om til øremerket finansiering fra og med 2021. Bevilgningen i rammetilskuddet er derfor tatt ut og overført til et eget øremerket tilskudd for frivilligsentraler på Kulturdepartementets budsjett. Som følge av dette er budsjetttrammen til Kultur redusert.

Elferjer på fjorden (forsinket oppstart)

Tiltaket innebærer reduserte utgifter ved at innføring av elferjer utsettes til etter 2024.

IUA/Regional beredskap akuttforurensing, bruk av fond

Tiltaket innebærer en redusert utgift de fire neste årene og at virksomheten finansieres av oppbygde fondsreserver.

Brannsamarbeid med Grimstad kommune

Tiltaket vil være en effekt av et fremtidig brannvernssamarbeid med Grimstad kommune. Utredningsarbeid er igangsatt pr. oktober 2020. Redusert kostnad.

Nedbemanning

- 1 årsverk stab samfunn/plan
- 0,5 årsverk kommunikasjon
- 2 årsverk nordisk informasjonskontor
- 3 årsverk kultur/bibliotek
- 1 årsverk brann

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.1.

Investeringsbudsjett

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer for sektor 12, enheter kultur, infrastruktur og utvikling med unntak av VA som vises i egen tabell.

Investeringer	2021	2022	2023	2024
Maskinkjøp park/idrett	1 000	1 000	1 000	1 000
Lekeplassutstyr	-	500	-	500
Teknisk utstyr Kanalgården/Kilden	-	200	-	-
Musikkbinger	-	-	750	750
Kulturenheten - Turstier nærområder	300	300	300	300
Handlings- og økonomiplan 2021-2024				135(190)

Investeringer	2021	2022	2023	2024
Kulturenheten - Rehabilitering underlag skøytebanen	-	-	-	1 000
Tilrettelegging friområder	500	500	500	500
Opparbeidelse Langbrygga inkl. rehab. kai	13 000	-	-	-
By- og sentrumsutvikling - kunstprosjekt levende lokaler	300	300	300	300
Arendal by - og regionhistorie - bind 3	1 400	1 250	100	-
Skilting og nytt kart turveier/stier og byløyper Arendal	200	200	200	200
Biblioteket - teknisk utstyr	-	150	-	-
Biblioteket - biblioteksystem	-	500	-	-
Bomuldsfabrikken - Utskifting varebil	400	-	-	-
Østre Agder Brannvesen - Biler og utstyr	3 525	1 625	5 513	2 450
Feiebil Arendal	-	150	-	-
Feiebil Risør	150	150	-	-
Infrastruktur/Geodata: maskiner og biler	2 000	2 000	2 000	2 000
Reasfaltering	3 000	2 500	2 500	2 500
Asfaltering grusveger	500	500	500	500
Trafikksikkerhetstiltak	3 000	3 000	3 000	1 500
Landmålerutstyr	-	-	700	-
Parkeringsautomater	200	200	-	-
Veg og gatelys, sammenkopling av lyskretser	1 000	1 000	1 000	1 000
Opprustning av bruer	500	500	500	500
Miljøtiltak Pollen/Kittelsbukt	5 000	-	-	-
Forsterkning av veikroppen	500	500	500	500
Opprustning av murer og veisikring	750	1 500	750	750
Utskifting brøyteutstyr og sommerutstyr	500	500	500	500
Lage strødepoter med tak	500	-	-	-
Infrastruktur Kunnskapshavna del 3	2 000	9 300	16 000	-
Eydehavn - vei/infrastruktur	10 000	-	-	-
Veidatabase (2012)	350	350	350	-
Veilys råtekontroll stolper	500	-	-	-
Etablering av snødepot	500	500	-	-
Holtet-Skudereis GS	250	250	250	250
Jektekaia - fra parkering til park	2 600	500	-	-
Bomuldsfabrikken kunsthall	293	293	293	293
Sum investeringer	54 718	30 218	37 505	17 293

Infrastruktur Kunnskapshavna del 3

Bygging av ny infrastruktur til skytebanen, samt opparbeidelse av næringsareal i området.

Østre Agder Brannvesen

Hovedprosjekt som viser årlige investeringsbehov i biler og utstyr i henhold til plan for utskiftning og fornyelse hos alle lokasjoner for Østre Agder Brannvesen.

Kommunalteknikk og kultur har mange løpende investeringsprosjekter som dekker behov i kommunen i henhold til planlagt fremdrift.

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer VA.

Investeringer	2021	2022	2023	2024
Renovasjonsbeholdere - nedgravde	2 000	1 500	1 500	1 500
Fornyelse ledningsanlegg	80 000	80 000	70 000	70 000
Forsterkning hovedanlegg/forbedr renseprosesser	65 500	70 500	85 000	81 000
Utbygging nye utb.områder	15 000	15 000	10 000	10 000
Sum investeringer	162 500	167 000	166 500	162 500

Brutto investeringer i vann, avløp og renovasjon utgjør 658,5 mill. kroner i planperioden. Den økte satsningen VA videreføres slik at den tidligere vedtatte hovedplanen for VA kan realiseres. Fortsatt høy saneringstakt samtidig med en større innsats på hovedanleggene, blant annet for å styrke leveringssikkerheten for vann, medfører store investeringer i årene som kommer. Investeringene i VA er selvfinansierende investeringer gjennom gebyrer, og holdes utenfor beregning av lånetaket.

15 Helse og levekår

Beskrivelse av området

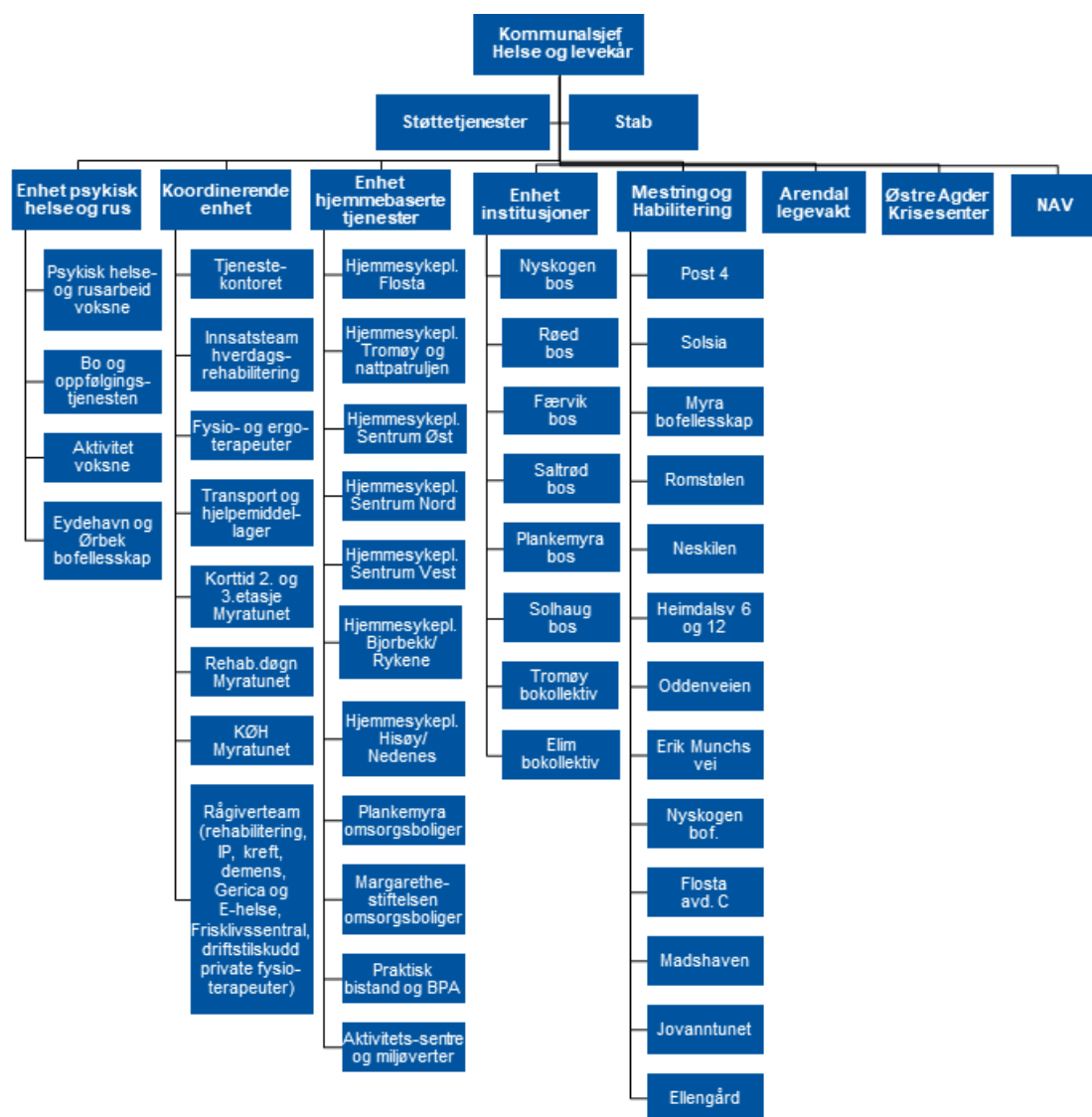
Kommunene har et lovpålagt ansvar å sørge for helse- og sosialtjenester til befolkningen. Disse lovene regulerer kommunens ansvar og oppgaver:

- Lov om helse- og omsorgstjenester
- Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen
- Pasientrettighetsloven

I tillegg har vi en rekke forskrifter, blant annet forskrift til ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten.

Organisering av Helse og levekår

I helse og levekår er det 1 167 årsverk (inkl. NAV) fordelt på 1 508 ansatte.

Disse tjenestene leverer Helse og levekår til innbyggerne

Tjenestekontoret behandler søknader og henvendelser innen mange av tjenestene i tjenestekartet. Tjenestene i NAV er ikke tatt inn i oversikten over.

Status

Forebygging og tidlig intervensjon

Helse og levekår har siden 2010 fokusert på forebygging og tidlig intervensjon (venstreforskyving av tjenestene), for å unngå forverring i helsetilstanden hos våre brukere/pasienter og for å unngå dyrere tiltak som institusjon. Motivasjon er både økt livskvalitet for den enkelte og på lang sikt spare penger. Bystyret har i flere saker sluttet opp om dette.

Den demografiske endringen i alderssammensetning og levekårsutfordringene i Arendal kommune er kjent, og med den kunnskapen er ett av de viktigste grepene i årene fremover tidlig innsats i alle faser av livet for å unngå og/eller utsette forverring av helsetilstand.

Rådmannen har valgt å satse på følgende områder:

Frisklivssentral

Frisklivssentralen (FLS) i Arendal kommune har et variert og kunnskapsbasert tilbud til mennesker med behov for endring i livsstil. Det legges vekt på helhetlig tilnærming ved å styrke fysiske, mentale og sosiale ressurser for helse, endring og mestring. Tilbudene utformes slik at innbyggerne kan delta uavhengig av helseutfordringer og diagnose. Brukermedvirkning er sentralt i utvikling og gjennomføring av tjenesten/e.

Kost og ernæring

God mat er grunnleggende for god helse og livskvalitet hele livet! Vi vet at tilgang på næringsrik mat, kunnskap og gode måltidsopplevelser er viktig fra livets start til livets slutt. Samtidig vet vi at livsstilssykdommer som fedme, diabetes, hjerte- kar sykdommer og magetarm- sykdommer øker.

Tidlig innsats for å etablere gode matvaner er ikke bare bra for helsen til innbyggerne, men også viktig som en langsiktig samfunnsøkonomisk investering. Arendal kommune har over flere år jobbet med temaet

Innsatsteam hverdagsrehabilitering

Hverdagsrehabilitering, er organisert som innsatsteam på ulike områder i vår kommune. Tjenesten tilbys i innbyggerens eget hjem eller nærmiljø. Målet er at innbyggeren skal utvikle, gjenvinne, beholde eller forebygge redusert funksjonsnivå. Hverdagsrehabilitering er tidsavgrenset, målrettet og systematisk lagt opp med trening til mestring av hverdagsaktiviteter i egne omgivelser.

Rehabilitering kjennetegnes av:

«Tidsavgrensa, planlagde prosessar med klare mål og verkemiddel, der fleire aktørar samarbeider om og gje nødvendig assistanse til brukaren sin eigen innsats for å oppnå best mogeleg funksjons- og meistringsevne, sjølvstende og deltaking sosialt og i samfunnet». St.mld. 21 «Ansvar og meistring»

Tillitsbasert omsorg

Arbeidet med tillitsbasert omsorg videreføres i 2021. Grunnet koronapandemien måtte innføring av tillitsmodellen i hjemmesykepleien, som skulle vært påbegynt våren 2020, er utsatt til høsten 2020.

Tilpassing av ny arbeidsform i hjemmesykepleien er basert på grunntankene i tillitsbasert omsorg (PS 18/183), bedre tverrfaglig innsats og erfaringer fra innføring av ny arbeidsform i omsorgsboligene med base.

Etikk

Arbeid med systematisk etikkarbeid i helse og levekår prioriteres høyt. Målsettingen med satsingen er økt respekt og forståelse mellom ansatte, brukere og pårørende, ved at alle parter kan inviteres med inn i refleksjonsarbeidet.

Overordnet vil etisk refleksjonsarbeid bidra til økt kvalitet i tjenestene. Etisk råd ble etablert høsten 2019, og er et rådgivende organ. Rådet gir anbefaling om handlingsalternativer basert på vurderinger av det etiske dilemmaet. Etisk råd skal bidra til å finne gode løsninger både i enkeltsaker og på system nivå.

Økt trygghet gjennom digitalisering, e-helse og velferdsteknologi

Arendal kommune vil i årene fremover få en økning i behov for helsetjenester. Samtidig forventes det utfordringer med å rekruttere nok personell til helse- og omsorgssektoren. Dette medfører et behov for endring og innovative løsninger. Digitalisering handler om å bruke teknologi til å fornye, forenkle og forbedre.

Kvalitet skal være etterprøvbart

Helse og levekår har jobbet mye med avvik og avvikshåndtering, og vi har nylig tatt i bruk det nye kvalitetssystemet QM+. Vi vil lære av våre feil og lære av hverandre. Det er laget en oversikt over hvem som gjør hva i håndtering av avvik og hvordan vi skal lære av hverandre. Denne er tilgjengelig for alle ansatte i Helse og levekår.

Kompetanse og rekruttering

Helse og levekår har gjennom flere år hatt stort fokus på kompetanseutvikling i tjenestene. Sektorens strategiske kompetanseplan danner grunnlaget for prioritering av satsingsområder på overordnet nivå, samt grunnlag for enhetenes arbeid med kompetanseplaner knyttet til fagutvikling i sine tjenester. Den gir føringer for bruk av felles kompetansemidler for sektoren og retningslinjer for permisjoner og dekning av utgifter. Planen gjelder for perioden 2018 – 2021.

Helse og levekår søker årlig kompetanse- og innovasjonsmidler hos Fylkesmannen. Disse midlene bidrar til dekning av utgifter og innleie av vikarer.

Regionalt samarbeid

Arendal kommune har i flere år samarbeidet med andre kommuner, fylkeskommune og SSHF. Samarbeid om styrking av helse og levekår knyttet til kommunenes virksomhet og tjenesteproduksjon for å løse felles utfordringer står sentralt.

Samarbeidet skal gjennom felles prosjekter bidra til økt kompetanse og utvikling av smarte løsninger, som skal gi gode og effektive kommunale helse- og sosialtjenester.

Samarbeid med UiA

Enhet helse og levekår samarbeider med UiA, og dette gir gode resultater for begge parter. Her nevnes særlig det lange og gode samarbeidet om utplassering av studenter i praksis i våre tjenester.

Helse og levekår deltar også som partner i ulike forsknings- og utviklingsprosjekter med UiA. Prosjektene inngår som del av enhetens kontinuerlige arbeid med kvalitetsforbedring.

Utfordringer

Helse og levekår har seks kunnskapsbaserte satsingsområder som er kunnskapsbasert som er knyttet til utfordringer i demografi, folkehelse og levekår (se *utfordringsbilde i Arendal kommune*). Disse er forankret i kommuneplanens samfunnsdel og i måltavla for Helse og levekår.

Alle innenfor! Ingen utenfor!

Det å stå utenfor arbeidsliv, utdanning og sosiale arenaer har store konsekvenser for den enkelte og samfunnet. Det er flere årsaker til utenforskap, slik som manglende kompetanse, manglende nettverk, helseproblemer, fattigdom, rusavhengighet, funksjonsnedsettelse og ulike former for diskriminering. Utenforskap vil oppleves forskjellig, men felles er at det gir risiko for uhelse.

Å eldes betyr endringer i livssituasjonen, partners/familie/venners død, endret helsetilstand og funksjonsnivå. Når livet blir sårbart påvirker det tilgang på aktivitet, deltagelse og sosialt fellesskap. Den demografiske utviklingen utfordrer Arendal kommune i å nå alle med behov for tilrettelagte aktiviteter, møteplasser for å motvirke ensomhet og styrke sosiale nettverk. Ved å tilrettelegge for aktiviteter og møteplasser kan kommunen bidra til flere gode leveår der eldre og utsatte har god helse lenger, opplever at de har god livskvalitet, at de i større grad mestrer eget liv og samtidig får den helsehjelpen de trenger når de har behov for den.

Flytting til og internt i kommunen vil være sårbart i forhold til tilgang på aktivitet, deltagelse og sosiale arenaer for alle aldre. Tilgang på informasjon, møteplasser og nettverk vil være viktig for tilhørighet og identitet til det nye stedet.

Volumet på sosialhjelpssøknader er forventet å være høyere enn normalt både under pandemifasene og det forventes at den vil være høyere en lang periode i etterkant av pandemien. Effekten på sosialhjelp kommer som en følge av ledighet, permitteringer og i noen grad flere uføre. Erfaringene fra tidligere økonomiske kriser viser at behovet for sosialhjelp kommer med noe forsinkelse i forhold til de akutte hendelsene.

Ved inntektsbortfall og inntektsreduksjon øker behovet for økonomi- og gjeldsrådgivning. Spesielt økonomirådgivning kan ha stor forebyggende effekt i forhold til den enkeltes privat økonomi og sosialhjelpsutbetalinger. Det er forventet at pandemien vil påvirke arbeidsledigheten og økonomien i hele planperioden. Kommer det flere runder med økt smittespredning vil dette forsterke utfordringene.

Flyktninger som bosettes har vært færre de siste 2 årene enn etter flyktningkrisen i 2015. Det jobbes godt med flyktningarbeidet i Arendal, men det store volumet som har kommet trenger tett oppfølging for å komme videre med utdanning og arbeid. Det er spesielt en gruppe med lav kompetanse og lav progresjon i opplæringen som er en utfordring.

Ikke digitale brukere har økte utfordringer. Noen mister pass, ID, bankkort og glemmer sine pinkoder, og man får ikke Bank ID og annen legitimasjon uten pass. Dette er en stor kostnad for de som har lite, med alle gebyrene dette medfører. Nå forsvinner også muligheten til betaling via postgiro, antall besøksbanker reduseres, minibanker blir det færre av, og bankene sier opp ubehagelige kunder. Konsekvensen av dette er at noen nå mister sine siste muligheter til å få tak i penger, og muligheten til å kunne være selvstendige og ha en rest av myndighet og handlingsrom i eget liv.

Kommuneplanens samfunnsdel viser til at det skal utarbeides en handlingsplan mot fattigdom. Arbeidet gjøres av en tverrfaglig arbeidsgruppe der kunnskapsgrunnlaget vurderes opp mot eksisterende tiltak og hvordan disse kan utvikles/utvides til tiltak som er bevist å virke. Handlingsplanen mot fattigdom skal

inkludere tiltak for familier, barn, pensjonister og enslige som lever med vedvarende lav inntekt.

Gode forløp

Med en sterk økning av antall eldre med behov for helse-, pleie- og omsorgstjenester, vil presset på tjenestene være krevende i årene fremover. Dette tvinger oss til å tenke nytt og annerledes. Vi må derfor sikre at ressursene, kompetansen og gode e-helseløsninger benyttes fornuftig innenfor stramme økonomiske rammer slik at tjenestene blir mest mulig effektive.

I forlengelsen av innføringen av gode pasientforløp har sektoren, med bistand fra enhet innovasjon og kompetanse, ser vi på mulige forbedringsområder i tjenestene. Forbedringsområdene som til nå har blitt identifisert er spesielt samhandlingen mellom ulike tjenester innad i kommunen, og mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten.

Med bakgrunn i rapport om helse og omsorgstjenestene i kommunen behandlet i bystyret 2019, har det blitt gjennomført et omfattende kartleggings og analysearbeid på pleiefaktor og pleietyngde ved de ulike langtidsinstitusjonene i kommunen.

Forslag til løsninger er skissert i egen sak som behandles i bystyre høsten 2020.

Det gode menneskemøtet

De fleste av oss lever gode liv og former vår egen hverdag, men samfunns- og miljømessige forhold påvirker helsetilstanden. Det er derfor viktig å planlegge, forvalte og gjøre tiltak som fremmer innbyggernes helse der de lever sine liv.

I «Tjenestekatalog og tildelingskriterier pr. 01.01.2019» er det definert tildelingskriterier, krav og forventninger til både tjenesteutøver, brukere samt pårørende. Hensikten er å gi nødvendig informasjon og trygghet om at det gis nødvendig helse- og omsorgstjenester på riktig nivå. Tjenestekatalogen viser hvilke tjenester vi leverer i dag, men sier ikke noe om innbyggernes forventninger til tjenester fra kommunen.

Kommunene beveger seg fra å være en utøvende myndighet til å bli en samskapningspartner hvor innbyggerne deltar og er ressurssterke og aktive samfunnsborgere. Det er likevel viktig at kommunen møter sine innbyggere der de er ut ifra sine forutsetninger. Samskaping og involvering skjer ved å finne løsninger på felles utfordringer. Utfordringen i en slik samhandling kan være å forstå og å møte forventningsgapet mellom kommune og innbyggere.

«Leve hele livet» - reformen legger opp til at eldre skal få brukt ressursene sine og dekket behovene sine i de ulike fasene av alderdommen. Det handler om å skape et mer aldersvennlig samfunn der eldre kan leve gode liv og delta i fellesskapet. Reformen krever at kommunene skal ha oversikt over tiltak som fremmer gode liv og fellesskap (ikke vedtaksbaserte tjenester), og det er definert 5 viktige områder dette skal skje på:

- et aldersvennlig Norge
- aktivitet og fellesskap
- mat og måltider
- helsehjelp og sammenheng i tjenestene

Rådmannen har igangsatt kartleggingen, som skal synliggjøres i «Tjenestekatalog – ikke vedtaksbaserte tjenester». Helse og levkår er avhengig av andre sektorer i dette arbeidet, og en utfordring vil bli å jobbe systematisk på tvers av sektorer og fag for å nå målene.

Det er utfordrende at reformen ikke omhandler hele livsløpet, men er avgrenset til kun målgruppen 65+. Derfor er det viktig at vi som kommune ser gevinsten i at det som er bra for 65+ også er bra for barn, familier og voksne med eller uten utfordring, og at vi sammen kan gjøre en endring.

Trygge individer i trygge hjem

Bolig, eller retttere sagt et hjem, er en hjørnestein i et hvert menneskes liv. En trygg og god bolig bidrar til at hver enkelt kan leve det livet de ønsker, sosialt og fysisk og ut fra sine forutsetninger.

I Arendal kommune har vi en boligmelding som både belyser ulike forhold og mulige virkemidler. Meldingen er et godt utgangspunkt for å utarbeide en mer omfattende plan, som bygger på vedtatt kommuneplan. For å oppnå en utvikling som svarer til kommunens behov og markedets ønsker må vi som kommune selv ha en klar formening om både mål og virkemidler med boligpolitikken.

Rådmannen ønsker å igangsette et arbeid med en boligstrategi hvor den boligsosiale dimensjonen tas inn. Arbeidet krever tverrfaglig tilnærming hvor alle sektorene involveres.

De demografiske utfordringene vi står ovenfor i årene som kommer vil kreve at hver og en av oss bidrar med innsikt i tiltak som gir grunnlag for en god alderdom. Den enkelte innbygger må planlegge for egen alderdom, og kommunen må bistå med tilgjengelig kompetanse og ha oversikt over tjenester og tilbud innenfor temaene:

- Tilrettelegging egen bolig
- Investere i venner/sosialt nettverk - tilhørighet
- Opprettholde best mulig funksjonsevne gjennom et aktivt liv

Bystyret vedtok i desember 2016 at det skal bygges nytt bygg for interkommunal legevakt, Kommunal øyeblikkelig hjelp (KØH) og korttidsplasser. Bygget skal lokaliseres i tilknytning til Sørlandet sykehus, Arendal, med lukket gangforbindelse til sykehuset, for å optimalisere pasientsikkerhet og samhandling mellom den kommunal og statlige helsetjenesten.

Reguleringsprosjektet ble avsluttet våren 2020, med sluttbehandling i bystyret mars 2020. Det har samtidig foregått et byggprosjekt, hvor det har vært bred involvering fra flere parter, bl.a. brukergruppe på Legevakten, brukergrupper for KØH og avklaringsavdelingen, Husbanken, representanter fra sykehuset, fylkeskommunale vernemyndigheter, Riksantikvaren, representanter fra politi- og ambulansetjenester, kommunalt verneombud, interkommunal representant og IKT Agder.

Endelig prosjekt og kalkyle ble behandlet av bystyret i april 2020. Her ble det vedtatt å gå videre med prosjektet for å bygge ny legevakt, KØH og korttidsplasser på sykehuset. Budsjettet for prosjektet er inntil 285 mill. kroner, inkl. mva. Det må legges frem ny sak for bystyret hvis det er forhold som medfører budsjettoverskridelser. Prosjektet skal gjennomføres som en totalentreprise.

Fra administrasjonens side jobbes det nå med planlegging av drift og innhold av KØH/avklaringsavdeling. Dette arbeidet er både generelt innrettet, men har også fokus på spesielle områder, som bl.a. hvordan man kan integrere psykisk helse og rus inn i somatisk drift. Dette arbeidet har som formål å få avklart personell- og kompetansebehov, samt organisering og metodikk.

I juni 2018 vedtok bystyret at det skal bygges et nytt helsehus, med utgangspunkt i anbefalingene i ad-hoc utvalgets innstilling. I februar 2019 besluttet bystyret så at helsehuset skal lokaliseres til Saltrød. Bystyret har vedtatt en budsjetttramme på 722 mill. kroner, inklusiv produksjonsskjøkken og vaskeri.

Prosjektleder begynte i stillingen i januar 2020. Prosjektledelsen har også fått avgitt dedikerte ressurser fra stab helse og levekår (50 % stilling). Stabsressurser fra økonomi, kommunikasjon og ute i avdelingene bidrar i tillegg til at det samarbeides med Arendal eiendom KF. Det er videre opprettet en referansegruppe med representanter fra bystyret og rådene for eldre og personer med funksjonsnedsettelse. Videre er det opprettet en hovedarbeidsgruppe og faglige arbeidsgrupper. Prosjekteier er kommunalsjef Helse og levekår og rådmannens lederlag utgjør styringsgruppen i prosjektet i fase 1 – prosjekteringsfasen.

Utover høsten har det blitt jobbet med å kartlegge kostnadene ut fra arealbehov. Det styres etter en budsjetttramme. Antall rom, fordeling mellom omsorgsbolig og langtidsplasser samt hvilke andre rom/funksjoner som skal inn i helsehuset, har blitt vurdert gjennom sommeren og høsten. Arbeidet er mer omfattende og krever flere avklaringer enn først antatt. Det tas derfor sikte på å legge frem romprogram med økonomiske kalkyler, for bystyret, i løpet av første kvartal 2021.

I det videre arbeidet vil sentrale milepæler være:

- Ansettelse av prosessveileder (brukes ved behov)
- Dialog med aktuelle entreprenører og underleverandører
- Evaluering av arbeidsgruppens innspill
- Spesifisering av romprogram, funksjonsbeskrivelse m.m.
- Beslutning om entrepriseform
- Anbudsprosess – som utformes avhengig av entrepriseform
- Detaljprosjektering
- Byggefase
- Innflytting

Prosjektledelse vil være tilgjengelig for bystyret etter ønske og vil legge frem større avgjørelser for bystyret, for godkjenning, i den grad disse ikke er gitt av tidligere vedtak.

Housing First startet som et pionerprosjekt i New York. I de senere år har metoden fått stor utbredelse og anerkjennelse, også i Europa og Norge. Dette er en brukerstyrt metode for å tilby bolig og tjenester til bostedsløse personer med et rusmiddelproblem og/eller psykiske lidelser. Også personer som trenger oppfølging for å ivareta boforholdet på en god måte, kan ha stor nytte av metoden.

Til forskjell fra en «trappetrinnsmodell» hvor den bostedsløse går veien via ulike midlertidige tilbud for å «kvalifisere» seg til en varig bolig, gir Housing First bolig først sammen med oppfølgingstjenester. Det settes ikke krav til gjennomført behandling eller lignende.

Bruk av denne metoden krever en endring av tankesett som kan være krevende å implementere i en organisasjon. Innføringen må derfor forankres både i politisk og administrativ ledelse. Modellen kan bryte med vanter tanker om rus og bolig, krever en helhetlig oppfølging av brukeren og lite “ni til fire” tankegang. Arendal kommune har i mange år hatt fokus på tverrfaglig samhandling og myndiggjorte medarbeidere, og forutsetningene burde derfor ligge til rette for at modellen kan lykkes i vår kommune.

Rådmannen ønsker at Housing First metoden tas inn i pågående arbeid med plan for utvikling av rusfeltet inklusive ettervern i Arendal kommune og etter hvert i en eventuell boligsosial handlingsplan.

Torbjørnsbu bofellesskap vil fra 2021 driftes i sin helhet av Arendal kommune. I juni 2020 kom det til enighet mellom Blå Kors Sør Rehabilitering (BKSR) og kommunen om at samarbeidet om drift av Torbjørnsbu opphører fra 1. november 2020. Bygningsmassen som rommer bofellesskapet, for rusavhengige, er blitt kjøpt av kommunen og bystyret vedtok i sitt møte i august at tjenesten skal drives i kommunal regi.

Overtagelse av driften fra BKSR, regnes som en virksomhetsoverdragelse, hvilket innebærer at de som i dag er ansatt ved Torbjørnsbu fortsetter som ansatte i Arendal kommune. Torbjørnsbu har pr. i dag brukere som er rusavhengige og ofte psykisk helse utfordringer i tillegg. Det vil bli vurdert hvilke metoder/modeller og kompetanse som skal legges til grunn for videre drift.

Kompetanse og rekruttering

Helse og levekår har de siste årene satset mye på faglig kompetanseutvikling for den enkelte medarbeider og kompetanseutvikling på organisasjonsnivå. Dette vil få minst like stor betydning i årene fremover. Behov for tjenester i kommunen vil øke både pga. den demografiske utviklingen i befolkning og mer sammensatte problemstillinger hos brukere av kommunale tjenester. Dette stiller større krav til faglig kompetanse hos de ansatte, samt et økt rekrutteringsbehov.

Innovasjon

Bystyret har vedtatt «Innovasjonsstrategi 2019-2023», for Arendal kommune (PS 19/79).

<https://www.arendal.kommune.no/politikk-og-organisasjon/kommuneplan-planer-og-styringsdokumenter/temaplaner-og-strategier/innovasjonsstrategi/>

Innovasjon er noe som er nytt, nyttig og nyttiggjort. Det kan innebære alt fra justering av tjenesteproduksjon til radikale endringer. For å få dette til må det være klare forventninger til retningen på innovasjonsarbeidet for å nå de overordnede strategiske målene. Detaljstyring hemmer innovasjon.

Rådmannen har en klar ambisjon om høy innovasjonssatsning på alle områder, for å løse fremtidas utfordringer. Helse og levekår vil de neste 4 årene legges dette til grunn.

Innovasjon skjer ikke av seg selv, og krever annen tilnærming enn hva man vanligvis legger til grunn i prosjekter. Tverrfaglig samarbeid på tvers av strukturer må være en klar uttalt ambisjon og dette krever koordinering og prioritering. I en stor organisasjon som Arendal kommune er dette svært krevende.

Både LEAN og Tjenestedesign er etablerte metoder som legger vekt på å forstå menneskers faktiske behov, og bruker dette som utgangspunkt for utvikling og innovasjon. Lean er et forbedringsverktøy for å arbeide med flyten i eksisterende tjenester og prosesser. Tjenestedesign har sin styrke i en grundig innsiktsfase og testing av nye tjenester sammen med brukeren (Innovasjonsstrategi 2019-2030).

Organisasjonsstruktur, fysisk utforming av arbeidslokaler og digitale samarbeidsverktøy bidrar til tverrfaglig samarbeid, men vel så viktig er det å jobbe med kultur for samhandling i et videre perspektiv enn kun innenfor egne kommunale tjenester. Dette innebærer å involvere aktører vi tradisjonelt ikke har samhandlet mye med. Samskaping er et mål og handler om at kommunen utvikler og gjennomfører løsninger sammen med innbyggerne, næringsliv, organisasjoner og foreninger.

<https://www.arendal.kommune.no/politikk-og-organisasjon/kommuneplan-planer-og-styringsdokumenter/temaplaner-og-strategier/sivilsamfunnsstrategi/>

De neste årene skal det bygges helsehus (legevakt, KØH, korttidsplasser) ved siden av sykehuset, nytt helse- og omsorgsbygg på Saltrød og det skal etableres felles base for hjemmebaserte tjenester. Dette vil påvirke dagens organisering og et godt utgangspunkt for å se på hvordan vi skal organisere tjenestene i Helse og levekår. Målet er at en ny struktur skal fremme tverrfaglig samarbeid og skje gjennom samskaping. Dette krever innovative grep og løsninger.

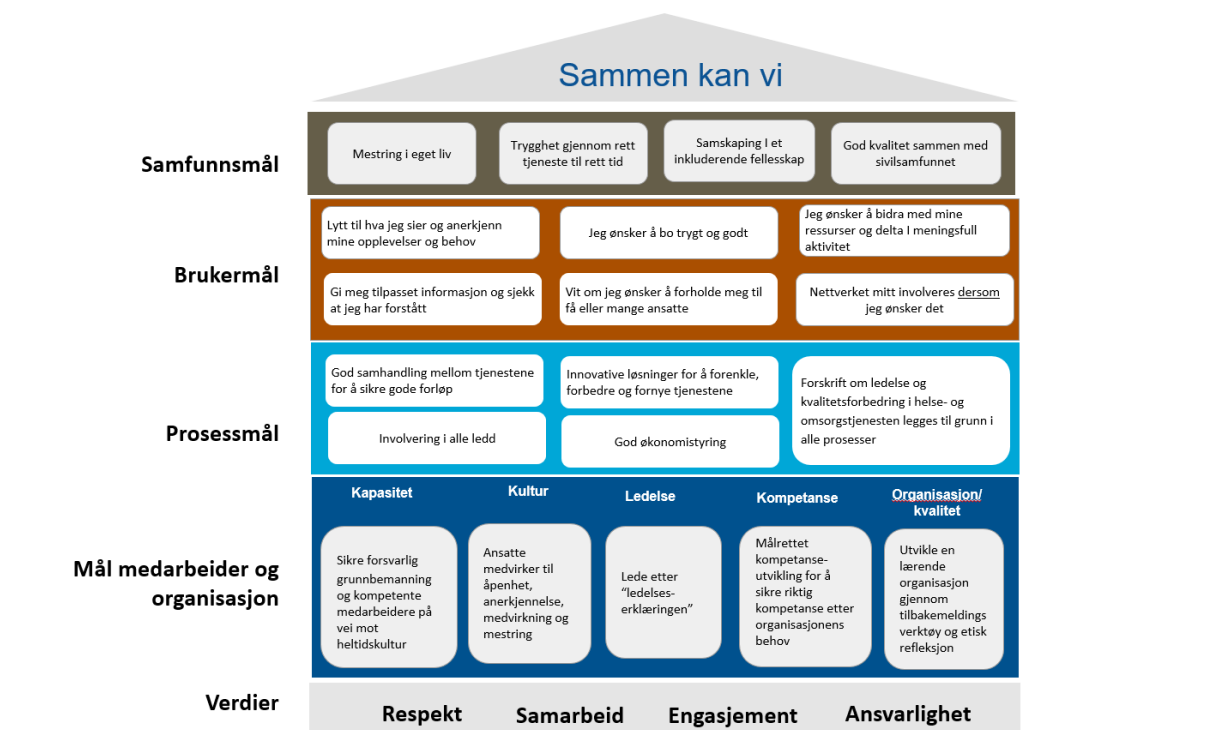
Prioriteringer

Visjon for Helse og levekår er: SAMMEN KAN VI!

Mestringsperspektivet skal legges til grunn i all tjenesteutvikling. Per Fugelli viser til tre viktige faktorer for at mestring skal være til stede:

- Oppleve personlig verdighet - respekt og selvrespekt
- Oppleve handlingsrom i eget liv
- Oppleve tilhørighet til en flokk (fellesskapet)

Måltavle for tjenestene i Helse og levekår i Arendal kommune

Godt liv for alle

Frisklivssentral (FLS)

FLS er under stadig utvikling og det jobbes kontinuerlig med å forbedre og utvide tilbud til flere grupper. Rådmannen ønsker å videreføre "klassefesten" for 78 åringer og invitere årlig til en samling hvor formålet er å dele kunnskap knyttet til det å kunne planlegge egen alderdom. Årskullet vil også få oppleve kommunen «innenfra» ved å møte ansatte og bli bedre kjent med tjenestetilbudet.

FLS har i dag lokaler på Myratunet, og det er ingen muligheter til å øke kapasiteten her. Rådmannen ønsker en utredning av sentrumsnære lokaler, som gir mulighet for utvidelse av tilbudet. Vi vil hente erfaringer fra Kristiansand kommune, som nylig har flyttet sin sentral til sentrum. Deltakerne i FLS har fremhevet fordelene ved flytting til sentrum som er økt tilgjengelighet for deltakere (kollektiv transport) og at FLS da kan få en mer selvstendig funksjon hvor livsmestring er sentralt.

Kost og ernæring

Arendal kommune samarbeider med UiA om en digital plattform, for innbyggere i Arendal kommune. Barnehager og helsestasjon blir samarbeidsarenaene, hvor kosthold tidlig i livet er i fokus.

Helse og levekår vil fortsatt prioritere arbeidet med kost og ernæring de neste årene fordi dette fremmer god helse og er et godt forebyggende tiltak.

Innsatsteam hverdagsrehabilitering

Arendal kommune begynner å få god erfaring med metodikken i hverdagsrehabilitering. Denne måten å jobbe på kan tilpasses alle målgrupper. Rådmannen ønsker å utrede BTI-modellen (bedre tverrfaglig innsats) som en mulig modell for samhandling med innbyggere over 18 år og se dette i sammenheng med arbeidsmetoden som hverdagsrehabilitering representerer.

Tillitsbasert omsorg

Arbeidet med tillitsbasert omsorg tar utgangspunkt i erfaringer fra andre kommuner som har innført tillitsmodell. Vår oppfatning så langt er at Arendal har et bedre utgangspunkt enn en del andre kommuner hadde på tidspunktet de startet endringsarbeidet. Grunnen til dette er blant annet at Arendal ikke har en bestiller-utførermodell for tildeling av tjenester. Vår vektlegging av kontinuerlig samarbeid mellom tjenestekontor og utøvende tjenester helt siden opprettelse av Tjenestekontoret innebærer at overgangen blir lettere. Det har vært en forutsetning at utøvende tjenester har hatt rom for skjønnsmessig vurdering av

behov i direkte møte med brukere. Denne holdningen og forventningen til medarbeidere er allerede til stede i tjenestene våre, og da særlig innenfor enhetene psykisk helse og rus samt mestring og habilitering. Hjemmesykepleien trenger å jobbe mer med endring av arbeidsform. Omsorgsboligene med base har gode erfaringer med innføring av ny arbeidsform, og videre prosess vil i stor grad bygge på dette.

Gode forløp

I arbeidet med gode forløp er det avdekket områder som vi må justere eller jobbe bedre med. Rådmannen vil sette i gang utredningsarbeid på følgende:

- **Utvikling av bemanningsenheten.**
Tjenestene opplever til tider økt bemanningsbehov i tilknytning til f. eks. ressurskrevende brukere, sommeravvikling, helligdager og sårbare perioder. Det må sees på muligheter for å benytte bemanningsenheten mer.
- **Kommunal tilsynslege i omsorgsbolig med base.**
Pasienter i omsorgsboliger (med eller uten heldøgns- bemanning) omfattes av fastlegeordningen. På omsorgsboliger må hjemmesykepleien forholde seg til rundt 30 fastleger. Brukerne i omsorgsboligene i dag er en heterogen gruppe, noen er friske/moderat syke og har lite tjenester, noen er svært syke, men ønsker sterkt å få bo der, mens andre er svært syke og venter på langtidsplass. Disse pasientene og hjemmesykepleien må forholde seg til fastlegen når det gjelder medisinske spørsmål og oppfølging. Det er derfor ønskelig å se på muligheten for bistand fra kommunal legetjeneste i et tettere samarbeid med fastlegetjenesten for beboere i omsorgsboliger.
- **Gjennomgang forløp mellom ulike tjenester i kommune- og spesialisthelsetjenesten.**
Bakgrunnen for dette mandatet er utfordringer i pasientforløp og overganger mellom de ulike tjenestene. Det er et behov for å gjennomgå arbeidsrutiner, prosedyrer og praksis i disse overgangene for å forbedre samhandlingen i tjenestenivåene. Disse utfordringene kan handle om dokumentasjon, kommunikasjon (muntlig og skriftlig) i pasientoverganger og «tidstyver».
- **Innkomstteam.**
Bakgrunnen for dette mandatet er utfordringer i mottakssituasjoner og videre oppfølging av pasienter til hjemmesykepleien. Dette kan både dreie seg om helt nye pasienter eller pasienter som har hatt opphold på sykehus eller institusjon. Det skal utredes om det er behov for et eget team for å styrke kvalitet på innkomst, kartlegging og videre oppfølging før hjemmesykepleien overtar pasienten.
- **Bruk av omsorgsbolig med base.**
Utrede muligheten for å benytte ledig kapasitet ved enkelte omsorgsboliger
- **Samarbeid mellom korttidsavdelinger og hjemmetjenesten.**

Myratunet som testarena.

Utrede muligheten for å etablere en opplæringsarena for velferds og trygghetsteknologi. Tilbudet er for pasienter som skal hjem etter et rehabiliterings-/korttidsopphold eller som har dagsentertilbud og som kan ha nytte av velferdsteknologiske løsninger.

Kvalitet skal være etterprøvbart

Helse og levekår skal jobbe med kontinuerlig forbedring, og dette er også uttrykt i vår måltavle. Det innebærer at vi bruker vårt avvikssystem til å prioritere områder der vi ser vi har mange avvik. Det har vært jobbet med rutiner på vold og trusler om vold samt medikamenthåndtering.

I 2020 vil vi styrke innsatsen på intern revisjon, som innebærer kvalitetskontroll av våre tjenester innenfor flere områder. Det vil være særlig fokus på brukermedvirkning og individuell tilpasning.

Kompetanse og rekruttering

Alderssammensetning i noen faggrupper (f. eks. helsefagarbeidere) viser at vi har mange som vil gå av de neste årene. Dette synliggjøres i rekrutteringsplan (2019 – 2022), for Helse og levekår. Den beskriver status for bemanning (kompetanse og alderssammensetning) og behov for rekruttering i årene som kommer. Enhetene må følge nøye med på utviklingen og sette inn riktige tiltak i god tid for å sikre god rekruttering.

Et ledd i arbeidet med kompetanse og rekruttering er kvalifisering av ikke faglærte assistenter med fast ansettelse i sektoren. Arbeidet som er igangsatt i samarbeid med Karrieresenteret i Agder,

opplæringskontoret og Voksenopplæringen "På vei til fagbrev" fortsetter med stort fokus i 2021, slik at flest mulig av de ufaglærte kommer i mål med fagbrev som helsefagarbeider.

Strategisk kompetanseplan for Helse og levekår revideres i 2021.

Feedbackinformerte tjenester (FIT)

FIT er tatt i bruk som et verktøy i enhet Psykisk helse og rus og skal sikre:

- systematisk tilbakemelding fra de vi skal hjelpe
- at det vi gjør blir nyttig for folk
- at folk har en positiv opplevelse av samarbeidet, og gir mulighet til justeringer der det er behov

FIT kan bidra til å:

- Gi brukere den innflytelsen de alltid skulle hatt
- Basere praksis på endringer i stedet for sykdom
- Legge vekt på relasjonsmodell i stedet for medisinsk modell

Rådmannen ønsker å ta dette verktøyet i bruk i alle tjenestene i Helse og levekår, og se dette i sammenheng med øvrige tiltak som foreslås i denne planen.

Grønt samfunn

Sektoren følger opp sin del av Handlingsplan for klima og energi, vedtatt av bystyret desember 2019 PS 19/228. Denne bygger på Kommunedelplan klima og energi. Noe av det vi gjør:

- sertifisering miljøfyrtårn
- gjenbruk tekstiler
- bærekraftig matvareproduksjon
- elbiler i tjenestene
- kildesortering

Regional vekst

Regional koordineringsgruppe e-helse og velferdsteknologi Agder koordinerer og samordner arbeidet på dette feltet i Agder, og for tiden jobbes det med 4 ulike delprosjekt:

- trygghetsteknologi
- digital oppfølging i eget hjem
- nasjonale e-helse løsninger
- Akson

Utrulling av nasjonale e-helse løsninger, digitalisering og elektronisk samhandling er samordnet av KS (KS e-komp). Koordinator, for dette arbeidet, er ansatt i Arendal kommune og har ansvar for koordinering i Agder.

Arendal kommune er kommet langt i ulike satsninger og piloterer ofte ulike prosjekter både i regi av samarbeidet på Agder og KS e-komp. Det jobbes fortløpende med å vurdere andre digitale løsninger og velferdsteknologier i vår kommune som kan gi gevinster. Satsningen krever ressurser i form av finansiering av løsninger, driftsutgifter, prosjektledelse og opplæring.

Regional koordineringsgruppe folkehelse og levekår koordinerer og samordner arbeidet på dette feltet i Agder. Det jobbes nå med en mulig felles satsning på Agder med basis i Regionplan Agder, valgte strategier og statistisk materiell.

Østre Agder har opprettet et interkommunalt helselederforum (HLF) for kommunene Arendal, Froland, Grimstad, Tvedestrand, Risør, Vegårshei, Åmli, Gjerstad og Nissedal. Fylkesmannen deltar også her. Det er etablert egne administrative utvalg både for kommunal øyeblikkelig hjelp (KØH) og legevakt. HLF har funksjon som styringsgruppe og er ansvarlig for oppfølging av fagutvalg på områdene FOU, IKT helse og velferd og folkehelse og levekår.

Hvert år ønskes nærmere 200 studenter fra UiAs helse- og omsorgsfaglige studieretninger velkomne til

praksis i de ulike avdelingene i helse og levekår. Første-års bachelorstudenter ønskes velkommen med en seminarrekke hvor vi presenterer sentrale tjenester, satsingsområder og ulike pågående prosjekter. Studenter i praksis utgjør en viktig ressurs for avdelingene som tar imot dem, både i kraft av å være ekstra hender i travle hverdager og med å bidra til kvalitetsforbedring gjennom å etterspørre begrunnelser for etablerte rutiner. For avdelingene er også mulighetene for rekruttering til videre ansettelser viktig.

Arendal kommune er med i et nordisk 3-årig prosjekt, ledet av Senter for likestilling ved UiA, og nærmer seg nå avslutning. Prosjektet har rettet fokus mot seksuell trakassering i de kommunale helse og omsorgstjenestene, og på bakgrunn av kunnskap innhentet fra ansatte i enhetens tjenester er det utviklet nytt informasjonsmaterieill som skal presenteres og distribueres i høst. Gjennom prosjektet har også kommunens egne retningslinjer og avvikssystemer vært gjennomgått, og skal nå styrkes på punkter knyttet til dette temaet. Resultatene presenteres også til første års bachelorstudenter i Arendal kommune, som forebyggende tiltak.

Nylig ble Helse og levekår med som partner i et større 3-årig EU-prosjekt, ledet av Senter for e-helse ved UiA. Prosjektets målsetning er å redusere ensomhet og isolasjon blant eldre. Den pågående reformen «Leve hele livet» retter et særlig fokus mot aktivitet og fellesskap, og gjennom prosjektet er det et mål å utvikle tiltak som bidrar til å bevare eldres forhold til familie, venner og mulighet for deltagelse i sosiale nettverk. Aktivitetskalenderen Friskus er et eksempel på teknologibaserte løsninger som prosjektet vil undersøke mulighetene for å utvikle videre, særlig tilpasset målgruppen eldre hjemmeboende.

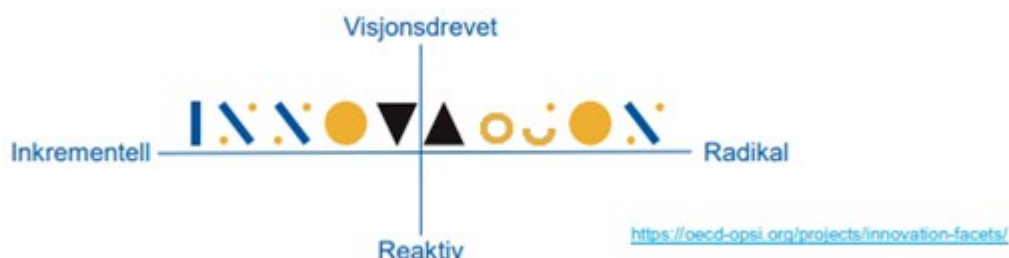
Mål 17 - samarbeid for å nå målene

Organisering og struktur

Demografiske endringer i alderssammensetning og strammere økonomiske rammer vil utfordre vår måte å løse oppgavene på. Hovedmålet er å utvikle tjenester som er basert på tillit og tverrfaglig innsats. For å oppnå dette legger rådmannen til grunn at organisasjonsstrukturen må legge forholdene til rette for samhandling på tvers av tjenester og at man er sammen om å løse oppgavene.

På grunn av koronasituasjonen har vi ikke fått jobbet med ny struktur og organisering i 2020, men arbeidet starter opp i løpet av inneværende høst og rådmannen ønsker å ferdigstille dette arbeidet i 2021 med virkning fra 2022. Rådmannen vil foreslå noen endringer med virkning fra 2021, og kommer tilbake til dette under tiltak.

Samhandling og medvirkning

Innovasjon kan ta ulike retninger fra små endringer som fører til forbedringer (inkrementell innovasjon) til total omlegging av hvordan vi løser oppgavene (radikal innovasjon). Reaktiv innovasjon er reaksjoner på samfunns-, teknologi eller kunnskapsutvikling, mens visjonsdrevet innovasjon kommer som følge av fremtidsvisjoner. For å møte fremtidens behov vil det være nødvendig med radikal og visjonær innovasjon (øverst til høyre i modellen). For å få til sistnevnte er må vi ha kultur for samspill mellom våre ansatte, våre ledere og med næringsliv, kulturliv og sivilsamfunnet.

Den kommunale helse- og omsorgstjenesten skal ivareta innbyggere med mange ulike behov. I dette ligger det både å ivareta funksjonsevne, bistand til å klare seg selv, tilrettelegging av både omgivelser og bolig, samt bistand for å «sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre», jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 1-1.

Prioriteringsbeslutninger skjer på faglig, administrativt og politisk nivå. Faglige prioriteringsbeslutninger dreier seg om akutt hjelp, tildeling tjenester, vurdering av behandling og oppfølging og retter seg mot enkeltindivider og mindre grupper av pasienter/brukere. Prioriteringer på administrativt og politisk nivå handler om hvordan ressursene skal fordeles ikke bare i helse og levekår, men også mellom de øvrige sektorene i kommunen.

For å lykkes med radikal innovasjon må vi bort fra detaljstyring og gi medarbeidere og ledere autonomi og tillit gjennom å legge til rette for handlingsrom for ansatte og ildsjeler. Vi må ha med innbyggerne og arbeide systematisk med samskaping og involvering. Komplekse og sammensatte utfordringer må løses gjennom tverrfaglig samarbeid.

15.1.1 Driftsbudsjett med endringer

Helse og levekår	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020 videreført	851 013	851 013	851 013	851 013
Konsekvensjusteringer	84 004	84 293	92 938	93 928
Nye tiltak				
Kompetansemidler sektor 13 - helse og levekår	1 000	1 000	1 000	1 000
Bemannings 2+2 bolig	3 000	6 000	6 000	6 000
1 årsverk Ergoterapi 2020	750	750	750	750
Avklaringsavdeling - nytt bygg ved sykehuset	0	11 700	11 700	11 700
Effekt statsbudsjett refusjon ressurskrevende tjenester	1 040	1 040	1 040	1 040
Innsparingstiltak				
Bedre innkjøp	-650	-858	-1 275	-1 691
Heltid/deltid	-2 800	-2 800	-2 800	-2 800
Redusert sykefravær 2 %	-3 170	-3 170	-3 170	-3 170
Reduserte utgifter overtid og ekstrahjelp	-740	-740	-740	-740
Leasingbil reduksjon av tildeling 2020	-300	-300	-300	-300
Bofellesskap mestring og habilitering - justerte tall	-10 700	-3 700	-6 050	-2 550
Nedbemannings 2 årsverk støttetjenester/koordinerende enhet	-700	-1 400	-1 400	-1 400
Nedbemannings 2 årsverk mestring og habilitering	-700	-1 400	-1 400	-1 400
Nedbemannings 3 årsverk servicetjenester institusjon	-1 050	-2 100	-2 100	-2 100
Forslag til budsjett for tjenesteområdet	919 997	939 328	945 206	949 280

15.1.2 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak. I beløpet inngår også kompensasjon for lønnsoppgjør 2019 og justering mot pensjonssatser 2020, samt flytting av budsjettposter mellom tjenesteområdene (bl.a. som følge av organisasjonsendringer).

Fra statsbudsjettet:

Kommunen er tilført 1,6 mill. kroner knyttet til handlingsplan for fastlegeordningen fra 2021. Rammen er ikke økt tilsvarende og vil vurderes i 1. tertial 2021.

Arendal kommune overtok driften av Blå Kors Torbjørnsbu (nå Torbjørnsbu bofellesskap) 01.11.20. Rådmannen har satt budsjettrammen ut fra tidligere tilskudd til Blå Kors, og er ikke forsøkt

konsekvensjustert. Årsaken til dette er at vi må få erfaring i å drifte bofellesskapet og se det opp mot samhandling med andre kommunale tjenester for å få en god oversikt over behov. Rådmannen vil komme tilbake til eventuelle justeringer 1. tertial 2021.

15.1.3 Nye tiltak

Kompetansemidler sektor 13 - helse og levekår

Bidrar til økt kompetanse i en stadig mer kompleks kommunehelsetjeneste. Kompetanseplan for helse og levekår legges til grunn for prioriterte satsingsområder.

Bemanning 2+2 bolig

Et tiltak i enhet psykisk helse og rus. Vi har en del unge voksne hvor dette vil være tidlig innsats med mål om å kunne bo for seg selv og mest mulig uavhengig av våre tjenester. Her vil en få mulighet til å kartlegge boevne og andre behov slik at en vil kunne sette inn riktig tiltak for videre oppfølging.

1 årsverk Ergoterapi 2020

Tiltaket er tidlig innsats koblet opp mot formidling av hjelpemidler, og er avgjørende for å kunne bo hjemme lengst mulig.

Avklaringsavdeling - nytt bygg ved sykehuset

Tiltaket er bemanning av ny korttidsavdeling.

Effekt statsbudsjett refusjon ressurskrevende tjenester

Kompensasjon for økt kommunal egenandel.

15.1.4 Innsparingstiltak

Bedre innkjøp

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.2.

Heltid/deltid

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.2.

Redusert sykefravær 2 %

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.2.

Reduserte utgifter overtid og ekstrahjelp

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.2.

Leasingbil reduksjon av tildeling 2020

Tatt ned antall leasingbiler i forbindelse med etablering av nye bofellesskap, dor mennesker med utviklingshemming.

Bofellesskap mestring og habilitering - justerte tall

Tallene er justert som følge av forsinket byggestart og innflytting.

Nedbemanning

- 2 årsverk støttetjenester/koordinerende enhet
- 2 årsverk mestring og habilitering
- 3 årsverk servicetjenester institusjon

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.1.

Investeringsbudsjett

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer for sektor 13, helse og levekår.

Investeringer	2021	2022	2023	2024
Utstyr omsorgsenhetene	5 000	4 000	4 000	4 000
Enhet funksjonshemmede - utskifting bil Ellengård	300	-	-	300
Koordinerende enhet - Utskifting biler	-	-	850	-
Transporttjenesten - buss	-	-	850	-
Sum investeringer	5 300	4 000	5 700	4 300

Investeringsprosjekter sektor 13, helse og levekår 2021-2024

Utstyr omsorgsenhetene

Hovedprosjekt for årlige investeringsbehov for utskifting av utstyr, senger, madrasser ol. ved omsorgsenhetene.

Investeringer i biler er i henhold til planlagte utskiftninger.

Andre investeringer

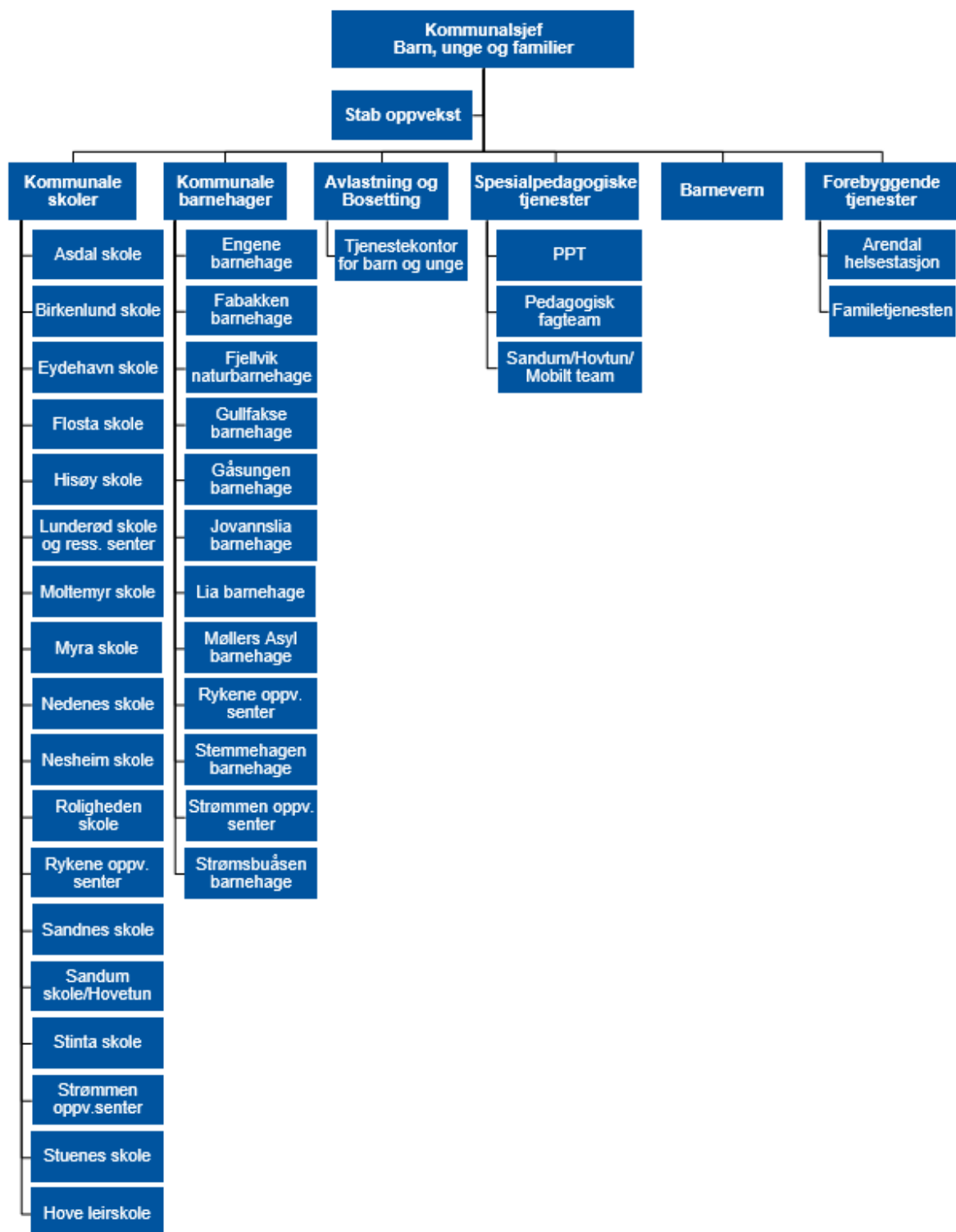
Arendal eiendom KF har mange investeringsprosjekter hvor sektor helse og levekår er prosjekteier. De største er Helsehus Saltrød, Legevakt/KØH og nye boliger for yngre funksjonshemmede. Dette er store prosjekter som styres etter vedtatte budsjettrammer. Se avsnitt 8.4 for kommentarer og vedlegg 3 for prosjektoversikt Arendal eiendom KF.

16 Barn, unge og familier

Beskrivelse av området

Tjenesteområdet ble utvidet fra 1.1.2019

Organisering barn, unge og familier

Ansatte og driftsbudsjett i tjenesteområdet pr. 1.9.2020:

- Antall ansatte: 1 259
- Antall årsverk: 1 039
- Driftsbudsjett 2020: ca. 1 mrd. kroner

Status

Arendal har flere unge som ikke er i utdanning eller arbeid enn landet. Arendal har også en noe høyere andel unge innvandrere som ikke er i utdanning eller arbeid enn landet.

Ikke i arbeid eller utdanning (Inndeling pr. 1.1.2020)

Begge kjønn	Alder, 16-25 år	andel (prosent)					
År		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hele landet	Totalt	12	14	13	13	12	12
	Innvandrere	32	32	34	32	29	27
	Befolkningen unntatt innvandrere	10	11	10	10	10	9
Arendal	Totalt	15	18	17	16	16	15
	Innvandrere	37	37	40	31	32	29
	Befolkningen unntatt innvandrere	13	15	14	14	14	13

Vi ser i tabellen over at Arendal i 2019 totalt hadde 3 % flere *ikke i arbeid eller utdanning* enn landet i alderen 16-25 år.

Arendal har også over tid hatt flere mottakere av stønad til livsopphold enn landet.

Mottakere av stønad til livsopphold

Begge kjønn, andel i prosent

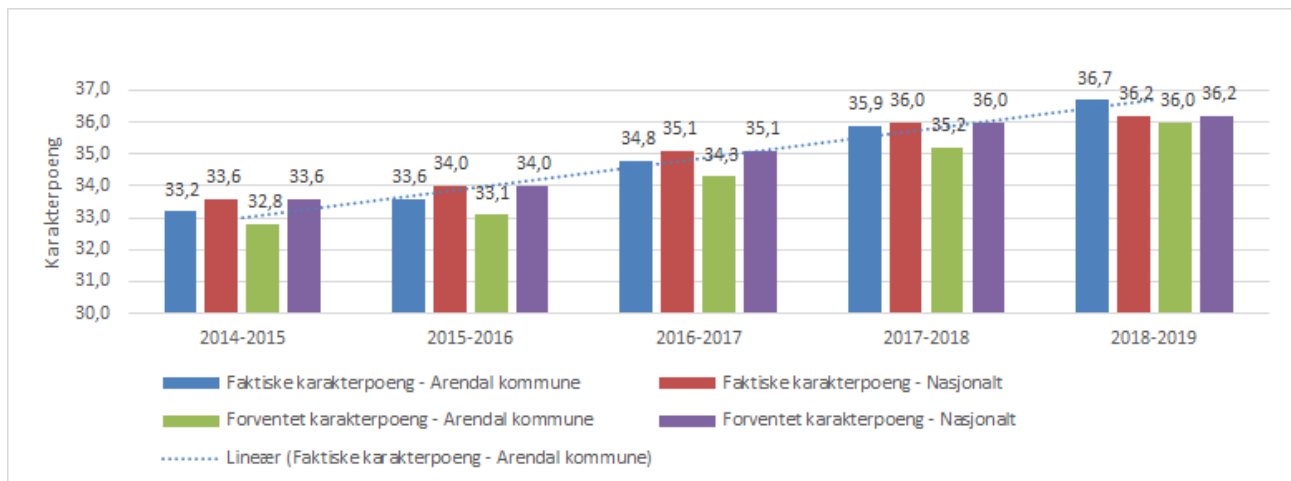
År		2014	2015	2016	2017	2018
Hele landet	20-44 år	11	11	11	11	10
Arendal	20-44 år	17	19	19	18	17

Tabellen over viser andelen mottakere av stønad til livsopphold. Dette omfatter mottakere av uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, arbeidsledighetstrygd, overgangsstønad for enslige forsørgere og tiltaksmottakere (individstønad). Vi ser at 17 % av kommunens innbyggere i alderen 20-44 år i 2018 mottok stønad til livsopphold, mens tilsvarende tall for landet er 10 %.

En ser at tallet er synkende.

For å endre på dette, er det blant annet viktig at mange gjennomfører videregående opplæring.

Et viktig bidrag for å få til en god gjennomføringsprosent i videregående opplæring er at vi har gode barnehager, gode skoler og andre gode tjenester for gravide, barn og unge. Tilstandsrapport for Arendalsskolen 2019 viste gode eksamensresultater og et godt skolebidrag. Dette må fortsatt ha stort fokus i årene som kommer.

Skolebidrag 8.-10. trinn kommunale skoler

Vi ser av trendlinjen at faktiske karakterpoeng på 10. trinn i de kommunale skolene har økt hvert år de siste fem årene. Økningen er større enn økningen nasjonalt. Faktiske karakterpoeng er 0,7 poeng høyere enn forventet ut fra prestasjoner på nasjonale prøver på 8. trinn og familiebakgrunn. Skolebidrag 8.-10. trinn indikerer hvor mye skolen har bidratt til elevenes læring sammenlignet med bidraget til elever med tilsvarende elevbakgrunn på landsnivå.

Vi ser også at faktiske karakterpoeng i 2019 var høyere enn ellers i landet!

Rådmannen kan ikke peke på en enkelt faktor som kan forklare denne positive utviklingen. Men det at skolene over tid har satset på gode læringsmiljø og at kommunen har vært en del av den nasjonale realfagssatsingen, mener rådmannen er en del av forklaringen. Dette har vært satsinger som har vært godt forankret ute i skolene og de andre tjenestene. Mange har gjort en strålende jobb over tid - elever, ansatte, foresatte og de andre på «laget» rundt eleven og skolen.

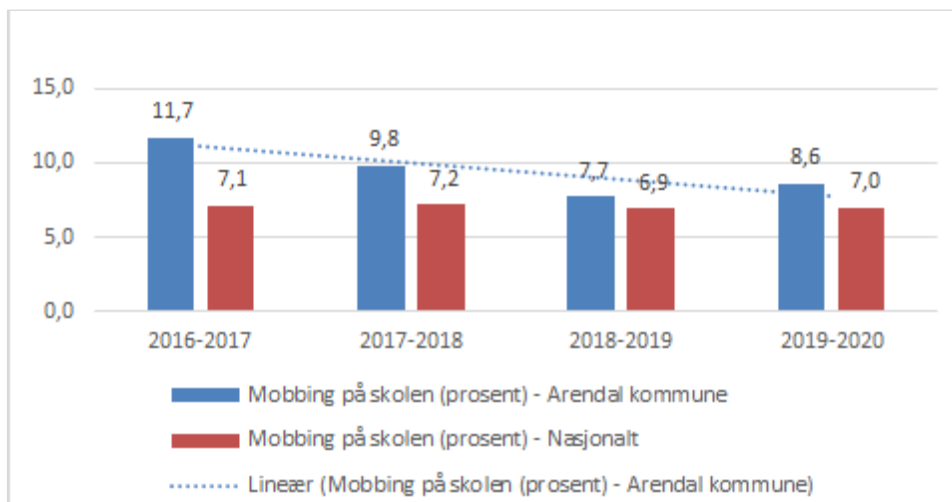
Kommunedelplan *Tidlig innsats for bedre levekår 2023 som ble vedtatt i bystyret 28.5.2015* vektla *Livslang læring*:

Vi ønsker å gi barn og unge like muligheter i skoler og barnehager. Undervisningen og undervisningsmetodene må fremme motivasjon og nysgjerrighet i inkluderende læringsmiljø.

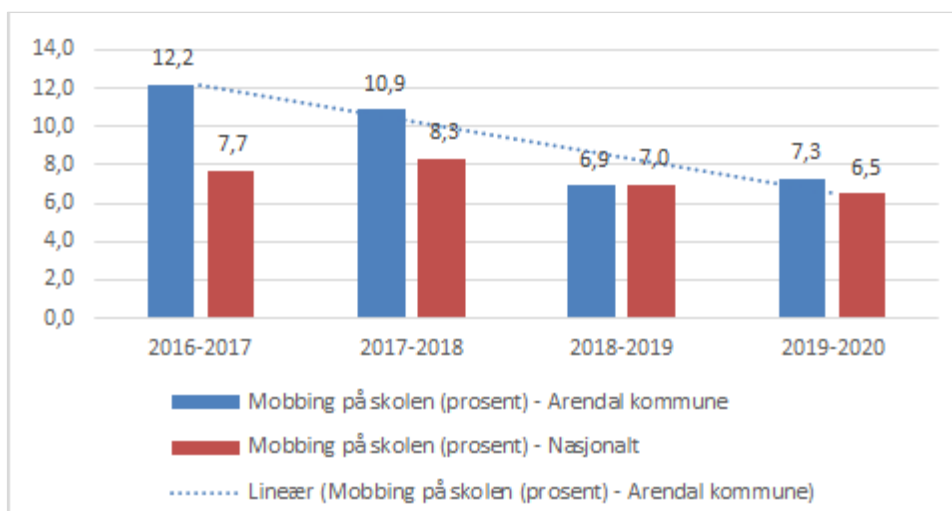
Arendalsskolen har siden den gang vektlagt kontinuerlig fokus på kvalitetsforbedring - gjøre mer av det som virker, mindre av det som ikke virker - uten radikale innovasjoner. Målet har vært gode barnehager, gode skoler og gode lag rundt barna/elevene i barnehager og skoler.

Det har vært stort fokus på mobbing i skolen gjennom arbeid for gode læringsmiljø i barnehager og skoler.

Trendlinjen viser en nedgang både på 7. og 10. trinn som er de to trinnene som skoleporten.no bruker ved offentliggjøring av resultatene ved elevundersøkelsen hvert år. Det skal fortsatt være stort fokus på dette i Arendalsskolen.

Mobbing på skolen, kommunale skoler, 7. trinn

Mobbing på skolen, kommunale skoler, 10. trinn

Arendal kommune har siden 1.1.2019 hatt stort fokus på BTI (Bedre tverrfaglig innsats). Vi jobber for å styrke samarbeidet på tvers av fagområder og sektorer slik at kompetansen blir mer tilgjengelig for barna og elevene som trenger den. Med et sterkere lag rundt barna, elevene og lærerne kan vi få til et bedre helhetlige tilbud for alle barn og unge i Arendal.

Arendal ønsker å jobbe sammen med kommunene i Østre Agder og med resten av Agder for å utvikle Arendal og Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region med gode levekår.

Utfordringer

Rådmannen viser til teksten ovenfor der det går frem at mange unge i Arendal ikke er i utdanning eller arbeid.

Felles tverrsektorielt samfunns mål for arbeidet med barn og unge er:

Alle barn og unge skal få den støtten de trenger for å ha det bra hjemme, i barnehagen, på skolen, og i fritiden.

I arbeidet for å nå dette målet og legge til rette for at flere unge skal ta utdanning eller få arbeid, er det mange muligheter, men også noen utfordringer:

Færre barn - endringer i demografi –skolestruktur

Det er nedgang i barnetall som fører til ledige plasser i barnehagene og i skolene, som igjen fører til overtallighet. Det betyr også at vi mister kompetanse. Endring i barnehage- og skolestruktur tvinger seg frem.

Tabellen under viser barnetall etter fødselsår og barneskolekrets pr. 1.10.2020

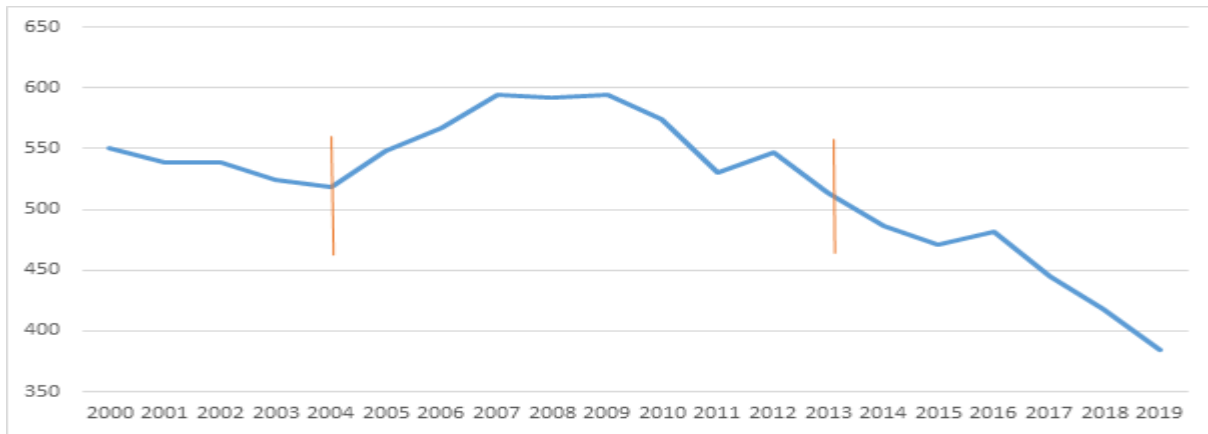
Født	Asdal	Birkenlund	Eydehavn	Flosta	Hisøy	Moltemyr	Myra	Nedenes
2014	38	35	14	10	43	54	30	57
2015	34	38	12	13	46	40	26	47
2016	32	43	12	15	51	52	27	42
2017	37	40	9	21	34	44	31	61
2018	26	32	15	12	33	46	25	46
2019	18	39	13	10	33	38	22	41
2020	16	24	10	9	25	35	14	37
Totalt	201	251	85	90	265	309	175	331

Født	Nesheim	Roligheden	Rykene	Sandnes	Stinta	Strømmen	Stuenes	Totalt
2014	14	41	25	25	47	23	41	497
2015	13	34	26	35	55	21	34	474
2016	14	50	13	20	55	22	36	484
2017	15	27	20	22	46	11	31	449
2018	13	35	16	26	41	10	39	415
2019	11	23	23	17	55	11	26	380
2020	8	12	16	15	31	9	22	283
Totalt	88	222	139	160	330	107	229	2982

Rådmannen har behov for å presisere ytterligere hvorfor det haster å gjøre noe med skolestrukturen på barnetrinnet i Arendal kommune.

Mange partier vil ikke endre barneskolestrukturen denne bystyreperioden da det tilsynelatende ser ut som om elevtallsnedgangen ikke er så stor de første årene. For kommunen som helhet er dette riktig. Men nå i starten er elevtallsnedgangen stor på barnetrinnet - den har startet – mens elevtallet på ungdomstrinnet vil øke i noen år før det tallet også vil gå nedover.

Antall innbyggere pr. fødselsår:

Figuren over var en del av meldingen til bystyret desember 2019.

Tabellen under skiller mellom barnetrinn og ungdomstrinn for å få frem hvorfor det haster å gjøre noe raskt.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Elever på 1.- 7. trinn	3 573	3 563	3 633	3 589	3 517	3 406	3 292	3 197	3 106
Elever på 8.- 10. trinn	1 403	1 351	1 384	1 432	1 491	1 544	1 590	1 567	1 494
Elevtall totalt	4 976	4 914	5 017	5 021	5 008	4 950	4 882	4 764	4 600

En ser at 2018 er det året hvor det var flest elever på barnetrinnet i Arendalsskolen. Etter det går det nedover, og det ganske raskt.

Elevtallet totalt i kommunen holder seg i starten relativt stabilt og vil bare gå ned med 67 elever fra 2018 til 2021 som altså er neste høst.

Det som er viktig å påpeke, er at elevtallet på barnetrinnet går ned fra 3 633 til 3 406 på de samme 3 årene. Dette er en nedgang på 227 elever – på barnetrinnet. I samme periode øker elevtallet på ungdomstrinnet med 160.

Når bystyret nå skal vedta et budsjett for 2021-2024, så ser vi av tallene at bare fra neste års barnetrinn som er på 3 406 elever og frem til 2024 som er på 3 106, vil tallet synke med ytterligere 300 elever. Dette er en nedgang på 8,8 % på 3 år fra høsten 2021 til høsten 2024. Totalt er nedgangen fra 2018 på 14,5 %, som tilsvarer 527 færre elever på 6 år på barnetrinnet. Dette er like mange barn som det i dag går på Stinta og Stuenes barnetrinn til sammen.

Elevtallet på ungdomstrinnet vil være 3 elever flere i 2024 enn i 2020. Altså ingen nedgang i perioden. Den vil først synke under dagens nivå igjen fra 2025 og utover.

Elevtallsnedgangen utløser nesten ingen færre klasser å drifte med dagens skolestruktur frem til 2024. Faktisk må vi øke antall klasser noe frem til 2022 på grunn av økt elevtall i ungdomsskolen. Dette gjør at skolene ikke kan effektivisere noe i forhold til klasser og lærere i denne perioden. Det er også betydelig dyrere å drifte ungdomstrinnsklasser enn barnetrinnsklasser på grunn av lavere leseplikt for lærere, mindre grupper ved valgfag, flere timer pr. uke for elevene.

For å klare å opprettholde driften ved alle barneskolene, må små skoler tilføres midler til dette i tildelingsmodellen, hvis ikke vil de ikke klare å drive etter lovkravene. Det betyr at dersom skolestrukturen opprettholdes som den er, vil en måtte tilføre fordelingsmodellen midler for å klare å opprettholde driften på dagens nivå på tross av at elevtallet på barnetrinnet vil synke med 12 % frem til skolestart 2024. I dagens modell tildeles Nesheim og Flosta ekstra midler.

I 2020 drifter vi 96 klasser på barneskolene våre. I 2024 med dagens skolestruktur til tross for elevtallsnedgangen, skal vi drifte 92 klasser. De betyr en nedgang på bare fire klasser, og etter fordelingsmodellen kan vi da bare ta ut av budsjettene omtrent 4 mill. kroner på barnetrinnet. Det er mulig vi også kan redusere noe på spesialundervisning med synkende elevtall, så vi kan anslå at vi kan ta ut

ytterligere 2 mill. kroner.

Elevtallsnedgangen på barnetrinnet fra i høst til høsten 2024 er på 411 elever.

Rådmannen mener at det er nødvendig å redusere skolenes rammer med betydelig mer enn ca. 6 mill. kroner ved denne store reduksjonen i elevtall, og en trenger da å endre skolestrukturen på barnetrinnet raskt.

Ting tar tid - implementering tar tid

Vi må fremdeles ha trykk på videre implementering av BTI-modellen på alle de tre nivåene i modellen. Vi må opprettholde og styrke fokuset på tverrfaglig samarbeid og hjelpe i familier med særlige utfordringer - den tiden som trengs. Å lykkes med bedre tverrfaglig innsats handler ikke bare om struktur og rutiner, men også om holdninger og kompetanse.

Nye læreplaner i alle fag

Det er alltid utfordrende når det kommer nye læreplaner i skolen som skal føre til ny praksis i klasserommene. Alle læreplaner for fag i grunnskolen og videregående opplæring ble fornyet fra 1.8.2020. Overordnet del av læreplanverket er også ny. Denne fagfornyelsen vil ha fokus på skolene og i rådmannens stab oppvekst i hele handlingsplanperioden.

Rekruttering av helsesykepleiere

Vi har 10 sykepleiere uten helsesykepleierutdanning som fører til stort behov for intern opplæring. Kommunen har kontaktet UiA og fått løfte om at de skal få begynne på nyopprettet helsesykepleierstudiet hos dem høsten fra 2022.

Behov for avlastning

Antall unge voksne som trenger utvidet antall avlastningsdøgn eller heldøgns avlastning stiger pga. manglende botilbud. Flere foresatte til unge voksne sier at det er utfordrende å gi den omsorg de mener barnet har bruk for. Den unge voksne står på venteliste til tildeling av en bolig, hvilket oppleves utfordrende da det er lang ventetid.

Covid-19

Pandemisituasjonen fremover gir en usikkerhet. Ingen vet når vi er tilbake på stabilt grønt nivå. Vi må påregne at pandemien vil påvirke drift og satsinger i 2021. Det er utarbeidet nasjonale og lokale veiledere og beredskapsplaner. De ulike tjenestene i tjenesteområdet kan ta i bruk ulike kommunikasjonsløsninger, læringsplattformer og digitale ressurser hvis barna må være hjemme fra barnehagen eller elevene må få opplæring hjemme.

Prioriteringer

FNs barnekonvensjon beskriver hvordan alle barn i verden skal ha det. Norge har underskrevet barnekonvensjonen og gjort den til norsk lov.

Barnekonvensjonen gir barn egne rettigheter, for eksempel rett til skole, helsehjelp, lek og fritid. En viktig rettighet er at barn skal bli hørt i saker som gjelder dem.

Arendal kommune legger barnekonvensjonen til grunn i alt arbeid som omfatter barn.

Alle barn og unge skal ha det bra hjemme, i barnehagen, på skolen og i fritiden.

Arendal kommune støtter regionplanens fremtidsbilde og målsettinger for god utdanning i regionen.

Godt liv for alle

Bedre tverrfaglig innsats for barn og unge (BTI)

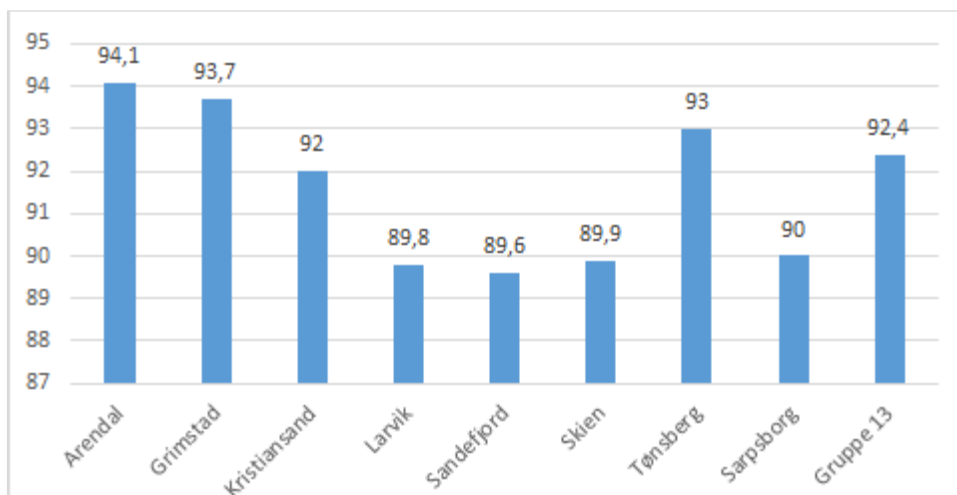
Tjenester til barn og unge skal være tverrfaglige og koordinerte. Bedre tverrfaglig innsats er innført som modell (BTI) i Arendal fra 1.1.2019 for å sikre systematisk og helhetlig arbeid for barn, unge og gravide. Dette skal sikre tidlig innsats, koordinerte tjenester og god dialog. Det var et mål at BTI-modellen skulle være innført i alle enheter i tjenesteområdet Barn, unge og familier i løpet av 2020, men på grunn at koronasituasjonen må en påregne forsinkelser i implementeringen. Det må fortsatt settes av midler til BTI-leder fremover, men stillingen kan gradvis reduseres. Styringsgruppe BTI fortsetter å styre BTI-arbeidet.

God utdanning

Kommuneplanens samfunnsdel sier: *God utdanning er grunnlaget for å forbedre innbyggernes livskvalitet. Alle skal ha mulighet til livslang læring gjennom barnehage, grunnskole, videregående skole, voksenopplæring, etter- og videreutdanning og læring på arbeidsplassen.*

Gjennom tidlig innsats og god oppfølging skal vi sikre at flest mulig fullfører utdanning og opplever mestring. Kommunens visjon er at alle skal kvalifiseres slik at de kan bidra og delta i fellesskapet med sine ressurser.

Arendal har en svært stor andel barn i barnehage. Dette er et resultat av en klar prioritering av arbeidet med tidlig innsats.

Andel i % 1-5 år i barnehage 2019

Inntektssystemet fra staten til kommunene er slik at en får tilskudd for hvert barn i alderen 1-5 år, uavhengig av om barnet går i barnehage eller ikke. Arendal har ønsket at mange starter i barnehage, men det har en umiddelbar kostnad. Vi sammenligner oss ofte med Sarpsborg i KOSTRA sammenheng. Hvis Arendal hadde hatt samme prosentandel av barna i barnehage som Sarpsborg, ville Arendal hatt en mindrekostnad i 2019 på ca. 17,14 mill. kroner (avhengig av andelen små og store barn).

Alle barn/elever skal oppleve tilhørighet sosialt og faglig i fellesskapet. Dette har vært felles satsing for barnehager og skoler i kommunen siden høsten 2016. Denne satsingen vil fortsette bl.a. gjennom fokus på kjennetegnene som er utarbeidet på hvordan det ser ut når barna har det godt i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritiden.

Hvis de ansette ser noe annet enn det vi ønsker å se, eller de hører noe annet enn en ønsker å høre, skal de ansatte gripe inn som varme og grensesettende voksne.

Vi skal sikre gode lese- og skriveferdigheter for alle barn, unge, ungdom og voksne. Arendal kommune skal være en dysleksivennlig kommune med en felles plan fra og med skoleåret 2021/22.

Tiltak for unge i alderen 16 - 19 år

1. Læringsatsingen

Arendal kommune skal sikre at ungdommer som starter utdanning med fagbrev får lærlingplass. Kommunen skal øke antall kommunale lærlingplasser og samarbeide med opplæringskontorene for å stimulere andre virksomheter til å tilby tilstrekkelig antall lærlingplasser.

2. Karriere Agder, et samarbeid med fylkeskommunen, NAV og Grimstad kommune

Karriere Agder - Arendal har tre tiltak:

Ungdomstiltak

«Klart du kan!» er et skoleforberedende kurs for ungdommer mellom 16 – 21 år som står utenfor videregående opplæring. De tilbyr gratis frokost og lunsj, et trygt sosialt felleskap, undervisning, kreativt verksted, fysisk aktivitet og tett individuell oppfølging.

Jobbspesialistene

Tiltaket er for ungdom som trenger hjelp til å komme ut i arbeidslivet.

Karriere Agder Arendal har inngått et forpliktende samarbeid med NAV Agder, hvor NAV tilbyr utvidet oppfølging for inntil 20 unge brukere i Oppfølgingstjenestens (OT) målgruppe.

Hovedfokuset er rettet mot etablering av lære- eller opplæringskontrakter. Dette innebærer utstrakt kontakt med aktuelle arbeidsgivere for å finne egnet arbeidsplass.

Los-ordningen

LOS-ordningen er et tiltak for tett oppfølging av ungdom mellom 16 og 21 år.

Kompetanse Aust-Agder har ansvar for los-ordningen for ungdom i Aust-Agder. Losordningen skal styrke samhandlingen mellom offentlige tjenester, og bidra til økt motivasjon og livsmestring for ungdom med behov for koordinerte, offentlige tjenester. Arendal bidrar med to losere i ordningen; en via NAV og en via Familietjenesten. Rådmannen ønsker å videreføre LOS-ordningen, men tar forbehold om ekstern finansiering.

Målet med tiltakene er å bidra til at ungdom i målgruppen får tett individuell oppfølging for å kunne gjennomføre videregående opplæring eller komme ut i arbeid.

Rådmannen mener at en må se på muligheter for å hjelpe flere ungdommer som er i ferd med å falle utenfor, og vil se på muligheter for å vri ressurser fra NAV til yngre innbyggere i Arendal.

Grønt samfunn

Bærekraftig utvikling inngår i rammeplan for barnehagen.

Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorda. Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn.

Bærekraftig utvikling har også kommet inn som ett av tre tverrfaglige temaer i de nye læreplanene i skolen fra høsten 2020, og står sentralt i fagfornyelsen. Elevene skal «utvikle kompetanse som gjør dem i stand til å ta ansvarlige valg og handle etisk og miljøbevisst».

En bærekraftig utvikling bygger på forståelsen av sammenhengen mellom sosiale, økonomiske og miljømessige forhold.

Bærekraftig utvikling som tverrfaglig tema i skolen skal legge til rette for at elevene kan forstå grunnleggende dilemmaer og utviklingstrekk i samfunnet, og hvordan de kan håndteres.

Regional vekst

Regionplan Agder 2030 har fremtidsbilde som bl.a. sier:

I 2030 er Agder en region som er preget av god helse og høy deltakelse i arbeidslivet.

Det er en god balanse mellom tilbud og etterspørsel av kompetanse på arbeidsmarkedet. Livslang læring vektlegges for å opprettholde et kompetansenivå som gjenspeiler behovene i næringslivet og i samfunnet for øvrig.

Fokus på sosial bærekraft har ført til at de menneskelige ressursene i landsdelen tas i bruk fullt ut.

Agder har en sterk entreprenørskapskultur med gode vilkår for vekstkraftige gründerbedrifter. Det er etablert flere arenaer for idé- og produktutvikling.

Kristiansand og Arendal fungerer som hovedsentre for vekst på hele Agder.

Arendal kommune vil på egen hånd og sammen med Østre-Agderkommunene og andre kommuner i Agder jobbe for regional vekst.

Mål 17 - samarbeid for å nå målene

For å lykkes med enhetenes, kommunens og Agders mål, trengs det sterke partnerskap.

Det trengs en god delingskultur for å nå mål på alle plan. De må være gode arenaer for samhandling.

BTI-arbeidet i Arendal krever godt samarbeid for mange og med mange. Våre barnehager, skoler og andre tjenester i tjenesteområdet Barn, unge og familier deltar i, og vil fremdeles prioritere samarbeid med Østre - Agderkommunene og andre kommuner i regionen. Dette for bedre å nå egne mål, men også for å nå regionale og nasjonale mål.

16.1.1 Driftsbudsjett med endringer

Barn, unge og familier	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020 videreført	1 001 310	1 001 310	1 001 310	1 001 310
Konsekvensjusteringer	28 660	25 059	20 662	20 662
Nye tiltak				
SFO redusert foreldrebetaling, kompensasjon bortfall av inntekter	1 500	1 500	1 500	1 500
Skolemodell - justering mot nye elevtall og klassesall	1 925	1 925	1 925	1 925
Videreføre ramme barnevern	10 000	10 000	10 000	10 000
Avlastning før og etter skoletid på Sam Eyde	400	400	400	400
Fagerheim økt kapasitet	0	1 150	1 150	1 150
Koordinatorstilling avlastning og bosetting	600	600	600	600
Habiliterings- og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne	814	0	0	0
Utvidet rett til ettervern i barnevern økes fra 23 til 25 år	219	219	219	219
Innsparingstiltak				
Bedre innkjøp	-426	-560	-834	-1 106
Redusert sykefravær 2 %	-2 830	-2 830	-2 830	-2 830
Redusert overtid og ekstrahjelp	-2 650	-2 650	-2 650	-2 650
Kjøpe private barnehager og effektivisere kommunale barnehager	-200	-300	-300	-1200
Skolemodellen , færre barn i dagens struktur	0	0	-10 000	-15 000
Skolestruktur	0	0	0	-8 000

Barn, unge og familier	2021	2022	2023	2024
Redusert tilskudd til private barnehager, som følge av tiltak egne barnehager	0	0	-15 000	-15 000
Forventet reduksjon i barnetall i barnehage	0	-9 500	-7 400	-4 800
Pensjon private bhg	-600	-1 000	-1 600	-1 600
Avdelingsleder familietjenesten avsluttes	-670	-670	-670	-670
Husleie for helsestasjonen og bemanningsenhet (helsestasjon skal ligge i sentrum)	0	0	-2 500	-2 500
Effektivisering barnehagestruktur Tromøya	0	-200	-300	-1 000
Nedbemannig 5 årsverk spesialpedagogiske tjenester	-1 750	-3 500	-3 500	-3 500
Nedbemannig 3,2 årsverk fritidsmedarbeidere	-1 120	-2 240	-2 240	-2 240
Nedbemannig 6,8 årsverk skole	-2 380	-4 760	-4 760	-4 760
Nedbemannig 18 årsverk barnehage	-2 625	-6 475	-8 925	-11 375
Forslag til ny budsjettbevilgning for sektoren	1 030 177	1 007 478	974 257	959 535

16.1.2 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak. I beløpet inngår også kompensasjon for lønnsoppgjør 2019 og justering mot pensjonssatser 2020, samt flytting av budsjettposter mellom tjenesteområdene (bl.a. som følge av organisasjonsendringer).

Fra statsbudsjettet: Midler til lærernorm er hensyntatt i konsekvensjustert budsjett.

Utvidet ordning med inntektsgradert foreldrebetaling på SFO for 3.- 4. trinn er hensyntatt i konsekvensjustert budsjett for 2021, men beløpet må kanskje økes fra 2022 når ordningen gir helårseffekt.

16.1.3 Nye tiltak

SFO - redusert foreldrebetaling, kompensasjon bortfall av inntekter

Kommunen får tilført disse midlene i statsbudsjettet fra 2021.

Skolemodell - justering mot nye elevtall og klassetall

Økonomisk ramme i skolemodellen for 2021 blir som tidligere år justert etter reelle elev- og klassetall pr. 1. oktober (GSI-tellingen).

Videreføre ramme barnevern

Disse midlene videreføres for at enheten skal ha et realistisk budsjett.

Avlastning før og etter skoletid på Sam Eyde

Nytt tilbud hvor kostnaden må inn i enhetens budsjett.

Fagerheim økt kapasitet

Først fra 2022 legges det inn midler til økt kapasitet til avlastning på Fagerheim. Det er vedtakene om avlastning som gir kostnadene. Lovverket styrer dette. Her ligger en usikkerhet i 2021.

Koordinatorstilling avlastning og bosetting

Det legges inn midler til en koordinatorstilling.

Habiliterings- og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne

Kommunen får tilført disse midlene i statsbudsjettet 2021; en engangssum.

Utvidet rett til ettervern i barnevern økes fra 23 til 25 år

Kommunen får tilført disse midlene i statsbudsjettet fra 2021.

16.1.4 Innsparingstiltak

Redusert sykefravær 2 %

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.2.

Redusert overtid og ekstrahjelp

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.2.

Kjøre private barnehager og effektivisere kommunale barnehager

Det er ikke konkrete planer om å kjøpe private barnehager, men det vil komme saker til bystyret på effektivisering av barnehagestrukturen i sentrum.

Skolemodellen, færre barn i dagens struktur

Tiltaket refererer til redusert elevtall på ungdomstrinnet fra høsten 2023.

Skolestruktur

Tiltaket er koblet til en endring av skolestrukturen fra 2024.

Redusert tilskudd til private barnehager, som følge av tiltak egne barnehager

Tiltaket har effekt først i 2023. Høsten 2023 forventes ca. 250 færre barn i barnehagene. Kommunal og privat barnehagestruktur høsten 2023 er usikker. Kommunen må ha kapasitet til å overta barna hvis private barnehager velger å avvike. Kommunale barnehager må ha stort fokus på å få fulle barnegrupper/avdelinger og fulle barnehager.

Forventet reduksjon i barnetall i barnehage

Dette tiltaket må ses sammen med tiltaket over, men får virkning fra 2021.

Pensjon private barnehager

Det vil bli reduserte overføringer til private barnehager til pensjonsutgifter fra 2021.

Avdelingsleder familietjenesten avsluttes

Avdelingsleder som sluttet 2020 erstattes ikke.

Husleie for helsestasjonen og bemanningsenhet (helsestasjon skal ligge i sentrum)

Når leieavtalen for 3. etasje i ALTI-bygget går ut, er det ikke gitt av den vil bli forlenget. Dette må vurderes.

Effektivisering barnehagestruktur Tromøya

Det vil komme ny sak til bystyret på effektivisering av barnehagestrukturen på Tromøya.

Nedbemannings

- Nedbemanning 5 årsverk spesialpedagogiske tjenester
- Nedbemanning 3,2 årsverk fritidsmedarbeidere
- Nedbemanning 6,8 årsverk skole
- Nedbemanning 18 årsverk barnehage

Tabellen viser den økonomiske effekten for området. Tiltaket omtales i kapittel 4.1.

Investeringsbudsjett

Sektor 14, barn, unge og familier har et hovedprosjekt til inventer og møbler/utstyr som ligger under sektor 11, administrative tjenester. Denne potten fordeles etter behov.

Andre investeringer

Arendal eiendom KF har investeringsprosjekter hvor sektor barn, unge og familier er prosjekteier. De største er ny barnehage Marisberg og rehabilitering barnehager/skolebygg. Se vedlegg 3 for prosjektoversikt Arendal eiendom KF.

17 Arendal eiendom KF (5001)

Budsjettet er satt opp i samsvar med forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak.

Budsjettet forutsetter en videreføring av hovedaktiviteter fra driften i 2020 budsjettet. Kommunens signaliserte budsjettutfordringer i 2021 vil likevel prege både budsjettprosessen og driftsbudsjettet for Arendal eiendom. Eiendomsforetaket vil måtte møte et konsernbidrag med tiltak i egen organisasjon samt nivå på tjenestetilbudet til kommunen.

Beskrivelse av området

Arendal eiendom er kommunens redskap for gjennomføring av kommunens eiendomspolitikk, og skal ivareta Arendal kommunes eieransvar av kommunal eiendom, herunder sikre og opprettholde verdiene i eiendommene og bygningsmassen, samt ivareta andre kommunale oppgaver som bystyret bestemmer.

Foretaket skal samarbeide med kommunale virksomheter og gjennom sine disposisjoner sikre gode fellesløsninger i tråd med kommunale planer og målsettinger.

Arendal eiendom skal sikre hensiktsmessige bygg for kommunens virksomhet og tjenesteyting, samt ivareta forvaltning, drift og vedlikehold av eiendom og bygningsmasse. Det skal utarbeides konkrete mål, strategier og tiltak for ytre- og indre vedlikehold på kommunale formålsbygg.

Arendal eiendom skal anskaffe og avhende eiendom etter fullmakter fra bystyret.

Arendal eiendom har ansvar for å tilføre kommunen tilstrekkelig antall utleieboliger i samsvar med behovet. Gjennom ansvar for og forvaltning av kommunens eiendomsmasse, har Arendal eiendom også ansvar for forvaltning av husleieavtaler i kommunale boliger, herunder ansvar for oppfølging ved skader/hærverk, dersom annet ikke er avtalt.

Arendal eiendom har en sentral rolle når kommunen skal nå sine klima-, energi- og miljømål. Foretaket skal arbeide for at kommunens samlede energiforbruk reduseres.

Antall årsverk i foretaket pr. 31.8.2020 er 133 fordelt på 150 personer.

Dette er fordelt på følgende grupper:

Eiendomsdrift	133 personer	84 kvinner	49 menn
Bolig og eiendomsutvikling	8 personer	5 kvinner	3 menn
Prosjektledere og administrasjon	9 personer	4 kvinner	5 menn
Hele AEKF	150 personer	93 kvinner	57 menn

Antall deltidsstillinger utgjør 63,3 %.

Gjennomsnittlig stillingsstørrelse er 86,6 %.

Hver tredje av våre ansatte har annet opprinnelsesland enn Norge.

Gjennomsnittsalder i foretaket er 48 år.

Det er felles lønns- og arbeidsgiverpolitikk med Arendal kommune.

Vår personalpolitikk bygger på prinsippet om like muligheter uavhengig av kjønn, seksuell orientering, alder og etnisk tilhørighet.

Næringsselskap

Bystyret har vedtatt at det skal opprettes et næringsselskap i Arendal kommune. Dette vil medføre at oppgavene flyttes ut i det nye selskapet. Det er forutsatt i bystyresaken at det skal være et nært samarbeid mellom selskapet og Arendal eiendom KF.

Det må gjøres avklaringer, i løpet av høsten, om dette får budsjettmessig betydning for Arendal eiendom.

Status

Strategidokumentet er førende for aktiviteten i Arendal eiendom. Viktige fokusområder er:

- Foretaket skal ha et helsefremmende arbeidsmiljø. Trygghet for å unngå fysiske og psykiske skader.
- Arendal eiendom skal stå for en bærekraftig miljøpolitikk på alle foretakets arbeidsområder
- Være en aktiv samfunnsaktør innenfor eget ansvarsområde.

Det rapporteres på oppfølging av tiltak i tertialrapporter og i årsmeldingen.

Utfordringer

Økonomi – Konsernbidrag

Konsernbidraget på 6 mill. kroner for inneværende år er svært krevende. Det er iverksatt tiltak for å ta ned driftskostnadene bl.a. ved å foreta en reduksjon på fem årsverk.

Vedlikeholdsetterslep

Strategidokumentets målsetting om å redusere vedlikeholdsetterslepet til 90 mill. kroner i løpet av 2023 blir utfordrende sett i forhold til tilgjengelige ressurser. Det arbeides intenst med å finne gode og kostnadseffektive løsninger.

Korona

Korona epidemien setter store krav til rutiner spesielt på renhold. Det er etablert et godt samarbeid med smittevern i kommunen og oppfølging skjer på en god og trygg måte. Det kan forventes betydelig økte kostnader og tapte inntekter.

Prosjektoppfølgning, / kvalitetsoppfølging

Arendal eiendom er i gang med å innføre nye kvalitetssystemer for prosjektoppfølgning. Det arbeides med definerte læringspunkter etter foreløpig internrevisjon av heis-prosjektet.

Sykefravær

Fraværet er på 10 % pr. 2. tertial 2020. Målet er 6,0 %. Corona påvirker fraværet og det vil bli gjennomført en nærmere analyse av fraværstallene. Tiltak vil bli tilpasset de funn som gjøres. Det er satt mål for den enkelte gruppe/avdeling og den enkelte sykemeldte får individuell og rask oppfølging.

Forsterkede boliger

Det er fra NAV og kommunen meldt behov for flere forsterkede boliger for personer med lav boevne. Det vil bli fremmet en egen sak ved ytterligere utplassering av forsterkede boliger.

Prioriteringer

Strategidokument for Arendal eiendom KF

Strategi

Følge opp kommunens overordnede målsetninger ved å være en konkurransedyktig og serviceorientert virksomhet som er bevisst vårt samfunnsansvar.

Hovedmål

Bystyrets prioriterte mål om et godt liv for alle, et grønt samfunn og regional vekst skal være førende for mål og tiltak i Arendal eiendom KF. Arendal eiendom KF skal utføre en effektiv og god forvaltning av kommunale formålsbygg.

Godt liv for alle

- Ha et helsefremmende arbeidsmiljø. Trygghet for å unngå fysiske og psykiske skader
- Være en attraktiv og inkluderende arbeidsgiver
- Være en utviklingsorientert og lærende kompetansebedrift

Tilstedeværelse høyere enn 94 %.

Jobbe for en heltidskultur og øke gjennomsnittlig stillingsstørrelse fra 86 % til 90 % innen 2023.

Sertifisert etter HMS standard ISO 45001.

Tilby gode kommunale boliger ut fra prioriterte mål.

Tilrettelegge på alle foretakets arbeidsområder for at Arendal er en god kommune å bo i.

Ha tydelig og tilstedeværende ledelse og korte beslutningslinjer.

Formidle hvilke tiltak som iverksettes i foretaket og som kan gi bedre tjenester til kommunen.

Gjennom avtaler og dialog, gi kunder og befolkningen forutsigbarhet.

Grønt samfunn

- Stå for en bærekraftig klima- og miljøpolitikk på alle foretakets arbeidsområder
- Være en miljøbevisst energiforvalter for AK
- Energiforbruket i nye bygg skal være 10 % lavere enn gjeldende regelverk
- Det skal utarbeides prioriterte planer for energieffektivisering i eksisterende bygg.
- Miljøkrav i BREEAM skal vurderes i alle nye byggeprosjekt
- 60 % av bilparken skal være fossilfri i løpet av 2023
- Miljøaspektet skal være prioritert ved alle anskaffelser
- Krav om fossilfrie byggeplasser og bruk av biodiesel
- Sertifisert etter miljøstandard i ISO 14001
- Massivtre skal vurderes ved byggeprosjekt

Regional vekst

- Være en aktiv samfunnsaktør innenfor eget ansvarsområde.
- Være en aktiv og kompetent aktør i utvikling av kommunens arealplaner
- Ivareta etableringen av Arendal næringselskap AS. Sikre god samhandling mellom selskapet og Arendal eiendom KF

Ha en aktiv rolle og dialog med aktører i næringslivet.

Tilrettelegge for boligbygging

Nulltoleranse for sosial dumping og øvrige brudd på arbeidslivets regler

God økonomistyring

Redusere vedlikeholdsetterslepet til 90 mill. kroner i løpet av 2023.

17.1.1 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak.

17.1.2 Nye tiltak

Gjennomgang av drifts- og vedlikeholdsavdelingen. Tiltaket omfatter en gjennomgang av dagens organisering samt at det må gjøres en utsjekk av grensesnittet mot omsorgsenhetene og oppvekstsektoren. Forholdet mellom innkjøp av tjenester og egen utførelse må vurderes. Mandat for gjennomgangen fremlegges for styret.

Etableringen av Arendal Næringselskap AS.

Det må foretas en gjennomgang av kommunens leieavtaler.

17.1.3 Innsparingstiltak

Redusert renhold, nivå/kvalitet og frekvens. Det er allerede foretatt reduksjoner, bla på kontorareal og kulturareal med formål 2 mill. kroner i besparelser. Dette er en del av arbeidet med tiltak iht. konsernbidrag. Tiltakene må videreføres, men det må gjennomføres ytterligere reduksjoner for å håndtere budsjettforutsetningene for 2021. Nivå på tiltaket er ikke definert.

Generell reduksjon av stillinger for alle avdelinger. Nivå på tiltaket er ikke definert.

18 Arendal havnevesen KF (6001)

Beskrivelse av området

Arendal havnevesen KF mottar ingen økonomisk støtte, overføringer eller andre former for tilskudd fra kommunen eller andre.

Havnas inntekter kommer fra næringslivet (77 %), leiebetaling for småbåtplasser (15 %) og betaling for tjenester i gjestehavna (8 %).

Arendal havnevesen KF er og skal etter loven være regnskapsmessig adskilt fra kommunen.

Havna vektlegger sunn forretningsmessig drift – og et økonomisk overskudd fra driften.

Havna må ha tilgjengelige midler (fond) for å kunne reagere adekvat og raskt ved kundeforespørsler og tilrettelegge for nye og eksisterende kunder.

Alle investeringer betjenes av havnas inntekter- og har ingen innvirkning på kommunale budsjetter eller utgifter. Investeringer er viktige for å sikre verdiskapningen og at havna kan levere resultater på de ansvarsområder som bystyret har lagt til havna.

Havna tar også ansvar for investeringer og drift av kaier, brygger og adkomst steder til sjø som ikke har inntekter, men som bidrar til byens attraktivitet.

Havna legger til rette for et betydelig antall arbeidsplasser i regionen - bla hos vareeierne, transportører, entreprenører, leverandører, speditører, utstyrsleverandører mm. Havna har en betydelig verdi for regionens samlede sysselsetting og verdiskapning- uten at det nøyaktige antall arbeidsplasser hos 3de part enkelt kan tallfestes.

Arendal havnevesen KF har 11 fast ansatte. 4-5 personer (snitt) er innleid gjennom året. Havna leier også inn maskiner - og førere i perioder med høy aktivitet.

Bedrifter etablert på Arendal havn sine områder har mer enn 60 ansatte - og i perioder er flere hundre mennesker engasjert i varierende prosjekter og lastehåndtering tilknyttet havna. 20 ungdommer har sommerjobb i Arendal gjestehavn. Ytterligere ca. 5-7 personer er engasjert i andre aktiviteter (restaurant og utstyrsutleie mm.).

Alle havnas midler er offentlige – også et eventuelt overskudd fra driften.

Havnas regnskap er inndelt i 3 ansvarsområder:

Havn (ordinær havnedrift) – Småbåthavner – Gjestehavn.

Havn (ordinær havnedrift) er konkurranseutsatt (med unntak av fergeleier og fiskemottak).

Havnas inntekter er avhengig av kunde aktivitet, som igjen er avhengig av bla marked og valutakurs. 50 % av havnens inntekter er usikre og knyttet til kunde aktivitet og godsvolumer. Forutsigbare inntekter er leiekontrakter av lagerbygninger og areal.

Næringslivet skal få et konkurransefortrinn gjennom de tjenester havna tilbyr.

Småbåt: Et godt liv for alle. Bosteds attraktivitet

Havna skal tilrettelegge for at innbyggerne har tilgang til og kan benytte Arendals fremste attraktivitet; Skjærgården (til en pris de fleste kan klare). I oppdraget inngår småbåthavner, fergeleier, av/påstigningsbrygger og gamle offentlige brygger, som er viktige sluser til sjø for folk flest til bading, fiske og rekreasjon.

Småbåthavner er ikke en lovpålagt tjeneste. Kapasiteten er godt utbygget og det er mulig å få båtplass på dagen. Det har vært viktig for bystyret å gi mulighet for småbåtplass til flest mulig – uavhengig av økonomisk evne.

Småbåthavnene skal i 2021 gi et økonomisk overskudd på 1 mill. kroner til eierkommunen. Dette medfører en kombinasjon av prisøkning og utleie av flere plasser.

Det forventes fortsatt ledig kapasitet, og det er et ikke ubetydelig etterslep på vedlikeholdet.

Gjestehavnen (inkl. badeanlegget) budsjetteres med balanse for sesongen 2021.

Formålet er å styrke Arendals attraktivitet og verdiskapningen i sentrum.

Status

Havn: Sjøtransport gir reduserte utslipp av miljøgasser. Sjøtransport og mer gods fra vei til sjø er viktige og vedtatte politiske mål både i EU og nasjonalt.

Fremtidens vekstregioner vil tilby infrastruktur som fremmer sjøtransport, som reduserer miljøpåvirkning og øker næringslivets konkurransekraft.

Aktiviteten i Arendal har primært vært bulkprodukter (våt og tørr bulk) samt prosjekter

Havna må utvide transporttilbudet der både roro, stykkgoods og lukkede lastebærere inngår i havnens tilbud.

Eksisterende vareeiere i vårt område må få større fleksibilitet og økt konkurransekraft knyttet til sjøtransport. Havna er et verktøy for å etablere nye virksomheter. Dette krever investeringer i bla roro ramper, tilgjengelig areal, egnede kaier, bedre veiforbindelser mellom havn og E18 og effektiv håndteringsutstyr.

Småbåt: Formålet har vært å gi flest mulig tilgang til skjærgården til en pris de fleste kan klare. I en krevende økonomisk situasjon må prisen i småbåthavnene økes med ca. 10 % og antall utleide plasser økes med ca. 80 for å kunne gi rom for et økonomisk utbytte til eierkommunen på 1 mill. kroner.

Utfordringer

Havna er en kommersiell enhet. Inntekter og utgifter vil variere med kundenes aktivitet og utviklingen i markedet.

Havn er infrastruktur som er helt avgjørende for å få til bedriftsetableringer og sikre at nærings transporter er bærekraftige og konkurranseeffektive i denne regionen.

Havna har bevisst satset på kunder med forskjellige laster og lastetyper. Dette er en styrke ved variasjon i markedene.

Havna har begrenset areal tilgang og stort press på dagens kaier og kai areal.

Dagens selvpålagte støybegrensinger for nattoperasjoner må oppheves i fremtiden for å unngå økonomisk tap for kunder.

Prioriteringer

Godt liv for alle

Sjøen er verdens viktigste transportåre. En havn er knutepunktet mellom land og sjø. Havnene skal legge til rette for at mer gods flyttes fra vei til sjø i tråd med nasjonale og internasjonale føringer.

Vi skal tilrettelegge for lokalt fanget og kortreist sjømat gjennom fiskemottaket i Barbu. Vi skal tilrettelegge for lokal verdiskaping fra besøk og reiseliv gjennom cruiseanløp og gjestehavn. Med båthavner, brygger og ferjeleier tilrettelegger vi også for bostedsattraktivitet gjennom god tilgang til sjø, attraktiv skjærgård og Raet nasjonalpark med fritidsbåt og lokalferge.

Arendal havnevesen KF skal ivareta Arendals kommunes myndighetsutøvelse etter lov om havner og farvann.

Grønt samfunn

All virksomhet i regi av Arendal havnevesen KF skal være fremtidsrettet og miljømessig bærekraftig.

Arendal havn er fullt utrustet på landstrøm på hele 3 avsnitt, og konverterer årlig ca. 4 mill. Kwh fra fossilt

til grønn bærekraftig strøm.

Sandvikodden benyttes til biodiesel distribusjon til hele landet.

Vi deltar i en rekke prosjekter med flere universiteter for å sikre en omlegging innen alle havns virksomhetsområder.

Regional vekst

Arendal havnevesen har mål om å være et regionalt knutepunkt for vareeiere og fremtidens verdiskapere gjennom driften på Eydehavn og Sandvikodden.

Vi er selvfinansierende, og betaler årlig utbytte til kommunen.

18.1.1 Mål 17 - samarbeid for å nå målene

Tett koordinasjon mellom havn og kommunens administrasjon, spesielt næringsavdelingen.

Koordinasjon blant havnene på Agder - for å unngå intern konkurranse og overinvesteringer.

Tett samarbeid med eiendomsforetaket på alle vekstprosjekt, næringsareal

18.1.2 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak.

18.1.3 Nye tiltak

Ny kai for Biozin kunde. Kostnad ca. 80 mill. kroner.

Ny roro rampe for bedre tilbud til vareeiere. Kostnad ca. 20 mill. kroner.

Mer areal tilrettelagt for vareflyt/nye kunder: 30 mill. kroner.

Alle investeringer underlegges bedriftsøkonomisk vurdering mot inntektspotensial/inntjening.

18.1.4 Innsparingstiltak

Utsette investeringer i fergeleier og infrastruktur som ikke har økonomisk inntjening.

Vedlegg

Vedlegg 1: Endringer i investeringer etter vedtak 10-årsplan

Tall i hele 1 000	2021	2022	2023	2024
Arendal kommune				
Heis Fløyheia	13 000	-	-	-
Rehab. underlag skøytebanen	-	- 500	-27 000	1 000
Ny båt skjærgårdstjenesten	-	-	-	-3 000
Ny isprep.maskin	-	-	-	-2 000
Sum Arendal kommune	13 000	- 500	-27 000	-4 000
Arendal eiendom KF				
Helsehus Saltrød	-	- 332 225	-10 275	342 500
Svømmehall	-4 000	- 149 000	- 149 000	5 000
Rehabilitering barnehager og skolebygg	-6 000	-4 000	-3 000	-3 000
Rehabilitering omsorgsbygg	-4 800	-2 800	-3 150	-3 000
Ny barnehage Marisberg	-10 000	15 000	-	-
Barnehage sentrum	-	-	-	-30 000
Nybygg legevakt/KØH - inkl. korttidspl.	-8 700	-16 310	-	-
Ulleråsen	-2 000	- 200	- 200	- 200
Agderparken Nord	-27 000	-5 000	-1 000	-20 000
4 boliger med bemanning - rus og psyk.	-	-	-4 500	-1 500
Moltemyr – idrettshall	-	-	-10 000	-
Helsehus 2	-	-	-5 000	-5 000
Kjøp av boliger	-	-	-	-4 000
Heftingsdalen	-14 000	-3 000	-3 000	-3 000
Salg eiendom	- 450	-4 850	12 500	12 500
Marisberg, grunnnerverv del A og B	-10 000	-5 000	-	-
Sum Arendal eiendom KF	-86 950	- 507 385	- 176 625	290 300
Arendal havnevesen KF				
Fergekai lokalferger	-	-3 500	1 500	2 000
Ny havnebåt	-2 500	-	2 500	-
Sum Arendal havnevesen KF	-2 500	-3 500	4 000	2 000
Sum endring fra vedtatt 10 års investeringsplan	-76 450	- 511 385	- 199 625	288 300

Vedlegg 2: KOSTRA

KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering. Dette er vårt offentlige regnskap og er en pliktig rapportering kommunen gjør til staten på tjensteddata og regnskapsdata. Det overordnede målet med KOSTRA er å få frem relevant, pålitelig og sammenlignbar styringsinformasjon. Dette gir styringsinformasjon for staten og kommunene kan bruke dataene til å vurdere egen utvikling over tid. KOSTRA gir også mulighet for å sammenlikne driften med andre kommuner/kommunegrupper. Alle data er reviderte KOSTRA tall publisert 15. juni 2020 dersom ikke annet er eksplisitt kommentert.

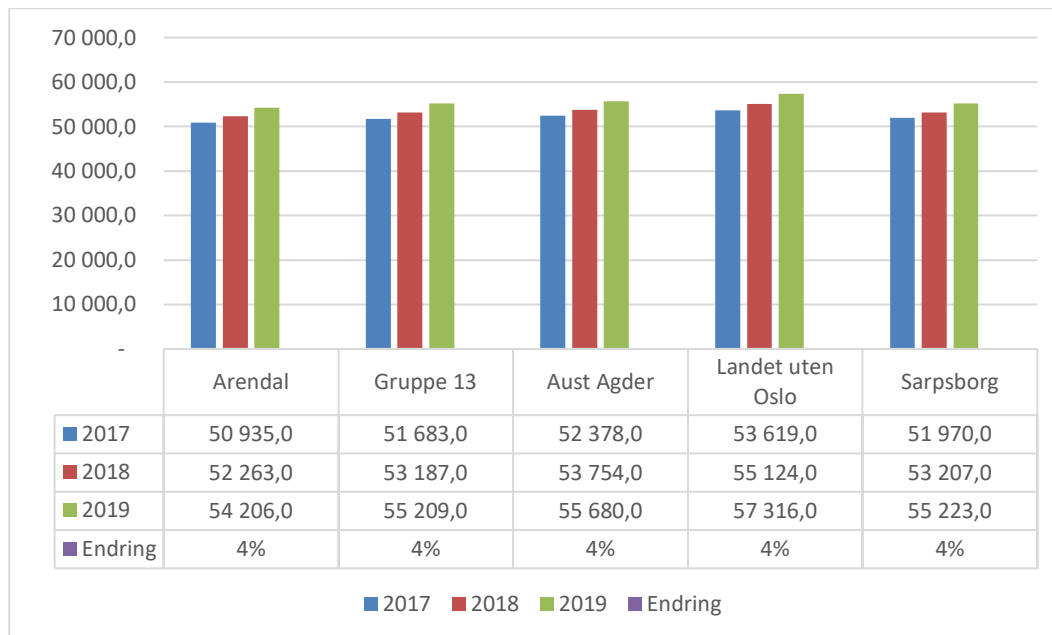
Arendal sammenlikner seg i KOSTRA-sammenheng med:

- KOSTRA gruppe 13: store kommuner utenom de fire største byene. Arendal inngår i denne gruppen.
- Aust-Agder, alle kommuner i fylket (fra 2020 vil det være Agder).
- Landet uten Oslo
- Sarpsborg: likner i størrelse etc. på Arendal, definert som vår «tvilling».

Kommunen bruker KOSTRA-indikatorene aktivt i planlegging av egen drift. Dette, sammen med utvikling i demografitall fremover, gir viktig styringsinformasjon for planlegging av kommunens drift.

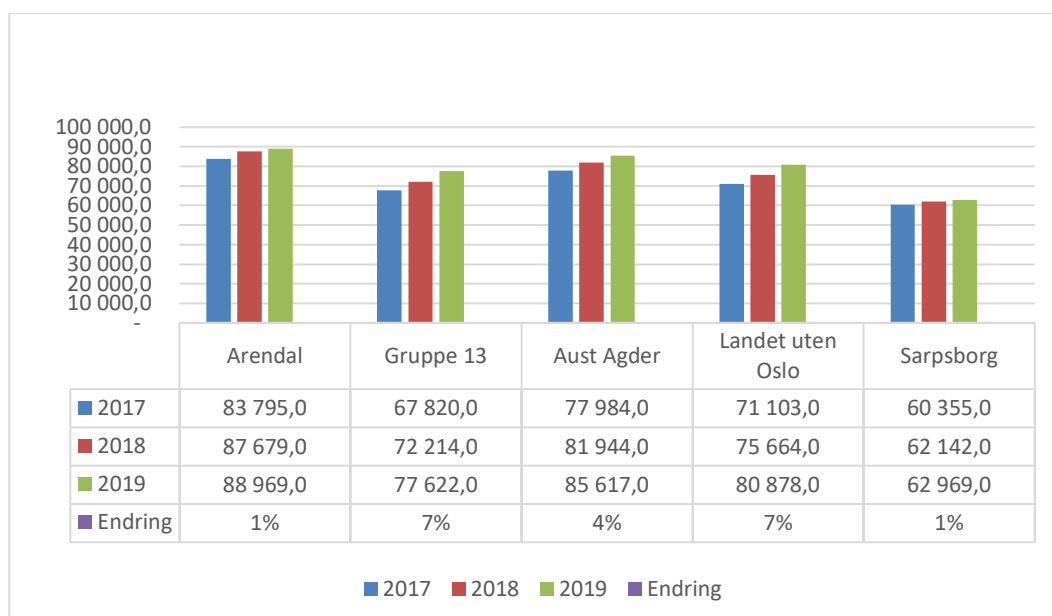
Finansielle nøkkeldata

Frie inntekter i kroner pr. innbygger, konsern

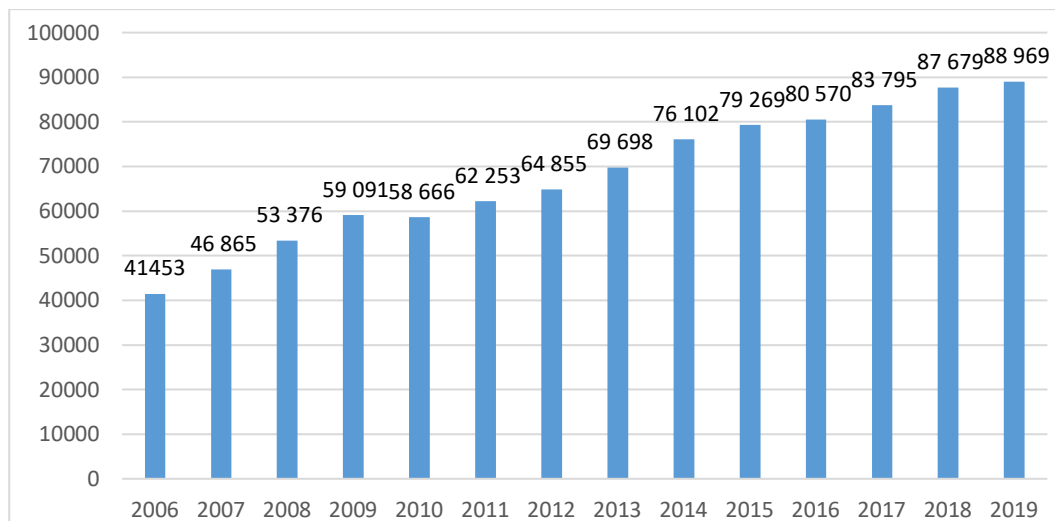
Kommunen har lavere frie inntekter enn alle sammenligningsgruppene. Det betyr at kommunen må drifte sine tjenester rimeligere enn andre.

Netto lånegjeld i kroner pr. innbygger

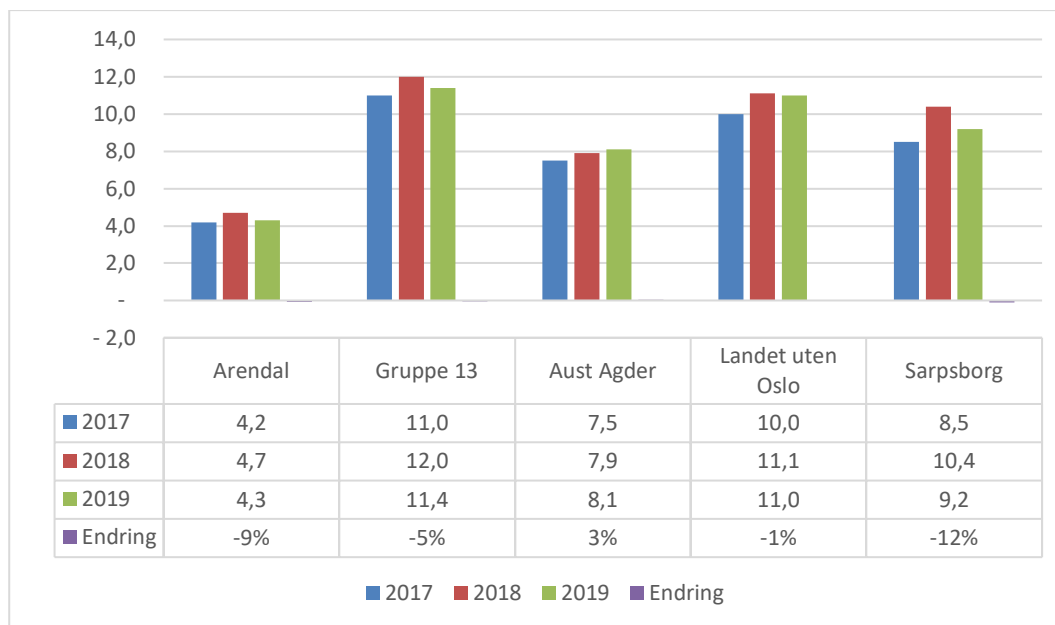
Kommunens gjeld er høy, og høyere enn sammenligningsgruppene. Høy lånegjeld betyr en langsiktig forpliktelse i forhold til betaling av renter og avdrag.

Netto lånegjeld i kroner pr. innbygger Arendal 2006-2019

Kommunens gjeld har økt mye fra 2006. Det har vært store investeringsbehov i perioden og finansieringen har i stor grad vært dekket ved bruk av lån.

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

Kommunen har lite reserver og lavere nivå på disposisjonsfond enn sammenligningsgruppene. Disposisjonsfond er frie midler. Summen inkluderer også enhetenes midler. Bystyret har vedtatt en handlingsregel som tilsier at det minimum skal være 100 mill. kroner på disposisjonsfond. Arendal oppfyller ikke denne regelen.

KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Arendal kommune 2019

Ressursbruk/prioritering sett i sammenheng med beregnet utgiftsbehov. Arendal kommune 2019. Kilde: KOSTRA (konsern)/KMD, beregninger ved TF

	Beregnet utgiftsbehov 2019	Netto driftsutgifter 2019			Mer-/mindreutgift sammenlignet med		
		Arendal kommune	Landsgjennomsnitt	Arendal "normert nivå"	Landsgjennomsnitt	"Normert utgiftsnivå"	«Normert og inntektsjust. nivå»
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Barnehage	0,9477	9 151	9 072	8 598	3,6	24,9	50,9
Administrasjon	0,9266	4 358	4 931	4 569	-25,8	-9,5	3,3
Landbruk	0,3687	40	114	42	-3,3	-0,1	0,2
Grunnskole	0,9960	13 185	14 107	14 050	-41,5	10,5	50,8
Pleie og omsorg	1,0225	19 445	19 542	19 981	-4,3	-24,1	30,4
Kommunehelse	0,9602	2 382	3 024	2 903	-28,9	-23,5	-15,5
Barnevern	1,0504	2 516	2 260	2 374	11,5	6,4	13,3
Sosialtjeneste	1,1540	3 391	2 726	3 145	30,0	11,1	20,2
Sum	1,0000				-58,8	-4,3	153,6

Våre beregninger viser at Arendal kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde mindreutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 58,8 mill. kr i 2019. Da er det ikke hensyntatt verken for beregnet utgiftsbehov, eller trekk i rammetilskuddet som følge av elever i privat skole (ca. 49,4 mill. kr i 2019). Beregningene viser at Arendal kommune hadde mindreutgifter på 4,3 mill. kr i forhold til kommunens «normerte utgiftsnivå» i 2019, der det også er tatt høyde for trekket i rammetilskuddet for elever i privat skole. Etter justering for et nivå på korrigerte frie inntekter på 94 prosent av landsgjennomsnittet (tilsvarende om lag 157,9 mill. kr), har vi beregnet et samlet merforbruk på 153,6 mill. kr (=157,9-4,3).

*): Arendal har mange elever i privat skole (ca. 10 pst). På tjenesteområdet for grunnskole har vi derfor justert for beløpet som kommunen er trukket i rammetilskuddet for elever i privat skole (tilsvarende 49,4 mill. kr i 2019). Etter justering for trekket på 49,4 mill. kr, er det beregnet et merforbruk sammenlignet med «normert og inntektsjustert nivå» på 50,8 mill. kr i 2019.

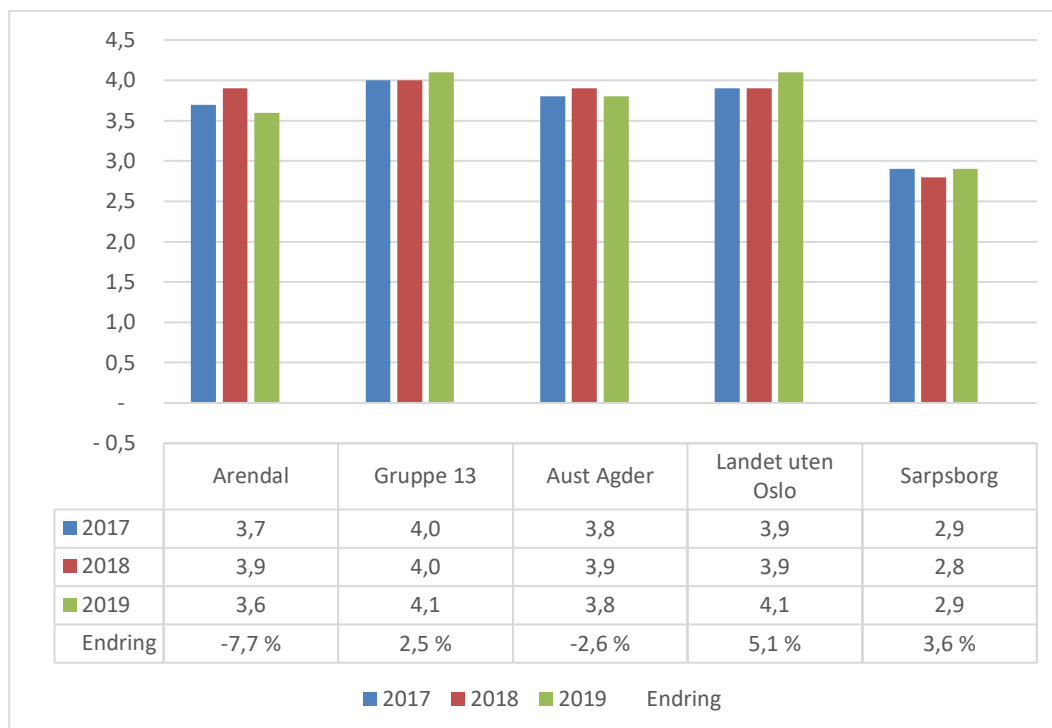
Tabellen over er utarbeidet av Telemarksforskning på ureviderte 2019 KOSTRA-tall. Tabellen er noe komplisert, men er presentert av rådmannen til politikerne i flere omganger. Kortversjonen er at kommunen drifter på nivå med landssnittet når vi tar høyde for kommunens utgiftsnivå (nest siste kolonne). Kommunen har lavere inntekter enn landssnittet og må drifte rimeligere. Tabellen over viser et merforbruk, når inntektsnivå er hensyntatt, på 153,6 mill. kroner. Kommunen drifter høyere enn vi har økonomiske forutsetninger til.

Oppsummering finansielle nøkkeldata

KOSTRA-dataene synliggjør at kommunens økonomi er svært krevende. Arendal kommune har lavere frie inntekter enn gruppe 13. Lånegjelden er markant over gruppe 13 og har økt siden 2006. Disposisjonsfondet er betydelig lavere enn gruppe 13. Kommunen drifter på nivå med snittet av resten av landet, men må drifte betydelig lavere når inntektene er lavere enn snittet. Med lavere inntekter enn gjennomsnittskommunen må kommunen ha et lavere kostnadsnivå for å opprettholde en økonomisk balanse. Dette er svært krevende da innbyggere i Arendal har minst like store forventninger til kommunale tjenester som andre.

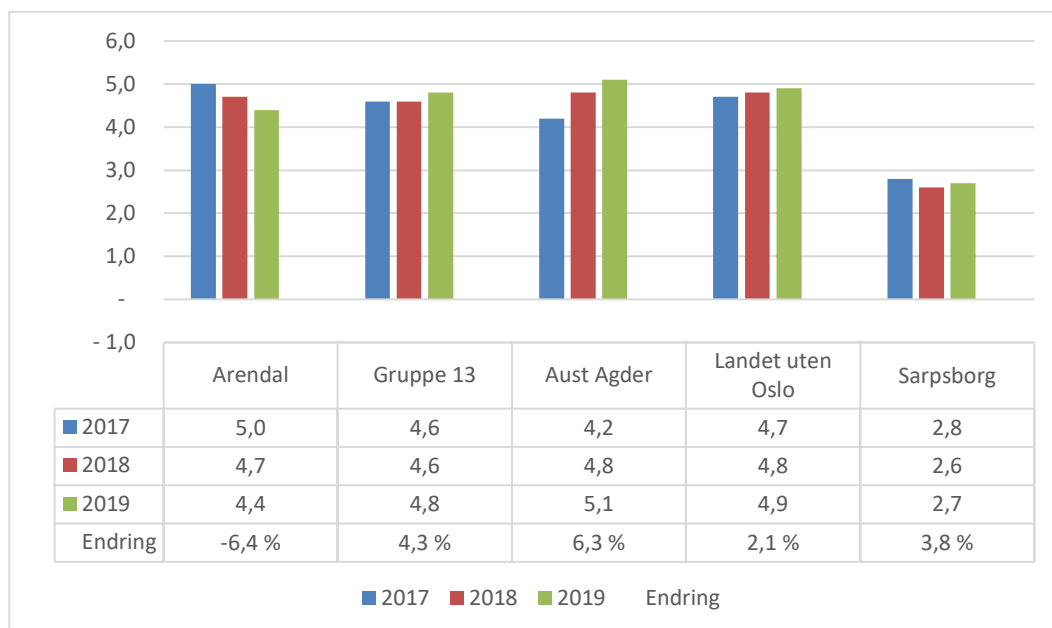
Kultur, infrastruktur og samfunnsutvikling

Netto driftsutgifter til kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (prosent)

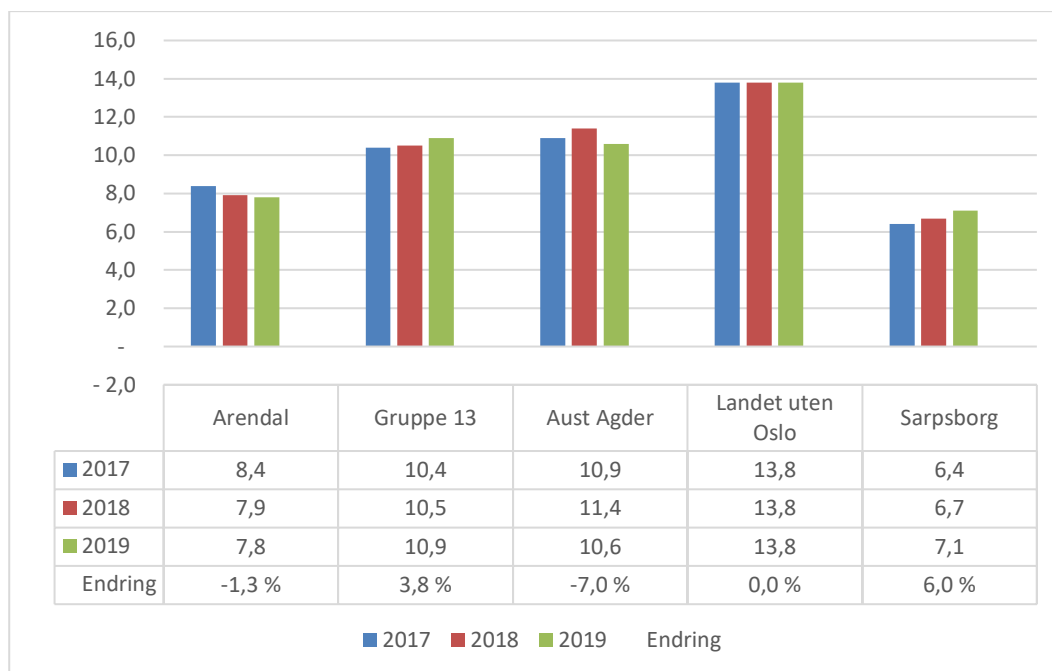
Arendal bruker en mindre andel av totale netto driftsutgifter til kultur enn gruppe 13, Aust-Agder og landet uten Oslo, Sarpsborg er lavere. Det er mindre forskjeller sett mot sammenligningsgruppene.

Besøk i folkebibliotek pr. innbygger (antall)

Utviklingen i antall besøk i biblioteket i Arendal ser ut til å gå noe ned og ser ut til å ha en annen trend enn sammenligningsgruppene. Dette kan ha sammenheng med bibliotekets budsjett til bøker, aviser og arrangementer som er noe begrenset.

Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)

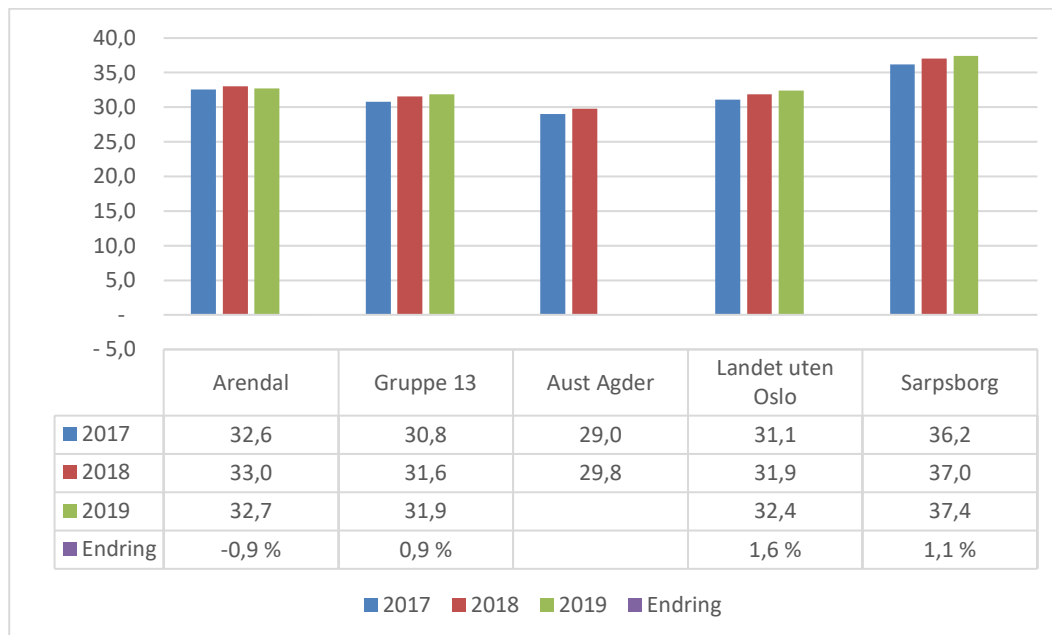
Arendal har færre barn i kommunens kulturskole sett mot sammenligningsgruppene, bortsett fra Sarpsborg. Det er få gruppetilbud og manglende økonomi til å undervise i nye relevante kulturuttrykk. Det er lange ventelister på de mest populære tilbudene og ikke budsjett til nok undervisningspersonale.

Oppsummering kultur, infrastruktur og samfunnsutvikling

Kommunen er i en økonomisk utfordrende situasjon og bruker mindre enn de fleste sammenligningsgruppene på kultur. Men KOSTRA-tall for kultur sier lite om hva kommunen får ut av pengene som brukes. Kultur har investert en del i ny bygningsmasse de senere år, dette fremkommer ikke her (investering). Sett mot de fleste av sammenligningsgruppene brukes kommunens kulturskole av en færre andel og det er også mindre besøk ved biblioteket.

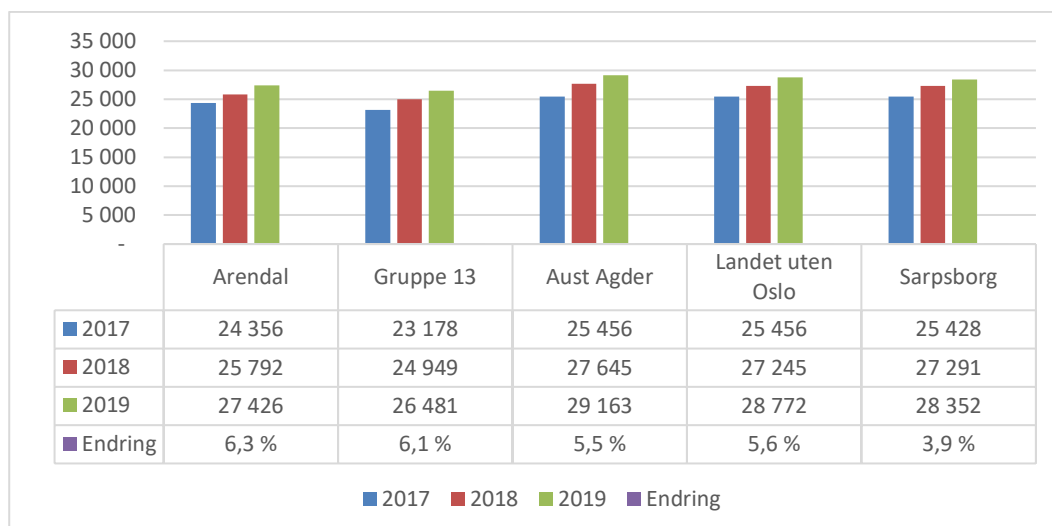
Helse og levekår

Netto driftsutgifter til omsorgstjenester i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (prosent)

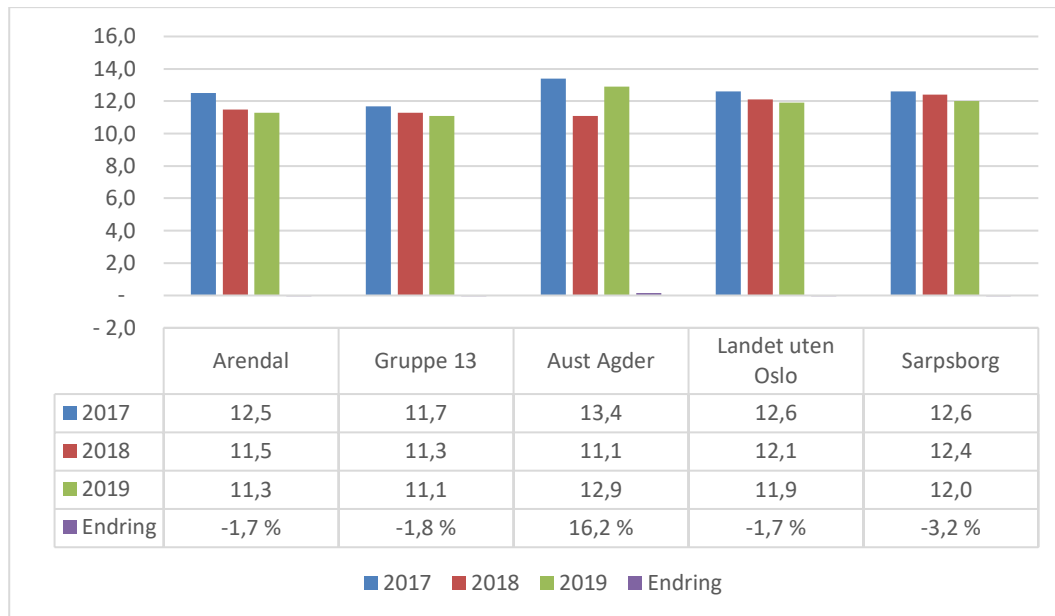
Andelen som brukes til helse- og omsorg er relativt stabil og det er mindre forskjeller sett mot sammenligningsgruppene, bortsett fra Sarpsborg. Når andelen eldre øker sett mot antall unge vil andelen som brukes til dette tjenesteområdet øke.

Utgifter kommunale helse- og omsorgstjenester pr. innbygger (kr)

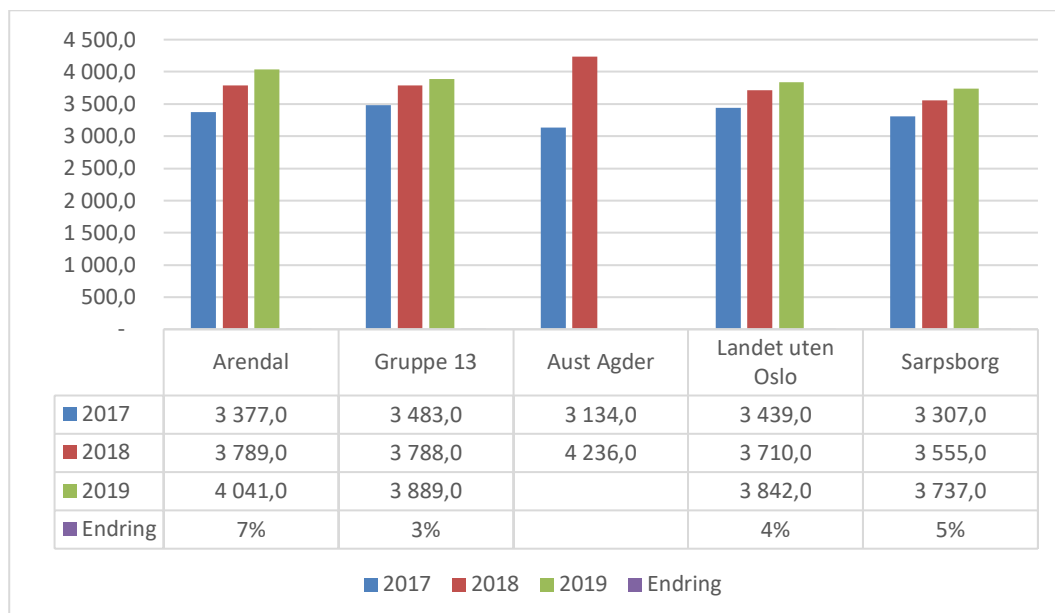
På utgifter til helse- og omsorgstjenester er Arendal noe over gruppe 13, men lavere enn de andre sammenligningsgruppene.

Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på sykehjem (prosent)

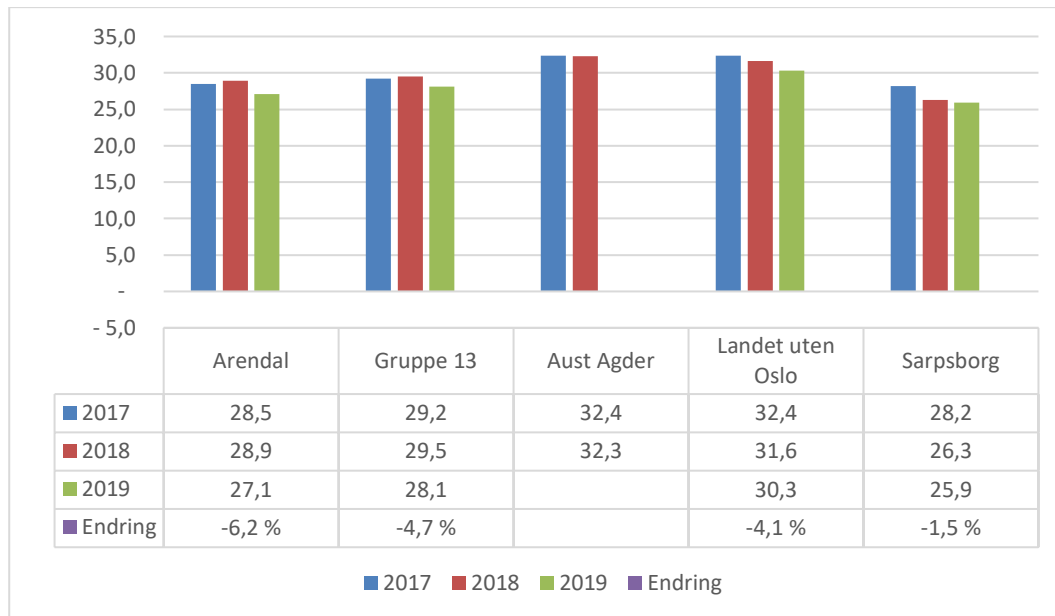
Andelen på sykehjem av de over 80 år har gått marginalt ned fra 2018 til 2019. Nivået er ganske likt med sammenligningsgruppene. Det vil være utfordrende fremover med et høyere antall over 80 år dersom andelen som er beboere på sykehjem blir på samme nivå som i dag.

Utgifter pr. oppholdsdøgn i institusjon (kr)

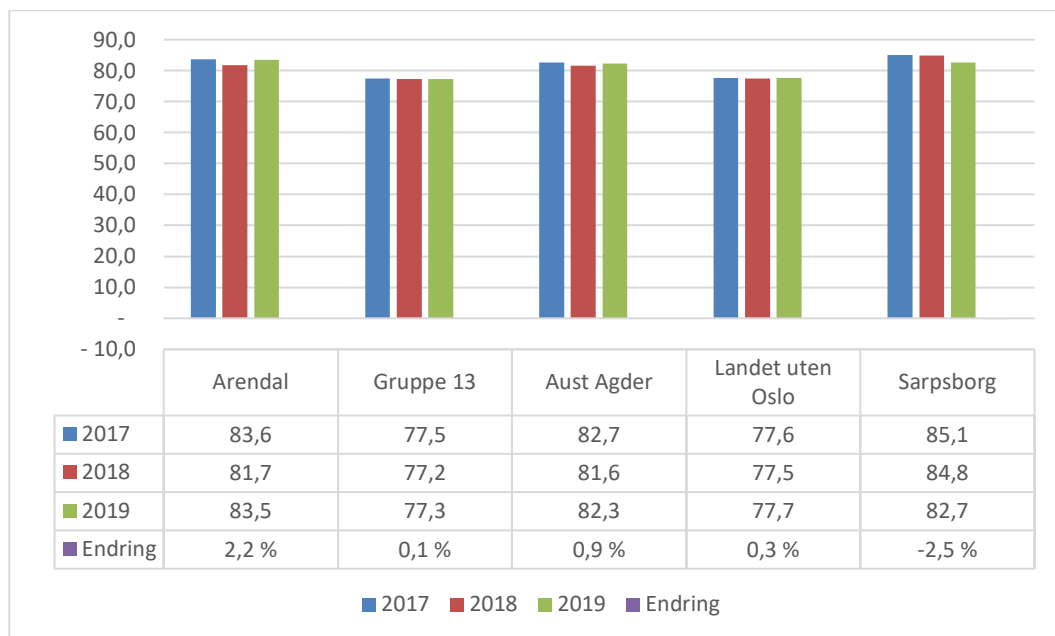
Utgifter pr. oppholdsdøgn er en viktig indikator for kostnader i helse- og levekår. Her ligger Arendal høyere enn sammenligningsgruppene og har økt mer enn de andre siste året. Forskjellen til sammenligningsgruppene er ikke veldig stor, men dette er en indikator det er verdt å følge med på.

Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)

Andelen over 80 år som bruker hjemmetjenester har gått noe ned de senere år. Kommunen har i tillegg mange brukere under 80 år som får hjemmetjenester. I utgangspunktet arbeider kommunen for at flere får hjelp i eget hjem. Samtidig vil antall over 80 år øke fremover og ved likt antall som får hjelp vil andelen likevel gå ned.

Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helseutdanning (prosent)

Andelen med helseutdanning er høyere enn alle sammenligningsgruppene. Dette er en indikator som kan si noe om kvalitet i tjenesten og Arendal har økt andelen fra 2018.

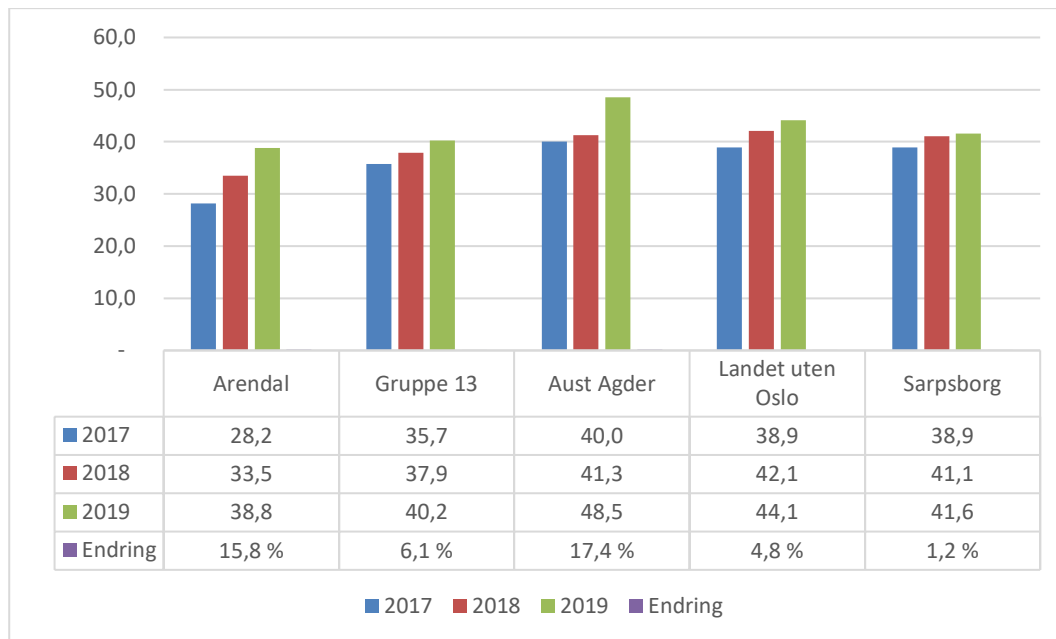
Oppsummering Helse og levekår

Helse og levekår drifter effektivt. KOSTRA-indikatorene kan indikere at det er ytterligere potensial for å øke andelen som får hjelp i hjemmet mot de som er på institusjon. Andelen netto driftsutgifter som brukes til helse- og omsorg har ikke økt de senere år. Med demografitallene fremover er det svært sannsynlig at denne andelen vil øke.

Barn, unge og familier

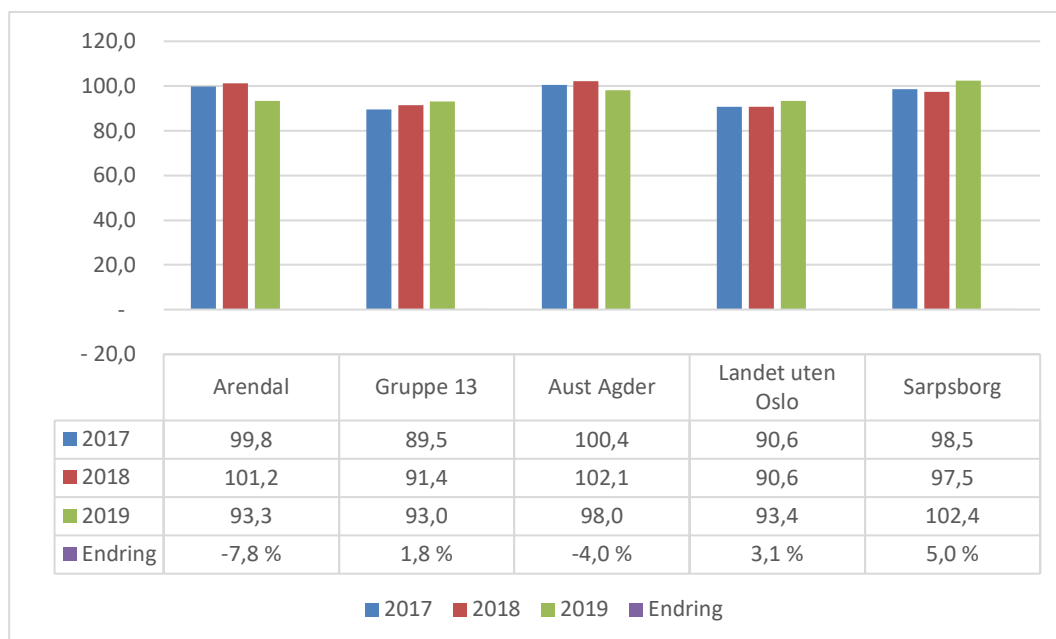
Helsestasjon

Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten pr. 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)

Avtalte årsverk i helsestasjonen har økt de senere år, men Arendal ligger fortsatt noe lavere enn sammenligningsgruppene. I 2020 har helsestasjonen fått to nye helsesykepleierstillinger for nasjonale tilskuddsmidler.

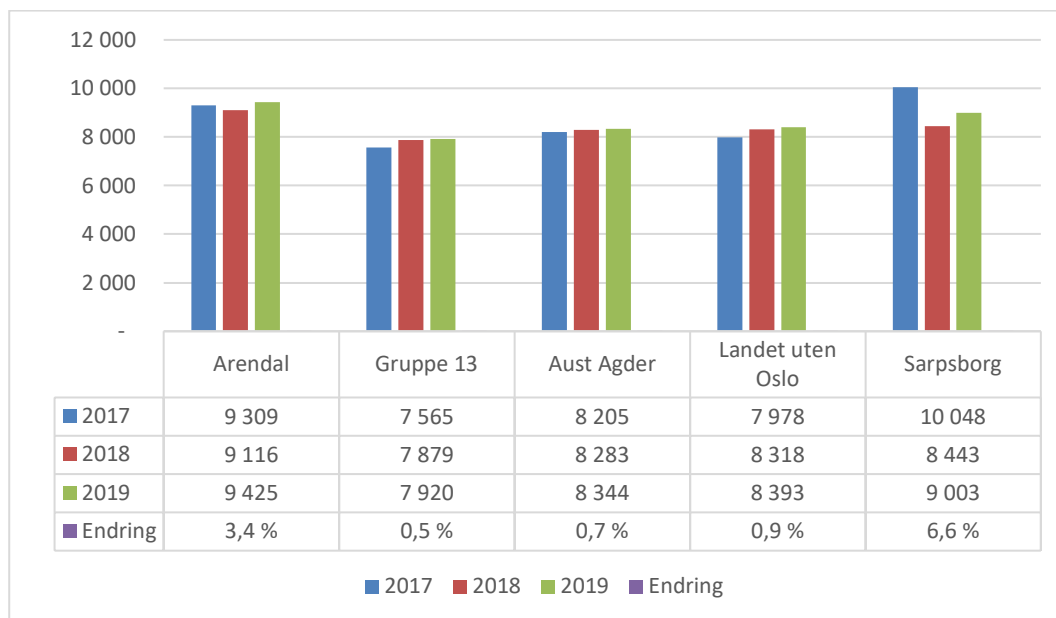
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst (prosent)

Helsestasjonen i Arendal besøker alle nyfødte innen to uker. Årsaken til at prosenten er lavere enn 100 pst skyldes at det kan være forskjell mellom året barnet er født og året de får besøk (fødsler sent i desember). Det forklarer også en prosent over 100 pst som ble rapportert i 2018.

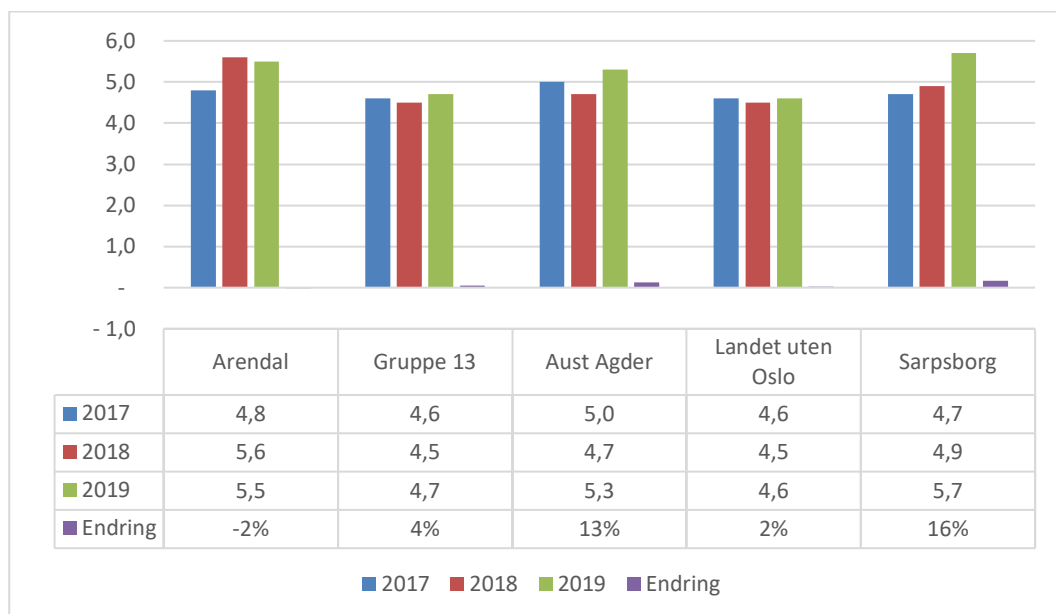
Barnevern

Netto driftsutgifter til barnevernstjenesten pr. innbygger 0-22 år (kr)

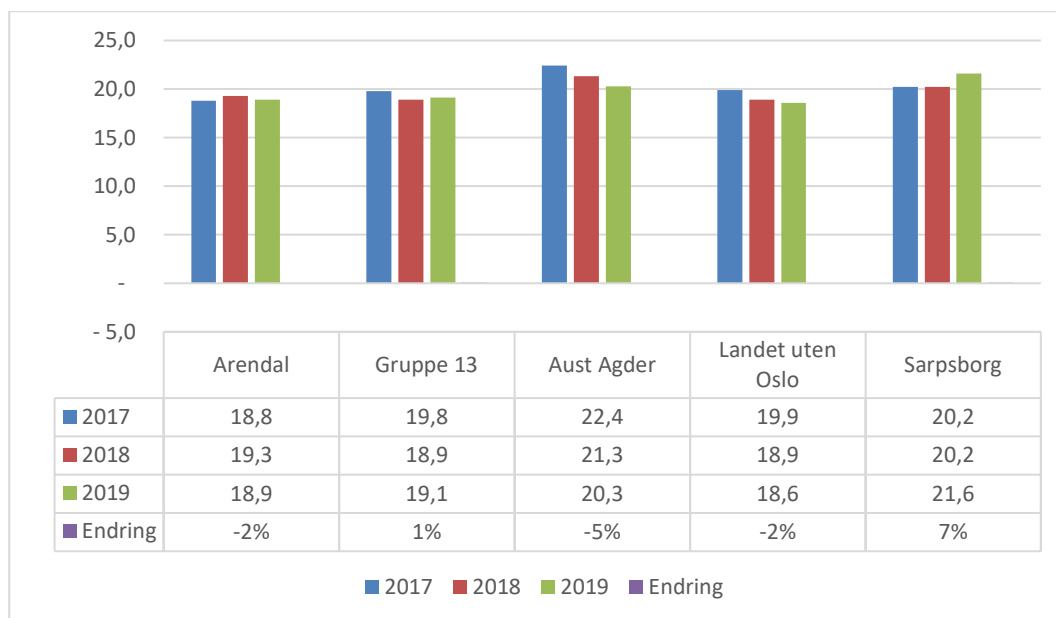
Barnevernet drifter dyrere enn sammenligningsgruppene og har en høyere økning fra 2018 til 2019 enn sammenligningsgruppene, bortsett fra Sarpsborg.

Barn med melding ift. innbyggere 0-17 år (prosent)

Arendal har en noe høyere andel barn med melding enn sammenligningsgruppene, bortsett fra Sarpsborg. Dette sier noe om det totale omfanget saker til barnevernet.

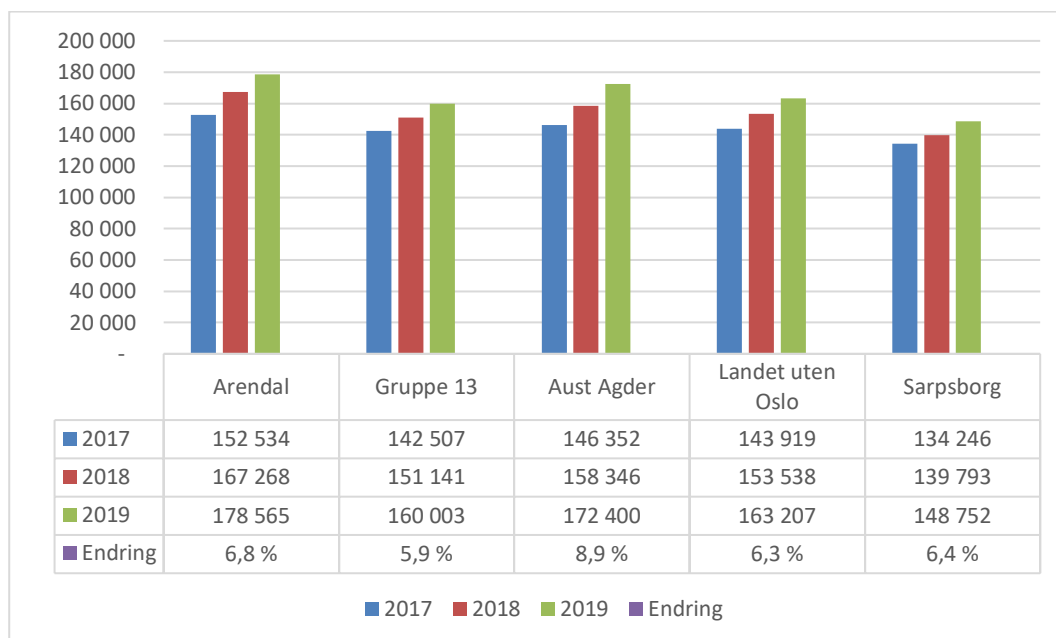
Barn med undersøkelse eller tiltak pr. årsverk (funksjon 244) (antall)

Arendal er nå helt på nivå med sammenligningsgruppene med tanke på barn med undersøkelse eller tiltak pr. årsverk.

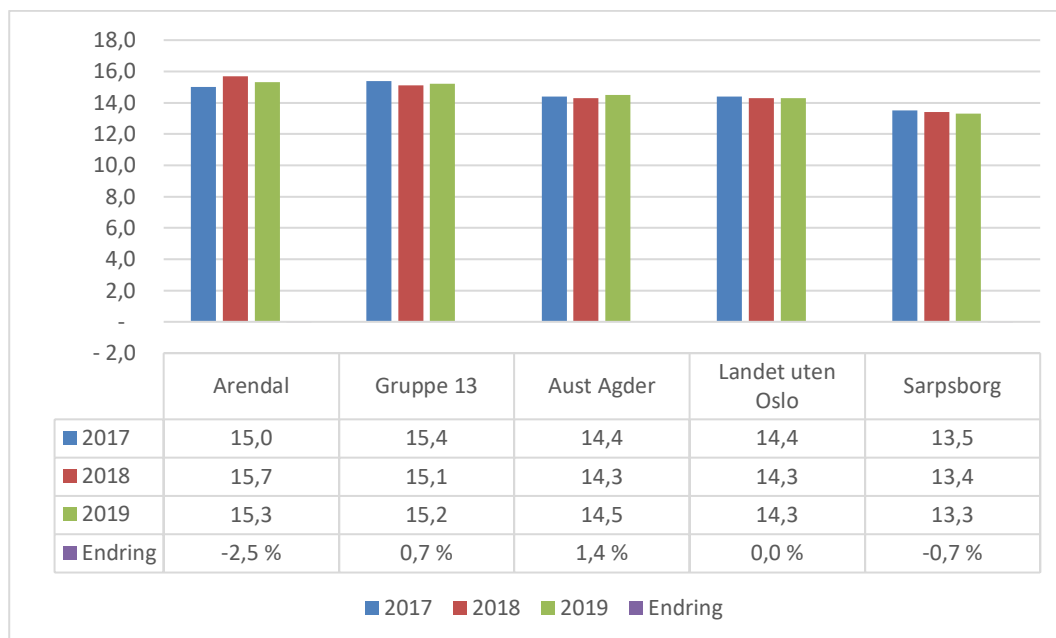
Barnehage

Netto driftsutgifter barnehager, pr. innbygger 1-5 år (kr)

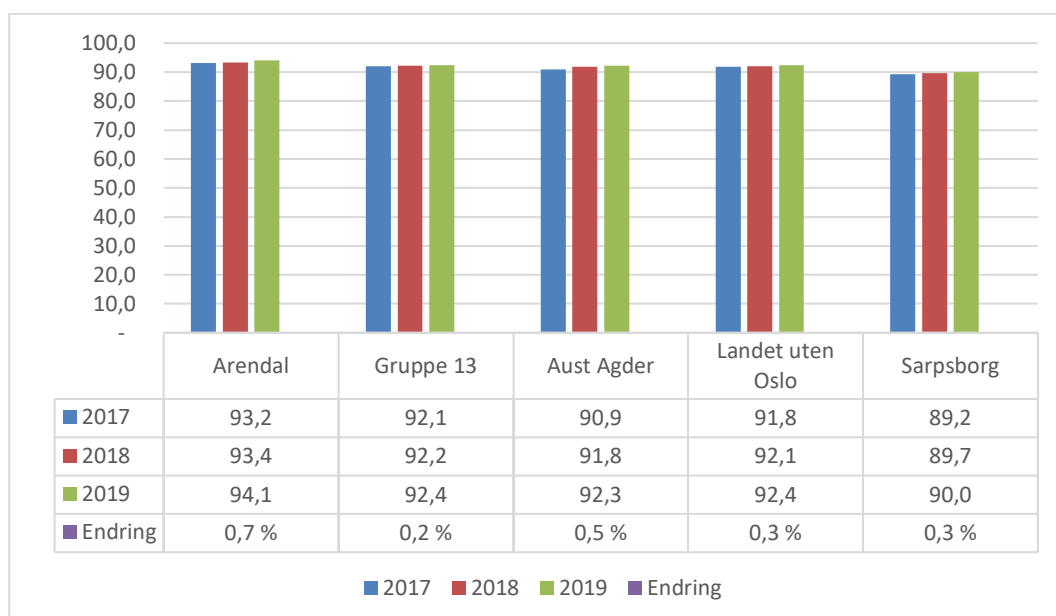
Netto driftsutgifter til barnehage er høyere i Arendal enn sammenligningsgruppene. Tilskudd til de private barnehagene inngår i dette tallet, tilskuddet er basert på regnskapstall 2017 for de kommunale barnehagene. Kommunen arbeider hardt for å drifte de kommunale barnehagene effektivt i en tid med fallende barnetall. I 2019 hadde de kommunale barnehagene i Arendal 5,8 barn pr. årsverk i grunnbemanningen. Landet hadde 5,7 barn pr. årsverk i grunnbemanningen. Bemanningsnormen fører til en utligning i kostnader pr. barn mellom Arendal og sammenligningsgruppene.

Netto driftsutgifter barnehager i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (prosent)

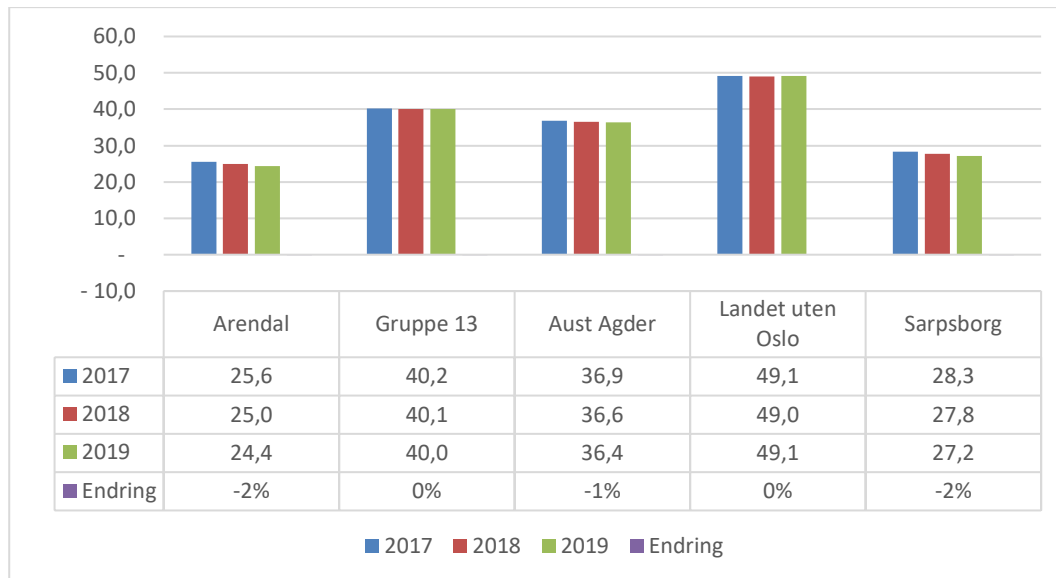
15,3 prosent av kommunens netto driftsutgifter går til barnehage. Dette er høyere enn sammenligningsgruppene og underbygger at kommunen driver barnehage noe høyt.

Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent)

Arendal kommune har en svært høy andel i barnehage, noe som har vært en ønsket politikk. Dette koster og er en forklaring på at netto driftsutgifter til barnehage i Arendal er høy. I Arendal går 94,1 % av barna i alderen 1-5 år i barnehage. I Sarpsborg går 90 % av barna i barnehage. Hvis 90 % av barna i Arendal hadde gått i barnehage, ville Arendal hatt en mindrekostnad på 17,14 mill. kroner. Inntektssystemet fra staten til kommunene er slik at en får tilskudd for hvert barn i alderen 1-5 år, uavhengig av om barnet går i barnehage eller ikke.

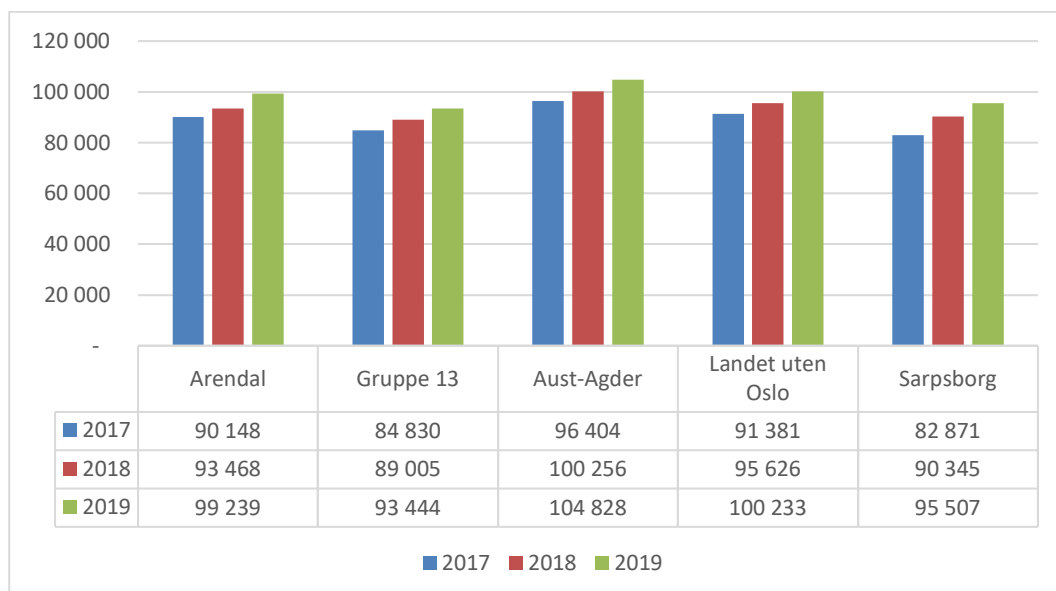
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (prosent)

Andelen barn i kommunale barn har gått ned de siste årene og er lavere enn alle sammenligningsgruppene. En liten andel i kommunale barnehager gjør det mer utfordrende å drifte effektive barnehager. Tilskuddet til de private barnehagene bygger på regnskapstall for de kommunale barnehagene.

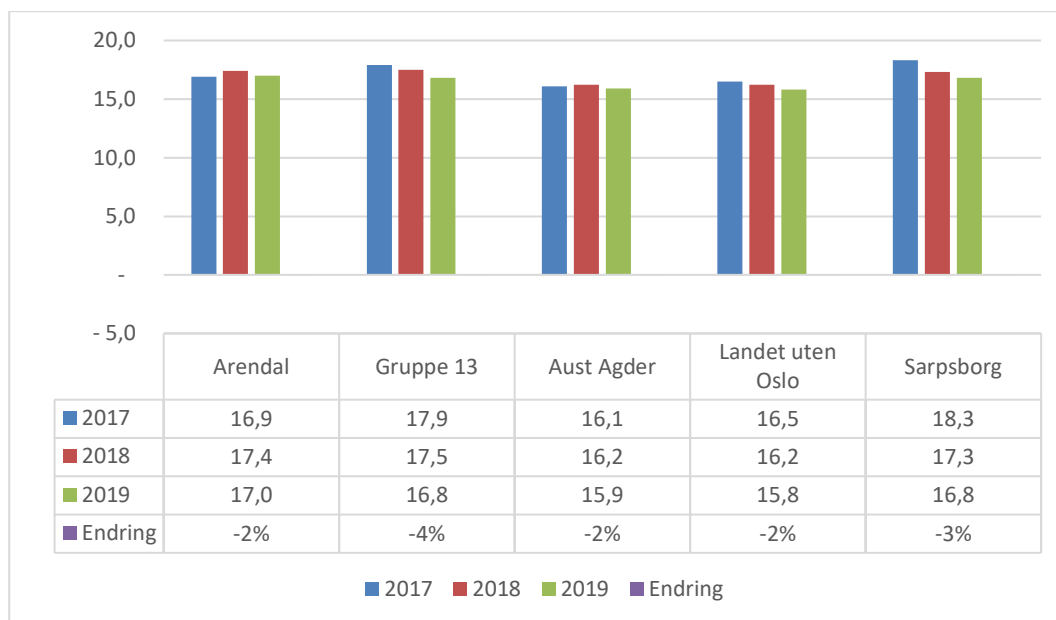
Skole

Netto driftsutgifter skole og SFO delt på antall elever i kommunal skole

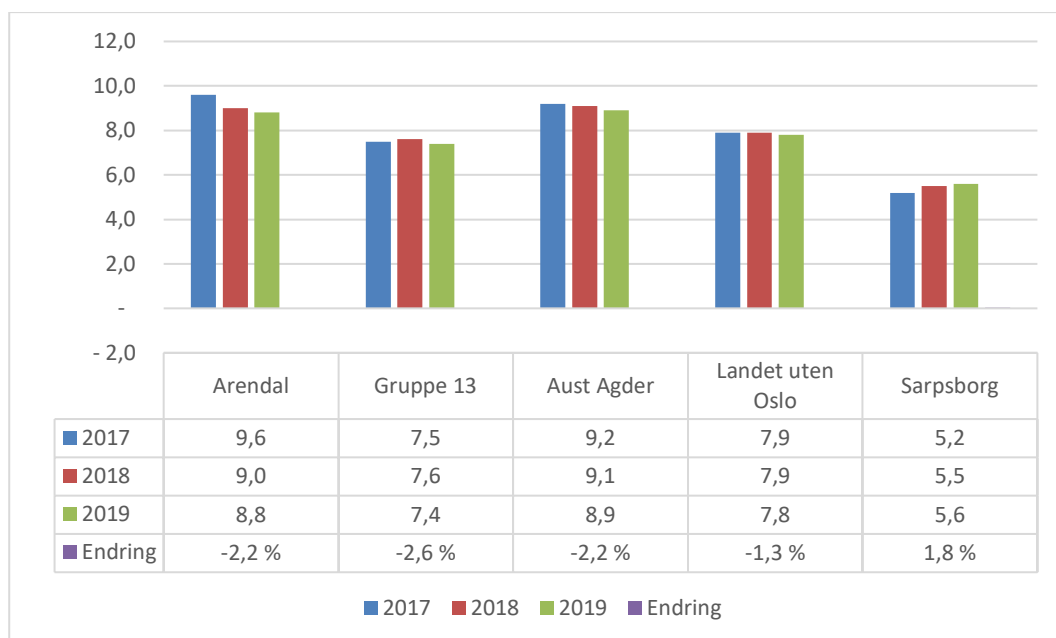
Arendal kommune har omtrent 10 % av elevene i private skoler. KOSTRA nøkkeltall for driftsutgifter til skole som deler på innbyggere 6-15 år blir derfor misvisende. For å gjøre indikatoren så sammenliknbar som mulig er derfor netto driftsutgifter til skole og SFO delt på antall innbyggere som går i kommunal skole. Dette er gjort for alle gruppene for å få mest mulig sammenlignbare tall. Spesialundervisning i de private skolene betales av kommunen, og dette føres på funksjon 202 og det er ikke mulig å korrigere for dette for alle sammenligningsgruppene. Arendal har høyest andel elever i private skoler i landet og dermed også sannsynligvis høyest kostnad til de private skolene. Dette bidrar til å gjøre indikatoren noe høyere enn den ville vært om vi kunne skille dette ut. Indikatoren synliggjør at netto driftsutgifter til skole er høyere i Arendal enn gruppe 13 og Sarpsborg.

Gruppestørrelse 2 (antall)

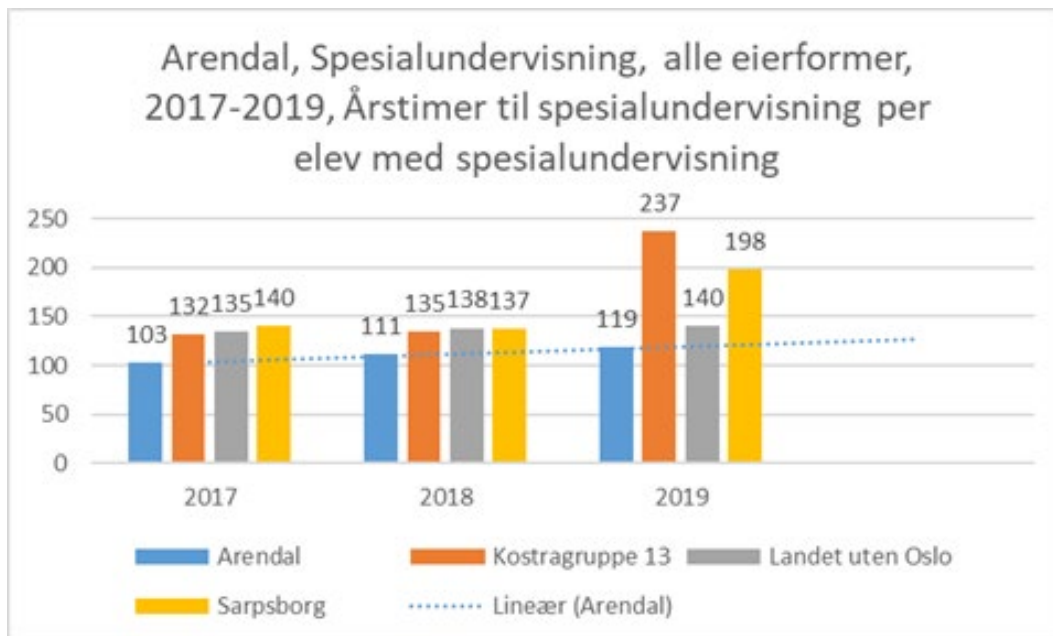

Gruppestørrelsen i Arendal er høyere enn sammenligningsgruppene. Det vil si at det er lavere lærertetthet i Arendal enn i sammenligningsgruppene.

Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)

Andelen elever som får spesialundervisning i grunnskolen i Arendal er høyere enn sammenligningsgruppene, bortsett fra Aust-Agder. Andelen er noe redusert fra 2017. Det har vært fokusert på å få ned andelen som får spesialundervisning, og det vil fortsatt ha fokus i 2021-2024. Ved redusert spesialundervisning skal en ikke gi mindre tilpasset opplæring, men skolen får større fleksibilitet i bruken av midler til tilpasset opplæring. Videre får PP-tjenesten mer tid til systemrettet arbeid i skoler og barnehager. Elever i Arendal som mottar spesialundervisning, får færre årstimer spesialundervisning enn elever i gruppe 13, landet uten Oslo og Sarpsborg, se tabell under.

Oppsummering barn, unge og familier

Arendal ligger høyt når det gjelder unge arbeidsledige, unge sosialhjelpsmottakere og unge uføre.

Det er ikke unaturlig at dette påvirker noen andre statistikkvariabler, som f.eks. barnevernstall og spesialundervisningstall.

Nasjonal bemanningsnorm i barnehagene ble innført 1. august 2018 og barnehagene hadde ett år på seg til å innfri kravet. Normen stiller krav om at barnehagene har en bemanning som tilsvarer minimum én voksen pr. tre barn under tre år og én voksen pr. seks barn over tre år. Arendal har hatt dette som norm i mange år, svært mange kommuner har hatt lavere bemanning tidligere. Etter at normen ble innført, vil kostnadene i pr. barnehageplass i Arendal og sammenligningsgruppene utjevnes. Men Arendal har en svært høy prosentandel barn i barnehage, noe vi ikke får uttelling for i inntektssystemet fra staten til kommunen.

ARENDAL KOMMUNE